

Gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Juridische gevolgen van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voor de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen onder civielrechtelijke plaatsing

M.J.M. Klaassen

Juridische Hogeschool Avans-Fontys

Gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Juridische gevolgen van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voor de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen onder civielrechtelijke plaatsing

Auteur:	M.J.M. Klaassen
Klas:	U-R4
Studentnummer:	9952889
Opleiding:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie opleiding:	Tilburg
Afstudeerperiode:	06 februari 2008 – 01 juni 2008
Stageverlener:	Köller Advocatenkantoor (Middelburg)
Bedrijfmentor:	mevr. mr. S. Köller
Eerste stagedocent:	dhr. mr. C. de Jong
Tweede stagedocent:	mevr. mr. A. Wolters
Gecommitteerde:	dhr. mr. P.M. Knaapen
Datum:	01 juni 2008

Voorwoord

In opdracht van Köller Advocatenkantoor te Middelburg heb ik ter afronding van mijn studie HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool te Tilburg, onderzoek uitgevoerd naar de juridische gevolgen voor de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen onder de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).

Dankzij het onderzoek is mijn kennis inzake de gesloten jeugdzorg sterk uitgebreid. Dit onder meer doordat ik gedurende het onderzoek verschillende uitvoerders van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) heb mogen interviewen. Hiervoor wil ik dan ook bedanken kinderrechters mevrouw mr. I. Hinfelaar en mevrouw mr. Y. Walstock. Daarnaast wil ik graag jeugdrechtsadvocaten mr. W.J.G. Schröder, mr. W.J.W.K. Suijkerbuijk, mevrouw mr. V.C. Serrarens en mevrouw mr. S. Köller van harte bedanken voor hun medewerking. Ook wil ik graag een dankwoord richten aan prof. mr. P. Vlaardingebroek voor zijn medewerking aan mijn onderzoek.

Naast de bijdrage van voornoemde personen had mijn onderzoeksrapport niet de huidige vorm aan kunnen nemen zonder mijn stagebegeleidster, mevrouw mr. S. Köller. Graag wil ik haar dan ook bedanken voor haar hulp en ondersteuning tijdens het onderzoek. Daarnaast bedank ik alle medewerkers van Köller Advocatenkantoor voor hun bijdrage aan mijn onvergetelijke leerzame afstudeerperiode.

Graag wil ik ook mijn eerste afstudeerdocent, de heer. mr. C. de Jong bedanken. Mede dankzij zijn op- en aanmerkingen over mijn ingezonden stukken is mijn onderzoeksrapport geworden zoals deze nu voor u ligt. Mevrouw mr. A. Wolters bedank ik voor haar rol als tweede afstudeerdocent.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan dit onderzoek, maar die niet bij naam is genoemd.

01 juni 2008
Fleur Klaassen

Opmerking vooraf

Ten tijde van de afronding van onderhavig onderzoeksrapport is de Reparatiewet gesloten jeugdzorg (31 373) in werking getreden (15 mei 2008). Gedurende het onderzoek en in het onderzoeksrapport is deze wet benaderd vanuit het oogpunt dat deze nog niet in werking is getreden. Zo wordt er in het onderzoeksrapport onder meer gesproken over wat er zal veranderen als de Reparatiewet gesloten jeugdzorg in werking treedt en hoe de uitvoerders van gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) omgaan met het voorstel van de Reparatiewet tot aan de daadwerkelijk inwerkingtreding van die wet. Met het oog op het voorgaande dient er vanaf nu vanuit te worden gegaan dat die veranderingen werkelijkheid zijn geworden. U wordt dan ook verzocht hier tijdens het lezen van dit onderzoeksrapport rekening mee te houden.

Inhoudsopgave

Samenvatting

Definities en afkortingen

1 Inleiding	p. 10
2 Bestel van jeugdbeschermingsmaatregelen	p. 11-15
2.1 Gezag en voogdij	p. 11-12
2.2 Ontheffing en ontzetting	p. 12
2.3 Ondertoezichtstelling	p. 13
2.4 Ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing	p. 14
2.5 Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing vóór 1 januari 2008	p. 14-15
3 Gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)	p. 16-45
3.1 Wettelijke bepalingen omtrent de machtiging gesloten jeugdzorg	p. 16-26
3.2 Wettelijke bepalingen omtrent de accommodaties gesloten jeugdzorg en de zorgaanbieders	p. 26-29
3.3 Wettelijke bepalingen omtrent de vrijheidsbenemende maatregelen en de toepassing ervan	p. 29-36
3.4 Wettelijke bepaling omtrent verlof	p. 36-38
3.5 Wettelijke bepalingen omtrent het klachtrecht	p. 38-40
3.6 Overgangsperiode (2008-2010)	p. 40-45
3.6.1 Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg	p. 41
3.6.1.1 Kwetsbaarheid	p. 41-42
3.6.1.2 Plaatsing van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen	p. 42
3.6.1.3 Verantwoordelijkheden gesloten jeugdzorgaanbieders en JJI's	p. 42-43
3.6.1.4 Landelijke specialisatie	p. 43
3.6.1.5 Verantwoordelijkheden Bureau Jeugdzorg	p. 43-44
4 Uitvoering gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)	p. 45-65
4.1 Uitvoering door kinderrechters	p. 45-50
4.1.1 Scheiding van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen	p. 45-46
4.1.2 Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht	p. 46-47
4.1.3 Indicatiebesluit Bureau Jeugdzorg	p. 47
4.1.4 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper	p. 47-48
4.1.5 Belanghebbenden	p. 48
4.1.6 Vrijheidsbeperkende maatregelen	p. 48-49
4.1.7 Volwaardige procespartij	p. 49
4.1.8 Horen	p. 49-50
4.1.9 Leeftijdsgrens	p. 50

4.1.10 Periode tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg	p. 50
4.2 Uitvoering door jeugdrechtsadvocaten	p. 51-58
4.2.1 Scheiding van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen	p. 51
4.2.2 Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht	p. 51-53
4.2.3 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper	p. 53
4.2.4 Belanghebbenden	p. 53-54
4.2.5 Vrijheidsbeperkende maatregelen	p. 54
4.2.6 Klachtenregeling	p. 54-55
4.2.7 Cliëntenraad	p. 55
4.2.8 Instemmingsvereiste bij de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg	p. 55-56
4.2.9 Volwaardige procespartij	p. 56
4.2.10 Horen	p. 56-57
4.2.11 Leeftijdsgrens	p. 57
4.2.12 Artikel 37 onder c IVRK	p. 58
4.2.13 Periode tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg	p. 58
4.3 Zienswijze van prof. mr. Vlaardingerbroek	p. 58-62
4.3.1 Scheiding van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen	p. 59
4.3.2 Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht	p. 59
4.3.3 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper	p. 59-60
4.3.4 Belanghebbenden	p. 60
4.3.5 Vrijheidsbeperkende maatregelen	p. 60-61
4.3.6 Klachtenregeling	p. 61
4.3.7 Cliëntenraad	p. 61
4.3.8 Volwaardige procespartij	p. 61
4.3.9 Horen	p. 61-62
4.3.10 Leeftijdsgrens	p. 62
4.3.11 Periode tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg	p. 62
4.4 Jurisprudentie inzake de gesloten jeugdzorg	p. 63-65
4.4.1 Jurisprudentie afkomstig van gerechtshoven	p. 63-64
4.4.2 Jurisprudentie afkomstig van rechtbanken	p. 64-65
5 Reparatiewet gesloten jeugdzorg (31 373)	p. 66-68
5.1 Instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI	p. 66-67
5.2 Toepassing van Bjj op gesloten jeugdzorg	p. 67-68
5.3 Voorwaarden verlening machtiging bij jongmeerderjarigen	p. 68
6 Conclusie	p. 69-71
6.1 Bepalingen uit de gewijzigde wet die de rechtspositie beogen te verbeteren	p. 69
6.2 Bepalingen uit de gewijzigde wet die de rechtspositie verslechteren of niet verbeteren	p. 70-71
7 Aanbevelingen	p. 72-73
7.1 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper	p. 72

7.2 Leeftijdsgrens	p. 72
7.3 Vrijheidsbeperkende maatregelen	p. 72-73
8 Evaluatie en vervolgonderzoek	p. 74-75
8.1 Evaluatie	p. 74-75
8.2 Vervolgonderzoek	p. 75
9 Bijlagen	p. 76-150
Bijlage A: Onderzoeksplan	p. 77-92
Bijlage B: Brief Breed overleg mevrouw mr. Van de Poll	p. 93-97
Bijlage C: Gespreksverslag mevrouw mr. Hinfelaar	p. 98-102
Bijlage D: Gespreksverslag mevrouw mr. Walstock	p. 103-109
Bijlage E: Gespreksverslag mr. Schröder	p. 110-118
Bijlage F: Gespreksverslag mr. Suijkerbuijk	p. 119-128
Bijlage G: Gespreksverslag mevrouw mr. Serrarens	p. 129-136
Bijlage H: Gespreksverslag mevrouw mr. Köller	p. 137-143
Bijlage I: Gespreksverslag prof. mr. Vlaardingerbroek	p. 144-150
Bronvermelding	p. 151-153

Samenvatting

Tot 01 januari 2008 werden civielrechtelijk geplaatste minderjarigen tezamen met strafrechtelijk veroordeelde minderjarigen in een JJI geplaatst. Veel betrokkenen waren van mening dat dit een ongewenste situatie was. Op 01 januari 2008 is de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) dan ook in werking getreden. Op grond van deze wet is de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen een feit. Op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) kunnen zowel minderjarigen als jongmeerderjarigen met ernstige gedrags- of opvoedingsproblemen op last van de kinderrechter in een gesloten (jeugdzorg)instelling worden geplaatst.

Het probleem is echter dat er sinds de inwerkingtreding van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) bij verschillende uitvoerders (onder meer bij kinderrechters en jeugdrechtsadvocaten) nog een aantal onduidelijkheden bestaan, over de juridische gevolgen van de gewijzigde wet voor de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Het doel van dit onderzoeksrapport is dan ook het bieden van een leidraad voor de advocaten van Köller Advocatenkantoor, die hen in staat stelt aan hun cliënten een geactualiseerd en optimaal advies te geven en juridische bijstand te verlenen voor wat betreft de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).

Naar aanleiding van de uitvoering van onderzoek in literatuur, wetten en verdragen, kamerstukken en het afnemen van interviews met verschillende uitvoerders is er gekomen tot de conclusie dat de juridische gevolgen voor de rechtspositie in principe positief zijn. De gewijzigde wet voorziet veelal in regelingen die de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen waarborgen. De waarborging van de rechtspositie komt, evenals voorheen, onder meer tot uitdrukking in het feit dat een minderjarige of jongmeerderjarige alleen gesloten geplaatst kan worden als de kinderrechter daartoe een machtiging verleent. Daarnaast dient de verklaring van Bureau Jeugdzorg omtrent de aanwezigheid van ernstige gedrags- en/of opvoedingsproblemen altijd de instemming van een gedragswetenschapper te hebben. Ook worden minderjarigen van 12 jaar en ouder op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) gezien als volwaardige procespartij.

In tegenstelling tot het voorgaande blijkt uit de uitvoering van de gewijzigde Wet op de jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) dat deze, met het oog op de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, op een aantal punten nog verbeterd kan worden. Zo is er tussen de rechtbanken uit verschillende arrondissementen geen uniformiteit over de eisen die aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper worden gesteld. Daarnaast worden jongmeerderjarigen op grond van de gewijzigde wet aangemerkt als minderjarigen, dit in tegenstelling tot het nationale recht. Ook biedt de wet geen duidelijkheid over de wijze waarop en wanneer een zorgaanbieder vrijheidsbeperkende maatregelen mag toepassen.

Aangezien de rechtspositie op sommige punten nog verbeterd kan worden in de gewijzigde wet, worden de volgende aanbevelingen gedaan: de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) aanvullen door een bepaling in de wet op te nemen die regelt welke eisen er aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper gesteld moeten worden en welke voorwaarden er gelden bij toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Tot slot zou de mogelijkheid binnen de gewijzigde wet om jongmeerderjarigen gedwongen gesloten te plaatsen, uit die wet verwijderd moeten worden. Voor de gedwongen plaatsing en behandeling in een gesloten setting kan beter aansluiting worden bij de Wet Bopz.

Definities en afkortingen

Definities

Minderjarige

Jeugdige met de leeftijd tot 18 jaar.

Jongmeerderjarige

Jeugdige met de leeftijd tussen de 18 en 21 jaar.

Gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Wet op de Jeugdzorg die naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Wijzigingswet tot stand is gekomen.

Wijzigingswet

Wijzigingswet Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) die op 01 januari 2008 in werking is getreden.

Afkortingen

Bjj	Beginnelsenwet justitiële jeugdinrichtingen
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Sr	Wetboek van Strafrecht
BW	Burgerlijk Wetboek
Wet Bopz	Wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen
Wgbo	Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst
Wjz	Wet op de Jeugdzorg
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
MvT	Memorie van Toelichting op de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) (30 644)
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur

1 Inleiding

‘Alle kansen voor alle kinderen’. Met deze woorden sloot de minister van Jeugd en Gezin, de heer A. Rouvoet, op 17 januari 2008 zijn toespraak over de gesloten jeugdzorg. Veel betrokkenen waren het er al langer over eens dat de ‘samenplaatsing’ van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen een ongewenste situatie opleverde. Er moest dan ook een scheiding van beide groepen gerealiseerd worden. Sinds 01 januari 2008 is het dan zo ver. Door de inwerkingtreding van de Wijzigingswet Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) wordt deze scheiding een feit. Op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) kunnen zowel minderjarigen als jongmeerderjarigen met ernstige gedrags- of opvoedingsproblemen op last van de kinderrechter in een gesloten (jeugdzorg)instelling worden geplaatst.

Sinds de inwerkingtreding van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) bestaan er bij verschillende uitvoerders (onder meer bij kinderrechters en jeugdrechtsadvocaten) echter nog een aantal onduidelijkheden over de juridische gevolgen van de gewijzigde wet voor de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Zo ook bij de advocaten van Köller Advocatenkantoor te Middelburg. Voorafgaande aan de uitvoering van het onderzoek is hieromtrent een centrale vraag opgesteld, deze luidt als volgt: *‘Wat zijn de juridische gevolgen van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voor de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen onder civielrechtelijke plaatsing?’*

Het antwoord op de centrale vraag is door middel van zowel field- als deskresearch tot stand gekomen. Hierbij heeft met name onderzoek plaatsgevonden in literatuur, op internet, in jurisprudentie en zijn er interviews afgenomen met verschillende uitvoerders van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Door de resultaten uit de interviews was het mogelijk om een duidelijk en een zo volledig mogelijk inzicht te verschaffen in de wijze waarop de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) de rechtspositie beoogt te waarborgen. Het onderzoeksrapport bevat een beschrijvend karakter en dient er uiteindelijk voor om de advocaten van het kantoor een leidraad te bieden die hen in staat stelt aan hun cliënten een geactualiseerd en optimaal advies te geven en/of juridische bijstand te verlenen inzake de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). De betrouwbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd door gebruik te maken van de meest recente bronnen en door regelmatige terugkoppeling van het onderzoeksrapport naar mevrouw mr. S. Köller en de heer C. de Jong. Een nadere toelichting op de onderzoeksopzet is opgenomen in bijlage A van dit onderzoeksrapport.

Dit onderzoeksrapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt er ingegaan op het bestel van jeugdbeschermingsmaatregelen waar de gesloten jeugdzorg een onderdeel van uitmaakt. Hoofdstuk 3 behandelt de inhoud van de gewijzigde Wet op de jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) artikelsgewijs en er wordt ingegaan op de overgangsperiode (2008-2010). In hoofdstuk 4 wordt vervolgens ingegaan op de uitvoering van de wetswijziging door de verschillende uitvoerders. Hierop aansluitend wordt de Reparatiewet gesloten jeugdzorg (31 373) besproken (hoofdstuk 5). Het onderzoek uit voorgaande hoofdstukken heeft geleid tot de conclusie die in hoofdstuk 6 wordt besproken. In hoofdstuk 7 worden vervolgens een aantal aanbevelingen gedaan aan de minister van Jeugd en Gezin en de minister van Justitie over de wijze waarop ervoor gezorgd kan worden dat de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen op bepaalde punten wordt verbeterd. In hoofdstuk 8 wordt tot slot het verloop van het onderzoek geëvalueerd en wordt er ingegaan op de noodzaak van een vervolgonderzoek.

2 Bestel van jeugdbeschermingsmaatregelen

In het kader van de bescherming van de rechten van een kind zijn er jeugdbeschermingsmaatregelen opgenomen in de nationale wet- en regelgeving. Naast het waarborgen van de rechten van een kind dienen de jeugdbeschermingsmaatregelen er tevens voor om de opvoedsituatie van het kind te verbeteren, bij voorkeur in samenwerking met de ouder(s) en het kind zelf. De regelingen omtrent het voorgaande zijn met name vastgelegd in boek 1 BW.

Alvorens er in dit onderzoeksrapport wordt ingegaan op de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is ervoor gekozen om in dit hoofdstuk eerst een duidelijk beeld te schetsen van de jeugdbeschermingsmaatregelen, waarvan de gesloten jeugdzorg deel uitmaakt. In paragraaf 2.1 wordt dan ook een toelichting gegeven op de begrippen ‘gezag’ en ‘voogdij’, waarna een toelichting volgt over de maatregelen ‘onthefing’ en ‘ontzetting’ (paragraaf 2.2). In paragraaf 2.3 wordt vervolgens de ondertoezichtstelling besproken. De ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing wordt behandeld in paragraaf 2.4 en tot slot wordt de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing besproken zoals deze werd uitgevoerd vóór 1 januari 2008 (paragraaf 2.5).

2.1 Gezag en voogdij¹

Minderjarigen staan volgens de Nederlandse wetgeving altijd onder gezag (artikel 1:245 lid BW). Gezag door de ouders: ouderlijk gezag, of gezag door een derde niet-ouder: voogdij. Het gezag dat ouders hebben (ouderlijk gezag) vangt aan bij de geboorte van het kind. Zodra het kind de leeftijd van 18 jaar bereikt, en dus meerderjarig is, eindigt het ouderlijk gezag. Het gezag kan zowel door de ouders samen als door een ouder alleen worden uitgevoerd. Men spreekt van ‘gezamenlijk gezag’ indien de ouders tezamen of een van de ouders met iemand die niet de ouder is van het kind, het gezag uitoefenen. De rechten en plichten omtrent het gezag zijn dan voor de niet-ouder hetzelfde als voor de ouder van het kind. De wijze waarop ouderlijk gezag kan ontstaan is van rechtswege of door een rechterlijke beslissing. Daarnaast kan ouderlijk gezag ontstaan door aantekening in het gezagsregister.² Van dit laatste is bijvoorbeeld sprake als niet-getrouwde ouders toch beiden het gezag over het kind willen. Zij kunnen dan een verzoek indienen bij de griffie van de rechtbank. Wordt het verzoek door de griffier goedgekeurd dan maakt hij of zij hiervan een aantekening in het gezagsregister.

Van voogdij spreekt men als het gezag wordt uitgeoefend door andere personen dan de ouder(s). Voogdij kan alleen ontstaan door een rechterlijke beslissing of als de ouder een testament heeft opgemaakt waarin hij of zij een voogd benoemt.³ Als de ouder overlijdt dient de persoon die als voogd is benoemd, te verklaren dat hij of zij bereid is de voogdij te aanvaarden.

Ingevolge artikel 1:245 lid 4 BW heeft gezag betrekking op de persoon van de minderjarige, het bewind over zijn of haar vermogen en de vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte.

¹ Paragraaf gebaseerd op Van den Berg & Van Raak-Kuiper 2004, p. 99-120.

² Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005, p. 181 en 182.

³ Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005, p. 201 en 202.

Wat betreft de persoon van de minderjarige houdt het gezag in, dat het kind opvoeding en verzorging dient te krijgen. Op grond van artikel 1:247 lid 1 BW hebben ouders het recht en de plicht om hun minderjarig kind op te voeden en te verzorgen. Op grond van lid 2 van dit artikel dient men onder opvoeding en verzorging tevens te verstaan de *'zorg en verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van het kind en het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid'*.

Naast de persoon van de minderjarige, houdt het gezag op grond van artikel 1:253j BW tevens in dat de ouders die het bewind over het vermogen van het kind voeren de plicht hebben dit zo goed mogelijk te doen.

Tot slot valt onder het gezag tevens de vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen. De procesvertegenwoordiging valt hier ook onder. De vertegenwoordiging in rechte is expliciet in de wet opgenomen, omdat minderjarigen zelf in beginsel onbekwaam zijn om in rechte op te treden. Minderjarigen worden in gerechtelijke procedures veelal vertegenwoordigd door hun gezaghebbende ouder(s) of voogd(en).

2.2 Ontheffing en ontzetting⁴

Het ouderlijk gezag kan ingeperkt worden door drie jeugdbeschermingsmaatregelen, te weten: ontheffing, ontzetting of ondertoezichtstelling. Bij ontheffing en ontzetting wordt het gezag van de ouder(s) afgenomen. De artikelen 1:266 -278 BW gaan hierover. In paragraaf 2.3 wordt verder op ondertoezichtstelling ingegaan.

Bij ontheffing gaat het om ongeschiktheid of (pedagogische) onmacht van de ouder(s). De ouder(s) is (zijn) ongeschikt of onmachtig om het kind te verzorgen en op te voeden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een ouder of ouders die geestelijk niet of onvoldoende in staat is of zijn om de minderjarige op te voeden en te verzorgen. Indien de kinderrechter het in het belang van het kind noodzakelijk acht dat de ouder(s) uit het gezag moet(en) worden ontheven neemt hij of zij hiertoe een beslissing motiverende dat de ouder ongeschikt of onmachtig is om zijn plicht, tot verzorging en opvoeding van het kind, te vervullen. Een voogdij-instelling (meestal Bureau Jeugdzorg) krijgt dan het gezag over het kind.

Indien een ouder of ouders uit zijn, haar of hun gezag wordt of worden ontzet betekent dit dat hij, zij of hun onwaardig wordt of worden geacht om het gezag uit te oefenen. Evenals bij ontheffing dient ontzetting uit het gezag in het belang van het kind noodzakelijk te zijn. Bij gevallen waarin de ouder(s) onwaardig wordt (worden) geacht gaat het vaak om grove verwaarlozing van het kind of om een onherroepelijke veroordeling van een kind gerelateerd feit. Bij een onherroepelijk veroordeling voor een kind gerelateerd feit kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een ouder die zijn of haar kind heeft (lichamelijk) misbruikt en hiervoor door de rechter is veroordeeld. Bij verwaarlozing van het kind kan ook worden gedacht aan een ouder of ouders met slecht levensgedrag, zoals drankverslaving. Evenals bij ontheffing wordt het gezag meestal overgedragen aan een voogdij-instelling (Bureau Jeugdzorg).

Een verzoek tot zowel ontheffing als ontzetting kan worden ingediend door de Raad voor de Kinderbescherming, het Openbaar Ministerie en pleegouders.⁵

⁴ Paragraaf gebaseerd op Van den Berg & Van Raak-Kuiper 2004, p. 128-136.

⁵ Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005, p. 198 en 199.

2.3 Ondertoezichtstelling⁶

Ondertoezichtstelling is een vorm van gedwongen hulpverlening en vindt haar wettelijke grondslag in boek 1 BW (artikel 1:254-265). Het uitgangspunt is dat het gezin zoveel mogelijk in stand wordt gehouden tezamen met de eigen verantwoordelijkheid van de ouders over het kind. Het is niet de bedoeling dat de band tussen de ouders en het kind wordt verbroken, maar juist om de band tussen hen te versterken. Het gaat bij ondertoezichtstelling om een beperking van het ouderlijk gezag. Indien de Raad voor de Kinderbescherming een onafhankelijk onderzoek heeft gedaan naar de opvoedingssituatie van het kind en vervolgens concludeert dat het in het belang van het kind noodzakelijk is dat hij of zij onder toezicht wordt gesteld, brengt zij een advies uit aan de kinderrechter. De kinderrechter kan dan besluiten om die kinderbeschermingsmaatregel op te leggen.

Indien de kinderrechter beslist dat er in het belang van de minderjarige ondertoezichtstelling dient plaats te vinden benoemt hij of zij een voogdij-instelling die op haar beurt weer een gezinsvoogd aanwijst. De gezinsvoogd dient de ouder(s) bij te staan bij de verzorging en opvoeding van het kind, waarbij de verantwoordelijkheid van de ouders zoveel mogelijk wordt behouden. Het gezag blijft dan ook bij de ouder(s), maar het kind komt onder toezicht te staan van de instelling. De ouder(s) dient (dienen) het gezag als het ware te delen met de gezinsvoogd. Bij ondertoezichtstelling wordt er dus hulp geboden, maar omdat het via een rechterlijke beslissing gaat is deze hulp niet vrijblijvend.

De kinderrechter zal ingevolge artikel 1:254 BW alleen ondertoezichtstelling uitspreken als de minderjarige zodanig opgroeit dat zijn of haar geestelijke en/of zedelijke belangen of zijn of haar gezondheid ernstig wordt bedreigd. Alle andere middelen ter verbetering van de opvoedings- en verzorgingsomstandigheden moeten tevens zijn gefaald. Bij ondertoezichtstelling gaat het dus om een 'ultimum remedium', ofwel een uiterst middel.

*'Immers, slechts indien vrijwillige hulpverlening de bedreigende situatie niet of onvoldoende wegneemt of naar verwachting zal wegnemen komt de maatregel aan bod.'*⁷ De kinderrechter dient er altijd voor te zorgen dat de maatregel zo min mogelijk ingrijpend is en zo dicht mogelijk bij huis ten uitvoer wordt gelegd. De maatregel moet tevens voor een zo kort mogelijke duur worden uitgevoerd. Daarnaast dienen de belangen van het kind bij ondertoezichtstelling niet uit het oog verloren te worden.

Ondertoezichtstelling is gericht op het herstel van de band tussen ouder en kind en niet zozeer op de ontwikkeling binnen een perspectiefbiedende plaatsing.

Een verzoek tot ondertoezichtstelling kan worden gedaan door de Raad voor de Kinderbescherming, de ouders of voogd, een derde met medegezag of pleegouders en het Openbaar Ministerie.

Zoals uit de wet blijkt (artikel 1:256 lid 1 BW) kan de kinderrechter de duur van de ondertoezichtstelling vaststellen op maximaal één jaar. Ingevolge artikel 1:256 lid 2 BW kan deze termijn steeds met een jaar worden verlengd, zolang het kind minderjarig is.

Ondertoezichtstelling eindigt van rechtswege indien er geen verzoek wordt ingediend ter verlenging. Bij verlenging van de ondertoezichtstelling dient de kinderrechter te bekijken of er nog steeds wordt voldaan aan de gronden voor ondertoezichtstelling en of voortzetting in het belang van het kind gewenst is.⁸ Indien de problemen tussentijds zijn opgelost kan de kinderrechter de ondertoezichtstelling opheffen op grond van artikel 1:256 lid 4 BW.

⁶ Paragraaf gebaseerd op Van den Berg & Van Raak-Kuiper 2004, p. 121-126.

⁷ Vlaardingerbroek e.a. 2002, p. 304.

⁸ Van de Berg & Van Raak-Kuiper 2004, p. 123.

2.4 Ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing⁹

Indien de maatregel van ondertoezichtstelling onvoldoende blijkt om de bedreigende situatie te doen stoppen of te verminderen, dan kan de voogdij-instelling, indien zij dit in belang van de verzorging en opvoeding van de minderjarige noodzakelijk acht, aan de kinderrechter het verzoek doen om een machtiging uithuisplaatsing te verlenen. Ook als het noodzakelijk is dat er onderzoek wordt gedaan naar de geestelijke of lichamelijke gesteldheid van de minderjarige kan de voornoemde instelling bij de kinderrechter een verzoek indienen voor het verlenen van een machtiging uithuisplaatsing. Het verzoek kan tevens worden gedaan door de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie. In het verzoek moet worden aangegeven waarom de uithuisplaatsing noodzakelijk is en in welke zorgvoorziening de minderjarige geplaatst moet worden.

Indien de kinderrechter het verzoek inwilligt en de machtiging verleent dan kan hij of zij de instelling, de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie machtigen om de minderjarige, ingevolge artikel 1:261 lid 1 BW, *'gedurende dag en nacht uit huis te plaatsen'*. De machtiging uithuisplaatsing is maximaal één jaar geldig. De maximale geldigheidsduur van de machtiging uithuisplaatsing is dus hetzelfde als de maximale geldigheidsduur van de ondertoezichtstelling. De machtiging kan dus niet langer duren dan de termijn waarbinnen de ondertoezichtstelling is verleend. De termijn van de machtiging kan wel korter zijn dan die van de ondertoezichtstelling. Op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming of de voogdij-instelling kan de duur van de machtiging steeds met een jaar worden verlengd. Als de machtiging uithuisplaatsing gedurende drie maanden niet ten uitvoer is gelegd vervalt deze (artikel 1:261 lid 4 BW).

2.5 Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing vóór 1 januari 2008

Indien er voor de inwerkingtreding van de wijzigingswet geen sprake was van effectieve vrijwillige hulpverlening kon een minderjarige, zoals al eerder is aangehaald, via de ondertoezichtstelling met een machtiging uithuisplaatsing gedwongen worden om uit huis geplaatst te worden. Op basis van ondertoezichtstelling met een machtiging uithuisplaatsing kon een minderjarige in een pleeggezin worden geplaatst, een open inrichting danwel, als uiterste middel, in een residentiële voorziening, zoals een justitiële jeugdinrichting (JJI). Maar voordat de kinderrechter een machtiging uithuisplaatsing kon verlenen diende de minderjarige altijd eerst onder toezicht gesteld te zijn.

Een verzoek tot het verlenen van een machtiging uithuisplaatsing kon worden gedaan door de gezinsvoogdij instelling, de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie. Ook de uithuisplaatsing diende, evenals bij de ondertoezichtstelling, noodzakelijk te zijn in het belang van de verzorging en opvoeding van het kind. Daarnaast was het voor de kinderrechter mogelijk om een machtiging uithuisplaatsing te verlenen indien dit noodzakelijk was om de minderjarige te onderzoeken voor wat betreft zijn of haar geestelijke en/of lichamelijke gezondheid.

Indien de kinderrechter de beslissing nam om het kind uit huis te plaatsen kon hij of zij op verzoek van Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming een machtiging verlenen die strekte tot de plaatsing van een minderjarige in een gesloten inrichting, een JJI. Voor het verlenen van een machtiging uithuisplaatsing was geen instemming vereist van de minderjarige of diens gezaghebbende(n). Een voorwaarde die werd gesteld aan de plaatsing van een

⁹ Paragraaf gebaseerd op Van den Berg & Van Raak-Kuiper 2004, p. 126-128.

minderjarige in een gesloten instelling was dat deze dermate ernstige gedragsproblemen vertoonde dat het gezien de belangen van de minderjarige noodzakelijk werd geacht dat hij of zij moest worden geplaatst in een gesloten instelling. Dit om de bedreigende situatie, waarin de minderjarige zich bevond, te beëindigen.

Zoals hiervoor is besproken werd een machtiging uithuisplaatsing met de tenuitvoerlegging in een gesloten instelling veelal in een JJI uitgevoerd. De reden die hieraan ten grondslag lag was dat civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen destijds niet behandeld en opgevoed konden worden in de reguliere zorg.

In de JJI's werden zowel minderjarigen geplaatst op grond van een strafrechtelijke veroordeling als op grond van civielrechtelijke gronden. Dit werd gezien als een onwenselijke situatie.

Binnen de JJI's werd namelijk door zowel de strafrechtelijke als de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen tezamen deelgenomen aan verschillende activiteiten, zoals sporten en het volgen van onderwijs. De gesloten jeugdzorg maakt een einde aan deze onwenselijke situatie.

In het kader van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is er met betrekking tot de gesloten uithuisplaatsing het een en ander veranderd. Streven is om na 2010 geen gesloten plaatsing meer ten uitvoer te leggen in de JJI's, om de reden als hierboven omschreven. Bovendien is op grond van de wijzigingswet niet in alle gevallen meer een ondertoezichtstelling nodig om een minderjarige te plaatsen in een gesloten setting, namelijk in de gevallen dat de gezaghebbende ouders of voogd voor de gesloten plaatsing van de minderjarige hun toestemming geven. Ook voor jongmeerderjarigen is de gesloten plaatsing mogelijk geworden, mits die gesloten plaatsing al voordat zij 18 jaar werden is ingezet.

Door de inwerkingtreding van de Wijzigingswet zijn een aantal rechten en plichten van zowel civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen als van onder meer Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming veranderd ten opzichte van de 'oude' Wet op de Jeugdzorg (hierna: voorheen). De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) brengt niet alleen gevolgen met zich mee, voor de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatst minderjarigen en jongmeerderjarigen, ten opzichte van de 'oude' Wet op de Jeugdzorg. De gewijzigde wet heeft ook gevolgen voor de verhouding van de gewijzigde wet tot andere nationale, Europees- en Internationaalrechtelijke regelingen die de rechtspositie van minderjarigen en (jong)meerderjarigen trachten te beschermen. Op dit laatste wordt in dit onderzoeksrapport echter niet verder ingegaan.

In dit onderzoeksrapport wordt nadruk gelegd op de inhoud van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) en de uitvoering daarvan. Hierbij is onderzocht wat de juridische gevolgen zijn van de gewijzigde wet voor de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, die onder deze wet vallen.

3 Wijziging Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Zoals reeds in paragraaf 2.5 is aangehaald zijn er door de inwerkingtreding van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) een aantal rechten en plichten van zowel civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen als onder meer Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming veranderd ten opzichte van voorheen. Met als doel een duidelijke en volledige weergave van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) te geven, wordt in dit hoofdstuk dan ook ingegaan op de inhoud van de gewijzigde wet. In de paragrafen 3.1 t/m 3.5 zijn de artikelen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) opgenomen. Na elk artikel volgt een toelichting die aan de hand van de MvT (30 644)¹⁰ tot stand is gekomen.

3.1 Wettelijke bepalingen omtrent de machtiging gesloten jeugdzorg

In deze paragraaf zullen de bepalingen omtrent de machtiging gesloten jeugdzorg worden toegelicht. Een minderjarige of jongmeerderjarige kan alleen op basis van een door de kinderrechter verleende machtiging gesloten jeugdzorg in een gesloten (zorg)instelling worden geplaatst. In deze paragraaf daarover meer.

‘Artikel 29a

- 1. Dit hoofdstuk is van toepassing op minderjarige jeugdigen alsmede op jeugdigen die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt, ten aanzien van wie op het tijdstip waarop zij meerderjarig werden, een machtiging gold. Laatstbedoelde jeugdigen worden voor de toepassing van dit hoofdstuk, in afwijking van artikel 233 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, als minderjarigen behandeld.*
- 2. In zaken betrekking hebbende op de toepassing van dit hoofdstuk is een minderjarige die de leeftijd van twaalf jaren heeft bereikt, bekwaam in rechte op te treden. Hetzelfde geldt indien de minderjarige de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.’*

Toelichting artikel 29a: machtiging¹¹

In dit artikel wordt ingegaan op de leeftijdsgrens van jeugdigen die op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) aanspraak maken op gesloten jeugdzorg. Zoals uit het artikel blijkt kunnen zowel minderjarigen als jongmeerderjarigen aanspraak maken op gesloten jeugdzorg.

Gedwongen hulpverlening bij jongmeerderjarigen mag alleen worden verleent indien ten aanzien van hem of haar een machtiging gold voordat hij of zij meerderjarig werd.

Bij gesloten jeugdzorg is ervoor gekozen om een leeftijdsgrens van 21 jaar te hanteren tot welke jeugdigen gedwongen kunnen worden tot gesloten jeugdzorg. Dit in tegenstelling tot de grens van 23 jaar bij ‘gewone’ jeugdzorg. Zoals ook uit lid 1 blijkt worden jongmeerderjarigen,

¹⁰ Kamerstukken II 2005/06, 30 644, nr. 3 (MvT).

¹¹ Toelichting gebaseerd op Kamerstukken II 2005/06, 30 644, nr. 3, p. 19-20 (onder artikel 29a) (MvT).

waarvoor voordat zij 18 werden een machtiging gesloten jeugdzorg gold, behandeld als minderjarigen. Dit in afwijking van de leeftijdsgrens voor minderjarigheid die is vastgesteld in artikel 1:233 Burgerlijk Wetboek. Dit artikel luidt immers als volgt:

'Artikel 1:233 Burgerlijk Wetboek

Minderjarigen zijn zij, die de ouderdom van achttien jaren niet hebben bereikt en niet gehuwd of geregistreerd zijn dan wel gehuwd of geregistreerd zijn geweest of met toepassing van artikel 253ha meerderjarig zijn verklaard.'

Op grond van artikel 29a lid 2 worden minderjarigen van 12 jaar en ouder bekwaam geacht om in rechte op te treden. Zij worden aangemerkt als volwaardige procespartij en zijn op grond daarvan betrokken bij de gerechtelijke procedure omtrent de gesloten plaatsing. Ook minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar, maar in staat zijn om tot een redelijke waardering van hun belangen te komen zijn bekwaam om in rechte op te treden. Voor minderjarigen (onder de 12 jaar), die niet in staat zijn hun belangen te behartigen, is degene die met het gezag is belast bevoegd om in rechte op te treden.

'Artikel 29b

- 1.** De kinderrechter kan op verzoek een machtiging verlenen om een jeugdige in een accommodatie, het daarbij behorende terrein daaronder begrepen, te doen opnemen en te doen verblijven, ongeacht of hij daarmee instemt.
- 2.** Een machtiging kan slechts worden verleend indien:
 - a.** de jeugdige onder toezicht is gesteld,
 - b.** de voogdij over de jeugdige berust bij een stichting, of
 - c.** degene die, anders dan bedoeld onder b, het gezag over hem uitoefent, met de opnemings en het verblijf instemt.
- 3.** Een machtiging kan bovendien slechts worden verleend indien naar het oordeel van de kinderrechter de jeugdige ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen heeft die zijn ontwikkeling naar volwassenheid ernstig belemmeren en die maken dat de opnemings en het verblijf noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen zal worden onttrokken.
- 4.** Een machtiging kan voorts slechts worden verleend indien de betrokken stichting een besluit als bedoeld in artikel 6, eerste lid, heeft genomen, dat strekt tot verblijf niet zijnde verblijf bij een pleegouder, en heeft verklaard dat zich een geval als bedoeld in het derde lid, voordoet.
- 5.** De verklaring, bedoeld in het vierde lid, behoeft de instemming van een gedragswetenschapper behorende tot een bij regeling van Onze Ministers aangewezen categorie, die de jeugdige met het oog daarop kort tevoren heeft onderzocht.
- 6.** In afwijking van het vierde lid kan de kinderrechter, ten aanzien van een jeugdige die onder toezicht is gesteld of ten aanzien van wie tevens een ondertoezichtstelling wordt verzocht, dan wel ten aanzien van wie de stichting de voogdij uitoefent, een machtiging verlenen indien de stichting niet een besluit als bedoeld in het vierde lid, heeft genomen, doch slechts indien de raad heeft verklaard dat een geval als bedoeld in het derde lid, zich voordoet. Het vijfde lid is van overeenkomstige toepassing.
- 7.** Indien de machtiging betrekking heeft op een minderjarige die onder toezicht is gesteld, geldt de machtiging als een machtiging als bedoeld in artikel 261 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.
- 8.** Indien degene die het gezag heeft over een jeugdige die met een machtiging in een

accommodatie verblijft, zijn instemming intrekt, kan die jeugdige gedurende ten hoogste veertien dagen in de accommodatie verblijven, ongeacht of hij daarmee instemt, en zijn de paragrafen 3, 4 en 5 op hem van toepassing.

9. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld ter uitwerking van het criterium, als bedoeld in het derde lid.'

Toelichting artikel 29b: voorwaarden machtiging¹²

In deze bepaling wordt ingegaan op de rechterlijke machtiging die is vereist wil een civielrechtelijk te plaatsen minderjarige of jongmeerderjarige in een accommodatie met gesloten jeugdzorg geplaatst en behandeld kunnen worden. Een voorwaarde voor het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg door de kinderrechter is dat de ouder(s) of gezaghebbende(n) in moet(en) stemmen met de opname en plaatsing van hun kind in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Instemming van de minderjarige of jongmeerderjarige is hierbij echter niet vereist. De wetgever heeft voor dit laatste gekozen om te voorkomen dat een minderjarige of jongmeerderjarige zijn of haar toestemming intrekt met als gevolg dat hij of zij vrij is de jeugdzorginstelling te verlaten en dus niet de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft. Door het mogelijk te maken dat een minderjarige of jongmeerderjarige gedwongen kan worden om in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te worden geplaatst en behandeld is er sprake van een beperking van de vrijheid van de minderjarige en jongmeerderjarige. Deze beperking houdt onder meer in dat de minderjarige of jongmeerderjarige verplicht is binnen de jeugdzorginstelling en het daarbij behorende terrein te verblijven, tenzij er door de zorgaanbieder toestemming wordt verleent om de jeugdzorginstelling te verlaten voor bijvoorbeeld het volgen van onderwijs.

Zoals uit lid 2 naar voren komt kan de kinderrechter slechts een machtiging gesloten jeugdzorg verlenen als het gaat om een minderjarige die onder toezicht is gesteld, als de minderjarige onder voogdij staat van Bureau Jeugdzorg of als de gezaghebbende(n) van de minderjarige instemt met de gesloten plaatsing. Daarnaast kan de kinderrechter alleen een machtiging gesloten jeugdzorg verlenen als hij of zij van mening is dat de minderjarige of jongmeerderjarige ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen heeft, zoals staat weergegeven in lid 3. Hierbij is het van belang dat de problemen van de minderjarige zijn of haar ontwikkeling naar volwassenheid dermate ernstig belemmeren dat het noodzakelijk is dat hij of zij wordt opgenomen en behandeld in een gesloten jeugdzorginstelling. Het doel van de opname en behandeling in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg is dan ook om te voorkomen dat de minderjarige of jongmeerderjarige zich aan de zorg die hij of zij nodig heeft, zal onttrekken of door anderen kan worden onttrokken.

Voordat de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg verleent dient Bureau Jeugdzorg een indicatiebesluit te nemen. Een dergelijk besluit moet zijn gericht op het verblijf van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Ook dient Bureau Jeugdzorg te verklaren dat de minderjarige of jongmeerderjarige zich in een situatie bevindt zoals is beschreven in lid 3. Een gedragswetenschapper, behorende tot de Regeling aanwijzing gedragswetenschappers (nr. DJB/JZ-2818138), dient vervolgens in te stemmen met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Daarbij dient de gedragswetenschapper de minderjarige of jongmeerderjarige kort te voren te hebben onderzocht. De gedragswetenschapper beoordeelt of het, gezien de omstandigheden waarin de minderjarige of jongmeerderjarige zich bevindt, noodzakelijk is dat hij of zij in een gesloten setting wordt geplaatst en behandeld. Daarnaast vindt er hierdoor als het ware toetsing plaats, door de gedragswetenschapper, op het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg.

¹² Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, nr. 3, p. 20-21 (onder artikel 29b) (MvT).

Indien Bureau Jeugdzorg weigert een indicatiebesluit te nemen en de Raad voor de Kinderbescherming van mening is dat plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg noodzakelijk is, kan de Raad de kinderrechter verzoeken om een machtiging gesloten jeugdzorg te verlenen, zonder dat zij hiertoe een indicatiebesluit hoeft te nemen (lid 6).

Wanneer het gaat om een minderjarige of jongmeerderjarige die onder toezicht is gesteld, geldt de machtiging als een machtiging bedoeld in artikel 1:261 Burgerlijk Wetboek (lid 7). Ingevolgde artikel 1:261 Burgerlijk Wetboek is alleen de kinderrechter bevoegd om op verzoek een minderjarige, die onder toezicht is gesteld, uit huis te plaatsen. De kinderrechter dient bij zijn of haar beslissing tot de verlening van een machtiging uitplaatsing na te gaan of dit noodzakelijk is in het belang van de minderjarige voor de verzorging en opvoeding en/of voor onderzoek van diens geestelijke of lichamelijke gesteldheid. De kinderrechter kan de voogdij-instelling op haar verzoek machtigen om de minderjarige uit huis te plaatsen. Naast de voogdij-instelling kunnen tevens de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie een verzoek indienen ter verlening van een machtiging uithuisplaatsing.

Het criterium dat wordt gesteld aan plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg (lid 3) is strenger dan het criterium om een minderjarige uit huis te plaatsen, zoals hiervoor is genoemd. Het is daarom dat bij gesloten jeugdzorg niet is vereist om naast de machtiging gesloten jeugdzorg een machtiging uithuisplaatsing te hebben.

Aangezien het mogelijk is dat ondanks het feit dat de gezaghebbende(n) of de voogd zijn of haar (hun) instemming met de gesloten plaatsing en behandeling van hun of het kind intrekt (intrekken), kan de minderjarige of jongmeerderjarige op grond van lid 8 toch gedwongen worden om in een gesloten setting te blijven. Dit om te voorkomen dat de minderjarige of jongmeerderjarige wordt onttrokken aan de zorg die hij of zij nodig heeft. De maximale duur voor deze gedwongen plaatsing, waarbij de instemming van de gezaghebbende(n) of van de voogd ontbreekt, bedraagt 14 dagen. Binnen 14 dagen dient Bureau Jeugdzorg aan de kinderrechter een verzoek te doen voor de verlening van een voorlopige ondertoezichtstelling, waardoor het gezag van de ouder(s) en de voogdij van de voogdij-instelling wordt doorbroken. Naast een ondertoezichtstelling is er tevens een machtiging uithuisplaatsing nodig alvorens de minderjarige, na de termijn van 14 dagen, gedwongen kan worden om in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te verblijven.

Ingevolge lid 9 kan bij AMvB aan het criterium voor gesloten jeugdzorg (lid 3) nadere invulling worden gegeven naar aanleiding van de wijze waarop er door kinderrechters is omgegaan met het criterium. Hierdoor kan ervoor worden gezorgd dat er uniformiteit plaatsvindt over de wijze waarop er door kinderrechters met het criterium omgegaan dient te worden.

'Artikel 29c

- 1. De kinderrechter kan, indien een machtiging niet kan worden afgewacht, op verzoek een voorlopige machtiging verlenen om een jeugdige, met inachtneming van artikel 29b, tweede lid, in een accommodatie te doen opnemen en te doen verblijven, ongeacht of hij daarmee instemt.***
- 2. Een voorlopige machtiging, kan slechts worden verleend indien naar het oordeel van de kinderrechter onmiddellijke verlening van jeugdzorg noodzakelijk is in verband met ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen van de jeugdige die zijn ontwikkeling naar volwassenheid ernstig belemmeren of een ernstig vermoeden daarvan, en die maken dat de opname en het verblijf noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen zal worden onttrokken.***
- 3. Een voorlopige machtiging kan slechts worden verleend indien de betrokken stichting heeft***

verklaard dat zich een geval als bedoeld in het tweede lid, voordoet.

- 4. De verklaring, bedoeld in het derde lid, behoeft de instemming van een gedragswetenschapper behorende tot een bij regeling van Onze Ministers aangewezen categorie, die de jeugdige met het oog daarop kort tevoren heeft onderzocht, tenzij onderzoek feitelijk onmogelijk is.*
- 5. Artikel 29b, zesde tot en met negende lid, is van overeenkomstige toepassing.'*

Toelichting artikel 29c: voorlopige machtiging¹³

Op grond van deze bepaling is het mogelijk om een voorlopige machtiging te verlenen indien het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige is dat hij of zij met spoed wordt opgenomen in een gesloten setting. Veelal kan er in een 'spoedsituatie' geen 'gewone' machtiging gesloten jeugdzorg worden afgewacht.

Bij een voorlopige machtiging hoeft er, in tegenstelling tot een machtiging gesloten jeugdzorg, niet aangetoond te worden dat de minderjarige of jongmeerderjarige ook daadwerkelijk ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen heeft die gesloten jeugdzorg noodzakelijk maken. Er hoeft alleen maar sprake te zijn van een ernstig vermoeden dat de minderjarige of jongmeerderjarige dergelijke problemen heeft.

Voor de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg is het niet noodzakelijk dat er een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg kan worden overlegt. Bureau Jeugdzorg dient echter wel te verklaren dat er sprake is van het voornoemde 'ernstige vermoeden'. Een gedragswetenschapper dient vervolgens in te stemmen met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Deze instemming van de gedragswetenschapper wordt ook wel de 'instemmingverklaring' genoemd. Ook hierbij dient de gedragswetenschapper de minderjarige of jongmeerderjarige kort te voren te hebben onderzocht. Indien het, gezien de situatie waarin de minderjarige of jongmeerderjarige zich bevindt, voor de gedragswetenschapper niet mogelijk is om de minderjarige of jongmeerderjarige te onderzoeken, dan kan aan het onderzoek voorbij worden gegaan.

'Artikel 29d

- 1. Een verzoek, gericht op het verkrijgen van een machtiging of een voorlopige machtiging, wordt ingediend door de stichting van de provincie waar de jeugdige duurzaam verblijft. Indien het verzoek betrekking heeft op een jeugdige die onder toezicht is gesteld, of ten aanzien van wie tevens een ondertoezichtstelling wordt verzocht, dan wel ten aanzien van wie de stichting de voogdij uitoefent, wordt het verzoek ingediend door de stichting van de provincie waar de jeugdige zijn woonplaats heeft of door de raad voor de kinderbescherming.*
- 2. Op verzoeken als bedoeld in het eerste lid, is artikel 265, eerste, derde en vierde lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, alsmede de eerste afdeling van de zesde titel van Boek 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, van overeenkomstige toepassing.'*

Toelichting artikel 29d: verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg¹⁴

Op grond van dit artikel kunnen Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming de kinderrechter verzoeken een machtiging of een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg te verlenen. Dat Bureau Jeugdzorg hiertoe bevoegd is, is niet verwonderlijk aangezien zij een

¹³ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 22 (onder artikel 29c) (MvT).

¹⁴ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 22 (onder artikel 29d) (MvT).

indicatiebesluit dient te nemen, en bij een voorlopige machtiging een verklaring moet geven, alvorens een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg verleent kan worden.

Op grond van artikel 29b is de Raad voor de Kinderbescherming bevoegd om een verzoek aan de kinderrechter te doen ter verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, indien Bureau Jeugdzorg weigert een indicatiebesluit te nemen. De Raad moet dan van mening zijn dat het gezien de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk is dat hij of zij wordt opgenomen in een gesloten jeugdzorginstelling. Zoals door de wetgever in de MvT op de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) (30 644) is aangegeven heeft de Raad, ingevolge artikel 1:261 BW, een '*vangnetfunctie*'¹⁵ voor wat betreft minderjarigen die ondertoezicht zijn gesteld of onder voogdij staan van Bureau Jeugdzorg. Zo kan de Raad voor de Kinderbescherming, op grond van het voorgaande, de kinderrechter verzoeken om een machtiging uithuisplaatsing te verlenen als zij de uithuisplaatsing in het belang van de opvoeding en verzorging van de minderjarige en/of voor onderzoek van diens geestelijke en/of lichamelijke gesteldheid noodzakelijk acht.

De wetgever heeft ervoor gekozen om zowel ouders met als zonder gezag niet bevoegd te verklaren om zelfstandig een verzoek tot de verlening van een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg te doen. Ouders kunnen Bureau Jeugdzorg immers verzoeken om een indicatiebesluit te nemen, waarbij Bureau Jeugdzorg samen met de ouder(s) bekijkt of de minderjarige zorg nodig heeft in verband met opgroei-, opvoedings- of psychiatrische problemen. Bureau Jeugdzorg bekijkt dan tevens of de ouders ondersteuning nodig hebben. Indien de (gezaghebbende) ouder(s) wel de mogelijkheid zou (zouden) hebben om een verzoek te doen, zou het de ouder(s) onnodig moeilijk gemaakt worden om de band tussen ouder en kind goed te houden. Het kind zal het veelal immers niet eens zijn met de gesloten plaatsing en dus ook niet met het verzoek van zijn of haar ouder(s). De kans is groot dat de band tussen ouder(s) en kind hierdoor verslechterd.

Op de verzoeken die op grond van lid 1 kunnen worden gedaan zijn lid 1, 3 en 4 van artikel 1:265 BW van toepassing. Het gaat er hierbij om dat de verzoeken aan de kinderrechter schriftelijk worden gedaan en dat Bureau Jeugdzorg naast het verzoek tevens een hulpverleningsplan en, indien van toepassing een verslag van het verloop van de ondertoezichtstelling, naar de Raad voor de Kinderbescherming dient te sturen. Verzoeken van Bureau Jeugdzorg aan de kinderrechter kunnen zonder procureur worden ingediend. Voor behandeling hiervan worden geen kosten in rekening gebracht. Ook de grossen, afschriften en uittreksels die Bureau Jeugdzorg aanvraagt zijn kosteloos.

Zoals uit lid 2 blijkt zijn de bepalingen uit de eerste afdeling van de zesde titel van boek 3 Rv van overeenkomstige toepassing op verzoeken als bedoeld lid 1. In de bepalingen uit de eerste afdeling van de zesde titel van boek 3 Rv gaat het om zaken die betrekking hebben op het personen- en familierecht en dan specifiek over de rechtspleging (ofwel de wijze van procederen) van andere zaken dan scheidingszaken. Een aantal belangrijke bepalingen gaan onder meer over wie als belanghebbenden worden aangemerkt, dat (de meeste) zaken betreffende minderjarigen door de kinderrechter worden behandeld en dat de kinderrechter bevoegd is aan de Raad voor de Kinderbescherming advies te vragen over de minderjarige.

¹⁵ *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 22 (onder artikel 29d) (MvT).*

‘Artikel 29e

- 1. De stichting dan wel de raad voor de kinderbescherming legt bij een verzoek als bedoeld in artikel 29d, eerste lid, een afschrift van het besluit, alsmede van de verklaring, bedoeld in artikel 29b, vierde lid, over.*
- 2. In een geval als bedoeld in artikel 29b, zesde lid, legt de raad voor de kinderbescherming bij een verzoek als bedoeld in artikel 29d, eerste lid, de verklaring, bedoeld in artikel 29b, zesde lid, over.*
- 3. In de gevallen, bedoeld in artikel 29c, wordt in afwijking van het eerste en tweede lid, een verklaring van de stichting of de raad voor de kinderbescherming overgelegd dat naar haar onderscheidenlijk zijn oordeel een geval als bedoeld in artikel 29c, tweede lid, zich voordoet.’*

Toelichting artikel 29e: overlegging van stukken door Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming bij het verzoek tot een (voorlopige) machtiging¹⁶

In dit artikel wordt ingegaan op de stukken die moeten worden overlegd door Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming, indien zij een verzoek doen ter verlening van een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg.

De kinderrechter kan alleen een machtiging gesloten jeugdzorg verlenen als Bureau Jeugdzorg een indicatiebesluit heeft genomen en heeft verklaard dat er bij de minderjarige of jongmeerderjarige ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen bestaan, waardoor het noodzakelijk is dat hij of zij verblijft en wordt behandeld in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Daarnaast moet worden voldaan aan de andere criteria van artikel 29b lid 2 en 4. Indien er sprake is van een ‘spoedsituatie’ kan veelal geen indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg worden afgewacht. Een verklaring van Bureau Jeugdzorg, waarbij zij zorgt voor de informatie die nodig is om te bepalen wat voor de minderjarige of jongmeerderjarige de meest passende zorginstelling met gesloten jeugdzorg zou zijn, is dan voldoende. Als de Raad voor de Kinderbescherming het verzoek doet moet zij tevens verklaren dat de verlening van een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg noodzakelijk is om te voorkomen dat de minderjarige of jongmeerderjarige nog dieper in de problemen raakt.

‘Artikel 29f

- 1. Alvorens op een verzoek tot het verlenen van een machtiging of voorlopige machtiging te beslissen, hoort de kinderrechter de jeugdige, degene die het gezag over de minderjarige uitoefent en degene die de jeugdige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, tenzij de kinderrechter vaststelt dat een persoon niet bereid is zich te doen horen, alsmede de verzoekende stichting en de raad voor de kinderbescherming indien deze de verzoeker is.*
- 2. De rechter geeft het bureau rechtsbijstandvoorziening ambtshalve last tot toevoeging van een raadsman aan de jeugdige.’*

Toelichting artikel 29f: horen¹⁷

Op de procedure voor het verkrijgen van een rechterlijke machtiging is de verzoekschriftprocedure van Burgerlijk Rechtsvordering van overeenkomstige toepassing. Hierbij dient met name de eerste afdeling van de zesde titel van boek 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de aandacht te krijgen. De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voorziet in een aantal aanvullingen op de regeling omtrent de

¹⁶ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 22-23 (onder artikel 29e) (MvT).

¹⁷ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 23 (onder artikel 29f) (MvT).

verzoekschriftprocedure. Zo is de kinderrechter verplicht om de minderjarige of jongmeerderjarige te horen alvorens hij of zij een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg verleent. Ook de gezaghebbende ouder(s) of degene(n) die hem of haar opvoedt (opvoeden) en verzorgt (verzorgen) dient (dienen) vooraf door de kinderrechter te worden gehoord. Tot slot dient de kinderrechter Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming te horen als deze een verzoek tot verlening van een (voorlopige) machtiging heeft ingediend. Indien de kinderrechter vaststelt dat de persoon die hij of zij wil horen niet bereidt is om te worden gehoord, dan is hij of zij bevoegd het horen achterwege te laten. Hiervan zal bijvoorbeeld sprake zijn als de minderjarige of jongmeerderjarige is weggelopen en men op dat moment niet weet waar hij is.

Aangezien de beslissing omtrent de gesloten plaatsing voor de minderjarige of jongmeerderjarige erg ingrijpend kan zijn, heeft de wetgever bepaald dat er aan de minderjarige of jongmeerderjarige ambtshalve een raadsman wordt toegevoegd. Hierbij geeft de kinderrechter het Bureau Rechtsbijstandvoorziening de opdracht om een advocaat aan te wijzen die ambtshalve aan de minderjarige of jongmeerderjarige wordt toegevoegd.

‘Artikel 29g

De griffier zendt, onverminderd artikel 805 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, een afschrift van de beschikking inzake de machtiging aan:

- a. de jeugdige indien deze de leeftijd van 12 jaar heeft bereikt,*
- b. degene die het gezag over de jeugdige heeft,*
- c. degene die de jeugdige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt,*
- d. de stichting die het verzoek heeft gedaan, en*
- e. de raad voor de kinderbescherming.’*

*Toelichting artikel 29g: geadresseerden afschrift beschikking*¹⁸

In dit artikel worden alle betrokkenen genoemd. Zij krijgen een afschrift van de beschikking waarin de machtiging gesloten jeugdzorg is verleend. De griffier zendt hen een afschrift toe.

‘Artikel 29h

- 1. De beschikking van de rechter is bij voorraad uitvoerbaar.*
- 2. Bij opnemning van de jeugdige in een accommodatie wordt de machtiging overgelegd.*
- 3. De kinderrechter bepaalt de geldigheidsduur van de machtiging op ten hoogste de termijn gedurende welke de jeugdige aanspraak heeft op het verblijf. Op verzoek van een van de instanties, genoemd in artikel 29d, eerste lid, kan hij de duur verlengen met inachtneming van de eerste volzin.*
- 4. De machtiging vervalt indien de aanspraak is vervallen omdat de stichting toepassing heeft gegeven aan artikel 6, vierde lid.*
- 5. De voorlopige machtiging geldt tot het tijdstip waarop een beslissing op een verzoek om een machtiging is genomen, doch ten hoogste vier weken.*
- 6. De tenuitvoerlegging van de machtiging kan door de zorgaanbieder worden geschorst, indien*

¹⁸ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 23 (onder artikel 29g) (MvT).

de tenuitvoerlegging naar het oordeel van de zorgaanbieder niet langer nodig is om te voorkomen dat de jeugdige zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen wordt onttrokken. De schorsing kan worden ingetrokken indien blijkt dat de tenuitvoerlegging nodig is om te voorkomen dat de jeugdige zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen wordt onttrokken.

- 7.** *De betrokken stichting doet aan de raad voor de kinderbescherming mededeling van het vervallen van de machtiging op grond van het vierde lid, alsmede van het besluit geen nieuwe machtiging aan te vragen na afloop van de geldigheidsduur van een machtiging. De zorgaanbieder doet aan de stichting en de raad voor de kinderbescherming mededeling van een besluit tot schorsing en intrekking, als bedoeld in het zesde lid.'*

Toelichting artikel 29h: tenuitvoerlegging machtiging¹⁹

De beschikking waarin de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg verleent is ingevolge dit artikel te allen tijde uitvoerbaar bij voorraad. Voor opname van deze bepaling in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is door de wetgever gekozen, omdat het om minderjarigen of jongmeerderjarigen gaat die zo snel mogelijk hulp in de vorm van jeugdzorg nodig hebben. Het zou onwenselijk zijn om hen, gedurende de termijn waarbinnen hoger beroep mogelijk is, te onthouden van de zorg die zij nodig hebben. Daarom vervalt de machtiging als deze niet binnen dertien weken ten uitvoer is gelegd.

Zodra de minderjarige of jongmeerderjarige wordt opgenomen in de zorginstelling met gesloten jeugdzorg dient aan de zorgaanbieder de rechterlijke machtiging overlegt te worden. De zorgaanbieder moet er namelijk zeker van zijn dat er een machtiging gesloten jeugdzorg is verleend. Indien er namelijk geen machtiging aanwezig is en de minderjarige of jongmeerderjarige toch in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg wordt geplaatst is er sprake van *wederrechtelijke vrijheidsberoving* in de zin van artikel 282 en 283 Sr.

Op grond van lid 3 is de kinderrechter bevoegd om de geldigheidsduur van de machtiging gesloten jeugdzorg te bepalen voor maximaal één jaar, wat tevens de maximale duur is van een indicatiebesluit. Bij de vaststelling van de duur van de gesloten plaatsing zal de kinderrechter per individueel geval moeten bekijken wat de problemen van de minderjarige of jongmeerderjarige zijn en voor welke periode hij of zij in een gesloten setting geplaatst moet worden, zodat aan hem of haar de zorg geboden kan worden die hij of zij nodig heeft. De kinderrechter kan de duur van het verblijf ook verlengen. Dit kan overigens alleen als de duur van de machtiging korter is dan de duur van het indicatiebesluit. Als de maximale duur van het indicatiebesluit is verstreken, dan zal er een nieuwe machtiging aangevraagd moeten worden. Indien de behandeling voorspoedig verloopt en eerder zal eindigen dan aanvankelijk werd verwacht, dan kan de machtigingsduur worden verkort. Ook kan Bureau Jeugdzorg haar indicatiebesluit dan intrekken, waardoor de aanspraak op gesloten jeugdzorg vervalt (lid 4).

Op grond van lid 5 is een voorlopige machtiging geldig voor de termijn waarbinnen Bureau Jeugdzorg een indicatiebesluit dient te nemen. De termijn hiervoor is maximaal vier weken. Neemt de kinderrechter binnen die vier weken, maar nadat er een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg is, een beslissing inzake het verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg dan vervalt de voorlopige machtiging. Indien de kinderrechter geen machtiging gesloten jeugdzorg verleent binnen die vier weken dan is er *'geen rechtsgrond meer voor gesloten jeugdzorg'*²⁰.

¹⁹ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 23-24* (onder artikel 29h) (MvT).

²⁰ *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 24* (onder artikel 29h) (MvT).

Lid 6 gaat verder in op de ‘*trajectaanpak*’²¹ van de gesloten jeugdzorg. Deze aanpak houdt in dat, indien de minderjarige of jongmeerderjarige niet langer in een gesloten zorginstelling behoeft te verblijven en de zorg in een open setting voortgezet kan worden, de uitvoering van de machtiging gesloten jeugdzorg geschorst moet worden. Deze mogelijkheid van schorsing brengt tevens met zich mee dat wanneer de minderjarige of jongmeerderjarige gedurende zijn of haar verblijf in een open setting een terugval krijgt er de mogelijkheid is om de schorsing op te heffen. De minderjarige of jongmeerderjarige kan dan weer worden teruggeplaatst in een gesloten setting. Tegen deze terugplaatsing kan de minderjarige, diens gezaghebbende(n) of de jongmeerderjarige, ingevolge artikel 29w van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), een klacht indienen bij de klachtencommissie.

Indien de machtiging gesloten jeugdzorg niet ten uitvoer wordt gelegd verandert dat niets aan de geldigheidstermijn van de machtiging. Zo is het dus mogelijk dat de geldigheidstermijn van de machtiging gesloten jeugdzorg gedurende de schorsingsperiode eindigt. Indien het dan in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk is dat de mogelijkheid tot plaatsing in een gesloten setting blijft bestaan, dient er een nieuw verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg te worden gedaan. De kinderrechter dient dan ook zeer kritisch te bekijken of het daadwerkelijk noodzakelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg wordt geplaatst met name als de eerdere machtiging al voor langere tijd is geschorst en gesloten plaatsing dus niet noodzakelijk bleek te zijn.

Zoals blijkt uit lid 7 dient Bureau Jeugdzorg de Raad van de Kinderbescherming in te lichten over de vervallen machtiging, zoals met betrekking tot lid 4 is besproken. Indien Bureau Jeugdzorg besluit geen nieuwe machtiging aan te vragen dient zij de Raad voor de Kinderbescherming hierover in te lichten. Vervolgens dient de zorgaanbieder Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming in te lichten over een besluit tot schorsing en intrekking van de machtiging, zoals bedoeld in lid 6.

‘Artikel 29i

De zorgaanbieder in wiens accommodatie de machtiging ten uitvoer wordt gelegd, doet van de opname zo spoedig mogelijk mededeling aan degene die het gezag over de jeugdige uitoefent, aan de betrokken stichting en, indien de stichting niet de verzoeker was, aan degene die het verzoek tot het verlenen van de machtiging heeft ingediend.’

*Toelichting artikel 29i: mededeling van opname*²²

Aangezien het bij de opname in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg gaat om een ingrijpende maatregel, is het van groot belang dat ook de gezaghebbende(n) wordt (worden) betrokken bij de opname van de minderjarige. Op grond van dit artikel moet de zorgaanbieder degene die het gezag heeft over de minderjarige op de hoogte stellen van de opname. Daarnaast moet ook Bureau Jeugdzorg op de hoogte worden gesteld van de opname. Indien Bureau Jeugdzorg niet degene was die het verzoek tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg heeft ingediend, maar het een andere verzoeker betreft, dan dient die tevens op de hoogte gesteld te worden van de opname.

Aangezien het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) de ouderbijdrage vaststelt en int, dient de zorgaanbieder de opname van de minderjarige tevens te melden bij LBIO. Dit op grond van artikel 12 Wet op de Jeugdzorg.

²¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 12 (MvT)

²² Toelichting gebaseerd op Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 24 (onder artikel 29i) (MvT).

‘Artikel 29j

Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het verzoekschrift, bedoeld in artikel 29d, en de verklaring, bedoeld in artikel 29e.’

Toelichting artikel 29j: aanvullende regels omtrent verzoekschrift en verklaring²³

Door de mogelijkheid te bieden dat bij ministeriële regeling nadere regels kunnen worden gesteld, met betrekking tot het verzoek tot het verlenen van een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg en de verklaring van Bureau Jeugdzorg en van de Raad voor de Kinderbescherming, kan ervoor worden gezorgd dat er uniformiteit bestaat over de wijze waarop aan deze verzoeken en verklaringen vorm moet worden gegeven.

3.2 Wettelijke bepalingen omtrent de accommodaties gesloten jeugdzorg en de zorgaanbieders

Zoals uit de titel van deze paragraaf kan worden aangenomen bespreekt deze paragraaf de bepalingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) die betrekking hebben op de accommodaties waarin een machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer kan worden gelegd.

‘Artikel 29k

- 1. Een machtiging kan slechts worden ten uitvoer gelegd in een door Onze Ministers daartoe aangewezen accommodatie van een zorgaanbieder. De aanwijzing geschiedt niet dan na overleg met de provincie waarin de accommodatie is gelegen.*
- 2. De rechter kan, indien het een jeugdige betreft van 12 jaar of ouder, op verzoek van de betrokken stichting of de raad voor de kinderbescherming, in zijn beschikking inzake de machtiging bepalen dat deze in afwijking van het eerste lid, ten uitvoer wordt gelegd in een inrichting als bedoeld in artikel 1, onder b van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen. De eerste volzin wordt slechts toegepast met betrekking tot een jeugdige die op het tijdstip waarop een machtiging wordt verleend op basis van een veroordeling is opgenomen in een inrichting. Toepassing geschiedt slechts met instemming van de jeugdige of indien deze de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt, met instemming van de jeugdige en degene die het gezag over hem heeft. De tenuitvoerlegging in een inrichting geschiedt slechts voor de termijn die nodig is om een behandeling of opleiding af te ronden. Op de tenuitvoerlegging is de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen van toepassing. Een besluit als bedoeld in artikel 29b, vierde lid, geeft alsdan, in afwijking van artikel 3, aanspraak op verblijf als bedoeld in artikel 11a van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen.’*

Toelichting artikel 29k: accommodaties tenuitvoerlegging machtiging²⁴

In dit artikel wordt ingegaan op de accommodaties waar een machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer gelegd kan worden. Dergelijke accommodaties dienen door de minister te zijn aangewezen. Voordat de Minister een accommodatie aanwijst als zijnde een accommodatie waarbinnen een machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer kan worden gelegd, dient er overleg plaats te vinden met de provincie waarin de accommodatie is gelegen. Bij dit overleg worden

²³ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 24* (onder artikel 29j) (MvT).

²⁴ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 24-25* (onder de artikelen 29k en 29l) (MvT).

ook andere provincies betrokken, aangezien het gaat om jeugdzorg met een gespecialiseerd karakter (Landelijke specialisatie, zie paragraaf 3.6), waardoor minderjarigen en jongmeerderjarigen uit bijvoorbeeld Brabant in een zorginstelling in Zuid-Holland geplaatst kunnen worden. Door deze spreiding van jeugdzorg kan aan civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen de jeugdzorg geboden worden die hij of zij specifiek nodig heeft.

Op grond van lid 2 is er een uitzondering mogelijk op het in lid 1 gestelde. Zo kan de machtiging gesloten jeugdzorg bij minderjarigen van 12 jaar of ouder, gedurende de overgangsperiode, ook ten uitvoer gelegd worden in een JJI. Hierbij dient er door de verzoeker een 'zorginhoudelijke overweging' gemaakt te worden die inhoudt dat er wordt gekeken naar de grootte, de kwaliteit en de deskundigheid van de accommodatie waarin de minderjarige of jongmeerderjarige zal worden geplaatst. De overgangsperiode wordt in paragraaf 3.6 besproken.

De voorwaarde die wordt gesteld aan een verblijf in een JJI is dat de kinderrechter in zijn of haar beschikking uitdrukkelijk moet opnemen dat de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI geplaatst zal worden op grond van de machtiging gesloten jeugdzorg. Daarnaast dient de plaatsing in de JJI in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige te zijn. Hiervan kan sprake zijn als de minderjarige of jongmeerderjarige al eens eerder in een JJI heeft gezeten. Daarnaast kan het zo zijn dat de minderjarige of jongmeerderjarige, gezien zijn of haar problematiek, gespecialiseerde zorg nodig heeft die alleen in één (of enkele) specifieke justitiële jeugdinrichting(en) geboden wordt. Met de plaatsing in een JJI dient de minderjarige, en als deze de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt ook diens gezaghebbende(n), of de jongmeerderjarige in te stemmen.

Bij de beslissing om een minderjarige of jongmeerderjarige op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg in een justitiële jeugdinrichting te plaatsen dienen zowel Bureau Jeugdzorg als de kinderrechter aandachtig te bekijken wat de kwetsbaarheid van hem of haar is. Zo wordt aangenomen dat het voor een minderjarige of jongmeerderjarige, die al eens eerder strafrechtelijk veroordeeld is geweest en in een JJI heeft gezeten, minder kwetsbaar zal zijn dan wanneer het gaat om een minderjarige of jongmeerderjarige zonder een dergelijk verleden. De kinderrechter kan van Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming verlangen dat zij in hun verzoek ter verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg sterk moet onderbouwen waarom plaatsing in een JJI juist in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige is. Het gaat hierbij immers om een uitzondering op de regel waarbij minderjarigen of jongmeerderjarigen op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst worden.

Op de tenuitvoerlegging van de machtiging gesloten jeugdzorg in een justitiële jeugdinrichting is de Jij van toepassing en niet de (gewijzigde) Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).

'Artikel 29'

- 1. Aangewezen kunnen worden accommodaties die geschikt zijn voor verblijf van jeugdigen die met een machtiging zijn opgenomen.***
- 2. De geschiktheid heeft betrekking op de voorzieningen die nodig zijn om de veiligheid binnen de accommodatie, de maatschappelijke veiligheid daarbuiten te waarborgen alsmede de opvoedkundige doeleinden van de zorg te realiseren. Bij regeling van Onze Ministers kunnen hieromtrent nadere regels worden gesteld.***
- 3. Een aanwijzing kan worden ingetrokken indien de accommodatie niet langer geschikt is voor***

verblijf van jeugdigen die met een machtiging zijn opgenomen of indien de accommodatie niet meer nodig is voor de tenuitvoerlegging van machtigingen. Artikel 29k, eerste lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

4. Een aanwijzing of intrekking wordt in de Staatscourant bekend gemaakt.'

Toelichting artikel 29l: aanwijzing accommodaties²⁵

Dit artikel gaat verder in op de aanwijzing van accommodaties door de minister.

Op grond van lid 2 kunnen de criteria die aan de geschiktheid van een accommodatie worden gesteld verder worden uitgewerkt bij ministeriële regeling.

De zorgaanbieders dienen in ieder geval verantwoorde zorg te bieden. Op grond daarvan moet onder meer nagegaan worden of het gebouw waarbinnen minderjarigen of jongmeerderjarigen geplaatst worden veilig is. Daarnaast moet er binnen de zorginstelling voldoende gekwalificeerd personeel werkzaam zijn.

Op grond van lid 3 kan de aanwijzing van de minster worden ingetrokken. Zowel de aanwijzing als intrekking van de aanwijzing wordt bekendgemaakt in de Staatscourant (lid 4).

'Artikel 29m

Een zorgaanbieder die aan een leerplichtige jeugdige verblijf biedt in een accommodatie is gedurende de looptijd van de machtiging een persoon die zich met de feitelijke verzorging van de jeugdige heeft belast als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Leerplichtwet.'

Toelichting artikel 29m: leerplichtige minderjarige²⁶

Op grond van dit artikel moet een leerplichtige minderjarige gedurende het verblijf in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg voldoen aan zijn of haar leerplicht. De zorgaanbieder, bij wie de minderjarige verblijft, is op grond van artikel 2 lid 1 Leerplichtwet degene die met de feitelijke verzorging van de minderjarige is belast. De zorgaanbieder dient er op grond van die bepaling voor te zorgen dat de minderjarige bij een school is ingeschreven en dat hij of zij deze ook regelmatig bezoekt.

De plicht om invulling te geven aan dit artikel rust op de zorgaanbieder, omdat de ouder(s) of verzorger(s) van de minderjarige de verplichtingen die uit deze wet voortvloeien geen invulling kunnen geven. De wijze waarop er door de zorgaanbieder uitwerking wordt gegeven aan die verplichting mag hij of zij zelf bepalen. Hij kan er bijvoorbeeld voor kiezen dat de minderjarige naar een reguliere school gaat of dat hij of zij onderwijs gaat volgen binnen de zorginstelling met gesloten jeugdzorg waar hij of zij verblijft. Onderwijs binnen de zorginstelling met gesloten jeugdzorg moet overigens voldoen aan de wetgeving omtrent het onderwijs.

Het is overigens van groot belang dat het onderwijs dat de minderjarige volgt is afgestemd op de zorg die hij of zij nodig heeft. Om dit te bewerkstelligen dient de zorgaanbieder het hulpverleningsplan af te stemmen op het onderwijsplan.

²⁵ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 24-25* (onder de artikelen 29k en 29l) (MvT).

²⁶ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 25-26* (onder artikel 29m) (MvT).

‘Artikel 29n

- 1. Een zorgaanbieder die een accommodatie in stand houdt stelt, met het oog op een zorgvuldige toepassing van maatregelen als bedoeld in paragraaf 3, een regeling vast omtrent de personen die tot het treffen daarvan bevoegd zijn en met betrekking tot de wijze waarop tot toepassing wordt besloten.*
- 2. Een zorgaanbieder die een accommodatie in stand houdt, stelt huisregels vast die betrekking hebben op een ordelijke gang van zaken, de veiligheid binnen de accommodatie en het waarborgen van een pedagogisch klimaat.*
- 3. De huisregels bevatten in ieder geval een regeling van de bezoektijden, van de controle van de bezoekers en van voorwerpen die jeugdigen in verband met de veiligheid binnen de inrichting niet in hun bezit mogen hebben.’*

Toelichting artikel 29n: vaststelling regeling betreffende bevoegdheid van personen en huisregels²⁷

Aangezien er op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) verdere vrijheidsbeperkende maatregelen genomen mogen worden dan het gesloten verblijf in de jeugdzorginstelling alleen, is dit artikel in de gewijzigde wet opgenomen. Op grond van dit artikel dient de zorgaanbieder een regeling op te stellen met betrekking tot de bevoegdheden van de personen die binnen de gesloten jeugdzorginstelling werkzaam zijn om bepaalde beslissingen omtrent de behandeling van de minderjarige of jongmeerderjarige te nemen. Ook de procedure die bij het maken van een beslissing gevolgd moet worden dient in deze regeling te zijn opgenomen. Daarnaast dient de zorgaanbieder huisregels op te stellen die ervoor zorgen dat de minderjarigen en jongmeerderjarigen weten wat zij wel en niet mogen gedurende hun verblijf in de instelling (lid 2). De huisregels dienen er tevens voor te zorgen dat het binnen de gesloten jeugdzorginstelling veilig is.

In lid 3 van dit artikel worden aan aantal zaken genoemd die in de huisregels opgenomen moeten worden, waaronder de bezoektijden.

3.3 Wettelijke bepalingen omtrent de vrijheidsbenemende maatregelen en de toepassing ervan

In deze paragraaf zijn de bepalingen omtrent de opname van vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan en de wijze waarop de toepassing van deze maatregelen moet geschieden opgenomen. Aangezien het hier gaat om maatregelen die erg ingrijpend kunnen zijn voor de minderjarige of jongmeerderjarige, dienen hierover dan ook wettelijk een aantal zaken goed geregeld te zijn. In de volgende wettelijke bepalingen wordt hier verder op ingegaan.

‘Artikel 29o

- 1. Het hulpverleningsplan kan ten aanzien van een met een machtiging opgenomen jeugdige maatregelen bevatten op grond waarvan hij tegen zijn wil of die van degene die het gezag over hem uitoefent, binnen de accommodatie in zijn vrijheden kan worden beperkt. Indien het plan zodanige maatregelen bevat omschrijft het tevens de gevallen waarin en de termijn gedurende welke de maatregelen kunnen worden toegepast.*

²⁷ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 26 (onder artikel 29n) (MvT).

2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, kunnen inhouden:
 - a. het verbod zich op te houden op in het hulpverleningsplan aangegeven plaatsen en zonodig de tijdstippen waarop dat verbod geldt;
 - b. tijdelijke plaatsing in afzondering;
 - c. tijdelijke overplaatsing binnen de accommodatie of naar een andere accommodatie die is aangewezen op grond van artikel 29k, eerste lid;
 - d. het vastpakken en vasthouden.
3. De maatregelen, bedoeld in het tweede lid, die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen, kunnen worden toegepast, voor zover dit nodig is om te voorkomen dat de jeugdige zich onttrekt aan de noodzakelijke jeugdzorg of voor zover dit nodig is voor de veiligheid van de jeugdige of anderen. De maatregelen bedoeld in het tweede lid, onder b en c, kunnen bovendien worden toegepast voor zover dit nodig is voor de handhaving van de huisregels, bedoeld in artikel 29n, tweede lid.
4. De zorgaanbieder meldt de toepassing van het tweede lid, onder b en c, aan de stichting alsmede aan de ouders indien de jeugdige niet onder toezicht is gesteld.'

Toelichting artikel 29o: vrijheidsbeperkende maatregelen²⁸

Binnen de gesloten jeugdzorg mogen er vrijheidsbeperkende maatregelen worden toegepast bij de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, indien deze in het hulpverleningsplan zijn opgenomen en een gedragswetenschapper met de opname van deze maatregelen in het hulpverleningsplan heeft ingestemd.

In het hulpverleningsplan moet worden aangegeven hoe lang en wanneer welke maatregelen toegepast mogen worden. De wet voorziet niet in een regeling die ingaat op degene die bevoegd is om vrijheidsbeperkende maatregelen op te leggen.

De onder lid 2 sub a bedoelde maatregel houdt in dat de bewegingsvrijheid van de minderjarige of jongmeerderjarige beperkt mag worden in en rond de zorginstelling waar hij of zij verblijft. Een voorbeeld van een dergelijke maatregel is dat de minderjarige of jongmeerderjarige zijn kamer niet meer mag verlaten na een bepaald tijdstip. Op grond van lid 2 sub b mag de zorgaanbieder de minderjarige of jongmeerderjarige tijdelijk in afzondering plaatsen. In welke specifieke ruimte de afzondering dient plaats te vinden is niet in de wet geregeld. Het is dus mogelijk dat afzondering plaatsvindt in een ruimte die speciaal is ingericht voor de maatregel, maar de minderjarige of jongmeerderjarige kan ook in zijn of haar eigen kamer worden afgezonderd. Er dient echter wel rekening gehouden te worden met de verantwoorde zorg die aan de minderjarige of jongmeerderjarige geboden moet worden. Indien het gaat om zeer jonge minderjarigen die worden afgezonderd dan dient er gedurende de afzondering altijd een personeelslid in de afzonderingsruimte aanwezig te zijn. De maatregel die valt onder lid 2 sub c biedt de mogelijkheid om de minderjarige of jongmeerderjarige binnen de zorginstelling over te plaatsen of naar een andere zorginstelling met gesloten jeugdzorg over te plaatsen.

Op grond van lid 2 sub d is de zorgaanbieder bevoegd om de minderjarige of jongmeerderjarige vast te pakken of vast te houden. In tegenstelling tot de Bjj mogen hierbij geen mechanische middelen worden gebruikt, zoals handboeien met wanten of een schuimrubber helm. Deze middelen worden in justitiële jeugdinrichtingen overigens bijna nooit toegepast. Veelal gaat het dan namelijk om personen die een dermate ernstige gedragsstoornis hebben dat een behandeling in een psychiatrisch ziekenhuis betere resultaten op zal leveren dan het toepassen van deze middelen binnen een JJI.

²⁸ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, p. 26 (onder artikel 29o) (MvT).

De maatregelen die in de vorige alinea zijn besproken mogen alleen worden toegepast als dit noodzakelijk is voor de veiligheid van de minderjarige of jongmeerderjarige of als voorkomen moet worden dat hij of zij zich onttrekt aan de zorg die hij of zij nodig heeft. Als het gaat om de handhaving van de huisregels mogen de maatregelen genoemd in lid 2 sub b en c toegepast worden.

Op grond van lid 4 dient de zorgaanbieder de ouder(s) (van een niet-onder toezichtgestelde minderjarige) op de hoogte te stellen van de toepassing van de maatregelen genoemd in lid 2 sub b en c. indien een voogdij-instelling is belast met de voogdij van de minderjarige dan dient de zorgaanbieder de gezinsvoogd van de toepassing op de hoogte te stellen. Als het gaat om toepassing van voornoemde maatregelen bij een minderjarige die onder toezicht is gesteld, dient de zorgaanbieder zowel Bureau Jeugdzorg als de ouder(s) van de minderjarige hiervan op de hoogte te stellen.

Bij de toepassing van voornoemde maatregelen dienen de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid altijd in acht te worden genomen. Indien de zorgaanbieder ervoor kiest om in te grijpen dient hij vooraf na te gaan of het ingrijpen in verhouding staat tot het probleem dat met de maatregel opgelost moet worden.

‘Artikel 29p

- 1. Het hulpverleningsplan kan ten aanzien van een met een machtiging opgenomen jeugdige hulpverleningsprogramma’s bevatten aan de toepassing waarvan hij moet meewerken.*
- 2. De hulpverleningsprogramma’s die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen, kunnen tegen de wil van de jeugdige of van degene die het gezag over hem uitoefent, worden toegepast voor zover dit nodig is om het met het verblijf beoogde doel te bereiken.*
- 3. Het hulpverleningsplan kan ten aanzien van een met een machtiging opgenomen jeugdige geneeskundige behandelingsmethoden, waaronder het toedienen van medicijnen, bevatten die hij moet gedogen.*
- 4. De geneeskundige behandelingsmethoden die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen, kunnen tegen de wil van de jeugdige of van degene die het gezag over hem uitoefent, worden toegepast voor zover dit nodig is om het met het verblijf beoogde doel te bereiken of voor zover dit nodig is voor de veiligheid van de jeugdige of anderen.*
- 5. De zorgaanbieder meldt de toepassing van het tweede of vierde lid aan de stichting alsmede aan de ouders indien de jeugdige niet onder toezicht is gesteld. Indien de geneeskundige behandelingsmethode wordt toegepast ter behandeling van een stoornis van de geestvermogens, wordt tevens melding gedaan aan het Staatstoezicht op de volksgezondheid.’*

Toelichting artikel 29p: hulpverleningsprogramma’s en geneeskundige behandelingsmethoden²⁹

In dit artikel wordt, naast de opname van hulpverleningsprogramma’s in het hulpverleningsplan, ingegaan op de mogelijkheden van het toepassen van geneeskundige behandelmethoden. De minderjarige of jongmeerderjarige kan bijvoorbeeld tegen zijn of haar wil in gedwongen worden om medicijnen in te nemen.

De wet BIG en de Wet op de geneesmiddelenvoorziening zijn overigens van toepassing op het voorschrijven en toedienen van medicijnen. ‘Dit betekent dat alleen degenen die ingevolge de wetgeving bevoegd zijn tot het voorschrijven en toedienen van medicijnen deze maatregel

²⁹ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 27 (onder artikel 29p) (MvT).

kunnen toepassen.³⁰ In de Wgbo is een regeling opgenomen omtrent het toestemmingsvereiste. Deze regeling is niet van toepassing op onderhavig artikel. *‘De regeling van artikel 29p vormt namelijk een lex specialis ten opzichte van de regeling van de behandelovereenkomst in de Wgbo.’*³⁰ De geneeskundige behandelingsmethoden mogen alleen worden toegepast als het doel van het verblijf dit nodig acht of als de veiligheid van de minderjarige of jongmeerderjarige of anderen in het gedrang komt. Een voorwaarde voor de toepassing van de behandelmethoden is tevens dat deze vooraf in het hulpverleningsplan zijn opgenomen. Evenals bij de verdere vrijheidsbenemende maatregelen, die op grond van artikel 29o toegepast mogen worden, dient er namelijk een gedragswetenschapper in te stemmen met (eventuele) toepassing van de behandelmethoden.

Ingevolge lid 5 dient de zorgaanbieder de toepassing van de maatregelen uit lid 2 en 4 aan Bureau Jeugdzorg en de ouder(s) van de niet onder toezicht gestelde minderjarige te melden. Het Staatstoezicht op de volksgezondheid dient te worden ingelicht over de toepassing van een geneeskundige behandelmethode, indien het gaat om een behandeling van een stoornis van het geestesvermogen van de minderjarige of jongmeerderjarige.

‘Artikel 29q

- 1. Het hulpverleningsplan kan ten aanzien van een met een machtiging opgenomen jeugdige, onverminderd de huisregels, als bedoeld in artikel 29n, tweede lid, beperkingen van het brief- en telefoonverkeer of het gebruik van andere communicatiemiddelen bevatten.***
- 2. Het hulpverleningsplan kan ten aanzien van een met een machtiging opgenomen jeugdige, onverminderd de huisregels, als bedoeld in artikel 29n, tweede lid, beperkingen van bezoek bevatten of bepalen dat bezoek slechts onder toezicht kan plaatsvinden.***
- 3. De beperkingen, bedoeld in het eerste en tweede lid, kunnen, onverminderd artikel 263a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, tegen de wil van de jeugdige of van degene die het gezag over hem uitoefent, worden toegepast voor zover dit nodig is om te voorkomen dat het met het verblijf beoogde doel wordt tegengewerkt.***
- 4. Op de beperkingen, bedoeld in het tweede lid, is artikel 42, eerste en tweede lid, en 43, zevende lid, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen van overeenkomstige toepassing.’***

Toelichting artikel 29q: opname van andere beperkingen in het hulpverleningsplan³¹

In dit artikel wordt verder ingegaan op beperkende maatregelen die genomen kunnen worden ten aanzien van de minderjarige of jongmeerderjarige. Het gaat hier om maatregelen die het contact met de ‘buitenwereld’ beperken. Deze maatregelen zullen alleen dan worden toegepast als dat noodzakelijk is voor het verloop van het verblijf van de minderjarige of jongmeerderjarige in de zorginstelling.

Voorbeelden van maatregelen die op grond van onderhavig artikel toegepast kunnen worden zijn het onderscheppen van correspondentie en het beperken van telefonisch contact.

In het hulpverleningsplan kunnen tevens maatregelen worden opgenomen die het contact tussen de minderjarige en anderen, die buiten de zorginstelling verblijven, beperken. Hierbij mag ook het contact met de ouder(s) worden beperkt. Zo kan er door de zorgaanbieder een beperking worden gesteld aan het bezoek van bijvoorbeeld de ouder(s), doordat er bijvoorbeeld een zeer korte tijdsduur aan het bezoek wordt verbonden of dat er gedurende het

³⁰ *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 27 (onder artikel 29p) (MvT).*

³¹ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 27 (onder artikel 29q) (MvT).*

bezoek iemand van de zorginstelling aanwezig is. Bij dergelijke maatregelen dient er echter sprake te zijn van *‘zwaarwegende belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige die zich tegen het bezoek verzetten’*³².

Bij de beperkingen die in het hulpverleningsplan opgenomen kunnen worden, met betrekking tot het ontvangen van bezoek, dient te worden vermeld dat artikel 42 lid 1 en 2 en artikel 43 lid 7 Bjj van overeenkomstige toepassing is. Artikel 42 lid 1 en 2 zien toe op het ontvangen van brieven en andere poststukken door de minderjarige of jongmeerderjarige. Op grond van lid 1 van artikel 42 Bjj is de directeur van een JJI niet bevoegd om de post gericht aan of afkomstig van bijvoorbeeld de leden van het Koninklijk Huis of van justitiële autoriteiten te controleren. Dit in tegenstelling tot artikel 41 lid 3 en 4 Bjj, waarin is bepaald dat de directeur wel bevoegd is om brieven en poststukken afkomstig van of gericht aan de minderjarige of jongmeerderjarige te openen of te kopiëren. Op grond van artikel 42 lid 2 Bjj worden als justitiële autoriteiten aangemerkt *‘organen die krachtens een wettelijk voorschrift of een in Nederland geldend verdrag bevoegd zijn tot kennisneming van klachten of behandeling van met een klacht aangevangen zaken’*. Ingevolge artikel 43 lid 7 Bjj dienen geneeskundige inspecteurs van de volksgezondheid en de Inspectie jeugdzorg en de Raad (een commissie daaruit of leden daarvan) altijd toegang te hebben tot de minderjarige of jongmeerderjarige. Ook de commissie van toezicht, een beklagcommissie of leden daarvan dienen altijd toegang te hebben tot de minderjarige of jongmeerderjarige. De andere personen die worden genoemd in artikel 42 lid 1 Bjj hebben, op grond van artikel 42 lid 7 Bjj, alleen toegang tot de minderjarige of jongmeerderjarige op de tijden en plaatsen die in de huisregels zijn vastgesteld.

Indien de directeur van de jeugdzorginstelling van mening is dat de veiligheid van de bezoeker in het gedrang kan komen door het gedrag van de minderjarige of jongmeerderjarige dan mag hij of zij maatregelen nemen met betrekking tot het toezicht gedurende het bezoek. Hierbij dient echter voorkomen te worden dat vertrouwelijke informatie, gedurende het bezoek van bijvoorbeeld de advocaat van de minderjarige of jongmeerderjarige, bij derden terecht komt.

‘Artikel 29r

- 1. Het hulpverleningsplan kan ten aanzien van een met een machtiging opgenomen jeugdige controlemaatregelen bevatten.***
- 2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, kunnen inhouden:***
 - a. onderzoek aan lichaam en kleding;***
 - b. onderzoek van urine op aanwezigheid van gedragsbeïnvloedende middelen;***
 - c. onderzoek van de kamer van de jeugdige op de aanwezigheid van voorwerpen die hij niet in zijn bezit mag hebben;***
 - d. onderzoek van poststukken afkomstig van of bestemd voor de jeugdigen op de aanwezigheid van voorwerpen, doch slechts in aanwezigheid van de jeugdige.***
- 3. De controlemaatregelen die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen, kunnen tegen de wil van de jeugdige of van degene die het gezag over hem uitoefent, worden toegepast voor zover dit nodig is om te controleren of hetgeen in het hulpverleningsplan is opgenomen, wordt nagekomen. De maatregelen, bedoeld in het tweede lid, kunnen bovendien worden toegepast voor zover dit nodig is voor de handhaving van de huisregels, bedoeld in artikel 29n, tweede lid, of voor zover dit nodig is om te voorkomen dat de jeugdzorg aan andere jeugdigen wordt tegengewerkt.***

³² Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 27 (onder artikel 29q) (MvT).

- 4. Voorwerpen die niet in het bezit van de jeugdige mogen zijn worden in beslag genomen en voor de jeugdige bewaard of met zijn toestemming vernietigd, dan wel aan een opsporingsambtenaar ter hand gesteld.'**

*Toelichting artikel 29r: controlemaatregelen*³³

In dit artikel wordt specifiek ingegaan op de controlemaatregelen die in het hulpverleningsplan opgenomen kunnen worden. Het hulpverleningsplan ziet toe op de wijze waarop de gesloten jeugdzorg per individueel geval geboden moet worden. *'Omdat nagegaan moet kunnen worden of hetgeen in het hulpverleningsplan is opgenomen wordt nageleefd is er behoefte aan controlemaatregelen.'*³⁴ Naast de controle op de wijze waarop de jeugdzorg wordt uitgevoerd kan er aan de hand van de controlemaatregelen tevens controle worden uitgeoefend op de wijze van uitvoering van jeugdzorg bij de ene minderjarige of jongmeerderjarige die eventueel aan de andere minderjarige of jongmeerderjarige kan worden tegengewerkt. Kan worden gedacht aan een minderjarige of jongmeerderjarige die na zijn of haar verlofperiode een fles alcoholische drank meeneemt voor een alcoholverslaafde minderjarige of jongmeerderjarige in de gesloten jeugdzorginstelling. De controlemaatregelen kunnen tevens worden toegepast ter controle op de naleving van de huisregels.

Voorbeelden van controlemaatregelen zijn onderzoek aan kleding en onderzoek op de kamer van de minderjarige of jongmeerderjarige.

Bij de toepassing van de controlemaatregelen is het niet van belang of de minderjarige of jongmeerderjarige heeft ingestemd met het hulpverleningsplan en de in het hulpverleningsplan opgenomen controlemaatregelen. De maatregelen kunnen dus tegen de wil van de minderjarige of jongmeerderjarige worden toegepast.

'Artikel 29s

- 1. De in de artikelen 29o tot en met 29r bedoelde onderdelen van het hulpverleningsplan worden slechts opgenomen indien dit noodzakelijk is voor het met de opnemings en verblijf beoogde doel. Voorafgaand aan de vaststelling of wijziging van deze onderdelen wordt overleg gevoerd met degene die het gezag over de jeugdige heeft. Zij behoeven, in afwijking van artikel 24, vijfde lid, tweede volzin, niet de instemming van de jeugdige of degene die het gezag over hem heeft. Zij behoeven de instemming van een gedragswetenschapper behorende tot een bij regeling van Onze Ministers aangewezen categorie.**
- 2. Een hulpverleningsplan ten aanzien van een jeugdige die met een machtiging in een accommodatie verblijft, wordt zo vaak geëvalueerd als in het belang van de jeugdige noodzakelijk wordt geacht.'**

*Toelichting artikel 29s: noodzaak opname onderdelen uit artikel 29o t/m 29r en evaluatie hulpverleningsplan*³⁵

Op grond van dit artikel is er voor toepassing van de vrijheidbeperkende maatregelen, de geneeskundige behandelmethoden en de controlemaatregelen geen instemming van de minderjarige of jongmeerderjarige vereist. Ook degene die het gezag over de minderjarige of jongmeerderjarige heeft hoeft niet met de opname van onder meer vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan in te stemmen. Dit in afwijking van artikel 24 lid 5 van

³³ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 27-28 (onder artikel 29r) (MvT)*.

³⁴ *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 27 (onder artikel 29r)(MvT)*.

³⁵ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 28 (onder artikel 29s) (MvT)*.

de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), waarin is bepaald dat het hulpverleningsplan de instemming van de minderjarige of jongmeerderjarige behoeft. Het hulpverleningsplan dient echter wel met de minderjarige of jongmeerderjarige besproken te worden.

Het hulpverleningsplan behoeft de instemming van een gedragswetenschapper. De minister heeft in de Regeling aanwijzing gedragswetenschappers (nr. DJB/JZ-2818138) vastgesteld wie er als gedragswetenschapper worden aangemerkt. Zo wordt op grond van voornoemde regeling onder andere een lid van de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen, die is geregistreerd als Orthopedagoog-Generalist, aangemerkt als gedragswetenschapper.

De gedragswetenschapper dient toezicht te houden op het feit dat het hulpverleningsplan aansluit op de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige en de problemen waarin hij of zij zich bevindt.

In lid 2 is bepaald dat het met het oog op de vrijheidsbeperkende maatregelen die in het hulpverleningsplan opgenomen kunnen worden van groot belang is dat het plan zo vaak beoordeeld wordt als voor de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk is. Het plan dient echter minimaal vier keer per jaar met de minderjarige of jongmeerderjarige geëvalueerd te worden.

'Artikel 29t

Met betrekking tot een jeugdige kunnen, anders dan ter uitvoering van een hulpverleningsplan of ter handhaving van de huisregels, bedoeld in artikel 29n, tweede lid, geen maatregelen, methoden of beperkingen, genoemd in de artikelen 29o tot en met 29r, tegen zijn wil of die van degene die het gezag over hem uitoefent, worden toegepast dan ter overbrugging van tijdelijke noodsituaties. De toepassing behoeft binnen vierentwintig uur nadat deze is aangevangen de instemming van een gedragswetenschapper behorende tot een bij regeling van Onze Ministers aangewezen categorie. De maatregelen, methoden of beperkingen worden ten hoogste gedurende zeven opeenvolgende dagen toegepast.'

Toelichting artikel 29t: toepassing van maatregelen bij noodsituaties³⁶

In dit artikel gaat het over toepassing van de vrijheidsbeperkende maatregelen, de geneeskundige behandelmethoden of de controlemaatregelen in geval van noodsituaties die tijdelijk van aard zijn. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als er voorafgaande aan de opname van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg niet voldoende tijd is om een hulpverleningsplan op te stellen. Ook kan het zo zijn dat in het hulpverleningsplan niets is opgenomen over de situatie waarin de minderjarige of jongmeerderjarige zich op een bepaald moment dient te bevinden alvorens er maatregelen mogen worden toegepast. Er dient dan toch een mogelijkheid voorhanden te zijn om in een noodsituatie in te kunnen grijpen. Deze mogelijkheid wordt in dit artikel geregeld.

Met de toegepaste maatregelen bij noodsituaties, dient een gedragswetenschapper binnen vierentwintig uur na de toepassing zijn of haar instemming te geven. Indien hij of zij niet instemt met de toepassing, dan moet de toepassing direct worden beëindigd.

³⁶ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, p. 28 (onder artikel 29t) (MvT).

Tot slot is in het artikel geregeld dat de maatregelen maximaal zeven dagen achtereenvolgens toegepast mogen worden. Binnen deze tijd dient er een hulpverleningsplan opgesteld te worden door de zorgaanbieder.

‘Artikel 29u

- 1. Degene die de beslissing heeft genomen tot toepassing van de artikelen 29o tot en met 29r of van artikel 29t, draagt er zorg voor dat de toepassing zo spoedig mogelijk in het dossier betreffende de jeugdige wordt vastgelegd, onder vermelding van de omstandigheden die daartoe aanleiding gaven.***
- 2. De zorgaanbieder verstrekt aan de stichting alsmede aan de ouders indien de jeugdige niet onder toezicht is gesteld, elk half jaar een rapportage over de toepassingen, als bedoeld in het eerste lid.’***

Toelichting artikel 29u: Vastlegging van toepassing vrijheidsbeperkende en controlemaatregelen in dossier³⁷

Met het oog op de rechtsbescherming van de minderjarige of jongmeerderjarige moet degene die de beslissing neemt omtrent de toepassing van een of meerdere maatregelen uit de artikelen 29o t/m 29r en 29t hiervan zo snel mogelijk aantekening maken in het dossier van de minderjarige of jongmeerderjarige. Daarnaast dient hij of zij, ingevolge lid 1, aan te geven welke situatie zich heeft voorgedaan naar aanleiding waarvan de maatregelen zijn genomen. Door dit in het dossier op te nemen kan de procedure omtrent de toepassing en de toepassing van de maatregelen zelf, achteraf getoetst worden door onder meer de klachtencommissie.

3.4 Wettelijke bepaling omtrent verlof

De bepaling die in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is opgenomen omtrent het verlof van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in een gesloten jeugdzorginstelling, wordt in deze paragraaf nader toegelicht.

‘Artikel 29v

- 1. Aan een jeugdige kan, naast de mogelijkheden die het hulpverleningsplan biedt om de accommodatie te verlaten, verlof worden verleend indien zulks, gelet op de reden waarom de jeugdige in de accommodatie moet verblijven, verantwoord is.***
- 2. Aan het verlof kunnen voorwaarden worden verbonden betreffende de zorg en het gedrag van de jeugdige.***
- 3. Verlof wordt slechts verleend indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de jeugdige de voorwaarden zal naleven.***
- 4. Verlof wordt niet verleend dan nadat een gedragswetenschapper als bedoeld in artikel 29s, eerste lid, daarmee heeft ingestemd.***

³⁷ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 29* (onder artikel 29u) (MvT).

5. Het verlof wordt ingetrokken indien voortzetting van het verlof, gezien de problemen van de jeugdige, niet langer verantwoord is. Het verlof kan worden ingetrokken indien de jeugdige zich niet aan de voorwaarden houdt. De aan het verlof verbonden voorwaarden kunnen worden gewijzigd.'

Toelichting artikel 29v: verlof³⁸

Dit artikel gaat in op de mogelijkheid tot verlof voor minderjarigen of jongmeerderjarigen die in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg zijn geplaatst. Naast de mogelijkheden die met betrekking tot het verlof in het hulpverleningsplan opgenomen kunnen worden, zijn er nog andere mogelijkheden op grond waarvan aan de minderjarige of jongmeerderjarige verlof kan worden verleent. Tot de mogelijkheden die in het hulpverleningsplan opgenomen kunnen worden behoren bijvoorbeeld de situaties dat de minderjarige of jongmeerderjarige de zorginstelling mag verlaten, omdat hij of zij buiten het terrein van de instelling onderwijs volgt. Naast de mogelijkheden van het verlaten van de zorginstelling met gesloten jeugdzorg uit het hulpverleningsplan, kunnen er dus nog andere mogelijkheden zijn waarbij er verlof wordt verleend. Hiervan is alleen sprake als dit verantwoord is, gelet op de redenen voor het verblijf van de minderjarige of jongmeerderjarige in de zorginstelling. De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) sluit hierbij aan op de bepalingen met betrekking tot het verlof uit de Bjj.

Voordat verlof wordt verleent zal er nagegaan moeten worden of dit vanuit het oogpunt van de hulpverlening ook verantwoord is. Hierbij zal tevens gekeken moeten worden naar de wijze waarop de minderjarige of jongmeerderjarige zich binnen de jeugdzorginstelling ontwikkelt. Verlof kan overigens alleen worden verleend als een gedragswetenschapper met het verlof instemt.

Op grond van lid 2 kunnen aan het verlof voorwaarden gesteld worden die verband houden met de zorg die aan de minderjarige of jongmeerderjarige wordt verleend en de wijze waarop hij of zij zich binnen de zorginstelling gedraagt. Een voorbeeld van een voorwaarde die aan het verlof gesteld kan worden is dat een minderjarige of jongmeerderjarige, die behandeld wordt voor zijn of haar verslaving aan alcohol, gedurende het verlof geen alcohol mag drinken. Ingevolge lid 3 wordt het verlof alleen verleend als kan worden aangenomen dat de minderjarige of jongmeerderjarige bereid is om zich aan de gestelde voorwaarde(n) te houden. Er bestaat echter geen eis dat de minderjarige of jongmeerderjarige ook daadwerkelijk (schriftelijk) verklaard dat hij of zij bereid is zich te houden aan de voorwaarde(n). De jeugdzorginstelling is hierbij degene die de afweging moet maken of de minderjarige of jongmeerderjarige zich gedurende het verlof aan de voorwaarde(n) zal houden. Indien de minderjarige of jongmeerderjarige zich gedurende het verlof niet houdt aan de voorwaarde(n) dan kan de zorgaanbieder het verlof intrekken. Daarnaast kunnen ook de voorwaarden die aan het verlof zijn gesteld, ten tijde van de verlening, worden gewijzigd.

Op grond van lid 5 kan verlof tevens worden ingetrokken. Op de zorgaanbieder rust de plicht om het verlof in te trekken als blijkt dat het niet langer verantwoord is dat de minderjarige of jongmeerderjarige buiten de zorginstelling verblijft.

Zoals reeds eerder is besproken kan Bureau Jeugdzorg haar indicatiebesluit intrekken als het verblijf van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg niet langer voortgezet hoeft te worden. Als de minderjarige of jongmeerderjarige nog langer zorg nodig heeft, maar wel in een andere setting, dan dient Bureau Jeugdzorg een nieuw indicatiebesluit te nemen.

³⁸ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II 2005/06*, 30 644, p. 29-30 (onder artikel 29v) (MvT).

Bij de procedure omtrent de verlening van verlof dienen de ouder(s) en/of gezinsvoogd een directe rol te spelen, aangezien het verlof veelal bij de ouder(s) plaats zal vinden.

3.5 Wettelijke bepalingen omtrent het klachtrecht

In deze paragraaf wordt er verder ingegaan op de manier waarop zowel de civielrechtelijk geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige als diens gezaghebbende(n) de mogelijkheid hebben om tegen de wijze waarop de minderjarige of jongmeerderjarige in de instelling wordt behandeld op te komen. Hiervoor is het klachtrecht opgesteld. Veelal zal er van het klachtrecht gebruik worden gemaakt bij (onterecht) toegepaste vrijheidsbeperkende maatregelen.

'Artikel 29w

- 1. Een jeugdige of degene die het gezag over hem heeft kan binnen redelijke termijn tegen een beslissing als bedoeld in de artikelen 29h, zesde lid, tweede volzin, 29o, derde lid, 29p, tweede lid, 29q, derde lid, en 29r, derde en vierde lid, de toepassing van artikel 29t, of een beslissing aangaande verlof als bedoeld in artikel 29v een schriftelijke klacht indienen bij de klachtencommissie, bedoeld in artikel 68.*
- 2. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot de samenstelling van de klachtencommissie bij de behandeling van klachten als bedoeld in het eerste lid en de wijze waarop deze klachten worden behandeld.*
- 3. De klachtencommissie neemt zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen vier weken, te rekenen vanaf de datum waarop de klacht is ontvangen, een beslissing op de klacht.*
- 4. De beslissing van de commissie strekt tot:*
 - a. onbevoegdverklaring van de commissie,*
 - b. niet-ontvankelijkverklaring van de klacht,*
 - c. ongegrondverklaring van de klacht, of*
 - d. gegrondverklaring van de klacht.*
- 5. Indien de commissie de klacht gegrond verklaart, vernietigt zij de bestreden beslissing geheel of gedeeltelijk. Gehele of gedeeltelijke vernietiging brengt vernietiging van de rechtsgevolgen van de beslissing of het vernietigde gedeelte van de beslissing mee.*
- 6. Indien de commissie de klacht gegrond verklaart, kan zij degene die de beslissing heeft genomen opdragen een nieuwe beslissing te nemen en voor het nemen daarvan een termijn stellen.*
- 7. Indien de commissie de klacht gegrond verklaart, kan zij bepalen dat enige tegemoetkoming, die geldelijk van aard kan zijn, aan de klager geboden is en stelt deze tegemoetkoming vast.'*

Toelichting artikel 29w: klachtenregeling³⁹

De minderjarige, jongmeerderjarige of degene die het gezag heeft kan een klacht indienen tegen de wijze waarop de maatregelen die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen worden of zijn toegepast. Ook kan men een klacht indienen over de toepassingsduur van de maatregel.

³⁹ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, p. 30-31 (onder artikel 29w) (MvT).

Tegen het hulpverleningsplan op zich kan men geen klacht indienen, aangezien er ingevolge artikel 29s geen instemming van de minderjarige of jongmeerderjarige met het hulpverleningsplan vereist is. Toch zal er in de praktijk bij een klacht ook naar het hulpverleningsplan gekeken moeten worden, omdat beargumenteerd moet worden welke onderdelen van het plan in bepaalde situaties toegepast mogen worden. Ook zal degene die de maatregelen heeft toegepast moeten aangeven en onderbouwen dat de situatie of het geval, zoals in het plan is beschreven, zich ook daadwerkelijk heeft voorgedaan, naar aanleiding waarvan de maatregelen zijn toegepast.

Ingevolge lid 1 moet men de klacht schriftelijk indienen. Aangezien het veelal gaat om (jonge) minderjarigen wordt aan het opstellen en het indienen van een klacht geen hoge eisen gesteld. Uit de klacht zal echter wel duidelijk naar voren moeten komen op welke maatregel zij is gericht. Vaak zal de vertrouwenspersoon van jonge minderjarigen ondersteuning bieden bij het opstellen en indienen van een klacht.

Zoals ook uit lid 1 naar voren komt dient men de klacht binnen een redelijke termijn in te dienen. De wet zorgt er hierdoor voor dat er enige flexibiliteit mogelijk is en de minderjarige of jongmeerderjarige dus ook langer de tijd heeft om een klacht in te dienen. Ook minderjarigen of jongmeerderjarigen die aanvankelijk geen klacht in durfde te dienen kunnen zo op een later tijdstip toch nog gebruik maken van het klachtrecht. De flexibiliteit van de redelijke termijn zorgt er aan de andere kant voor dat een minderjarige of jongmeerderjarige die erg laat is met het indienen van zijn of haar klacht, goed moet onderbouwen waarom er zo lang met het indienen van de klacht gewacht kon worden.

Op grond van lid 2 worden er bij AMvB regels opgesteld met betrekking tot de samenstelling van de klachtencommissie voor wat betreft de beoordeling van klachten omtrent de toepassing van maatregelen. In tegenstelling tot andere klachten is de uitspraak van de klachtencommissie omtrent de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen bindend. Dit is dan ook de reden dat de klachtencommissie een andere samenstelling kan hebben dan wanneer het gaat om uitspraken die geen betrekking hebben op toegepaste maatregelen. Zo is het mogelijk dat er in de commissie een jurist en/of een gedragswetenschapper plaatsneemt wanneer er een beslissing genomen dient worden over een toegepaste maatregel.

Ingevolge lid 3 dient de commissie uiterlijk binnen vier weken een beslissing op de klacht te hebben genomen. Indien zij dit verzuimt heeft degene die de klacht heeft ingediend de mogelijkheid om direct beroep in te stellen bij de beroepscommissie. In de toelichting op artikel 29y van dit onderzoeksrapport, wordt er verder ingegaan op de beroepscommissie. De beslissingen die de klachtencommissie kan nemen staan in lid 4 weergegeven. Als de commissie de klacht gegrond verklaart zal zij de beslissing die aan de klacht ten grondslag ligt vernietigen. Hierdoor worden tevens de rechtsgevolgen van de beslissing vernietigd met als gevolg dat bijvoorbeeld poststukken die zijn achtergehouden alsnog aan de minderjarige of jongmeerderjarige gegeven moeten worden.

Ingevolge lid 6 kan de klachtencommissie degene die beslissing genomen heeft opdracht geven om een nieuwe beslissing te nemen. De commissie kan een termijn stellen waarbinnen de nieuwe beslissing genomen moet worden.

Op grond van lid 7 kan de klachtencommissie voorts *‘enige tegemoetkoming aan de jeugdige toekennen voor zover de gevolgen van de beslissing niet meer ongedaan gemaakt kunnen worden’*⁴⁰. Het doel van de tegemoetkoming is om het nadeel dat de jeugdige heeft geleden te verzachten.

⁴⁰ Kamerstukken II 2005/06, 30 644, p. 31 (onder artikel 29w) (MvT).

‘Artikel 29x

- 1. Hangende de beslissing op de klacht kan de voorzitter van een beroepscommissie als bedoeld in artikel 1, onder m, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, op verzoek van de jeugdige, gehoord degene die de beslissing heeft genomen, de beslissing waartegen de klacht is gericht, schorsen.*
- 2. De voorzitter doet hiervan onverwijld mededeling aan degene die de beslissing heeft genomen en de klager.’*

*Toelichting artikel 29x: schorsing beslissing*⁴¹

Overeenkomstig de bepalingen uit de Bjj is het op grond van de klachtenregeling mogelijk om een beslissing, die op de klacht is gericht, te schorsen. De bevoegdheid hiertoe ligt bij de voorzitter van een beroepscommissie als bedoeld in artikel 1 onder m Bjj. Het gaat hierbij om een beroepscommissie van drie leden die door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) zijn benoemd en wordt bijgestaan door een secretaris.

‘Artikel 29y

Ten aanzien van een beslissing als bedoeld in artikel 29w, derde lid, zijn de artikelen 74 tot en met 76 van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen van overeenkomstige toepassing.’

*Toelichting artikel 29y: overeenkomstige toepassing van Bjj bij beslissing op klacht*⁴²

Indien degene die de klacht heeft ingediend het niet eens is met de beslissing van de klachtencommissie, kan hij of zij hiertegen in beroep gaan bij de beroepscommissie van de RSJ. Ook de zorgaanbieder kan bij de RSJ in beroep gaan tegen een beslissing van de klachtencommissie. De procedureregels van de Bjj, met betrekking tot de behandeling van het beroepsschrift (artikel 74 t/m 76 Bjj), zijn op grond van onderhavig artikel van overeenkomstige toepassing op de beslissing van de klachtencommissie binnen de gesloten jeugdzorg.

3.6 Overgangsperiode (2008-2010)

Tussen 01 januari 2008 en 01 januari 2010 (overgangsperiode) wordt de gesloten jeugdzorg gefaseerd ingevoerd. In die periode worden een aantal JJI's van het ministerie van Justitie overgeheveld naar het ministerie van Jeugd en Gezin met als doel in 2010 voldoende plaatsen (1.383 plaatsen) beschikbaar te hebben, binnen de gesloten jeugdzorg, waar minderjarigen en jongmeerderjarigen met ernstige gedrags- en/of opvoedingsproblemen in een gesloten setting geplaatst en behandeld kunnen worden. Ook minderjarigen en jongmeerderjarigen, die voor 01 januari 2010 op civielrechtelijke titel in een JJI verbleven, moeten vanaf dan in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst worden. Gedurende de overgangsperiode is de behandeling van minderjarigen en jongmeerderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg de verantwoordelijkheid van zowel het ministerie van Justitie als van het ministerie van Jeugd en Gezin.⁴³

⁴¹ Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, p. 31 (onder artikel 29x) (MvT).

⁴² Toelichting gebaseerd op *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, p. 31 (onder artikel 29y) (MvT).

⁴³ Programmaministerie Jeugd en Gezin, factsheet *‘Gesloten jeugdzorg algemeen’*, p. 2.

3.6.1 Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg⁴⁴

Het ministerie voor Jeugd en Gezin, het ministerie van Justitie, de vertegenwoordigers van de branchecommissies Bureau Jeugdzorg en zorgaanbieders van de MOgroep⁴⁵ hebben afspraken gemaakt over de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) gedurende de overgangperiode. Deze afspraken zijn vastgelegd in het *'Plaatsingsprotocol civielrechtelijke jeugdigen in het gesloten jeugdzorgaanbod en in de justitiële jeugdinrichtingen voor de periode vanaf inwerkingtreding van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg tot 2010'*, ofwel het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg. Na 01 januari 2010 verliest het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg haar geldigheid. Vanaf dan dient de gesloten jeugdzorg aan de hand van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) uitgevoerd te worden.

3.6.1.1 Kwetsbaarheid

Gedurende de overgangperiode is de plaatsingscapaciteit binnen zorginstellingen met gesloten jeugdzorg gering. Op grond van het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg dient dan ook te worden gekeken naar de kwetsbaarheid⁴⁶ van de minderjarige of jongmeerderjarige alvorens wordt vastgesteld in welke (jeugdzorg)instelling hij of zij geplaatst zal worden. Civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen die het meest kwetsbaar zijn worden met voorrang in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst. Zo worden minderjarigen en jongmeerderjarigen die het slachtoffer zijn van loverboys kwetsbaarder geacht dan minderjarigen en jongmeerderjarigen die bijvoorbeeld voorafgaande aan de verleende machtiging gesloten jeugdzorg reeds in een JJI verbleven. Minderjarigen en jongmeerderjarigen die minder kwetsbaar worden geacht worden dan ook eerder in een JJI geplaatst indien er sprake is van plaatsgebrek binnen zorginstellingen met gesloten jeugdzorg. Minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar dienen op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg altijd in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te worden geplaatst.

In het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg is een categorisering aangebracht van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen aan de hand waarvan wordt bepaald hoe kwetsbaar de minderjarige of jongmeerderjarige is en in welke gesloten instelling (JJI of zorginstelling met gesloten jeugdzorg) hij of zij geplaatst moet worden. Hieronder staan de zeven categorieën weergegeven.

- 1. slachtoffers van gedwongen prostitutie (inclusief slachtoffers loverboys);*
- 2. slachtoffers van een seksueel misdrijf;*
- 3. slachtoffers van geestelijke of lichamelijke mishandeling;*
- 4. bescherming ter voorkoming verdere escalaties tegen zichzelf;*
- 5. dreiging in de situaties 1 t/m 4 te geraken;*
- 6. politiebemoeienis ter voorkoming van verdere escalatie van geweld van de jeugdige tegen zijn/haar directe omgeving en waarin is afgezien van aangifte en strafrechtelijke vervolging wegens bloedverwantschap of angst voor represailles;*
- 7. bescherming ter voorkoming verdere escalatie tegen directe omgeving.⁴⁷*

Met het oog op de kwetsbaarheid moet worden vermeld dat per individueel geval bekeken moet worden naar de problemen van de minderjarige of jongmeerderjarige en in welke

⁴⁴ Paragraaf gebaseerd op preambule plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 1.

⁴⁵ Maatschappelijk Ondernemers groep Jeugdzorg (MOgroep); brancheorganisatie voor jeugdzorg.

⁴⁶ Preambule plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 2.

⁴⁷ Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 3.

gesloten (jeugdzorg)instelling hij of zij op grond van die problemen het beste geplaatst en behandeld kan worden. Over het algemeen zullen minderjarigen en jongmeerderjarigen die behoren tot de categorieën 1 t/m 3 als eerste in aanmerking komen voor de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Het heeft hierbij de voorkeur om de minderjarige of jongmeerderjarige binnen de eigen regio⁴⁷ te plaatsen. Indien dit niet mogelijk is kan de plaatsing in een andere regio worden uitgevoerd. Indien ook hier geen plaatsingsmogelijkheden zijn dan is er nog de uitzonderlijke mogelijkheid om de plaatsing in een JJI uit te voeren.

Minderjarigen en jongmeerderjarigen die vallen onder de categorieën 4 t/m 7 worden bij voorkeur geplaatst in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Indien dit niet mogelijk is kan de tenuitvoerlegging van de machtiging gesloten jeugdzorg ook plaatsvinden in een JJI.

3.6.1.2 Plaatsing van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen

Zowel Bureau Jeugdzorg als de Dienst Justitiële Inrichtingen/Individuele Jeugdzaken (DJI/IJZ) zijn betrokken bij de beslissing omtrent de civielrechtelijke plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI. *'Uitgangspunt na 01 januari 2010 is dat de Bureaus Jeugdzorg de jeugdigen zonder tussenkomst van DJI/IJZ plaatsen.'*⁴⁸ Na die datum wordt immers beoogd om minderjarigen en jongmeerderjarigen niet meer, op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg, in een JJI te plaatsen. DJI/IJZ hebben dan ook niet meer de verantwoordelijkheid voor de plaatsing in een JJI.

Zodra de minderjarige of jongmeerderjarige is aangemeld bij DJI/IJZ wordt hij of zij op de wachtlijst geplaatst van een van de gesloten (jeugdzorg)instellingen. Minderjarigen of jongmeerderjarigen die behoren tot de eerste drie categorieën hebben in principe voorrang op de wachtlijst ten opzichte van minderjarigen of jongmeerderjarigen die tot de categorieën 4 t/m 7 behoren. Er wordt overigens per individueel geval beoordeeld of er zich omstandigheden voordoen die aanleiding geven om van deze volgorde af te wijken⁴⁹.

Het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg voorziet, evenals de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), overigens niet in een bepaling die regelt wat er moet gebeuren als de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg heeft verleend en de minderjarige of jongmeerderjarige wegens plaatsgebrek niet in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst kan worden, maar de gedrags- en/of opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige niet dermate ernstig zijn dat een acute gesloten plaatsing noodzakelijk is.

3.6.1.3 Verantwoordelijkheden gesloten jeugdzorgaanbieders en JJI's

Op grond van het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg hebben de zorgaanbieders van gesloten jeugdzorginstellingen en de JJI's een aantal verantwoordelijkheden. De verantwoordelijkheden staan hieronder opgesomd.

- 1. In de Wjz is een acceptatieplicht voor zorgaanbieders opgenomen, waarbij de zorgaanbieder binnen de grenzen van de verleende subsidie verplicht is cliënten te accepteren (artikel 19 Wjz). Hiervan kan niet worden afgeweken. Elke jeugdige die wordt aangemeld voor plaatsing in een gesloten jeugdzorginstelling dient te worden opgenomen. De specialistische capaciteit heeft alleen een acceptatieplicht voor de aangewezen doelgroep.*
- 2. Als er dringende reden gelegen in de persoon van de jeugdige is voor doorplaatsing,*

⁴⁸ Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 1.

⁴⁹ Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 3-4.

dan doen de partijen een verzoek voor een (tijdelijke) doorplaatsing van de jeugdige aan IJZ naar een andere gesloten jeugdzorginstelling of JJI.

3. Uitschrijving van de jeugdige uit een instelling moet zo snel mogelijk aan DJI/IJZ worden gemeld.’⁵⁰

Met het name de eerste verantwoordelijkheid is een sterk punt binnen de Wet op de Jeugdzorg. Door de acceptatieplicht *‘wordt voorkomen dat jongeren met veelal een complexe problematiek tussen zorgaanbieders heen en weer worden gestuurd’⁵¹*. Met het oog op de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen is het dan ook goed dat zij hun recht op jeugdzorg, dat voortvloeit uit de verleende machtiging, tot gelding kunnen maken, zonder dat dit afhangt van de wil van de zorgaanbieder.

3.6.1.4 Landelijke specialisatie⁵²

Zoals reeds in paragraaf 3.6.1.1 is aangehaald heeft het de voorkeur om de minderjarige of jongmeerderjarige binnen de eigen regio te plaatsen. Indien de minderjarige of jongmeerderjarige echter problemen heeft waar hij of zij niet voor behandeld kan worden in een gesloten (jeugdzorg)instelling in de eigen regio dan kan de machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer worden gelegd in een instelling met landelijke specialisatie. Gedurende de overgangsperiode zal het echter niet altijd mogelijk zijn om plaatsing in een instelling met landelijke specialisatie te kunnen realiseren, aangezien de jeugdzorg dan nog niet geheel is overgebracht op alle gesloten jeugdzorginstellingen. In het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg zijn een aantal instellingen opgenomen die landelijk zijn gespecialiseerd. Een voorbeeld van een gesloten jeugdzorginstelling met een landelijke specialisatie is Den Engh. *‘In Den Engh worden alleen jeugdigen geplaatst die naast opgroei- en opvoedingsproblematiek een licht verstandelijke handicap hebben. Daarbij wordt rekening gehouden met de specifieke behandelplan van Den Engh. Bij gebrek aan capaciteit in Den Engh kan voor deze doelgroep worden uitgeweken naar het reguliere gesloten jeugdzorgaanbod of naar de JJI’s.’⁵³*

3.6.1.5 Verantwoordelijkheden Bureau Jeugdzorg⁵⁴

Gedurende de overgangsperiode, maar ook daarna, heeft Bureau Jeugdzorg een aantal verantwoordelijkheden. Zo dient zij een indicatiebesluit vast te stellen, alvorens de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen. Indien het, bijvoorbeeld bij het verlenen van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg, niet mogelijk is om voorafgaande aan de verlening van de machtiging een indicatiebesluit vast te stellen, dan dient Bureau Jeugdzorg zorg te dragen voor voldoende informatie omtrent de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige. Aan de hand van die informatie kan de minderjarige of jongmeerderjarige dan in de voor hem of haar meest geschikte gesloten (jeugdzorg)instelling worden geplaatst. Bureau Jeugdzorg is tevens degene die bij de kinderrechter een aanvraag doet voor de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg. Gaat het om een minderjarige die onder toezicht is gesteld, dan kan de Raad voor de Kinderbescherming de kinderrechter ook verzoeken om een machtiging gesloten jeugdzorg te verlenen. De coördinator gesloten jeugdzorg bepaalt vervolgens aan de hand van de categorisering (paragraaf 3.6.1.1) hoe kwetsbaar de minderjarige of jongmeerderjarige is. Vervolgens meldt de coördinator dit aan bij

⁵⁰ Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 5 en 6.

⁵¹ Universiteit van Tilburg 2006, persbericht: *Benoem één minister voor de jeugdzorg*.

⁵² Paragraaf gebaseerd op plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 4

⁵³ Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 4.

⁵⁴ Paragraaf gebaseerd op plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 4.

DJI/IJZ. Bureau Jeugdzorg vermeldt hierbij tevens bij welke zorgaanbieder de minderjarige of jongmeerderjarige, gezien zijn of haar gedrags- en/of opvoedingsproblemen, het beste geplaatst kan worden. DJI/IJZ houdt bij de aanwijzing van een beschikbare gesloten plaats zoveel mogelijk rekening met de voorkeur en het advies van Bureau Jeugdzorg.⁵⁵ Tot slot is het de taak van Bureau Jeugdzorg om de ouder(s) van minderjarigen die niet onder toezicht zijn gesteld en de ouder(s) van jongmeerderjarigen te ondersteunen bij de gesloten plaatsing van hun kind.

Op de uitvoering van de gesloten jeugdzorg door DJI/IJZ wordt in dit hoofdstuk niet verder ingegaan. Een nadere toelichting op de uitvoering is opgenomen in het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg⁵⁶.

⁵⁵ Programmaministerie Jeugd en Gezin, factsheet *'Gesloten jeugdzorg toeleiding'*, p. 1.

⁵⁶ Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg, p. 5.

4 Uitvoering gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Zoals reeds in de inleiding van dit onderzoeksrapport is aangehaald, is sinds de inwerkingtreding van de wetswijziging gebleken dat er over een aantal bepalingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) onduidelijkheden bestaan bij verschillende uitvoerders van de wet, waaronder kinderrechters en jeugdrechtsadvocaten. Zij plaatsen geregeld hun kanttekeningen bij onder meer de bepalingen omtrent het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI en de eisen die worden gesteld aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper. Om een zo volledig mogelijk inzicht te krijgen in de wijze waarop er in de praktijk met onder meer die twee onderdelen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) wordt omgegaan wordt in dit hoofdstuk besproken hoe de uitvoering van de gewijzigde wet plaatsvindt. Zo bespreken de paragrafen 4.1 en 4.2 onder meer wat de ervaring is van verschillende kinderrechters en jeugdrechtsadvocaten, met betrekking tot de uitvoering van de gewijzigde wet. In paragraaf 4.3 is de zienswijze van prof. mr. Vlaardingerbroek op de gewijzigde wet opgenomen. Voornoemde per zijn binnen de uitvoering van hun werkzaamheden zodanig met de gewijzigde wet verbonden, dat er door de samenbundeling van hun ervaringen tot een goed inzicht kan worden gekomen in de uitvoering van die wet. De uitwerkingen van de afgenomen interviews zijn opgenomen in bijlage C t/m I. Ter aanvulling op de ervaring van verschillende uitvoerders wordt er in paragraaf 4.4 tevens ingegaan op jurisprudentie inzake de gesloten jeugdzorg.

4.1 Uitvoering door kinderrechters

De onderzoeksresultaten die in deze paragraaf worden besproken zijn voortgekomen uit het interview met mevrouw mr. Hinfelaar (rechtbank Dordrecht) en mevrouw mr. Walstock (rechtbank 's-Hertogenbosch). Daarnaast heeft de brief⁵⁷ van kinderrechter mevrouw mr. Van de Poll (rechtbank Middelburg), die zij naar aanleiding van het zogenaamde Breed overleg (overleg tussen vertegenwoordigers van Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming, William Schrikker Stichting Jeugdbescherming, Jeugdreclassering, de balie en kinderrechters) heeft opgesteld, geleid tot een aantal onderzoeksresultaten die in deze paragraaf zijn weergegeven. Gedurende de interviews is naar voren gekomen op welke wijze verschillende kinderrechters omgaan met de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) en hoe zij vinden dat er met de gewijzigde wet moet worden omgegaan in het kader van de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen.

4.1.1 Scheiding van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen

Uit de interviews is gebleken dat met name de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen een verbetering van de rechtspositie met zich mee brengt. De kinderrechters zijn echter van mening dat deze verbetering in de praktijk

⁵⁷ Zie bijlage B

echter nog onvoldoende tot uiting komt. De uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is volgens mevrouw mr. Walstock dan ook nog 'verre van ideaal'.

In het Kinderrechteroverleg is besloten dat er met bepaalde onderdelen uit de gewijzigde wet tot 01 april 2008 soepel mag worden omgegaan door de kinderrechter. Een voorbeeld hiervan is de aanwezigheid van een instemmingverklaring van een gedragswetenschapper bij de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg. Na 01 april 2008 dienen alle kinderrechters strikte toepassing te geven aan de gewijzigde wet, met het doel dat alle kinderrechters eenvormig omgaan met bepalingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg. In de praktijk is echter gebleken dat dit ook na 01 april 2008 niet het geval is. De wijze waarop er door voornoemde kinderrechters wordt omgegaan met de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) wordt in de volgende paragrafen besproken.

4.1.2 Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

Van de wijze waarop de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen plaatsvindt binnen JJI's zijn beide kinderrechters niet op de hoogte. Zij vrezen echter dat de situatie binnen de JJI's niet is veranderd ten opzichte van voorheen. Zo verwachten zij dat er aan de programma's binnen de JJI's door beide groepen wordt deelgenomen. Er kan volgens hen dan ook niet worden gesproken van een 'goede' scheiding van beide groepen, zoals met de invoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) wel is beoogd.

Met betrekking tot het instemmingsvereiste, bij de plaatsing in een JJI, is uit de interviews gebleken dat de wijze waarop er hiermee binnen de rechtbanken Dordrecht en 's-Hertogenbosch wordt omgegaan sterk van elkaar verschilt.

Indien de instemming van de minderjarige (en/of diens gezaghebbende(n)) of van de jongmeerderjarige ontbreekt dient de kinderrechter binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch de bepaling omtrent het instemmingsvereiste strikt toe te passen. Kort om: geen instemming, geen machtiging gesloten jeugdzorg. De kinderrechter wijst het verzoek af en de minderjarige of jongmeerderjarige is weer vrij om te gaan en staan waar hij of zij wil.

Binnen de rechtbank Dordrecht is met betrekking tot het ontbreken van instemming van de minderjarige (en/of diens gezaghebbende(n)) aansluiting gezocht bij de uitspraken van kinderrechters van de rechtbank te Amsterdam. Dat houdt in dat wanneer er geen instemming is de kinderrechter op basis van artikel 3 van het IVRK toch een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen met de tenuitvoerlegging in een JJI. Op grond van dat artikel wordt het gezien de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk geacht dat hij of zij binnen een gesloten setting wordt geplaatst en behandeld, bijvoorbeeld omdat hij of zij een ernstig gevaar is voor zichzelf en/of zijn of haar omgeving. Binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch is men van mening dat er bij een beroep op artikel 3 IVRK sprake is van oneigenlijk gebruik van de gewijzigde wet. De wetgever dient de onvolkomenheden in de gewijzigde wet te 'repareren' als deze onvoldoende toereikend blijken te zijn. Het is volgens mevrouw mr. Walstock niet de taak van de kinderrechter om via omwegen strikte toepassing van de wet te omzeilen.

Binnen de rechtbank Middelburg dient de kinderrechter in zijn of haar beschikking op te nemen dat er geen instemming is, maar dat er gelet op de noodzaak tot plaatsing in een gesloten setting en de problemen die aan de noodzaak tot plaatsing ten grondslag liggen, toch een machtiging wordt verleend die ten uitvoer wordt gelegd in een JJI.

Gedurende het overgangsrecht dient bij het vaststellen van de gesloten instelling (JJI of zorginstelling met gesloten jeugdzorg) waar de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst volgens mevrouw mr. Hinfelaar zowel Bureau Jeugdzorg als de kinderrechter te

bepalen hoe kwetsbaar de minderjarige of jongmeerderjarige is. Een belangrijke taak van de kinderrechter is volgens haar om hierbij een belangenafweging te maken, waarbij er wordt gekeken naar de proportionaliteit van de plaatsing in een JJI en de ernst van de gedrags- en/of opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige. Doordat de kinderrechter ook moet bekijken hoe kwetsbaar de minderjarige of jongmeerderjarige is toetst hij of zij als het ware hetgeen Bureau Jeugdzorg in haar indicatiebesluit heeft opgenomen omtrent de kwetsbaarheid. De rechtspositie van de civielrechtelijk geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige wordt hierdoor verbeterd.

4.1.3 Indicatiebesluit Bureau Jeugdzorg

Zowel mevrouw mr. Hinfelaar, mevrouw mr. Walstock als mevrouw mr. Van de Poll zijn van mening dat er strikt dient te worden omgegaan met de aanwezigheid van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg alvorens er een machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleend. Indien Bureau Jeugdzorg geen indicatiebesluit kan overleggen zal de kinderrechter het verzoek moeten afwijzen.

Bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg kan doorgaans geen indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg worden afgewacht. De kinderrechter zal dan een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg verlenen, waarna Bureau Jeugdzorg volgens de rechtbank 's-Hertogenbosch binnen twee weken en volgens de rechtbank Dordrecht binnen vier weken na de verleende machtiging alsnog een indicatiebesluit moet kunnen overleggen. Indien Bureau Jeugdzorg dit verzuimt zal de kinderrechter beslissen dat er niet is voldaan aan de criteria uit artikel 29b lid gewijzigde Wet op de Jeugdzorg. De kinderrechter zal het verzoek tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg dan ook afwijzen.

4.1.4 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper

Aangezien de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) niet voorziet in een bepaling die regelt welke eisen er aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper worden gesteld blijkt uit de interviews en uit de brief⁵⁸ van mevrouw mr. Van de Poll dat er door de rechtbanken verschillend wordt omgegaan met die verklaring. Met name over de vraag of de gedragswetenschapper daadwerkelijk onderzoek dient uit te voeren naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige bestaat bij hen nog wat onduidelijkheid. Volgens mevrouw mr. Walstock is het voldoende als de gedragswetenschapper uit het dossier (de stukken van Bureau Jeugdzorg) van de minderjarige of jongmeerderjarige concludeert dat er is voldaan aan het criterium voor gesloten jeugdzorg (artikel 29b lid 3 gewijzigde Wet op de Jeugdzorg) en op grond daarvan instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Indien de gedragswetenschapper echter van mening is dat uit het dossier onvoldoende blijkt dat er is voldaan aan het criterium voor gesloten jeugdzorg dan kan hij of zij alsnog beslissen om zelfstandig onderzoek uit te voeren naar de minderjarige of jongmeerderjarige.

In tegenstelling tot het voorgaande dient de gedragswetenschapper, volgens mevrouw mr. Hinfelaar, in eerste instantie wel (persoonlijk) onderzoek te hebben verricht naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige. Het gaat hierbij volgens haar om een summier onderzoek, waarbij de gedragswetenschapper de minderjarige of jongmeerderjarige kort te voren heeft onderzocht en vervolgens kijkt naar het dossier. Naar aanleiding daarvan beslist hij of zij of er is voldaan aan het criterium voor gesloten jeugdzorg. Indien onderzoek niet mogelijk is dient dit door de gedragswetenschapper gemotiveerd te worden aangegeven in zijn of haar

⁵⁸ Zie bijlage B, 87-92.

instemmingverklaring. Uit de brief van mevrouw mr. Van de Poll blijkt dat de gedragswetenschapper bij de instemmingverklaring niet uitgebreid in hoeft te gaan op de feiten die tot de 'conclusie' gesloten jeugdzorg leiden. Deze feiten moeten namelijk uit het verzoek/indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg blijken.⁵⁹ Uit de brief van mevrouw mr. Van de Poll blijkt dat het verzoek tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg door de kinderrechter moet worden afgewezen als de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper ontbreekt of als onvoldoende door de gedragswetenschapper is gemotiveerd waarom er geen instemmingverklaring kon worden afgegeven.

Met het oog op de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen is het volgens mevrouw mr. Walstock beter dat de gedragswetenschapper niet in dienst is van Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming. Dit om de schijn dat de gedragswetenschapper niet objectief is weg te nemen (belangenverstrengeling). Hierdoor kan voorkomen worden dat 'buitenstaanders' het idee krijgen dat het binnen Bureau Jeugdzorg allemaal *'één pot nat'* is. Het uitgangspunt van mevrouw mr. Van de Poll is dat het uiteindelijk niet uitmaakt of de gedragswetenschapper in dienst is van Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming als deze maar is gekwalificeerd volgens de *'Regeling aanwijzing gedragswetenschappers gesloten jeugdzorg'*⁶⁰.

4.1.5 Belanghebbenden

Uit de interviews blijkt dat volgens de kinderrechters als belanghebbenden kunnen worden aangemerkt de minderjarige of jongmeerderjarige, diens ouder(s) (zowel met als zonder gezag) en indien de ouder(s) niet is (zijn) belast met het gezag wordt ook de gezaghebbende(n) als belanghebbenden aangemerkt. Daarnaast wordt (worden) ook de pleegouder(s) aangemerkt als belanghebbende(n) indien de minderjarige reeds langer dan één jaar tot het gezin van de pleegouder(s) behoorde. Ook een stiefouder kan als belanghebbende worden aangemerkt. Tot slot kunnen volgens mevrouw mr. Walstock tevens als belanghebbende(n) worden aangemerkt de grootouder(s) indien hij of zij (zij) de minderjarige of jongmeerderjarige hebben verzorgd en opgevoed.

De vraag of een (gezaghebbende) ouder of ouders zelfstandig een verzoek zou of zouden moeten doen ter verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg is door mevrouw mr. Walstock enerzijds negatief beantwoord. Een verzoek van de ouder(s) zou de band tussen ouder en kind immers ernstig kunnen verstoren. Anderzijds is er volgens haar sprake van een verslechtering van de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen. Hiervan is sprake als het in het belang is van de minderjarige of jongmeerderjarige dat hij of zij wordt geplaatst in een gesloten setting, maar dat Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming hier geen actie op onderneemt. De minderjarige of jongmeerderjarige krijgt dan niet de zorg die hij of zij nodig heeft en dat alleen omdat diens gezaghebbende ouder(s) niet de bevoegdheid heeft (hebben) om zelfstandig een verzoek te doen.

4.1.6 Vrijheidsbeperkende maatregelen

Over het algemeen blijkt uit de interviews dat er door de zorgaanbieders niet snel misbruik zal worden gemaakt van hun bevoegdheid om alle mogelijke vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan op te nemen. Met name door het feit dat de vrijheidsbeperkende

⁵⁹ Zie Bijlage B, p. 88.

⁶⁰ Ministeriele regeling, *Regeling aanwijzing gedragswetenschappers gesloten Jeugdzorg* (nr. DJB/JZ-2818138).

maatregelen voorafgaande aan de toepassing ervan in het hulpverleningsplan moeten worden opgenomen zal misbruik van de opname van vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan gering zijn volgens de kinderrechters. Met het oog op de rechtspositie van de minderjarigen en jongmeerderjarigen is het goed is dat de vrijheidsbeperkende maatregelen schriftelijk vastgelegd moeten worden door de zorgaanbieder. Bij schriftelijke vastlegging dient de zorgaanbieder gemotiveerd aan te geven waarom de maatregel of maatregelen in het hulpverleningsplan is of zijn opgenomen. Door de schriftelijke vastlegging van de vrijheidsbeperkende maatregelen is het voor bijvoorbeeld de klachtencommissie achteraf mogelijk om te toetsen of de toepassing van de maatregelen terecht of onterecht heeft plaatsgevonden.

4.1.7 Volwaardige procespartij

Met betrekking tot het feit dat minderjarigen ouder dan 12 jaar op grond van artikel 29f juncto 29a gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) worden aangemerkt als volwaardige procespartij, blijkt uit de interviews dat het hierbij gaat om een duidelijke waarborg van de rechtspositie van die minderjarige. Minderjarigen ouder dan 12 jaar nemen een eigen rechtspositie in binnen het gerechtelijke proces. Hierdoor hebben zij de mogelijkheid om aan te kinderrechtter duidelijk te maken wat zij van een (eventuele) gesloten plaatsing vinden. Ook hebben zij het recht om de processtukken in te zien en mogen zij aanwezig zijn bij de uitspraak van de kinderrechtter.

4.1.8 Horen

Zowel binnen de rechtbank Dordrecht als de rechtbank 's-Hertogenbosch worden de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) en de jongmeerderjarige te allen tijde voorafgaande aan de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg gehoord. Alleen als de situatie zich voordoet dat de kinderrechtter vaststelt dat de minderjarige of jongmeerderjarige niet bereid is zich te doen horen dan kan de kinderrechtter het horen achterwege laten.

Bij het verlenen van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg is het gezien de dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar veelal niet mogelijk om vooraf te horen. De kinderrechtter dient dan binnen twee weken na de verlening van de voorlopige machtiging alsnog te doen horen. Met het oog op artikel 6 EVRM zou hieruit de conclusie getrokken kunnen worden dat er sprake is van een onredelijke termijn waarbinnen gehoord wordt en dus een verslechtering van de rechtspositie. Dit aangezien binnen het jeugdstrafrecht voor het horen de maximale termijn geldt van drie dagen en 15 uur. Volgens beide kinderrechters is er echter geen sprake van een onredelijke termijn in de zin van artikel 6 EVRM, omdat er zich nu eenmaal omstandigheden voor kunnen doen die ertoe leiden dat het niet mogelijk is om eerder te doen horen. De kinderrechtter zal dan overigens altijd proberen zo snel mogelijk te horen na de verlening van de voorlopige machtiging.

Zoals uit de brief van mevrouw mr. Van de Poll is gebleken dient het horen nadat de voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg is verleent, echter alleen bij uitzondering plaats te vinden.

Uit de interviews en de brief van mevrouw mr. Van de Poll blijkt dat minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar tevens te allen tijde gehoord zouden moeten worden. Indien de minderjarige niet voldoende is staat is om te verwoorden wat hij of zij vindt van de (eventuele) gesloten plaatsing, dan kan de kinderrechtter volgens mevrouw mr. Walstock alsnog beslissen om de minderjarige niet te doen horen. De kinderrechters hebben over het algemeen de voorkeur om de minderjarige en diens gezaghebbende(n) apart van elkaar te horen. Zowel de minderjarige

als diens gezaghebbende(n) dient (dienen) namelijk de mogelijkheid te hebben om aan de kinderrechter kenbaar te maken wat hij of zij vindt van bijvoorbeeld de huidige thuissituatie en van de (eventuele) gesloten plaatsing van hun kind.

4.1.9 Leeftijdsgrens

Het feit dat jongmeerderjarigen op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) gedwongen kunnen worden om in een gesloten setting geplaatst te worden is met name voor minderjarigen die meerderjarig worden gedurende de (afrondding van) de behandeling in een gesloten (jeugdzorg)instelling een goede oplossing. Het is dan in het belang van de jongmeerderjarige dat hij of zij de behandeling binnen de JJI of zorginstelling met gesloten jeugdzorg afrondt met het oog op een beter toekomstperspectief. De kinderrechter dient te allen tijde een belangenafweging te maken. Hierbij wegen de belangen van een jongmeerderjarige zwaarder naarmate de leeftijd hoger is. Het effect van de behandeling zal dan namelijk ook verder afnemen. De belangenafweging zorgt volgens de kinderrechters voor een verbetering van de rechtspositie van jongmeerderjarigen.

4.1.10 Periode tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg

Uit de interviews blijkt dat de wijze waarop er door de kinderrechters met het instemmingsvereiste, bij de plaatsing in een JJI, wordt omgegaan sterk van elkaar verschilt. Zo is er door de kinderrechters van de rechtbank Dordrecht reeds toepassing gegeven aan de nog niet inwerking getreden Reparatiewet gesloten jeugdzorg, althans in de gevallen dat de kinderrechter dit noodzakelijk vond. Het gaat hierbij om de gevallen waarin de kinderrechter zijn of haar beslissing reeds eerder baseerde op artikel 3 IVRK, ofwel dat het gezien de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk was dat hij of zij in een JJI wordt geplaatst (door plaatsgebrek in de zorginstellingen met gesloten jeugdzorg). Binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch is bepaald dat er zolang de Reparatiewet gesloten jeugdzorg niet inwerking is getreden de kinderrechter het verzoek moet afwijzen indien de minderjarige (en/of diens gezaghebbende(n)) of de jongmeerderjarige niet instemt met de plaatsing in een JJI.

Na de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg is het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI verleden tijd. Enerzijds zal de afschaffing van het instemmingsvereiste volgens mevrouw mr. Walstock leiden tot een betere uniformiteit tussen de wijze waarop de verschillende rechtbanken in Nederland omgaan met het instemmingsvereiste. Daarnaast is het volgens haar veelal in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige dat hij of zij, gezien zijn of haar ernstige gedrags- en/of opvoedingsproblemen, op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg gesloten wordt geplaatst. Zolang de plaatsingscapaciteit binnen de zorginstellingen met gesloten jeugdzorg gering is zal de plaatsing in een JJI volgens haar de beste oplossing zijn. Anderzijds doet de afschaffing afbreuk aan de rechtspositie van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen. Dit aangezien een civielrechtelijk geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige na de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg namelijk buiten zijn of haar wil om gedwongen kan worden om op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI geplaatst te worden. Zoals uit de brief van mevrouw mr. Van de Poll is gebleken dient de kinderrechter bij het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg, waarbij geen instemming is, te kijken naar de noodzaak tot plaatsing en welke problemen er aan die plaatsingsnoodzaak ten grondslag liggen voordat hij of zij toch een machtiging verleent. Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming dienen in hun verzoekschrift aan te geven waar die noodzaak uit bestaat.

4.2 Uitvoering door jeugdrechtsadvocaten

In deze paragraaf worden de onderzoeksresultaten behandeld die zijn voortgekomen uit de interviews met jeugdrechtsadvocaten mr. W.J.G.Schröder (Baronie Advocaten te Breda), mr. W.J.W.K. Suijkerbuijk (Lensen Advocaten te Terneuzen), mevrouw mr. V.C. Serrarens (Van der Doel, Koole & Van der Want Advocaten te Middelburg) en mevrouw mr. S. Köller (Köller Advocatenkantoor te Middelburg).

Gedurende de interviews is naar voren gekomen op welke wijze de advocaten omgaan met de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) en hoe zij vinden dat er met deze wet omgegaan moet worden in het kader van de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen.

4.2.1 Scheiding van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en Jongmeerderjarigen

Over het algemeen blijkt uit de interviews dat naar aanleiding van de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen vooruitgang is geboekt met betrekking tot de situatie zoals die voorheen was. Daarnaast leidt de afschaffing van de bepaling omtrent visitatie tot een verbetering ten opzichte van voorheen. Indien blijkt dat er misbruik wordt gemaakt van het feit dat er geen visitatie meer is, dan vreest mevrouw mr. Serrarens echter dat de bepaling omtrent visitatie toch in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) zal worden opgenomen.

4.2.2 Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

Over de wijze waarop de scheiding tussen civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen plaatsvindt binnen de JJI's heerst er bij de advocaten nog onduidelijkheid. Zij verwachten niet dat de wijze waarop de scheiding binnen JJI's momenteel plaatsvindt (veel) verschilt met voorheen. Zij verwachten tevens dat in het gros van de gevallen door zowel civielrechtelijk als strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen tezamen wordt deelgenomen aan dezelfde programma's, zoals het volgen van onderwijs en het deelnemen aan sport en arbeid.

Aan het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI, op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg, ligt volgens de advocaten in principe een goede gedachte ten grondslag. Dit met name met het oog op een verbetering van de rechtspositie. De wijze waarop er in de praktijk uitvoering wordt gegeven aan het instemmingsvereiste laat volgens de advocaten echter nog te wensen over. Naar verwachting zullen minderjarigen en jongmeerderjarigen veelal niet instemmen met een gesloten plaatsing. Indien de minderjarige of jongmeerderjarige niet instemt met de gesloten plaatsing is uit de ervaring van de advocaten over het algemeen gebleken dat de kinderrechter dan met nadruk kijkt naar de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige. Tot op heden heeft de kinderrechter veelal een machtiging verleent, waarbij hij of zij zwaarder gewicht heeft gehangen aan de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige om toch gesloten geplaatst te worden in een JJI, dan aan het feit dat de instemming daarvoor ontbrak. Met het oog op de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige, die bijvoorbeeld reeds in een JJI heeft gezeten, zal het veelal in zijn of haar belang zijn dat hij of zij het behandelprogramma binnen de JJI kan afronden, zodat zijn of haar kansen op een beter toekomstperspectief worden vergroot. Tot op heden heeft de kinderrechter te Middelburg, volgens mevrouw mr. Serrarens, veelal vervangende

toestemming verleent indien de minderjarige of jongmeerderjarige niet instemt met de gesloten plaatsing. Mevrouw mr. Köller is van mening dat deze bevoegdheid van de kinderrechter niet in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is opgenomen en deze handeling van de kinderrechter dus geen wettelijke grondslag heeft. Er is dus niet voldaan aan het legaliteitsbeginsel. Volgens haar dient de kinderrechter het verzoek dan ook af te wijzen indien de instemming van zowel de minderjarige en/of diens gezaghebbende(n) als van de jongmeerderjarige ontbreekt.

Uit de interviews blijkt dat de advocaten het over het algemeen een positieve ontwikkeling vinden dat er aan de hand van het plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg wordt gekeken naar de kwetsbaarheid van de minderjarige of jongmeerderjarige, alvorens wordt bepaald in welke gesloten instelling (JJI of zorginstelling met gesloten jeugdzorg) hij of zij wordt geplaatst. Volgens mr. Suijkerbuijk ligt er binnen de kwetsbaarheid voor de advocaat van de civielrechtelijk te plaatsen minderjarige of jongmeerderjarige een mogelijkheid om te procederen. Indien Bureau Jeugdzorg bijvoorbeeld in haar indicatiebesluit beslist dat de minderjarige of jongmeerderjarige niet voldoende kwetsbaar is om gedurende het overgangrecht in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te worden geplaatst, dan kan de advocaat hier (gemotiveerd) verweer tegen voeren, waarbij hij of zij stelt dat zijn of haar cliënt(e) wel kwetsbaar is en het in zijn of haar belang is dat hij of zij in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg wordt geplaatst en niet in een JJI. Het is vervolgens aan de rechter om een belangenafweging te maken.

Gedurende de interviews is tevens naar voren gekomen dat de advocaten niet uitsluiten dat er een mogelijkheid is om schadevergoeding te vorderen indien de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst, terwijl hij of zij op grond van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg en de door de kinderrechter verleende machtiging gesloten jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst zou moeten worden. Met het oog op de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige zou dan aangevoerd kunnen worden dat hij of zij niet de zorg krijgt waar hij of zij op grond van de verleende machtiging en het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg recht op heeft. Er dient dan echter voldoende gemotiveerd te worden aangegeven dat de Staat de plicht heeft om die zorg ook daadwerkelijk uit te voeren. Aangezien gedurende de overgangsperiode het overgangsrecht van toepassing is, zal het niet gemakkelijk zijn om aan te tonen dat er op de Staat een dergelijke positieve verplichting rust. Op grond daarvan zal een verzoek tot schadevergoeding dan veelal ook worden afgewezen.⁶¹

Mevrouw mr. Serrarens is tevens van mening dat de mogelijkheid tot schadevergoeding er zou kunnen zijn, omdat deze mogelijkheid ook bestaat bij de (onterechte) tenuitvoerlegging van een PIJ-maatregel. Mr. Suijkerbuijk heeft tijdens het interview een praktijkvoorbeeld aangehaald waarbij een jeugdige TBS'er per dag dat hij of zij in een andere instelling moet verblijven dan waar hij of zij op grond van de indicatie recht op heeft, in aanmerking kan komen voor schadevergoeding. Hiervan kan volgens hem echter pas sprake zijn als de minderjarige reeds drie maanden in de 'verkeerde' instelling verblijft.

Indien de situatie zich voordoet dat de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI is geplaatst, terwijl hij of zij op grond van de verleende machtiging en het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst zou moeten worden dan kan de plaatsing in een zorginstelling volgens mevrouw mr. Köller, mr. Schröder en mr. Suijkerbuijk bij kort geding worden afgedwongen. Het kort geding kan dan via de minderjarige of jongmeerderjarige gevoerd worden. De minderjarige wordt binnen de gesloten jeugdzorg immers als volwaardige procespartij aangemerkt. Volgens mr. Schröder zal een kort geding

⁶¹ Zie noot 68.

over het voorgaande tegen Bureau Jeugdzorg veelal worden afgewezen, omdat Bureau Jeugdzorg een beroep zal doen op 'overmacht' (geringe plaatsingscapaciteit gedurende het overgangsrecht).

Over het algemeen zijn de advocaten van mening dat het de taak van de kinderrechter is om gedurende de overgangperiode te bepalen in welke gesloten instelling (JJl of zorginstelling met gesloten jeugdzorg) de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst. De kinderrechter dient zijn of haar beslissing te baseren op de belangenafweging tussen hetgeen Bureau Jeugdzorg in haar indicatiebesluit heeft besloten en wat de (advocaat van de) minderjarige hier eventueel ter zitting tegen inbrengt.

4.2.3 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper

Met het oog op de rechtspositie is het volgens de advocaten van groot belang dat een gedragswetenschapper (onafhankelijk) onderzoek doet naar de civielrechtelijk te plaatsen minderjarige of jongmeerderjarige, alvorens hij of zij instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Het onderzoek van een gedragswetenschapper is volgens mevrouw mr. Köller en mr. Suikerbuijk immers bedoeld als extra waarborg van de rechtspositie. Er vindt als het ware een extra controle plaats, waarbij wordt nagegaan of het noodzakelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige gesloten wordt geplaatst met het oog op de ernst van diens gedrags- en/of opvoedingsproblemen die de ontwikkeling naar volwassenheid belemmeren.

Uit de ervaring van de advocaten blijkt dat de kinderrechter het bij de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg veelal voldoende vindt als de gedragswetenschapper summier onderzoek heeft uitgevoerd naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige. De gedragswetenschapper zet meestal alleen een stempel op een formulier, waarop staat dat hij of zij gedragswetenschapper is en dat hij of zij de minderjarige of jongmeerderjarige kort te voren heeft bezocht. Daaruit blijkt niet dat hij of zij ook daadwerkelijk onderzoek heeft uitgevoerd naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige. Door de kinderrechter wordt immers niet gevraagd om onderzoeksresultaten. Volgens mevrouw mr. Köller kan met betrekking tot het voorgaande dan ook worden gesproken van een uitholling van de rechtspositie. Indien er namelijk niet daadwerkelijk onderzoek naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige uitgevoerd behoeft te worden is de kans groot dat de gedragswetenschapper, bij zijn of haar instemmingverklaring, zonder meer afgaat op hetgeen Bureau Jeugdzorg in haar indicatiebesluit heeft opgenomen. Er vindt dan geen onafhankelijk onderzoek plaats. Op grond daarvan wordt aan de rechtspositie afbreuk gedaan en is er sprake van een verslechtering van de rechtspositie. Alleen door strikte toepassing te geven aan een onafhankelijk onderzoek van een gedragswetenschapper wordt er aan de 'extra waarborg' uitvoering gegeven en kan er worden gesproken van een verbeterde rechtspositie ten opzichte van voorheen.

Tot slot is het volgens mevrouw mr. Köller, voor de waarborging van de rechtspositie van de civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen, beter als de gedragswetenschapper niet in dienst is van Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming. Zij sluit zich hierbij aan op de mening van kinderrechter mevrouw mr. Walstock (schijn van belangenverstrengeling; paragraaf 4.1.4).

4.2.4 Belanghebbenden

Het feit dat (gezaghebbende) ouders geen zelfstandig verzoek kunnen doen tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg is volgens de advocaten een positieve beslissing van de

wetgever. Ouders (met of zonder gezag) kunnen Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming immers verzoeken een indicatiebesluit te nemen. Bovendien hebben gezaghebbende ouders de ouderlijke verantwoordelijkheid over hun kind. Het is volgens mevrouw mr. Köller en mr. Suijkerbuijk dan ook in strijd met deze verantwoordelijkheid om als ouder(s) zijnde zelf de bevoegdheid te krijgen een verzoek te doen tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg. Een dergelijke bevoegdheid zou er immers toe kunnen leiden dat een ouder die op een bepaald moment niet goed weet hoe om te gaan met zijn of haar kind, van een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg als het ware 'misbruik' maakt om de ouderlijke verantwoordelijkheid te ontlopen. Dit leidt juist tot een verslechtering van de rechtspositie.

4.2.5 Vrijheidsbeperkende maatregelen

Op grond van artikel 29s gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) dient een gedragswetenschapper in te stemmen met de vrijheidsbeperkende maatregelen die in het hulpverleningsplan worden opgenomen. Doordat de gedragswetenschapper als het ware toetst of de maatregelen die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen naar verwachting ook daadwerkelijk toegepast zullen worden zorgt dit ervoor dat de zorgaanbieder zorgvuldig omgaat met de opname van vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan. De opname van mogelijk toe te passen vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan stelt de minderjarige of jongmeerderjarige tevens in staat om tegen de voorgenomen maatregelen bezwaren in te brengen.

Uit de interviews blijkt dat de advocaten het eens zijn met het advies⁶² van de Inspectie Jeugdzorg aan de minister van Jeugd en gezin en de minister van Justitie omtrent het opstellen van concrete voorwaarden voor de wijze waarop en wanneer vrijheidsbeperkende maatregelen mogen worden toegepast.

Met name met het oog op de rechtspositie van de minderjarige en jongmeerderjarige wordt het van groot belang geacht dat het voor zowel de zorgaanbieder als de minderjarige of jongmeerderjarige duidelijk is wanneer vrijheidsbeperkende maatregelen mogen worden toegepast.

4.2.6 Klachtenregeling

De klachtenregeling draagt volgens de advocaten over het algemeen bij aan de waarborging van de rechten van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. De advocaten zijn van mening dat het feit dat de klachtencommissie pas na de toepassing van de maatregelen bekijkt of deze rechtmatig zijn uitgevoerd geen afbreuk doet aan de rechtspositie van de minderjarige en jongmeerderjarige. Met name wanneer er consequenties aan de onterechte toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden verbonden zullen zorgaanbieders voorzichtig omgaan met de toepassing van maatregelen. Door de mogelijkheid om consequenties te verbinden aan onterechte toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen gewaarborgd.

Mevrouw mr. Serrarens is van mening dat het belangrijk is dat er ook tussentijds toezicht wordt gehouden op de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen door de zorgaanbieder.

Mr. Suijkerbuijk is, in tegenstelling tot het voorgaande, van mening dat er bij de klachtenregeling sprake is van uitholling van de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste

⁶² Minister van Jeugd en Gezin, Brief aan Tweede Kamer inzake: *Onderzoek Inspectie Jeugdzorg bij gesloten jeugdzorgaanbieders*, p. 2

minderjarigen en jongmeerderjarigen. Dit aangezien de Bjj reeds voorziet in een regeling omtrent de benoeming van een vaste commissie die zich bezig houdt met klachten. Daarnaast is mr. Suijkerbuijk van mening dat het beter is om voor de regeling omtrent klachten uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) aansluiting te zoeken bij de Wet Bopz. Aangezien het bij gesloten jeugdzorg gaat om behandeling en zorg, waar veelal psychische problemen aan de orde zijn, kan de minderjarige of jongmeerderjarige worden gezien als patiënt. De civiele plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige is een behandelmaatregel die volgens mr. Suijkerbuijk dus beter aansluit op de patiëntenregeling van de Wet Bopz.

4.2.7 Cliëntenraad

Uit de interviews blijkt dat de advocaten nog niet of weinig bekend zijn met de bepaling uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) omtrent de cliëntenraad. Met betrekking tot de cliëntenraad is mr. Schröder van mening dat deze raad er toe bijdraagt dat de rechtspositie van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen wordt gewaarborgd. Volgens hem wordt de uitvoering van de gesloten jeugdzorg door de cliëntenraad namelijk bekeken vanuit de 'consumentenkant' en niet alleen maar vanuit het oogpunt van de deskundigen op het gebied van de gesloten jeugdzorg, zoals de wetgever, de zorgaanbieders. Door de cliëntenraad kunnen de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen en bijvoorbeeld de gezaghebbende ouders van de geplaatste minderjarigen participeren in het beleid van de zorgaanbieder. Uit de praktijk zal moeten blijken in hoeverre de uitwerking van de cliëntenraad ook daadwerkelijk effect heeft. Dit aangezien de ouders die deelnemen aan de cliëntenraad in principe geen beslissende rol hebben. De zorgaanbieder is niet verplicht om gevolg te geven aan hun op- en/of aanmerkingen over bijvoorbeeld het beleid dat gevoerd wordt binnen de gesloten jeugdzorginstelling.

4.2.8 Instemmingsvereiste bij de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg

Over het algemeen zijn de advocaten van mening dat het bij het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg gaat om een 'wassen neus', ofwel 'lege huls'. Volgens hen wordt er dan ook afbreuk gedaan aan de rechtspositie. Dit aangezien het feit dat wanneer de instemming ontbreekt er via de 'oude weg' (ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing) alsnog gedwongen plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg kan plaatsvinden.

In tegenstelling tot het voorgaande is mr. Suijkerbuijk van mening dat er met betrekking tot het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een gesloten jeugdzorginstelling niet per definitie kan worden gesproken van een 'wassen neus' of 'lege huls'. Het instemmingsvereiste draagt er volgens hem toe bij dat de plaatsing op vrijwillige basis (van de gezaghebbende(n)) kan plaatsvinden. Het uitgangspunt dient volgens hem altijd te zijn dat als iets vrijwillig kan dat ook moet kunnen.

Het feit dat er bij de plaatsing van minderjarigen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg instemming is vereist van diens gezaghebbende(n) en bij jongmeerderjarigen van niemand instemming is vereist, zelfs niet van de jongmeerderjarige zelf, duidt volgens mevrouw mr. Köller op een verslechtering van de rechtspositie van jongmeerderjarigen. Op grond van het nationale recht moeten jongmeerderjarigen volgens mevrouw mr. Köller worden aangemerkt als meerderjarigen en niet als minderjarigen. Met het oog op het voorgaande zouden jongmeerderjarigen dus niet gedwongen moeten kunnen worden tot gesloten plaatsing op

grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Een jongmeerderjarige zou volgens haar alleen op vrijwillige basis en dus met instemming in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst moeten kunnen worden. Indien er geen instemming is van de jongmeerderjarige en het toch in zijn of haar belang is dat hij of zij wordt geplaatst en behandeld in een gesloten setting dan moet er volgens haar worden gekeken of er een mogelijkheid is om de jongmeerderjarige via de Wet Bopz gesloten te plaatsen.

4.2.9 Volwaardige procespartij

Over het feit dat minderjarigen van 12 jaar en ouder op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) worden aangemerkt als volwaardige procespartij, zijn de advocaten over het algemeen van mening dat de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen daardoor is verbeterd. Met name het recht van de minderjarige om aanwezig te zijn bij de zitting beschouwen zij als een verbetering van de rechtspositie. Gedurende de zitting hebben minderjarigen nu de mogelijkheid om zelf aan de kinderrechter kenbaar maken wat zij vinden van een eventuele gesloten plaatsing. Dit in tegenstelling tot voorheen, waarbij alleen de wettelijke vertegenwoordiger dit aan de rechter kenbaar kon maken.

Dat minderjarigen van 12 jaar en ouder als volwaardige procespartij worden aangemerkt is volgens de advocaten ook van toepassing bij hoger beroep. Mr. Schröder is van mening dat dit logisch uit de wet voortvloeit. In de rechtspraak is volgens hem tevens al eerder uitgemaakt dat een minderjarige in geval van vrijheidsbeneming een zelfstandig recht heeft op hoger beroep (dus zonder wettelijke vertegenwoordiger en zonder machtiging kantonrechter). Hieraan ligt artikel 5 EVRM ten grondslag. Indien zou worden besloten dat een minderjarige die in hoger beroep opkomt tegen een beschikking, houdende plaatsing binnen de gesloten jeugdzorg, hierin niet ontvankelijk wordt geacht, dan ontstaat volgens mr. Suijkerbuijk onder meer strijd met artikel 6 EVRM (fair trial-beginsel).

4.2.10 Horen

Op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) dient de kinderrechter de minderjarige, diens gezaghebbende(n) en de jongmeerderjarige te allen tijde voorafgaande aan de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg te doen horen. Indien het gaat om de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg heeft de kinderrechter de mogelijkheid om tevens zo snel mogelijk na besluit (uiterlijk binnen twee weken) te horen. Volgens mr. Schröder gaat het bij de uiterlijke termijn van twee weken om een onredelijke termijn in de zin van artikel 6 EVRM (fair trial-beginsel), omdat de uiterlijke termijn waarbinnen bij het strafrecht gehoord moet worden is vastgesteld op drie dagen en 15 uur. Binnen het strafrecht dient de rechter dan binnen die termijn ter zitting te beoordelen of er sprake is van onrechtmatige of rechtmatige vrijheidsbeneming. Aangezien er bij de plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige in een gesloten (jeugdzorg)instelling tevens sprake is van vrijheidsbeneming valt dit volgens mr. Schröder niet te rijmen met artikel 6 EVRM. Er is immers de kans dat de minderjarige of jongmeerderjarige (maximaal) twee weken onrechtmatig wordt opgesloten.

Volgens mevrouw mr. Serrarens kan er met betrekking tot de termijn van twee weken niet worden gesproken van een onredelijk termijn in de zin van artikel 6 EVRM. Zij is van mening dat er zich situaties voor kunnen doen die het onmogelijk maken om de minderjarige of jongmeerderjarige te doen horen, bijvoorbeeld als de minderjarige of jongmeerderjarige is weggelopen. In een dergelijke situatie kan dan pas worden gehoord als de minderjarige of

jongmeerderjarige terecht is. De kinderrechter dient volgens mevrouw mr. Serrarens dan overigens wel zo snel mogelijk te horen. Ook mevrouw mr. Köller is van mening dat er geen sprake is van een onredelijke termijn in de zin van artikel 6 EVRM. Dit aangezien het recht om gehoord te worden volgens haar wordt gewaarborgd door de bepaling uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) die regelt dat er door de kinderrechter alsnog binnen twee weken gehoord moet worden.

Met het oog op de rechtspositie zouden minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar, volgens mr. Schröder en mevrouw mr. Köller, tevens te allen tijde gehoord moeten worden alvorens er een machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleend. Het gaat bij gesloten jeugdzorg immers om een erg ingrijpende maatregel, waarbij jonge minderjarigen ook de mogelijkheid moeten hebben om aan de kinderrechter kenbaar te maken wat zij van de (eventuele) gesloten plaatsing vinden. Volgens mr. Suijkerbuijk is in de praktijk echter gebleken dat het horen van jonge minderjarigen veelal tot niets leidt. Uit ervaring weet hij dat de kinderrechter veelal beslist of de minderjarige wel of niet in staat is om zijn of haar belangen naar voren te brengen. Hierbij baseert de kinderrechter zich onder meer op het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg.

Bij het horen van een minderjarige en diens gezaghebbende(n) is het volgens de advocaten in het belang van zowel de minderjarige als diens gezaghebbende(n) om apart van elkaar te worden gehoord. Zo hebben zij de mogelijkheid om de kinderrechter kenbaar te maken wat zij vinden van de gesloten plaatsing, zonder dat zij daarbij rekening hoeven te houden met de mening en gevoelens van zijn of haar ouder(s). Indien de minderjarige of jongmeerderjarige het verzoek doet bij de kinderrechter om in het bijzijn van zijn of haar advocaat te worden gehoord dan dient de kinderrechter die mogelijkheid, volgens mr. Suijkerbuijk, ook aan de advocaat te bieden.

4.2.11 Leeftijdsgrens

Met betrekking tot het feit dat jongmeerderjarigen op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) worden gezien als minderjarigen zijn de advocaten het erover eens dat dit afbreuk doet aan de rechtspositie van jongmeerderjarigen. Volgens het nationale recht ligt de minderjarigheidsgrens immers op 18 jaar. Doordat jongmeerderjarigen op grond van de gewijzigde wet gedwongen kunnen worden om in een gesloten (zorg)instelling te worden geplaatst betekent dit dat er geen sprake meer is van vrijwillige zorg, zoals dat voorheen wel het geval was bij jongmeerderjarigen. Volgens mr. Schröder dient de kinderrechter met name bij jongmeerderjarigen een belangenafweging te maken tussen de noodzaak van de gedwongen gesloten plaatsing en het feit dat de jongmeerderjarige op grond van het nationale recht meerderjarig is.

De regeling omtrent de minderjarigheid zou op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), gezien de rechtspositie van jongmeerderjarigen, volgens mevrouw mr. Serrarens alleen moeten gelden voor jongmeerderjarigen waarvan pas op hun 17-jarige leeftijd is gebleken dat zij ernstige gedrags- en/of opvoedingsproblemen hebben. En niet voor jongmeerderjarigen die reeds vanaf hun 14^{de} in een gesloten instelling verblijven.

Zoals in paragraaf 4.2.8 reeds is besproken kan er bij de gedwongen gesloten plaatsing van jongmeerderjarigen volgens mevrouw mr. Köller beter aansluiting worden gezocht bij de Wet Bopz. Ook zou de zorg, die op de jeugdzorg dient aan te sluiten, volgens haar via vrijwillige jeugdzorg voldoende gewaarborgd moeten kunnen worden.

In aansluiting op de mening van prof. mr. Vlaardingerbroek (paragraaf 5.3.9) is mr. Suijkerbuijk van mening dat de rechtspositie van jongmeerderjarigen beter gewaarborgd zou kunnen worden door het opstellen van een nieuwe wet die voorziet in mogelijkheden om volwassenen gedwongen te plaatsen en te behandelen in een gesloten setting

4.2.12 Artikel 37 onder c IVRK

Op grond van artikel 37 onder c IVRK dienen Staten te waarborgen dat minderjarigen gedurende hun vrijheidsbeneming niet samen worden geplaatst met volwassenen, tenzij het in het belang van het kind wordt geacht om dit wel te doen. In de praktijk omtrent de gesloten jeugdzorg is volgens de advocaten nog niet bekend hoe er met dit artikel wordt of zal worden omgegaan door zowel advocaten als kinderrechters. In principe is het leeftijdsverschil tussen een minderjarige van 17 jaar en een jongmeerderjarige van 20 jaar volgens mr. Suijkerbuijk niet zo heel groot en zou samenplaatsing mogelijk kunnen zijn. Echter wanneer een minderjarige van 12 jaar tezamen met een jongmeerderjarige van 20 jaar is een gesloten (jeugdzorg)instelling wordt geplaatst dan is het verschil wel erg groot. Het zal dan ook veelal niet in het belang van de minderjarige worden geacht dat hij of zij tezamen met de jongmeerderjarige in de instelling verblijft en wordt behandeld. Met het oog op het laatste verwacht mr. Suijkerbuijk dan ook dat er in de toekomst beroep zal worden gedaan op artikel 37 onderdeel c IVRK. De vraag is echter nog hoe de kinderrechter hiermee om zal gaan. In tegenstelling tot het voorgaande verwacht mevrouw mr. Serrarens niet dat de 'samenplaatsing' van minderjarigen en jongmeerderjarigen in de praktijk tot problemen zal leiden. Dit aangezien het binnen het strafrecht (artikel 77s Wetboek van Strafrecht) volgens haar ook mogelijk is om een PIJ-maatregel op te leggen aan een jongmeerderjarige die ten uitvoer wordt gelegd in een JJI, waarbij de jongmeerderjarige tezamen met minderjarigen verblijft. Dit heeft tot op heden ook niet tot problemen geleid.

4.2.13 Periode tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg

Over het algemeen zijn de advocaten het erover eens dat de procedure omtrent de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, met de tenuitvoerlegging in een JJI, beter zal verlopen als er geen instemming is vereist van de minderjarige, diens gezaghebbende(n) of van de jongmeerderjarige. Dit aangezien het instemmingsvereiste tot op heden weinig heeft opgeleverd voor wat betreft de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen. Zoals in paragraaf 4.1.2 reeds is aangehaald is de wet, met betrekking tot het instemmingsvereiste, tot op heden veelal door de kinderrechter omzeild door een beroep op artikel 3 IVRK en door het verlenen van vervangende toestemming. Ook een beroep op artikel 1:261 Burgerlijk Wetboek zal volgens mr. Schröder veelal worden aangevoerd als grond waarop de kinderrechter het noodzakelijk acht dat de minderjarige of jongmeerderjarige zonder instemming in een JJI wordt geplaatst.

Met het oog op de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen dient de kinderrechter, tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg, volgens de advocaten strikte toepassing te geven aan de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Dat betekent: geen instemming, geen machtiging gesloten jeugdzorg.

4.3 Zienswijze van prof. mr. Vlaardingebroek

In deze paragraaf worden de onderzoeksresultaten behandeld die uit het interview met prof. mr. Vlaardingebroek naar voren zijn gekomen. Prof. mr. Vlaardingebroek is professor aan de Universiteit van Tilburg, raadsheer-plaatsvervanger binnen het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch en rechter-plaatsvervanger bij de rechtbank Rotterdam.

Gedurende het interview is gebleken hoe prof. mr. Vlaardingerbroek tegen een aantal bepalingen van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) aankijkt en wat hij vindt van de rechtspositie van de civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen onder de gewijzigde wet.

4.3.1 Scheiding van civiel- en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen

Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek is de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in principe een positieve ontwikkeling. Hij ziet echter niet in waarom de wetgever de jeugdzorg zoals deze op grond van gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) geboden wordt heeft weggehaald bij Justitie. De scheiding kan volgens hem ook plaatsvinden binnen een JJI. Justitie handelt nu immers ook over (civiele) ondertoezichtstelling, enz.

Prof mr. Vlaardingerbroek is van mening dat het personeel dat werkzaam is binnen de JJI's inmiddels voldoende kennis heeft omtrent de gesloten plaatsing van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen, waardoor het volgens hem het meest logisch is dat de gesloten jeugdzorg ten uitvoer wordt gelegd in JJI's. Dit omdat anders het wel als het ware opnieuw uitgevonden moet worden als er nieuwe gesloten jeugdzorginstellingen opgezet worden waarbinnen personeel werkzaam is die dergelijke kennis nog niet heeft.

4.3.2 Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

Indien een civielrechtelijk te plaatsen minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst, terwijl hij of zij op grond van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg en de verleende machtiging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst zou moeten worden, is het volgens prof. mr. Vlaardingerbroek maar de vraag of er dan een mogelijkheid is om voor deze 'onrechtmatige plaatsing' schadevergoeding te vorderen. Hij verwacht dat het moeilijk is om aan te tonen dat er sprake is van schade als oorzaak van de plaatsing in een JJI. Daarnaast is het volgens hem maar de vraag of de Staat ook daadwerkelijk kan worden aangesproken op haar (zogenaamde) 'onrechtmatige gedraging' jegens de civielrechtelijk geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige door niet de zorg te bieden die de minderjarige of jongmeerderjarige nodig heeft.

4.3.3 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper

Met betrekking tot de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat uit artikel 29b lid 5 gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) blijkt dat de gedragswetenschapper daadwerkelijk onderzoek naar de minderjarige of jongmeerderjarige dient uit te voeren en niet 'via-via'. Bij het zogenaamde 'via-via' gaat het erom dat een medewerker van de (jeugdzorg)instelling waar de minderjarige of jongmeerderjarige verblijft, naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige onderzoek doet, waarna de aangewezen gedragswetenschapper zijn of haar handtekening onder het onderzoek van eerder genoemde medewerker zet en dus via die weg uiteindelijk zijn of haar instemming verleent.

Doordat de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) niet voorziet in een bepaling die regelt welke eisen er worden gesteld aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper, is het volgens prof. mr. Vlaardingerbroek goed mogelijk dat niet elke rechtbank dezelfde eisen hanteert.

Bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg dient de gedragswetenschapper volgens prof. mr. Vlaardingerbroek gemotiveerd te onderbouwen dat er een ernstig vermoeden aanwezig is dat de minderjarige of jongmeerderjarige gedrags- en/of opvoedingsproblemen heeft, die ertoe leiden dat de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg noodzakelijk is. Indien het niet mogelijk is om voorafgaande aan de verlening van de voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg een instemmingverklaring van een gedragswetenschapper voorhanden te hebben, dan moet er binnen twee weken na de verleende machtiging alsnog een instemmingverklaring aan de kinderrechter worden overlegd. Indien bij het verlenen van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper ontbreekt, dient de kinderrechter zich bij de verlening van de voorlopige machtiging, volgens prof. mr. Vlaardingerbroek, te baseren op de verklaring van Bureau Jeugdzorg.

4.3.4 Belanghebbenden

Bij de plaatsing van minderjarigen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg of in een JJI kunnen volgens prof. mr. Vlaardingerbroek als belanghebbenden worden aangemerkt de minderjarige zelf en diens (gezaghebbende) ouder(s) of de voogd(en) als de ouder(s) niet met het gezag is (zijn) belast en de jongmeerderjarige. Indien het gaat om de plaatsing van een jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg of in een JJI dan kan als belanghebbende alleen worden aangemerkt de jongmeerderjarige zelf. Zoals reeds eerder is besproken vloeit dit voort uit het feit dat er bij jongmeerderjarigen geen sprake meer is van gezag (tenzij er een mentor of curator is benoemd voor de meerderjarig geworden persoon).

Het feit dat ouders niet zelf een verzoek in kunnen dienen tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg vindt prof. mr. Vlaardingerbroek in principe een goede beslissing van de wetgever. Dit aangezien ouders Bureau Jeugdzorg kunnen verzoeken een indicatiebesluit te nemen. Indien Bureau Jeugdzorg niet instemt met het verzoek van de ouder(s) om een indicatiebesluit te nemen en Bureau Jeugdzorg als gevolg hiervan geen verzoek doet tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, dan zou het volgens prof. mr. Vlaardingerbroek echter wel mogelijk moeten zijn dat ouders zelfs een verzoek kunnen doen.

4.3.5 Vrijheidsbeperkende maatregelen

Met betrekking tot de kans dat zorgaanbieders misbruik maken van de mogelijkheid om alle vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan op te nemen is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat deze kans zeer gering zal zijn. De toepassing van de maatregelen dient namelijk beperkt te worden ingezet en alleen dan wanneer er geen andere mogelijkheden voorhanden zijn om het probleem op een andere wijze op te lossen. De zorgaanbieders zullen met de toepassing van de vrijheidsbeperkende maatregelen volgens prof. mr. Vlaardingerbroek tevens zorgvuldig omgaan, omdat de mogelijkheid bestaat dat de onrechtmatige toepassing ervan uiteindelijk via de klachtenregeling (civiele procedure op grond van onrechtmatige daad) tot schadevergoeding kan leiden.

De rechtspositie van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen kan, met betrekking tot de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen, volgens prof. mr. Vlaardingerbroek worden verbeterd door wettelijk vast te stellen welke voorwaarden er worden gesteld aan de wijze waarop en wanneer vrijheidsbeperkende maatregelen mogen

worden toegepast. Prof. mr. Vlaardingerbroek sluit zich dan ook aan bij het advies⁶³ van de Inspectie Jeugdzorg aan de minister van Jeugd en gezin en de minister van Justitie, dat naar aanleiding van onderzoek bij gesloten jeugdzorgaanbieders tot stand is gekomen.

4.3.6 Klachtenregeling

De rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen zal door de klachtenregeling volgens prof. mr. Vlaardingerbroek ten opzichte van voorheen niet verslechteren of verbeteren. Onder de toepassing van het 'oude' recht was het volgens hem voor een minderjarige immers ook mogelijk om een klacht in te dienen.

4.3.7 Cliëntenraad

Prof. mr. Vlaardingerbroek verwacht niet dat de cliëntenraad in de praktijk veel zal 'opleveren' voor de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Ouders weten veelal niet hoe het er binnen een (jeugdzorg)instelling aan toe gaat en het brengt volgens hem een hoop 'papieren rompslomp' met zich mee. Om de rechtspositie te verbeteren zal een bewonersraad naar zijns inziens meer opleveren, omdat de directie van de (jeugdzorg)instelling dan namelijk om de tafel gaat zitten met de minderjarigen en jongmeerderjarigen en beide partijen zo hun zienswijzen over het reilen en zeilen binnen de (jeugdzorg)instelling naar voren kunnen brengen.

4.3.8 Volwaardige procespartij

In principe is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat het feit dat minderjarigen van 12 jaar en ouder worden gezien als volwaardige procespartij zeker een verbetering van hun rechtspositie inhoudt. Zij hebben nu namelijk de mogelijkheid om aan de kinderrechtter kenbaar te maken wat zij vinden van een (eventuele) gesloten plaatsing. Het is vervolgens aan de kinderrechtter om een belangenafweging te maken tussen hetgeen de minderjarige, diens gezaghebbende(n), de jongmeerderjarige en Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming naar voren hebben gebracht omtrent de (eventuele) gesloten plaatsing. Ook krijgt de jongere zelf een afschrift van de beschikking.

4.3.9 Horen

Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek gaat het bij het horen niet daadwerkelijk om een recht van de minderjarige of jongmeerderjarige om gehoord te worden. De kinderrechtter dient de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) en de jongmeerderjarige namelijk te allen tijde voorafgaande aan de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg te horen. De maximale termijn van twee weken waarbinnen gehoord dient te worden, bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg, kan volgens prof. mr. Vlaardingerbroek niet als onredelijk worden aangemerkt in de zin van artikel 6 EVRM. Volgens hem moeten partijen namelijk zorgvuldig kunnen opgeroepen en in sommige gevallen kan dit enige tijd duren, waardoor de termijn van twee weken soms zelfs nog erg kort is.

⁶³ zie noot 62.

Wat betreft minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat ook zij (indien mogelijk) aan de kinderrechter kenbaar zouden moeten kunnen maken wat zij van een (eventuele) gesloten plaatsing vinden. Prof. mr. Vlaardingerbroek is echter van mening dat niet als uitgangspunt moet worden genomen dat minderjarigen jonger dan 12 jaar te allen tijde vooraf gehoord zouden moeten worden. De kinderrechter zal per individueel geval moeten beoordelen of de mogelijkheid er is en of het ook daadwerkelijk toegevoegd waarde heeft.

Met betrekking tot de vraag of de minderjarige en diens gezaghebbende(n) apart van elkaar gehoord moeten worden blijkt uit het interview dat de voorkeur van prof. mr. Vlaardingerbroek zeker uitgaat naar apart van elkaar horen. Het is volgens hem de taak van de kinderrechter om aan de minderjarige of jongmeerderjarige te vragen of hij of zij gehoord wil worden in het bijzijn zijn gezaghebbende(n) of apart.

4.3.10 Leeftijdsgrens

Met betrekking tot het feit dat civielrechtelijk te plaatsen jongmeerderjarigen ook gedwongen kunnen worden om opgenomen en behandeld te worden in een gesloten (jeugdzorg)instelling is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat dit geen *'handige'* regeling is. Toch hebben sommige jeugdigen ook na het bereiken van de 18-jarige leeftijd (gesloten) volgens hem zorg nodig.

Prof. mr. Vlaardingerbroek vindt het echter vreemd dat jongmeerderjarigen als gevolg van de Wijzigingswet worden gezien als *'verlengd minderjarigen'*. Volgens hem is het met het oog op de rechtspositie van jongmeerderjarigen beter dat een nieuwe wet wordt opgesteld die bepalingen bevat over wanneer een volwassene gedwongen kan worden opgenomen en behandeld in een gesloten setting. De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voorziet volgens hem tevens niet in een bepaling die regelt wat er moet gebeuren als de door de kantonrechter benoemde curator of mentor van de jongmeerderjarige het oneens is met de gedwongen gesloten plaatsing.

4.3.11 Periode tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiwet gesloten jeugdzorg

De ervaring van prof. mr. Vlaardingerbroek wijst uit dat de wijze waarop er uitvoering wordt gegeven aan de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) per rechtbank verschilt zolang de Reparatiwet gesloten jeugdzorg nog niet in werking is getreden. In het kader van de rechtspositie van de civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen is het volgens hem van groot belang dat de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) zo snel mogelijk wordt gewijzigd, zodat er tot meer uniformiteit kan worden gekomen over de wijze waarop er met de bepalingen omtrent onder meer het instemmingsvereiste moet worden omgegaan. Zolang de wet met betrekking tot het instemmingsvereiste niet wordt gewijzigd, zal er als het ware druk worden uitgeoefend op de uitvoerende macht om meer plaatsen binnen de gesloten jeugdzorginstellingen te realiseren.

4.4 Jurisprudentie inzake de gesloten jeugdzorg

Zoals reeds uit voorgaande paragrafen is gebleken is er binnen de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) geen uniformiteit met betrekking tot het instemmingsvereiste en de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper. Om een volledig inzicht te geven in de wijze waarop er in de praktijk wordt omgegaan met onder meer de hiervoor genoemde onderdelen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) (instemmingsvereiste en instemmingverklaring van een gedragswetenschapper) worden in er paragraaf 5.2.1 een aantal beschikkingen van raadsheren van verschillende Gerechtshoven behandeld. Verder worden in paragraaf 5.2.2 uitspraken van kinder- en voorzieningenrechters van verschillende rechtbanken behandeld over eveneens een aantal onderdelen uit de gewijzigde wet.

4.4.1 Jurisprudentie afkomstig van gerechtshoven

Deze paragraaf behandelt een tweetal beschikkingen die door verschillende Gerechtshoven in Nederland zijn gewezen naar aanleiding van de toepassing (van onderdelen) van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).

- *Gerechtshof 's-Hertogenbosch, d.d. 27 maart 2008*⁶⁴

Het Gerechtshof heeft in deze zaak onder meer beslist dat aan het instemmingvereiste bij de plaatsing in een JJI, op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg, voorbij kan worden gegaan door te anticiperen op het wetsontwerp van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg (dat inmiddels door de Tweede Kamer was goedgekeurd).

'Het hof neemt daarbij in aanmerking dat het hier een tijdelijke overgangsfase betreft van een situatie die tot 1 januari 2008 weliswaar niet als ideaal werd beschouwd, maar die niettemin algemeen werd geaccepteerd.' Het Gerechtshof hangt bovendien meer gewicht aan het feit dat de minderjarige op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg gesloten wordt geplaatst in de JJI 'De Hunnerberg', voor haar de meest aangewezen verblijf- en behandelpaats, dan aan het feit dat er door strikte toepassing van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) geen plaatsing en behandeling kan plaatsvinden in de 'Hunnerberg'. Het Gerechtshof heeft dan ook een machtiging gesloten jeugdzorg verleent die ten uitvoer gelegd zal worden in een accommodatie van een gesloten zorgaanbieder.

- *Gerechtshof Amsterdam, d.d. 05 februari 2008*⁶⁵

In deze zaak heeft het gerechtshof geoordeeld dat het civielrechtelijk psychologisch onderzoek dat naar de minderjarige is uitgevoerd, gelijk kan worden gesteld met de instemming van een gedragswetenschapper tot plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg als bedoeld in artikel 29b lid 5 Wet op de Jeugdzorg. De rechter heeft dit in de uitspraak als volgt verwoord:

'Het feit dat de instemming niet expliciet uit de stukken blijkt, naar is aan te nemen doordat de gewijzigde WJZ pas na de behandeling in eerste aanleg inwerking is getreden zonder dat voor deze situatie een bijzondere overgangsrechtelijke voorziening is getroffen, leidt in dit geval niet tot de conclusie dat daarmee de wettelijke basis aan de verzochte machtiging is komen te ontvallen, nu inhoudelijk aan de eisen van de nieuwe wet is voldaan.'

⁶⁴ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 27 maart 2008, LJN: BC78708, HV 103.009.892 (R200800095)

⁶⁵ Gerechtshof Amsterdam 05 februari 2008, LJN: BC4471, 104.007.761

Het Gerechtshof heeft uiteindelijk geoordeeld dat mede gezien het overlegde behandelplan en het advies in het psychologisch onderzoek, om de minderjarige in een besloten inrichting te plaatsen, de vrijheid van de minderjarige niet verder wordt ingeperkt dan noodzakelijk. Op grond hiervan is zij van mening dat er geen sprake is van strijdigheid met artikel 5 lid 1 sub d EVRM.

4.4.2 Jurisprudentie afkomstig van rechtbanken

In deze paragraaf wordt de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) door verschillende kinderrechters en voorzieningrechters besproken. Hierbij wordt onder meer ingegaan op de vraag of er aan het horen van een minderjarige en diens gezaghebbende(n) bij de verlening van een voorlopige machtiging voorbij mag worden gegaan.

- Rechtbank Utrecht, d.d. 10 april 2008⁶⁶

In deze zaak heeft de kinderrechter geanticipeerd op de nog niet in werking getreden Reparatiwet gesloten jeugdzorg. Volgens de kinderrechter was er geen instemming nodig van een minderjarige die thans nog in een JJI verbleef omdat er geen behandelplaats beschikbaar was binnen een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, terwijl er een machtiging was verleent met de tenuitvoerlegging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. De kinderrechter was namelijk van mening dat het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI berust op een 'omissie' van de wetgever. Anticiperend op de Reparatiwetgeving geeft zij dan ook besloten dat machtiging gesloten jeugdzorg werd verlengd met de tenuitvoerlegging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, maar waarbij de maatregel ook ten uitvoer gelegd kan worden in een JJI.

- Rechtbank 's-Gravenhage, d.d. 29 februari 2008⁶⁷

De kinderrechter heeft in deze zaak bepaald dat het bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg niet noodzakelijk is dat de minderjarige en diens gezaghebbende ouders vooraf worden gehoord. De kinderrechter was van oordeel dat het 'dringend en onverwijld noodzakelijk' was dat de minderjarige op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst zou worden, aangezien zij ernstige gedrags- of opvoedingsproblemen vertoonde die haar ontwikkeling naar volwassenheid ernstig belemmeren. Aangezien het wegloupedrag van de minderjarige een van de oorzaken was van de problemen, heeft de kinderrechter bepaald dat het niet in het belang van de minderjarige zou zijn om haar vooraf te horen. De kinderrechter was van mening dat er aan het horen tevens voorbij kon worden gegaan door het feit dat de kans erg groot was dat de minderjarige via haar ouders op de hoogte zou raken van het verzoek tot de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg. Zoals reeds is besproken vertoonde minderjarige wegloupedrag. De kinderrechter achtte de kans dan ook groot dat zij zou weglopen als zij via haar ouders op de hoogte zou raken van het verzoek.

⁶⁶ Rechtbank Utrecht 10 april 2008, LJN: BC9960, 244788/ JE RK 08-454

⁶⁷ Rechtbank 's-Gravenhage 29 februari 2008, LJN: BC6277, 305250 / JE RK 08-425

- Rechtbank Maastricht, d.d. 21 februari 2008⁶⁸

In deze zaak ontbrak de instemming van de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) bij de plaatsing in een JJI. De kinderrechter heeft beslist dat er zich hierbij gevallen kunnen voordoen waarbij strikte toepassing van de Wet op de Jeugdzorg zich niet verhoudt tot hetgeen in artikel 3 lid 1 IVRK staat weergegeven. Op grond van artikel 3 lid 1 IVRK dienen de belangen van het kind te allen tijde de eerste overweging te vormen bij alle maatregelen die betrekking hebben op kinderen. Volgens de kinderrechter zou strikte toepassing van de gewijzigde wet leiden tot het ontbreken van de juiste begeleiding en behandeling in een gesloten setting die de minderjarige of jongmeerderjarige op grond van de machtiging gesloten jeugdzorg juist zo hard nodig heeft. Op grond daarvan heeft de kinderrechter dan ook een machtiging gesloten jeugdzorg verleent die ten uitvoer gelegd zal worden in een JJI. Dit ondanks het ontbreken van de instemming van de minderjarige en diens gezaghebbende(n).

- Rechtbank Utrecht, d.d. 04 februari 2008⁶⁹

De voorzieningenrechter heeft in deze zaak bepaald dat de plaatsing van een minderjarige in een JJI in strijd is met de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) en onrechtmatig is jegens de minderjarige, aangezien de minderjarige niet instemt met de plaatsing. De voorzieningenrechter is tevens van mening dat strikte toepassing van de wet (instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI) niet in strijd is met de belangen van de minderjarige om in de JJI te verblijven aangezien er daar tot op heden geen behandeling heeft plaatsgevonden. Daarnaast acht de voorzieningenrechter niet bewezen dat de kinderrechter in de bodemprocedure zal oordelen dat er wel sprake is van strijd met de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige bij het ontslag uit de JJI. De voorzieningrechter heeft dan ook bepaald dat de minderjarige binnen twee uur na de betekening van het vonnis in vrijheid moest worden gesteld.

- Rechtbank 's-Gravenhage, d.d. 07 december 2007⁷⁰

In deze zaak ging het om de mogelijkheid om de Staat verplicht te stellen om een minderjarige op korte termijn te plaatsen in de door Bureau Jeugdzorg in haar indicatiebesluit aangewezen gesloten jeugdzorginstelling. Volgens de voorzieningenrechter heeft de Staat geen wettelijke plicht om een minderjarige binnen de bepaalde termijn in een zorginstelling te plaatsen waar hij of zij behandeld kan worden. Ook niet als de minderjarige als gevolg van het beperkt aantal plaatsen binnen zorginstellingen met gesloten jeugdzorg gedurende langere tijd moet wachten voordat hij of zij geplaatst kan worden. Indien de Staat niet op korte termijn zorg draagt voor plaatsing dan is hierbij volgens de voorzieningenrechter geen sprake van onrechtmatig handelen van de Staat. Daarnaast is de voorzieningenrechter van mening dat het feit dat de minderjarige niet op korte termijn in de door Bureau Jeugdzorg aangewezen gesloten jeugdzorginstelling geplaatst kan worden, niet leidt tot schending van artikel 3 IVRK (belangen van het kind).

⁶⁸ Rechtbank Maastricht 21 februari 2008, LJN: BC6106, 125715 / OT RK 08-22

⁶⁹ Voorzieningenrechter rechtbank Utrecht 04 februari 2008, LJN: BC3397, 243360/ KG ZA 08-97

⁷⁰ Voorzieningenrechter rechtbank 's-Gravenhage 07 december 2007, LJN: BB9718, KG 07/1365

5 Reparatiwet gesloten jeugdzorg (31 373)

In paragraaf 3.6 is reeds naar voren gekomen dat het gedurende de overgangperiode (2008-2010) mogelijk is om civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI te plaatsen. Dit doordat de gesloten jeugdzorg gefaseerd wordt ingevoerd en de plaatsingscapaciteit momenteel nog ontoereikend is om alle minderjarigen en jongmeerderjarigen op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te kunnen plaatsen. Bij de plaatsing in een JJI is op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) de instemming nodig van de minderjarige en van diens gezaghebbende(n) of van de jongmeerderjarige. Zoals uit hoofdstuk 5 reeds naar voren is gekomen is er binnen de uitvoering van de gewijzigde wet geen uniformiteit over de wijze waarop er met het instemmingsvereiste omgegaan moet worden. Zo wordt de gewijzigde wet door de ene kinderrechter strikt toegepast waardoor er dus geen machtiging verleent wordt indien er geen instemming is, terwijl de andere kinderrechter de wet als het ware omzeilt door een beroep te doen op artikel 3 IVRK (belangen van het kind).

Gedurende de periode dat het onderzoek, dat aan dit onderzoeksrapport ten grondslag ligt, is uitgevoerd heeft de Eerste Kamer een reparatievoorstel van deze wet gedaan en inmiddels (op 15 april 2008) goedgekeurd. Het gaat hier om het voorstel van de Reparatiwet gesloten jeugdzorg⁷¹. Met dit voorstel van wet beoogt de wetgever twee 'onvolkomenheden', die sinds de inwerkingtreding van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) binnen het overgangrechts naar voren zijn gekomen, te vervolmaken. Het gaat hierbij onder meer om het zojuist aangehaalde instemmingsvereiste bij de verlening van een machtiging die ten uitvoer wordt gelegd in een JJI. Daarnaast dient met de inwerkingtreding van de Reparatiwet gesloten jeugdzorg de onduidelijkheid over een bepaling uit de gewijzigde wet, met betrekking tot de voorwaarden die gelden voor de verlening van een machtiging, verduidelijkt te worden. In onderstaande paragrafen wordt besproken hoe de wetgever de twee onvolkomenheden uit de gewijzigde wet wil vervolmaken (paragraaf 6.1 en 6.2). Er wordt tevens ingegaan op de wijze waarop de wetgever de bepaling met betrekking tot de voorwaarden voor het verlenen van een machtiging, beoogt te verduidelijken (paragraaf 6.3).

5.1 Instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI

Zoals ook in paragraaf 4.6 is aangehaald, moet de civielrechtelijk te plaatsen minderjarige en diens gezaghebbende(n) of de jongmeerderjarige instemmen met de verlening van een machtiging die ten uitvoer wordt gelegd in een JJI. Doordat de plaatsing in een JJI afhankelijk wordt gemaakt van de instemming van voornoemde personen wordt het beleid rond de plaatsing van kwetsbare jongeren volgens de wetgever doorkruist.⁷² Aangezien naar verwachting maar weinig civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarigen met hun eigen plaatsing en behandeling in een gesloten (jeugdzorg)instelling zullen instemmen, is de kans groot dat zij, gezien de geringe plaatsingscapaciteit, lang zullen moeten wachten tot zij in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg worden geplaatst. Toch is de gesloten plaatsing veelal in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige. Er doet zich dan ook een ongewenste situatie voor als de minderjarige of jongmeerderjarige niet kan worden geplaatst,

⁷¹ Wetsvoorstel Reparatiwet gesloten jeugdzorg *Kamerstukken II* 2007/08, 31 373, nr. 2

⁷² *Kamerstukken II* 2007/08, 31 373, nr. 3, p. 1 (MvT)

omdat er niet is voldaan aan het instemmingsvereiste. Het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige komt dan in gevaar.

Met het oog op het voorgaande voorziet de Reparatiewet gesloten jeugdzorg in een regeling (artikel II) die ervoor zorgt dat het instemmingsvereiste uit de Wijzigingswet (artikel VII lid 3) wordt geschrapt. Op grond van de Reparatiewet dient er door zowel Bureau Jeugdzorg als de kinderrechter een beoordeling plaats te vinden op inhoudelijke gronden⁷³, zoals de kwetsbaarheid van de minderjarige of jongmeerderjarige, alvorens wordt bepaald in welke gesloten instelling (zorginstelling met gesloten jeugdzorg of JJI) de minderjarige of jongmeerderjarige geplaatst wordt. Door de afschaffing van het instemmingsvereiste is de plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige dus niet meer afhankelijk van de instemming van de minderjarige en van diens gezaghebbende ouder(s) of van de jongmeerderjarige, maar van de beoordeling op inhoudelijke gronden. Door de reparatie van artikel VII lid 3 van de Wijzigingswet zal de bepaling omtrent de tenuitvoerlegging van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI na de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg als volgt komen te luiden:

‘Een machtiging als bedoeld in het tweede lid, wordt ten uitvoer gelegd in een justitiële jeugdinrichting als bedoeld in artikel 1, onder b, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, tenzij de stichting die heeft vastgesteld dat de jeugdige is aangewezen op verblijf, heeft vastgesteld dat de jeugdige in een accommodatie als bedoeld in artikel 29k eerste lid, van de Wet op de jeugdzorg moet worden geplaatst. Ook een machtiging die volgt op een machtiging als bedoeld in het tweede lid, kan, onverminderd het vierde lid en artikel 29k, tweede lid, van de Wet op de jeugdzorg, ten uitvoer worden gelegd in een justitiële jeugdinrichting.’

5.2 Toepassing van Bjj op gesloten jeugdzorg

Het feit dat het gedurende de overgangperiode mogelijk is om civielrechtelijk te plaatsen minderjarigen en jongmeerderjarige op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI te plaatsen, brengt met zich mee dat op civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in een JJI de Bjj van toepassing is.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State inzake het voorstel van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg heeft de wetgever bepaald dat de tweede volzin van de regeling omtrent het feit dat de Bjj van toepassing is, tot onduidelijkheid kan leiden⁷⁴. Het gaat hier om de tweede volzin van artikel VII lid 5 van de Wijzigingswet, deze luidt als volgt: *‘In die gevallen zijn de bij of krachtens de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen gestelde regels, zoals deze luiden op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, van toepassing.’*

De verwarring die hierbij volgens de wetgever zou kunnen ontstaan is dat er vanuit wordt gegaan dat de ‘oude’ Bjj van toepassing is. Dit is volgens de wetgever beslist niet het geval aangezien de Bjj naar aanleiding van de gewijzigde Wet gesloten Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) tevens is gewijzigd. Het wordt nu ook wel de ‘nieuwe’ Bjj genoemd.

In de ‘nieuwe’ Bjj zijn de verwijzingen naar jeugdbeschermingsmaatregelen vervangen door verwijzingen naar de machtiging gesloten jeugdzorg⁷⁵. Dit aangezien jongmeerderjarigen op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) gedwongen gesloten geplaatst kunnen worden en op hen geen jeugdbeschermingsmaatregelen van toepassing zijn. Zij hebben de leeftijd van 18 jaar immers bereikt. Daarnaast is de rol van de gezinsvoogd vervangen door de rol van Bureau Jeugdzorg (de stichting). *‘Daarmee is in de nieuwe*

⁷³ Kamerstukken II 2007/08, 31 373, nr. 3, p. 1 (onder artikel II) (MvT)

⁷⁴ Kamerstukken II 2007/08, 31 373, nr. 4, p. 2 (tweede alinea) (advies Raad van State en nader rapport)

⁷⁵ Kamerstukken II 2007/08, 31 373, nr. 4, p. 2 (vierde alinea) (advies Raad van State en nader rapport)

*Beginnelsenwet justitiële jeugdinrichtingen de positie van ondertoezichtgestelde en niet ondertoezichtgestelde jeugdigen gelijk.*⁷⁶ Indien de Reparatiwet gesloten jeugdzorg in werking treedt komt voorgaande zin als volgt te luiden: *‘In die gevallen zijn de bij of krachtens de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen gestelde regels van toepassing.’* Deze bepaling dient ter verduidelijking van het feit dat het gaat om de ‘nieuwe’ Bjj en niet om de ‘oude’.

Ook artikel VII lid Wijzigingswet zal worden gewijzigd door de Reparatiwet gesloten jeugdzorg.⁷⁷ Uit de eerste volzin van artikel VII lid 5 Wijzigingswet blijkt dat hoofdstuk V (paragraaf 3, 4 en 5) van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) niet van toepassing is op de gevallen die zijn genoemd in artikel VII lid 2, 3 en 4 van de Wijzigingswet. De eerste volzin zal door middel van de Reparatiwet gesloten jeugdzorg gerepareerd worden door hoofdstuk V te vervangen door hoofdstuk IVA van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Hoofdstuk IVA is immers het hoofdstuk uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) dat gaat over de gesloten jeugdzorg. Na de inwerkingtreding van de Reparatiwet gesloten jeugdzorg is dit hoofdstuk dus van toepassing en niet hoofdstuk V (Planning).

5.3 Voorwaarden verlening machtiging bij jongmeerderjarigen

Uit de praktijk is volgens de wetgever naar voren gekomen dat, met betrekking tot de voorwaarden die in artikel 29b lid 2 gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) zijn opgenomen, niet voldoende is gebleken dat deze voorwaarden alleen gelden voor minderjarigen. Aangezien het in dat artikel gaat over jeugdbeschermingsmaatregelen (sub a en b) en gezag (sub c) kan dit overigens ook geen betrekking hebben op jongmeerderjarigen. Zoals al eerder is besproken hebben jongmeerderjarigen de leeftijd van 18 jaar bereikt, waardoor er geen sprake meer is van jeugdbeschermingsmaatregelen en gezag.

De wetgever heeft er in het wetsvoorstel van de Reparatiwet dan ook voor gekozen om de aanhef van artikel 29b lid 2 gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) te wijzigen in: *‘Een machtiging voor een jeugdige die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, kan slechts worden verleend indien:’*⁷⁸ Na deze reparatie zal uit de gewijzigde wet dan ook blijken dat de voorwaarden die in lid 2 zijn opgenomen alleen betrekking hebben op minderjarigen.

Aangezien de Reparatiwet gesloten jeugdzorg ten tijde van de uitvoering van dit onderzoek nog niet in werking is getreden is het niet mogelijk om de uitvoering van die wet te bespreken. Wel is er uit hoofdstuk 5 reeds naar voren gekomen hoe de geïnterviewde kinderrechtvaarders, jeugdrechtsadvocaten en deskundige op het gebied van de gesloten jeugdzorg tegen de Reparatiwet gesloten jeugdzorg aankijken. In hoofdstuk 4 (paragraaf 4.1.10, 4.2.13 en 4.3.11) is reeds toegelicht hoe verschillende uitvoerders tot op heden zij omgaan met de Reparatiwet gesloten jeugdzorg en hoe zij vinden dat er met de Reparatiwet gesloten jeugdzorg omgegaan moet worden voordat deze in werking is getreden. Dit in het kader van de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen.

⁷⁶ *Kamerstukken II 2007/08, 31 373, nr. 4, p. 2 (vierde alinea)* (advies Raad van State en nader rapport)

⁷⁷ Wetsvoorstel Reparatiwet gesloten jeugdzorg, *Kamerstukken II 2007/08, 31 373, nr. 2, p. 1* (onder artikel II)

⁷⁸ Wetsvoorstel Reparatiwet gesloten jeugdzorg, *Kamerstukken II 2007/08, 31 373, nr. 2, p. 1* (onder artikel I)

6 Conclusie

Alvorens er tot de conclusie van het onderzoek wordt overgaan, wordt hier de centrale vraag nogmaals geformuleerd: *‘Wat zijn de juridische gevolgen van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voor de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen onder civielrechtelijke plaatsing?’*.

6.1 Bepalingen uit de gewijzigde wet die de rechtspositie beogen te verbeteren

De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) beoogt de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen te verbeteren en de veiligheid en de ontwikkeling van deze groepen beter te waarborgen. De wet tracht dit doel te bereiken door onder meer een scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen te realiseren. Naar aanleiding van deze scheiding zou er bijvoorbeeld geen sprake meer zijn van bijvoorbeeld het volgen van onderwijs door beide groepen tezamen. Daarnaast zijn er in de wet een aantal bepalingen opgenomen die tevens tot doel hebben de rechtspositie te verbeteren, te weten de regeling omtrent de eis dat een gedragswetenschapper met de verklaring van Bureau Jeugdzorg dient in te stemmen alvorens de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg verleent. Ook het feit dat de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg moet verlenen, voordat een civielrechtelijk te plaatsen minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI geplaatst kan worden, beoogt de rechtspositie te verbeteren. Daarnaast dient de kinderrechter de minderjarige of jongmeerderjarige, indien mogelijk, altijd voorafgaande aan de verlening van een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg te doen horen. De wetgever beoogt de rechtspositie tevens te waarborgen door civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen de mogelijkheid te bieden om tegen handelingen van de zorgaanbieder, waaronder de (onrechtmatige) toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen, een klacht in te dienen bij de klachtencommissie.

In aanvulling op het voorgaande zijn er nog een aantal regelingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) die de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen tevens beogen te verbeteren. Zo worden minderjarigen van 12 jaar en ouder op grond van de wet aangemerkt als volwaardige procespartij wat met zich meebrengt dat zij het recht hebben om opgeroepen te worden voor de zitting, dat zij gedurende de zitting aanwezig mogen zijn en dat zij een afschrift van de beschikking krijgen. De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voorziet tevens in een verlofregeling op grond waarvan de minderjarige of jongmeerderjarige, gedurende zijn of haar verblijf in een gesloten setting, aanspraak kan maken op verlof (onder voorwaarden). Tot slot beoogt de wet de rechtspositie te verbeteren door de bepaling omtrent het feit dat een minderjarige of jongmeerderjarige dient in te stemmen met de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, indien deze ten uitvoer wordt gelegd in een JJI. Verleent de minderjarige of jongmeerderjarige geen instemming dan dient de kinderrechter het verzoek tot de verlening van de machtiging af te wijzen op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).

6.2 Bepalingen uit de gewijzigde wet die de rechtspositie verslechteren of niet verbeteren

Met name uit de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) door verschillende uitvoerders, blijkt dat de wet niet voorziet in een volledige waarborging van de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Zo hebben verschillende kinderrechters, sinds de inwerkingtreding van de gewijzigde wet, een machtiging gesloten jeugdzorg met de tenuitvoerlegging in een JJI verleent waarbij de instemming van de minderjarige en/of van diens gezaghebbende(n) of van de jongmeerderjarige ontbrak. Een beroep op artikel 3 IVRK (belangen van het kind) lag hier veelal aan ten grondslag. Hierbij vindt er echter oneigenlijk gebruik plaats van de wet en wordt het instemmingsvereiste omzeilt. De wet wordt tevens omzeilt bij de gevallen dat kinderrechters toepassing hebben gegeven aan de Reparatiewet gesloten jeugdzorg, reeds voordat deze inwerking is getreden. Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd dat er bij het instemmingsvereiste, bij de plaatsing in een JJI, sprake is van een lege huls. In beide gevallen heeft de kinderrechter geen strikte toepassing aan de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) gegeven, met als gevolg dat de door de wetgever beoogde rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen of geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige niet wordt gewaarborgd.

Uit de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) blijkt tevens dat er afbreuk wordt gedaan aan de rechtspositie door het feit dat de wet niet voorziet in een regeling waarin concrete voorwaarden zijn opgenomen over wanneer en op welke wijze een zorgaanbieder vrijheidsbeperkende maatregelen mag toepassen. Hierdoor is de mogelijkheid om de grondrechten van minderjarigen en jongmeerderjarigen te beperken met onvoldoende waarborgen omgeven en wordt er afbreuk gedaan aan diens rechtspositie.

Naast het voorgaande blijkt uit de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) tevens dat er geen overeenstemming tussen de kinderrechters van verschillende arrondissementen is voor wat betreft de eisen die worden gesteld aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper. De voorwaarde dat een gedragswetenschapper de minderjarige of jongmeerderjarige, met het oog op de instemmingverklaring, kort te voren moet hebben onderzocht, beoogt een extra waarborg te bieden voor de rechtspositie. Doordat niet alle kinderrechters eisen dat de gedragswetenschapper persoonlijk onderzoek verricht naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige, alvorens hij of zij instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg, wordt er afbreuk gedaan aan de mogelijkheid van de voorwaarde om als extra waarborg te dienen met als gevolg dat de rechtspositie verslechtert. Over het feit of er door de regeling in de Reparatiewet gesloten jeugdzorg, omtrent het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI, afbreuk wordt gedaan aan de rechtspositie kan worden getwist. Enerzijds leidt het instemmingsvereiste ertoe dat een minderjarige of jongmeerderjarige niet tegen zijn of haar wil in een JJI geplaatst kan worden. Daarnaast leidt het instemmingsvereiste ertoe dat er als ware druk wordt uitgeoefend op de uitvoerende macht om ervoor te zorgen dat de benodigde plaatsen binnen gesloten jeugdzorginstellingen zo snel mogelijk, dus reeds voor 01 januari 2010, beschikbaar worden gesteld. Anderzijds leidt het instemmingsvereiste ertoe er wel toe dat de minderjarige of jongmeerderjarige die niet instemt met de plaatsing in een JJI verstoken blijft van de hulp die hij of zij nodig heeft. Tot slot dient te worden vermeld dat er door de mogelijkheid om binnen de gesloten jeugdzorg ook jongmeerderjarigen gedwongen te kunnen plaatsen en behandelen, afbreuk wordt gedaan aan hun rechtspositie. Uit de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) blijkt dat het enerzijds veelal in het belang is van de jongmeerderjarige dat hij of zij de behandeling binnen de gesloten (jeugdzorg)instelling kan afronden, met het oog op een beter toekomstperspectief. Anderzijds is de minderjarigheidsgrens in het nationale recht vastgesteld op 18 jaar. Het feit dat ook jongmeerderjarigen gedwongen gesloten geplaatst en

behandeld kunnen worden binnen de gesloten jeugdzorg brengt, met het oog op die minderjarigheidsgrens, met zich mee dat er afbreuk wordt gedaan aan hun rechtspositie. Er is immers geen sprake meer van vrijwillige zorg, zoals dat onder de 'oude' Wet op de Jeugdzorg wel het geval was.

Aan de rechtspositie van jongmeerderjarigen wordt tevens afbreuk gedaan door het feit dat er bij de plaatsing van een jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geen instemmingsvereiste nodig is. Dit betekent dat de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen zonder de instemming van de jongmeerderjarige en/of eventueel diens mentor of curator. Dit in tegenstelling tot het feit dat er bij de plaatsing van een minderjarige wel instemming is vereist van diens gezaghebbende(n), waarbij de gezaghebbende(n) eventueel (gemotiveerd) aan de kinderrechter kan (kunnen) aangeven waarom zij geen instemming verleent (verlenen). De kinderrechter is dan vrij hier bij zijn of haar belangenafweging rekening mee te houden, wat in het voordeel kan werken voor de rechtspositie van minderjarigen. Bij jongmeerderjarigen is dit niet het geval.

Kortom: enerzijds beoogt de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen te verbeteren. Anderzijds blijkt uit met name uit de uitvoering van de wet dat een aantal, in de wet opgenomen, regelingen afbreuk doen aan de rechtspositie. In hoofdstuk 7 wordt dan ook besproken op welke wijze ervoor gezorgd kan worden dat de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen op die punten kan worden verbeterd.

7 Aanbevelingen

Uit de conclusie blijkt dat de regelingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) die afbreuk doen aan de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen met name naar voren komen bij de uitvoering van de gewijzigde wet. Met het oog hierop zal dus getracht moeten worden om duidelijke regelingen in de gewijzigde wet op te nemen die de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen verbeteren, zodat het voor alle uitvoerders duidelijk is op welke wijze er aan de gewijzigde wet uitvoering moet worden gegeven. In dit hoofdstuk zijn dan ook aanbevelingen opgenomen omtrent het voorgaande. De aanbevelingen zijn met name gericht aan de minister van Jeugd en Gezin alsook, voor wat betreft het overgangsrecht en de Reparatiewet gesloten jeugdzorg, aan de minister van Justitie.

7.1 Instemmingverklaring van een gedragswetenschapper

Zoals in de conclusie naar voren is gekomen, is het voor de rechtspositie van de civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen van groot belang dat er overeenstemming is over de eisen die worden gesteld aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper. Met de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) wordt beoogd om met de instemming van een gedragswetenschapper te zorgen voor een extra waarborg van de rechtspositie. Met het oog op deze rechtspositie wordt het dan van groot belang geacht dat de gedragswetenschapper persoonlijk onderzoek uitvoert naar de persoon van minderjarige of jongmeerderjarige, alvorens hij of zij instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Aangezien de wet niet voorziet in een regeling die bepaalt welke eisen er aan de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper worden gesteld, zou het met het oog op de rechtszekerheid een verbetering zijn als een dergelijke regeling in de wet wordt opgenomen. Hierdoor kan ervoor gezorgd worden dat er binnen de uitvoering van de wet meer uniformiteit plaatsvindt.

7.2 Leeftijdsgrens

Aangezien er door de mogelijkheid om jongmeerderjarigen gedwongen gesloten te plaatsen en te behandelen afbreuk wordt gedaan aan hun rechtspositie, kan de bepalingen hieromtrent beter uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) verwijderd worden. Om het mogelijk te maken dat jongmeerderjarigen gedwongen in een gesloten setting geplaatst en behandeld kunnen worden, kan beter aansluiting worden gezocht bij de Wet Bopz. Deze wet voorziet reeds in voldoende rechtswaARBorgen, met betrekking tot de gedwongen gesloten plaatsing en behandeling van jongmeerderjarigen en andere personen die volgens het nationale recht zijn aan te merken als volwassene.

7.3 Vrijheidsbeperkende maatregelen

De gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voorziet niet in een regeling met betrekking tot wanneer en op welke wijze vrijheidsbeperkende maatregelen door de

zorgaanbieder mogen worden toegepast. Het is van groot belang dat aan deze toepassing concrete voorwaarden worden gesteld. De rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen kan op dit punt worden verbeterd door concrete voorwaarden wettelijk vast te leggen, zodat hierover zowel bij de zorgaanbieder als minderjarige of jongmeerderjarige geen verwarring kan ontstaan.

8 Evaluatie en vervolgonderzoek

In dit hoofdstuk wordt ten slotte het verloop van het onderzoek geëvalueerd. Er zal kort worden ingegaan op het verloop van het onderzoek (paragraaf 8.1) en op welke punten eventueel nader onderzoek uitgevoerd zou kunnen worden, met het oog op de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen onder de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)(paragraaf 8.2).

8.1 Evaluatie

Aan dit onderzoeksrapport ligt een onderzoeksperiode van 15 weken ten grondslag. Een periode waarin er onderzoek is gedaan naar de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Het is een wet die nog volop in beweging is en waarop naar verwachting nog veel aanpassingen en veranderingen zullen komen. Aangezien de wet sinds een relatief korte periode van kracht is bleek tijdens het onderzoek dat er weinig informatie te vinden was over onder meer de wijze waarop de rechten van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen worden gewaarborgd. Daarnaast was de informatie die voorhanden was over het algemeen afkomstig van dezelfde bronnen, waaronder van het ministerie van Jeugd en Gezin en van de Tweede Kamer. Hierdoor was het lastig om vanuit verschillende oogpunten naar de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen te kijken. Om toch een zo volledig mogelijk inzicht te geven in de juridische gevolgen van de gewijzigde wet voor de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen onder civielrechtelijke plaatsing was het noodzakelijk om ook informatie uit de praktijk bij het onderzoek te betrekken. Door het afnemen van interviews met verschillende uitvoerders van de gewijzigde wet, is hier vorm aan gegeven.

Alvorens er werd gestart met de uitvoering van onderzoek is er een onderzoeksplan opgesteld, waarin onder meer de deelvraag *‘Welke wettelijke regelingen zijn er buiten de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) tevens van toepassing op de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen en welke knelpunten doen zich voor ten opzichte van de gewijzigde wet?’* was opgenomen. Gedurende de uitvoering van het onderzoek is gebleken dat een onderzoek naar andere wettelijke regelingen en de verhouding van die regelingen tot de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) een geheel eigen onderzoek op zich behelst. Indien gedurende de onderzoeksperiode ook invulling zou worden gegeven aan dat onderzoek, dan zou onderhavig onderzoek niet binnen de afstudeertermijn afgerond kunnen worden. Bij het opstellen van het onderzoeksrapport is er dan ook voor gekozen om in paragraaf 2.5 kort aan te stippen dat de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) ook gevolgen heeft voor de verhouding van de gewijzigde wet tot andere nationale, Europese en Internationale wettelijke regelingen omtrent de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen, maar dat hierop in onderhavig onderzoeksrapport niet verder wordt ingegaan.

Gedurende het onderzoek zijn er interviews gehouden met een aantal uitvoerders (kinderrechters, jeugdrechtsadvocaten en een deskundige op het gebied van de gesloten jeugdzorg). Zowel het opstellen van de gespreksverslagen, naar aanleiding van de interviews, als de periode waarin de uitvoerders hun reactie op de gespreksverslagen gaven, hebben al met al een groot deel van de onderzoeksperiode in beslag genomen. Terugblikkend op het onderzoeksrapport dat er nu is kan worden gesteld dat dit niet volledig zou zijn geweest zonder

deze interviews. De interviews hebben er zeker toe bijgedragen dat er een duidelijk inzicht kon worden gegeven in de wijze waarop de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) in de praktijk tot uitvoering wordt gebracht en wat de juridische gevolgen van de gewijzigde wet zijn voor de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Aangezien met name de uitwerking van de interviews een groot deel van de onderzoeksperiode in beslag heeft genomen, heeft dit als gevolg gehad dat er geen tijd meer was om nog bezoeken te brengen aan JJI's en zorginstellingen met gesloten jeugdzorg, zoals in het onderzoeksplan was opgenomen. Achteraf moet dan ook worden vermeld dat het onderzoek vooraf niet voldoende is afgebakend.

Ondanks het voorgaande is het doel van het onderzoek behaald. Doordat het onderzoeksrapport een inzicht geeft in de juridische gevolgen die de (uitvoering van de) gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) met zich mee brengt voor civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, stelt het de advocaten van Köller Advocatenkantoor in staat om hun cliënten een optimaal advies te geven en juridische bijstand te verlenen.

8.2 Vervolgonderzoek

Aangezien de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) reeds sinds een relatief korte periode van kracht is en er alweer een reparatie op de gewijzigde wet aan zit te komen (Reparatiewet gesloten jeugdzorg (31 373)), zal het noodzakelijk zijn om in de toekomst nogmaals onderzoek uit te voeren naar de gevolgen van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), die als gevolg van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg eventueel weer is gewijzigd, voor de rechtspositie van de civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Dit met name met het oog op het feit dat er altijd naar moet worden gestreefd om de rechtspositie, van in casu de civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, zo goed mogelijk binnen de wet te verankeren.

Ook zou er in aanvulling op onderhavig onderzoek, onderzoek gedaan kunnen worden naar de verhouding van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) tot andere nationale, Europese en Internationale wettelijke regelingen. Zoals in paragraaf 8.1 reeds is aangegeven behelst dit een geheel eigen onderzoek. Ter completering van onderhavig onderzoek zou de rechtspositie van civielrechtelijk te plaatsen en geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen onder een gesloten plaatsing hierdoor in een breder kader in beeld gebracht kunnen worden. Ook een dergelijk onderzoek heeft tot doel de rechtspositie van die minderjarigen en jongmeerderjarigen zo goed mogelijk te waarborgen.

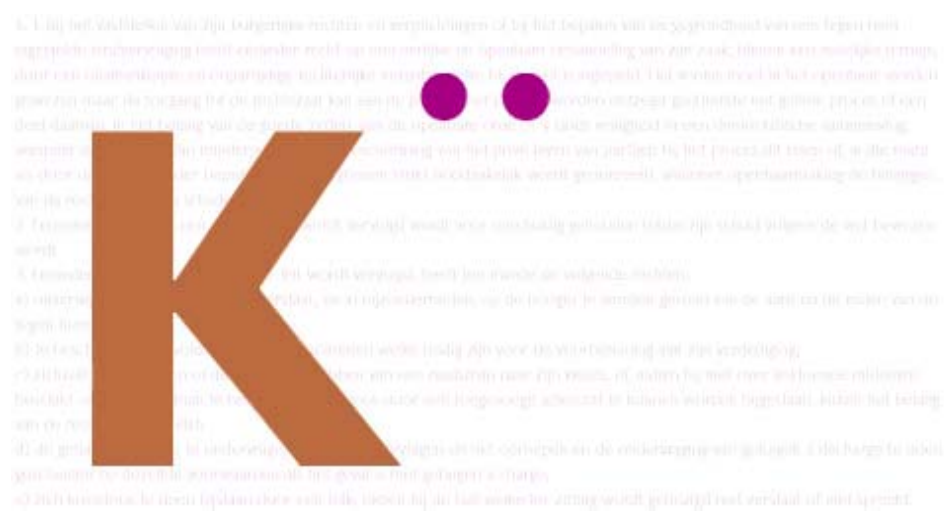
9 Bijlagen

Bijlage A: Onderzoeksplan	p. 77-92
Bijlage B: Brief Breed overleg mevrouw mr. Van de Poll	p. 93-97
Bijlage C: Gespreksverslag mevrouw mr. Hinfelaar	p. 98-102
Bijlage D: Gespreksverslag mevrouw mr. Walstock	p. 103-109
Bijlage E: Gespreksverslag mr. Schröder	p. 110-118
Bijlage F: Gespreksverslag mr. Suijkerbuijk	p. 119-128
Bijlage G: Gespreksverslag mevrouw mr. Serrarens	p. 129-136
Bijlage H: Gespreksverslag mevrouw mr. Köller	p. 137-143
Bijlage I: Gespreksverslag prof. mr. Vlaardingerbroek	p. 145-150

Onderzoeksplan

Onderzoeksplan

Auteur: F. Klaassen
Functie: Vierdejaarsstudente HBO-Rechten (afstudeerstagiaire)
Stagedocenten: Dhr. C. de Jong en mevr. A. Wolters
Datum: 05 maart 2008



Onderzoeksplan

Wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Auteur:	F. Klaassen
Functie:	Vierdejaarsstudente HBO-Rechten (afstudeerstagiaire)
Opleiding:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg
Blok:	E3 & E4
Periode:	E3 en E4 (12 februari t/m 01 juni 2008)
Stageverlener:	Köller Advocatenkantoor te Middelburg
Bedrijfsmentor:	mr. S. Köller
Stagedocenten:	Dhr. C. de Jong en mevr. A. Wolters
Datum:	05 maart 2008

Inhoudsopgave

1 Inleiding	p. 2
2 Aanleiding en probleembeschrijving	p. 3
3 Doelstelling, vraagstelling en deelvragen	p. 4
3.1 Doelstelling	p. 4
3.2 Vraagstelling	p. 4
3.3 Deelvragen	p. 4
4 Onderzoeksopzet	p. 5-10
4.1 Beschrijving afstudeerorganisatie	p. 5
4.2 Werkzaamheden organisatie	p. 5
4.3 Onderzoekseenheden	p. 6
4.4 Belanghebbenden	p. 6
4.5 Onderwerp	p. 6
4.6 Plaats	p. 6
4.7 Tijdsplanning en mijlpalen	p. 7
4.8 Soort onderzoek	p. 7
4.9 Methode van onderzoek	p. 8
4.10 Middelen	p. 8-10
4.11 Betrouwbaarheid	p. 10
5 Voorlopige hoofdstukindeling	p. 11-12
6 Voorlopige literatuurlijst	p. 13-14

1 Inleiding

‘Alle kansen voor alle kinderen’. Met deze woorden sloot de minister van Jeugd en Gezin, de heer A. Rouvoet, op 17 januari jl. zijn toespraak over gesloten jeugdzorg. Al jaren waren veel betrokkenen het erover eens dat er een scheiding moest plaatsvinden tussen civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Sinds 1 januari jl. is het dan zo ver, de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is een feit. Minderjarigen en jongmeerderjarigen met ernstige gedrags- of opvoedproblemen kunnen in de toekomst op last van de kinderrechter in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg worden geplaatst.

Bij veel betrokkenen bestaan er sinds de inwerkingtreding nog een aantal onduidelijkheden over de wetswijziging en de wijze waarop deze in de praktijk ten uitvoer gebracht dient te worden. Deze onduidelijkheden bestaan ook bij de advocaten van Köller Advocatenkantoor te Middelburg. In opdracht van dit kantoor zal dan ook onderzoek uitgevoerd gaan worden naar onder meer de gevolgen van de wetswijziging voor de praktijkuitvoering.

In dit onderzoeksplan wordt ingegaan op de wijze waarop eerder genoemd onderzoek uitgevoerd zal gaan worden. Hierbij komen een aantal zaken aan de orde, zoals de aanleiding voor het onderzoek en de probleembeschrijving. Beide onderdelen worden in hoofdstuk 2 van dit onderzoeksplan verder toegelicht. Ook is er een vraag- en doelstelling opgesteld en zijn er deelvragen in het plan opgenomen die verband houden met de centrale vraag. Hiervoor verwijs ik u naar hoofdstuk 3 van dit onderzoeksplan. In hoofdstuk 4 wordt er verder ingegaan op de elementen van de gekozen onderzoeksopzet. Hierbij moet u denken aan een beschrijving van de werkzaamheden van de organisatie, de onderzoekseenheden, de belanghebbenden, de methode van onderzoek, enz. De onderzoeksopzet waarvoor is gekozen is kwalitatief veldexperiment. Bij het onderzoek dat uitgevoerd gaat worden gaat het namelijk om een onderzoek waaruit uiteindelijk moet blijken wat de gevolgen van de wetswijziging zijn voor de praktijkuitvoering en de wijze waarop er in de praktijk wordt omgegaan met de wetswijziging. Bij een kwalitatief veldexperiment wordt er (veld)onderzoek uitgevoerd naar een kenmerk van een bestaande situatie die bewust is veranderd⁷⁹.

In hoofdstuk 5 van dit onderzoeksplan is de voorlopige hoofdstukindeling opgenomen en in hoofdstuk 6 is de voorlopige literatuurlijst te vinden.

⁷⁹ Baarda, De Goede en Teunissen, p. 132

2 Aanleiding en probleembeschrijving

Op 1 januari 2008 is de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg ingevoerd. De wijziging heeft betrekking op jeugdzorg waarop aanspraak bestaat ingevolge de wet in gesloten setting (gesloten jeugdzorg). Tot 1 januari 2008 werden jongeren met ernstige gedragsproblemen, soms jongeren dan 12 jaar, op grond van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen in een justitiële jeugdinrichting (JJI) geplaatst tezamen met strafrechtelijk veroordeelde minderjarigen en jongmeerderjarigen. Met ingang van de wijziging heeft het Kabinet bepaald dat civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in principe niet in een JJI thuishoren en met een (rechterlijke) machtiging voor gesloten jeugdzorg in een jeugdzorginstelling geplaatst dienen te worden.

Aangezien het om een wetswijziging gaat die momenteel ruim twee maanden in de praktijk tot uitvoering wordt gebracht lopen personen die betrokken zijn bij de wetswijziging tegen verschillende problemen aan. Een voorbeeld hiervan is dat de minister van jeugd en gezin, mr. A. Rouvoet (hierna: de minister), reeds in het kamerstuk *‘Vervolg instemmingsvereiste gesloten jeugdzorg’* van 13 februari 2008 (JZ/GJ-2831845) heeft aangegeven dat hij een reparatiewetsvoorstel in voorbereiding heeft waarmee een bepaling in het overgangsrecht zal worden aangepast. Het gaat hierbij om de bepaling waarin is vastgesteld dat ‘een jeugdige met een machtiging gesloten jeugdzorg tot 1 januari 2010 zowel in een gesloten jeugdzorginstelling, als in een justitiële jeugdinrichting kan worden geplaatst. Het overgangsrecht bepaalt daarnaast dat, als de (verlenging van een) machtiging ten uitvoer wordt gelegd in een justitiële jeugdinrichting, de jongmeerderjarige en degene die het gezag over hem heeft moeten instemmen met die plaatsing’. Volgens de minister sluit het voorgaande niet aan bij het doel van de wijzigingswet en is het volgens hem mogelijk dat minderjarigen en jongmeerderjarigen niet de behandeling krijgen die zij nodig hebben. Met een reparatievoorstel zal het betreffende wetsartikel uit de wijzigingswet worden aangepast. Uit het voorgaande kan men concluderen dat er nog veel onduidelijkheden bestaan over de wijze waarop de wijziging ter uitvoering moet worden gebracht volgens de wetgevers en de wijze waarop de praktische uitvoering van de wijzigingswet plaatsvindt.

In opdracht van Köller Advocatenkantoor zal er met betrekking tot eerder genoemde wetswijziging een onderzoek worden uitgevoerd naar de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen op grond van de wijzigingswet en de wijze waarop de wetswijziging momenteel in de praktijk tot uitvoering wordt gebracht. Binnen het kantoor heersen er bij de advocaten namelijk een aantal vragen over de inhoud van de wijzigingswet, de wijze waarop de wijziging in de praktijk uitgevoerd zou moeten worden en de wijze waarop er momenteel in de praktijk met de wijziging wordt omgegaan. Ook zijn er nog onduidelijkheden over de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen op grond van de wijzigingswet. Het onderzoek dient er uiteindelijk voor om de advocaten van het kantoor een leidraad te bieden die hen in staat stelt aan hun cliënten een geactualiseerd en optimaal advies te geven en juridische bijstand te verlenen, waarbij er rekening wordt gehouden met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg.

De partijen die betrokken zijn bij de wetswijziging zijn kinderrechters, advocaten, civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, hun ouders (of andere gezaghebbenden), Bureau's Jeugdzorg, jeugdzorginstellingen die als taak hebben de gesloten jeugdzorg ter uitvoering te brengen, JJI's en de Raad voor de Kinderbescherming.

3 Doelstelling, vraagstelling en deelvragen

3.1 Doelstelling

Aan het onderzoek, dat in opdracht van Köller Advocatenkantoor uitgevoerd gaat worden, ligt een doelstelling ten grondslag. Deze luidt als volgt:

‘Op 1 juni 2008 is er een onderzoeksrapport dat de advocaten van Köller Advocatenkantoor in staat stelt een geactualiseerd en optimaal advies te geven en/of juridische bijstand te verlenen aan minderjarigen en jongmeerderjarigen die civielrechtelijk geplaatst worden op grond van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).’

3.2 Vraagstelling

Om de hiervoor genoemde doelstelling te verwezenlijken is er een centrale vraag opgesteld waarop in het eindstadium van het onderzoek een antwoord gegeven zal worden. De centrale vraag staat hieronder weergegeven:

‘Wat zijn de juridische gevolgen van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) voor de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen onder civielrechtelijke plaatsingen?’

3.3 Deelvragen

Om het onderzoek goed uit te kunnen voeren is de centrale vraag opgesplitst in een vijftal deelvragen. Door het beantwoorden van deze deelvragen zal uiteindelijk ook de centrale vraag beantwoord worden.

Deelvraag 1:

Wat wordt er onder ‘gesloten jeugdzorg’ verstaan?

Deelvraag 2:

Wat zijn de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen de oude en de huidige wettelijke regeling met betrekking tot de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen?

Deelvraag 3:

Op welke wijze wordt er in de praktijk omgegaan met verschillende aspecten van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) en welke knelpunten doen zich voor bij de praktijkuitvoering?

Deelvraag 4:

Welke wettelijke regelingen zijn er buiten de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) tevens van toepassing op de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen en welke knelpunten doen zich voor ten opzichte van de gewijzigde wet?

Deelvraag 5:

In welke richting kunnen mogelijke oplossingen worden gezocht?

4 Onderzoeksopzet

Zoals in de inleiding van dit onderzoeksplan reeds naar voren is gekomen is gekozen voor de onderzoeksopzet 'kwalitatief veldexperiment'. Bij een dergelijk experiment wordt er (veld)onderzoek uitgevoerd naar een kenmerk van een bestaande situatie die bewust is veranderd. Als we dit toepassen op dit onderzoek gaat het bij de bestaande situatie om de Wet op de Jeugdzorg waarin geen scheiding is gemaakt tussen strafrechtelijk en civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. De verandering waarvoor bewust is gekozen is de wijziging van deze wet waarbij er op grond van de gesloten jeugdzorg wel een scheiding plaatsvindt tussen voornoemde minderjarigen en jongmeerderjarigen. In dit hoofdstuk zullen de elementen van de gekozen onderzoeksopzet worden besproken.

4.1 Beschrijving afstudeerorganisatie

Zoals uit hoofdstuk 1 van dit onderzoeksplan reeds naar voren is gekomen wordt het onderzoek uitgevoerd binnen Köller Advocatenkantoor. Het kantoor is gevestigd in het centrum van Middelburg.

Köller advocatenkantoor is een jong en dynamisch kantoor dat bovenal snel groeiende is. Het is een relatief klein kantoor waarbinnen momenteel vier advocaten werkzaam zijn. Daarnaast zijn er twee secretaresses die onder meer de advocaten ondersteunen bij hun werkzaamheden en is er een persoon die de kantoororganisatie vertegenwoordigd. Het kantoor is gespecialiseerd in de volgende rechtsgebieden:

- familierecht;
- jeugdrecht;
- strafrecht;
- mediation.

In de nabije toekomst zal er een nieuwe advocaat bij komen die zaken gaat behandelen met betrekking tot de rechtsgebieden 'arbeidsrecht' en 'huurrecht'.

4.2 Werkzaamheden organisatie

Zoals reeds in de vorige paragrafen naar voren is gekomen is de organisatie waarbinnen het onderzoek plaatsvindt een advocatenkantoor. De werkzaamheden die binnen het kantoor worden uitgevoerd zijn verdeeld over de advocaten, het secretariaat en de kantoororganisatie. De advocaten die binnen het kantoor werkzaam zijn behartigen de belangen van cliënten. Zij houden zich met name bezig met het adviseren van cliënten, het houden van besprekingen met cliënten, het opmaken van processtukken, het voorbereiden van en gaan naar zittingen. De werkzaamheden binnen het secretariaat bestaan onder andere uit het telefonisch te woord staan van cliënten, het beheren van de algemene kantooragenda, het maken van afspraken met cliënten, het voorbereiden van processtukken, bewaken van termijnen en het verwerken van de roagenda. Binnen de kantoororganisatie worden voornamelijk werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot het managen van het kantoor, de PR van het kantoor en het beheren van de website (www.mrkoller.nl).

4.3 Onderzoekseenheden

Binnen het onderzoek staan twee onderdelen centraal, namelijk de gevolgen voor de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen die de wetswijziging met zich mee brengt en de verhouding van de wetswijziging tot andere bestaande regelingen. Deze onderdelen komen tevens naar voren in de centrale vraag en de doelstelling.

De personen die binnen Köller Advocatenkantoor direct betrokken zijn bij het onderzoek zijn mr. Sarah Köller en mr. Evelien Sijnesael. Beide advocaten zijn werkzaam binnen het rechtsgebied jeugdrecht en hebben binnen hun dagelijkse werkzaamheden regelmatig te maken de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg.

4.4 Belanghebbenden

Bij de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg zijn een aantal partijen betrokken. Deze partijen kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën: directe en indirecte belanghebbenden. Bij de categorie directe belanghebbenden moet er worden gedacht aan kinderrechters. Zij dienen de wijzigingswet immers in de praktijk toe te passen. Naast kinderrechters vallen onder de categorie directe belanghebbenden tevens civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen, die op last van de rechter in een gesloten setting geplaatst moeten worden, en de advocaten van deze minderjarigen en jongmeerderjarigen. Köller Advocatenkantoor is gedurende dit onderzoek de meest directe belanghebbende, aangezien het onderzoek in opdracht van het kantoor wordt uitgevoerd. Naast voornoemde direct belanghebbenden vallen ook de ouders (of andere gezaghebbenden) van hiervoor genoemde minderjarigen en jongmeerderjarigen, Bureau Jeugdzorg, de jeugdzorginstellingen en de Raad voor de Kinderbescherming onder deze categorie. Onder de categorie indirecte belanghebbenden vallen onder andere de JJI's.

4.5 Onderwerp

Het onderwerp dat in dit onderzoek centraal staat is de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg met betrekking tot gesloten jeugdzorg. Deze wetswijziging is op 1 januari 2008 in werking getreden.

4.6 Plaats

Het onderzoek zal met name plaatsvinden binnen Köller Advocatenkantoor te Middelburg. Daarnaast zal er onderzoek worden uitgevoerd binnen de rechtbank te Middelburg (sector civiel, bureau kinderrechter) en bij Bureau Jeugdzorg, tevens te Middelburg. Ook zullen er advocaten, die werkzaam zijn binnen andere advocatenkantoren, worden benaderd waardoor een duidelijk en zo breed mogelijk inzicht wordt verkregen in de problemen die zich in de praktijk voor doen naar aanleiding van de wetswijziging. In deze fase van het onderzoek is nog niet duidelijk welke advocatenkantoren hiervoor benaderd zullen worden, maar naar alle waarschijnlijkheid zijn de kantoren gelegen in Middelburg, Bergen op Zoom en Roosendaal. Ook zal er gedurende het onderzoek een bezoek worden gebracht aan een JJI en een jeugdzorginstelling. De betreffende instellingen zijn momenteel nog niet bekend met het feit dat zij bij het onderzoek betrokken zullen worden. Ook is er nog geen duidelijkheid over de vraag welke JJI en jeugdzorginstelling er bezocht zal worden. Indien het in het belang van het

onderzoek noodzakelijk is dat er tevens onderzoek wordt verricht op andere plaatsen zullen deze aan het onderzoeksplan worden toegevoegd.

4.7 Tijdsplanning en mijlpalen

De afstudeerperiode heeft een duur van 20 weken. De periode op het stageadres bedraagt 14 weken. De afstudeerperiode is aangevangen op 12 februari 2008 en zal eindigen op 1 juni 2008. Gedurende deze periode zal er onderzoek worden uitgevoerd naar de wetswijziging van de Wet op de Jeugdzorg die op 1 januari 2008 in werking is getreden. Aan het einde van de periode dient het onderzoek te zijn afgerond, waarbij de onderzoeksresultaten zijn verwerkt in een scriptie.

In het competentieboek, dat is opgesteld door de Juridische Hogeschool Avans-Fontys, zijn een aantal data vastgelegd waarop tijdens de afstudeerperiode afspraken zijn gepland of er bepaalde producten opgeleverd moeten worden. Dit zijn de zogenaamde mijlpalen. De belangrijkste data staan hieronder weergegeven.

Belangrijkste data:

20 februari 2008	Uiterlijke inleverdatum onderzoeksplan bij 1 ^e begeleider
5 maart 2008	Definitieve beoordeling onderzoeksplan ingeleverd op 20 februari 2008
14 mei 2008	Laatste dag op afstudeeradres
16 mei 2008	Conclusies en aanbevelingen inleveren
1 juni 2008	Insturen scriptie via Urkund
2 juni 2008	Inleveren afstudeerscripties bij de stafmedewerker afstuderen.

Aan de hiervoor genoemde data zullen er tijdens de onderzoeksperiode nog een aantal worden toegevoegd. Zo zullen er data bij komen waarop afspraken worden bijvoorbeeld een interview staat gepland met een kinderrechter of met een medewerker van een JJI. Tijdens het opstellen van dit onderzoeksplan is het nog te vroeg om verder op de nog onbekende data in te gaan, echter indien de betreffende data bekend zijn zullen deze aan het onderzoeksplan worden toegevoegd.

4.8 Soort onderzoek

Het onderzoek bevat zowel een beschrijvend als een toetsend karakter. Het beschrijvende karakter komt met name naar voren uit het feit dat er onderzoek wordt verricht naar de gevolgen van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg voor de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. De huidige situatie waarin civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen zich bevinden zal aan de hand van de onderzoeksresultaten worden beschreven.

Het toetsende karakter van het onderzoek komt tot uiting in het deel van het onderzoek waarbij wordt gekeken naar andere bestaande wettelijke regelingen die op de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen van toepassing zijn en er zich in de praktijkuitvoering knelpunten voor doen ten opzichte van de gewijzigde wet. Hierbij worden er bestaande regelingen vergeleken met de nieuwe regeling, ofwel de wetswijziging. Ook vindt er toetsing plaats van de oude en de huidige wettelijke regeling (Wet op de Jeugdzorg). Hierbij wordt er gekeken naar de overeenkomsten en verschillen tussen de oude en de huidige wettelijke regeling.

4.9 Methode van onderzoek

Gedurende het onderzoek zal er zowel deskresearch als fieldresearch worden uitgevoerd. Het deskresearch zal bestaan uit het zoeken naar en het vinden van relevante informatie omtrent de wetswijziging in de literatuur, wetten, verdragen, jurisprudentie en op internet. Met name voor de deelvraag met betrekking tot de verschillen en overeenkomsten van de oude en huidige wettelijke regeling zal er gekeken moeten worden naar reeds bestaande en nieuwe informatie. Hierdoor kunnen de verschillen en overeenkomsten tussen beide situaties goed in beeld worden gebracht.

Het fieldresearch zal bestaan uit het afnemen van interviews met kinderrechters van verschillende rechtbanken in Nederland. Daarnaast zal er, zoals in paragraaf 3.6 van dit onderzoeksplan is besproken, een bezoek worden gebracht aan een JJI en een jeugdzorginstelling. Het doel van deze bezoeken is een inzicht te krijgen in wat de verschillen en eventueel de overeenkomsten zijn tussen beide instellingen en hoe de praktijkuitvoering van de wetswijziging tot op heden verloopt. Ook zullen er advocaten van andere advocatenkantoren worden benaderd, die werkzaam zijn binnen het jeugdrecht, om zo inzicht te krijgen in de wijze waarop de wetswijziging in de praktijk wordt uitgevoerd. Daarnaast zal er worden nagegaan of zij problemen ondervinden bij de toepassing van de wetswijziging en, indien er problemen zijn, hoe zij hiermee omgaan.

4.10 Middelen

Literatuur:

Zoals in paragraaf 4.9 is besproken zal er gedurende het onderzoek gebruik worden gemaakt van deskresearch waarbij het met name gaat om onderzoek in relevante literatuur met betrekking tot de wetswijziging. Hierbij zal er gekeken worden naar de oude en huidige situatie waarin civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen zich voor en na de wetswijziging bevonden/bevinden. Naar verwachting is onderzoek in literatuur voornamelijk aan de orde bij het vinden van relevante informatie over de oude situatie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Over het algemeen zal er weinig relevante informatie te vinden zijn in de literatuur als het gaat om de huidige situatie van eerder genoemde minderjarigen en jongmeerderjarigen. Dit gezien het feit dat de wetswijziging pas ruim twee maanden in werking is en er dus nog weinig over is gepubliceerd in de literatuur.

Interview:

Zoals in paragraaf 4.9 tevens naar voren is gekomen zal er gedurende het onderzoek naast deskresearch ook fieldresearch plaatsvinden. De wijze waarop de uitvoering van fieldresearch tot stand komt zal met name tot uiting komen in het interview dat gehouden gaat worden met een kinderrechter van de rechtbank te Middelburg. Het interview zal gaan over de inhoud van de wetswijziging en de praktijkervaring die de kinderrechter heeft met de wetswijziging. De reden waarom er is gekozen voor een interview met een kinderrechter is dat hij/zij direct betrokken is bij de wetswijziging. De taak van de rechter is immers dat hij/zij zijn of haar uitspraak, in zaken die betrekking hebben op de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), dient te baseren op de wetswijziging. De datum, tijd en locatie van het interview zijn momenteel nog niet bekend. Tijdens het interview zullen door de interviewster aantekeningen worden gemaakt van hetgeen er besproken wordt. Indien noodzakelijk zou het gesprek opgenomen kunnen worden met een bandrecorder. Naar verwachting zal dit echter niet nodig zijn.

Indien mogelijk, zal er tijdens het onderzoek tevens een interview worden afgenomen met een of meerdere advocaten die bij hun werkzaamheden te maken hebben of krijgen met de wetswijziging. Door interviews af te nemen met verschillende personen die binnen de

uitvoering van hun beroep te maken hebben met de wetswijziging wordt ernaar gestreefd om een zo breed mogelijk inzicht te krijgen in de praktische uitvoering van de wetswijziging en de (eventuele) problemen waarop zij bij toepassing van de gewijzigde wet stuiten.

Naast een interview met een kinderrechter en een of meerdere advocaten zal er indien mogelijk een interview worden afgenomen met mr. Ton Liefwaard, werkzaam aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij is docent jeugdrecht en heeft op 13 december jl. een lezing gegeven over 'Jeugdbescherming en Gesloten Jeugdzorg'. Naar verwachting kan hij zeker relevante informatie verschaffen over de wetswijziging en de eventuele problemen die de wetswijziging met zich mee brengt.

Gedurende het onderzoek bestaat er de mogelijkheid dat er tevens een interview wordt afgenomen met andere personen die betrokken zijn bij de wetswijziging. Welke personen dit zijn is in deze fase van het onderzoek nog niet duidelijk.

Wetten & verdragen:

Naast de hiervoor genoemde middelen zal er tijdens het onderzoek gebruik worden gemaakt van de middelen 'wetten en verdragen'. Zoals uit de deelvragen naar voren komt zullen er bij het onderzoek naast de wijzigingswet ook andere wettelijke regelingen betrokken worden. Hierbij zal er met name worden gekeken naar wetten die van overeenkomstige toepassing zijn op de wijzigingswet met betrekking tot de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Ook wordt er gekeken of er zich knelpunten voordoen tussen de wijzigingswet en andere wetten. De wetten die bij het onderzoek betrokken zullen worden zijn de Wet BOPZ, het Burgerlijk Wetboek (BW), de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo) en de Wet Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Wet Bij). Naast het onderzoek in andere bestaande wettelijke regelingen zal er onderzoek plaatsvinden in verdragen (door Nederland geratificeerd), zoals het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten voor de Mens en Fundamentele Vrijheden (EVRM). Gedurende het onderzoek zal blijken of er tevens onderzoek uitgevoerd zal worden in andere wetten en/of verdragen.

Jurisprudentie:

Een ander middel dat gedurende het onderzoek geraadpleegd zal worden is jurisprudentie. Uit de jurisprudentie die betrekking heeft op de wetswijziging zal moeten blijken hoe rechters en advocaten in de praktijk omgaan met de gewijzigde wet. Aangezien de wetswijziging op 1 januari 2008 in werking is getreden wordt verwacht dat er nog maar weinig uitspraken van rechters zijn met betrekking tot de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Tijdens het onderzoek zal dan ook moeten blijken of er voldoende jurisprudentie aanwezig is die relevant is voor het onderzoek.

Internet:

Naar verwachting zal de meest recente informatie voornamelijk afkomstig zijn van het internet. Gedurende het onderzoek zal er bij het zoeken naar relevante informatie dan ook ruimschoots gebruik worden gemaakt van dit middel. Op het internet zal voornamelijk onderzoek plaatsvinden in publicaties over de werking van de wetswijziging, gepubliceerde kamerstukken en reacties van personen die betrokken zijn bij de wetswijziging. Ook het zoeken naar en vinden van jurisprudentie zal plaatsvinden via het internet.

Overige middelen:

Onder de overige middelen vallen bijvoorbeeld relevante kamerstukken en andere publicaties van bijvoorbeeld de minister van Jeugd en Gezin (dhr. A. Rouvoet), zoals toespraken of nieuwsberichten. Ook zal de Memorie van toelichting, die betrekking heeft op de wijzigingswet, zal tijdens het onderzoek geraadpleegd worden via het internet, evenals de andere hiervoor genoemde 'overige middelen'.

4.11 Betrouwbaarheid

Een belangrijk punt waar bij uitvoering van een onderzoek op gelet moet worden is dat er wordt gekeken of het onderzoek betrouwbaar is. Daarnaast moet men bekijken of het onderzoek haalbaar is (binnen de vastgestelde onderzoeksperiode). In deze paragraaf zal worden ingegaan op de wijze waarop de betrouwbaarheid en de haalbaarheid van het onderzoek gewaarborgd zullen worden.

Een belangrijk aspect van de haalbaarheid van een onderzoek is dat er een goede en reële tijdsplanning aanwezig is. Door het onderzoek aan de hand van de tijdsplanning uit te voeren moet ervoor worden gezorgd dat het onderzoek ook daadwerkelijk aan het einde van de onderzoeksperiode (afstudeerperiode) is afgerond en verwerkt in een adviesrapport. Het is dus van groot belang dat er niet (teveel) van deze 'planning' wordt afgeweken.

De probleembeschrijving en de doel- en vraagstelling dienen ervoor om het onderzoek af te bakenen. Hierdoor is de kans erg klein dat gedurende de uitvoering van het onderzoek blijkt dat het onderzoek niet binnen de afstudeerperiode kan worden afgerond.

De vraag die bij de betrouwbaarheid van een onderzoek centraal staat is of er dezelfde onderzoeksresultaten naar voren zouden komen als het onderzoek herhaald wordt. De betrouwbaarheid van het onderzoek dat uitgevoerd zal gaan worden zal met name moeten uit de evaluatie aan het einde van de afstudeerperiode. Gedurende het onderzoek dient er echter ook voor gezorgd te worden dat de betrouwbaarheid wordt gewaarborgd en hierbij is het de onderzoekster die daarop invloed kan uitoefenen. Door ervoor te zorgen dat de door haar geraadpleegde bronnen tijdens het onderzoek worden geregistreerd kan (na afloop van het onderzoek) makkelijk na worden gegaan waar de geraadpleegde informatie vandaan komt. Indien de afkomst van de bron bekend is kan men daaraan toetsen of de geraadpleegde informatie betrouwbaar is of niet. Door registratie van de geraadpleegde bronnen wordt de mogelijkheid geboden om het onderzoek te herhalen. Men is namelijk op de hoogte van de bronnen, weet waar hij of zij deze kan vinden en kan aan de hand hiervan het onderzoek in principe opnieuw uitvoeren.

5 Voorlopige hoofdstukindeling

Ter voorbereiding op het onderzoek is er een globale indeling gemaakt van de hoofdstukken zoals die mogelijk in het adviesrapport aan de orde zullen komen. Naast de hoofdstukindeling is er tevens een indeling gemaakt van mogelijke paragrafen met bijbehorende trefwoorden. Er wordt hier gesproken over ‘mogelijke’ hoofdstukken en paragrafen, omdat de indeling zoals die hieronder is weergegeven gedurende het onderzoek kan wijzigen.

Voorwoord

Inhoudsopgave

Samenvatting

Hoofdstuk 1

Inleiding

- Inleidend hoofdstuk over de opzet van het onderzoek (doelstelling, vraagstelling, verantwoording gekozen onderzoeksopzet, enz. weergeven)

Hoofdstuk 1

Wijziging Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)

Paragraaf 1.1: Bespreking wetswijziging

- gewijzigde artikelen bespreken

Paragraaf 1.2: Overeenkomsten rechtsbescherming minderjarigen en jongmeerderjarigen oude en huidige wettelijke regeling

- Klachtenregeling
- Cliëntenraad

Paragraaf 1.3: Verschillen rechtsbescherming minderjarigen en jongmeerderjarigen oude en huidige wettelijke regeling

- Scheiding civielrechtelijk geplaatste en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen
- Leeftijdsgrens minderjarigheid
- Jeugdzorg in gesloten setting zonder ondertoezichtstelling

Hoofdstuk 2

Wetswijziging in de praktijk

Paragraaf 2.1: Uitvoering wetswijziging

- Scheiding civiel geplaatste en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen
- Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) vs. gesloten omgeving
- Reparatievoorstel minister (zie probleembeschrijving) en de wijze waarop de rechter hier tussentijds mee om gaat.
- Instemmingsvereiste
- Verklaring gedragswetenschapper

Paragraaf 2.2: Uitvoeringsproblemen

- ...

Hoofdstuk 3

Wetten en verdragen

Paragraaf 3.1: Wettelijke regelingen van overeenkomstige toepassing op rechtspositie

- Wet BOPZ (samenhang behandeling en zorg met wijzigingswet)
- BW (artikel 1:233 BW en het ongewijzigde boek 1 BW)
- Wgbo (behandelplan)
- Wet Bjj (artikel 33 t/m 40 Bjj en uitgangspunten van Bjj (vrijheidsbeneming en resocialisatie))
- EVRM (artikel 5 lid 1 sub d EVRM)
- IVRK (artikel 3 lid en 37 onder c IVRK)

Paragraaf 3.2: Praktijknelpunten ten opzichte van wetswijziging

- ...

Hoofdstuk 4

Mogelijke oplossingen

- ...

Hoofdstuk 5

Conclusies

- ...

Hoofdstuk 6

Aanbevelingen

- ...

Hoofdstuk 7

Evaluatie

Hoofdstuk 8

Noten

Hoofdstuk 9

Jurisprudentie

Hoofdstuk 10

Bronnenlijst

Bijlagen

6 Voorlopige literatuurlijst

In het onderzoeksplan is tevens een voorlopige literatuurlijst opgenomen waarin, zoals de naam al zegt, een overzicht is gemaakt van de geraadpleegde bronnen tot nu toe.

Literatuur

- Baarda, De Goede en Teunissen 2005
dhr. D.B. Baarda, dhr. M.P.M. de Goede & dhr. J. Teunissen, *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*, Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff 2005

Wetten

- Wet op de Jeugdzorg (oud)
- Wijziging Wet op de jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)
- Burgerlijk Wetboek (BW)
- Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (Wet BOPZ)
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj)
- Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo)

Verdragen

- Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten voor de Mens en Fundamentele Vrijheden (EVRM).
- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

Jurisprudentie

- Rechtbank Utrecht 4 februari 2008, rolnr. KG ZA 08-97

Internet

- Programmaministerie Jeugd en Gezin
Programmaministerie Jeugd en Gezin, *Gesloten jeugdzorg algemeen*, WWW <http://www.jeugdengezin.nl/images/vws058-3-dowtk-factsheet-algemeen-err01-_tcm21-156690.pdf> (geraadpleegd 14 februari 2008)
- Rechtspraak
Rechtspraak, *Nota van wijziging WJZ (gesloten jeugdzorg)*, WWW <<http://www.rechtspraak.nl/NR/rdonlyres/DF887D71-031C-44FE-9BCA-329BA61312ED/0/10837ADVIESgeslotenjeugdzorgnotavanwijziging.pdf>> (geraadpleegd 15 februari 2008)

- Interprovinciaal Overleg (IPO)
Interprovinciaal Overleg (IPO), *Wetswijziging gesloten jeugdzorg aangenomen*, WWW <<http://www.ipo.nl/templates/?ipoalgemeen=110&node=118&subnode=112&yearweek=2007-27&item=14280>> (geraadpleegd 15 februari 2008)
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Gesloten zorg voor jeugdigen met ernstige gedragsproblemen*, WWW
<<http://www.minvws.nl/persberichten/djb/2006/gesloten-zorg-jeugdigen.asp>> (geraadpleegd 18 februari 2008)
- D66
D66, *Waarborg rechtsbescherming van jongeren*, WWW
<<http://www.d66.nl/9359000/1/j9vvhc6cwgb0jx9/vhqukx071wtm?ctx=vghpm7u9vdea>> (geraadpleegd 15 februari 2008)
- Dienst Justitiële Jeugdinrichtingen
Dienst Justitiële Jeugdinrichtingen, *Wijziging Wet op de Jeugdzorg aangenomen*, WWW
<<http://www.dji.nl/main.asp?pid=89&ppid=39&sid=62&siid=110>> (geraadpleegd 31 januari 2008)
- Ministerie van Justitie
Ministerie van Justitie, *Verdeling van de JJI-capaciteit*, WWW
<http://www.ministerievvanjustitie.nl/images/Bijlage%20bij%20brief%20aan%20TK%20overheveling%20JJIs%20naar%20jeugdzorg_tcm34-32842.pdf> (geraadpleegd 19 februari 2008)
- Eerste Kamer
Eerste Kamer, *Ontwerpbesluit wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg*, WWW <<http://www.eerstekamer.nl/9324000/d/b140106a.doc>> (geraadpleegd 19 februari 2008)
- Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak
Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, *Gesloten opvang jeugdzorg*, WWW <<http://www.verenigingvoorrechtspraak.nl/nl-NL/Content.aspx?type=RecommendationSummary&id=128&idKey=193&mid=37>> (geraadpleegd 19 februari 2008)

Overige bronnen

- *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, nr. 3
- *Kamerstukken II* 2008, JZ/GJ-2830456

Bijlage B

Brief Breed overleg mevrouw mr. Van der Poll

T.a.v. de deelnemers aan het
breedoverleg.

datum 20 maart 2008
van Sector civiel recht
contactpersoon W.H van de Velde-de Jong
doorkiesnummer 0118 - 67 74 83
faxnummer 0118 - 67 72 88
e-mail w.vd.velde@rechtspraak.nl
kamernummer B1.12
ons kenmerk
uw kenmerk
cc
bijlage(n)
onderwerp wet gesloten jeugdzorg

Geachte heer/mevrouw,

Op 18 maart j.l. heeft een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van BJZ, Raad voor de Kinderbescherming, William Schrikker Stichting Jeugdbescherming en Jeugdreclassering, de balie en de kinderrechters. In dit overleg is het te voeren beleid van de kinderrechters te Middelburg besproken ten aanzien van de wet gesloten jeugdzorg (30 644), in werking getreden op 1 januari 2008. Deze bespreking is gevoerd aan de hand van mijn brief d.d. 11 maart 2008. Naar aanleiding van die brief zijn de volgende beleidsafspraken gemaakt met ingang van 1 april a.s.

Duur van de muhp (29b).

De geldigheidsduur van de muhp is niet expliciet genoemd in artikel 29h, maar is maximaal de termijn gedurende welke de jeugdige aanspraak heeft op het verblijf. Dit is één jaar, nu het indicatiebesluit maximaal deze termijn kan indiceren (Uitvoeringsbesluit Wjz art.23). Waar artikel 29h lid 3 spreekt over “verlengen” valt uit de toelichting af te leiden dat daarmee bedoeld wordt een voor een kortere termijn dan 1 jaar verleende machtiging. Verlengen is dan de machtiging verlengen binnen de looptijd van de maximale termijn van het indicatiebesluit van één jaar. Het na een jaar wederom verlenen van een machtiging is in de systematiek van de wet het verlenen van een nieuwe machtiging (kennelijk ook als het een 18-plusser betreft, hoewel dus geen “nieuwe” machtiging voor deze categorie kan worden afgegeven als voor de

meerderjarigheid nog geen muhp was uitgesproken). Er dient dus een (nieuwe) muhp te worden verzocht nadat een muhp voor het volledige jaar is afgegeven. Praktisch gezien zou bij ieder nieuw verzoek een nieuw indicatiebesluit gevoegd moeten worden.

Namens BJZ is tijdens het overleg van 18 maart j.l. aangegeven dat BJZ ernaar streeft om voor elk verzoek gesloten plaatsing een nieuw indicatiebesluit af te geven, welk besluit gelding heeft met ingang van de datum van afgegeven van de muhp. In het geval dat het indicatiebesluit recent is afgegeven dienen BJZ c.q. de Raad er alert op te zijn, dat de machtiging slechts gevraagd wordt tot de einddatum van het indicatiebesluit.

Bij deze wordt derhalve nog eens met nadruk gewezen op het belang van een geldig indicatiebesluit voor de verzochte periode. Dit indicatiebesluit dient bij het verzoekschrift te worden overgelegd.

Verklaring BJZ met instemming gedragswetenschapper

Naast een indicatiebesluit dient bij het verzoekschrift ook een verklaring te worden gevoegd van BJZ dat zich een geval voordoet als bedoeld in het derde lid van artikel 29b van de Wet op de jeugdzorg. Deze verklaring moet de instemming hebben van een gedragswetenschapper, die de jeugdige met het oog daarop kort tevoren heeft onderzocht. Blijkens de wet gaat het om de volgende eisen:

- het moet een aparte verklaring zijn
- de verklaring moet de mededeling bevatten dat de gedragsdeskundige de minderjarige heeft onderzocht
- de datum waarop dat onderzoek is verricht moet vermeld worden
- uit de verklaring moet de instemming van de deskundige blijken met de verklaring van BJZ dat de gronden voor gesloten jeugdzorg aanwezig zijn (29b criterium)
- verder moeten vermeld worden de hoedanigheid van de gedragsdeskundige (welke discipline) en onder welke categorie van gekwalificeerde deskundigen deze gedragskundige valt (ministerieel besluit : Regeling aanwijzing gedragswetenschappers gesloten jeugdzorg d.d. 19 december 2007, nr DJB/JZ-2818138)
- de verklaring moet ondertekend en gedateerd worden door de gedragskundige
 - indien onderzoek van de minderjarige niet mogelijk was moet de reden vermeld worden. De verhindering kan alleen aan de zijde van de minderjarige bestaan (niet wenselijk, of de minderjarige is zoek), en niet gelegen zijn in tijdgebrek bij de gedragsdeskundige.

De deskundige hoeft niet uitgebreid in te gaan op de feiten die tot de conclusie “gesloten jeugdzorg” leiden. Die feiten moeten blijken uit het verzoek/indicatiebesluit.

De deskundige hoeft niet in dienst te zijn van BJZ of de Raad, maar mag dat wel. Het kan ook een medewerker van een instelling zijn. De deskundige moet steeds gekwalificeerd zijn (zie hierboven). Door BJZ en de Raad zal een lijst met namen van gedragswetenschappers werkzaam bij BJZ en de Raad wordt opgesteld en onder de deelnemers aan het Breedoverleg worden verspreid. Alle deelnemers aan het overleg gaan ervan uit dat in ieder geval de gedragswetenschappers vermeld op die lijst, zijn gekwalificeerd.

Bij een *voorlopige* machtiging dient de verklaring van de gedragswetenschapper in te houden dat het ernstige *vermoeden* bestaat dat sprake is van gedrag- en opvoedingsproblemen die (etc).

In beginsel wordt het verzoek tot het afgeven van een machtiging gesloten jeugdzorg afgewezen indien de verklaring van de gedragsdeskundige niet bij het verzoek is

gevoegd dan wel indien niet gemotiveerd is waarom geen verklaring kon worden afgegeven.

Voorlopige muhp (29c).

De voorlopige muhp geldt ingevolge 29h lid 5 voor ten hoogste vier weken. Wederom is dus de termijn van vier weken expliciet opgenomen. Tot nu toe heeft de kinderrechter in het belang van het kind een langere termijn van spoedhuisplaatsing toegestaan. Gelet op deze expliciete bepaling, zal de kinderrechter een voorlopige machtiging tot gesloten plaatsing slechts voor maximaal vier weken afgeven. Bij een verzoek vots (+ def. ots) in combinatie met een verzoek voorlopige machtiging (gesloten jeugdzorg) heeft het de voorkeur dat, indien nodig, tegelijkertijd ook de definitieve machtiging “gesloten jeugdzorg” wordt verzocht. De vots en de voorlopige machtiging zullen voor maximaal 4 weken worden toegewezen. De kinderrechter bekijkt vervolgens op welke datum, binnen die vier weken, de definitieve ots en definitieve machtiging gesloten jeugdzorg op zitting behandeld kunnen worden. Deze datum wordt bij de behandeling van de vots en de voorlopige machtiging doorgegeven. Vanaf 1 april a.s. zal één tijdstip van het blok ‘gesloten’ gereserveerd worden voor dit soort verzoeken. De definitieve machtiging gaat in op de datum van afloop van de voorlopige machtiging. De machtigingen sluiten dus op elkaar aan.

BJZ, William Schrikker Stichting en de Raad hebben tijdens het overleg aangegeven voornemens te zijn de verzoeken tot voorlopige gesloten plaatsing en definitieve gesloten plaatsing tegelijk in te dienen, samen met – als dat aan de orde is – de verzoeken tot vots en ots. De vots zal in beginsel dan, evenals de voorlopige gesloten plaatsing, voor 4 weken worden verzocht.

Horen procespartijen.

Het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is van toepassing op de Wet op de jeugdzorg, zodat de bepalingen met betrekking tot het achteraf horen van kracht blijven. Achteraf horen blijft echter wel een uitzondering.

Processuele positie jeugdigen.

Uit artikel 29f juncto 29a van de Wet op de jeugdzorg kan worden afgeleid dat de jeugdige van 12 jaar en ouder (of een jongere jeugdige die in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen), een volwaardige procespartij is. Dit heeft tot gevolg dat de jeugdige niet apart meer wordt opgeroepen en bij de behandeling en de uitspraak aanwezig kan zijn.

De jeugdige moet worden gehoord, tenzij de kinderrechter vaststelt dat de jeugdige niet bereid is zich te doen horen. Ook de toegevoegde advocaat kan de kinderrechter verzoeken voorafgaand aan de behandeling apart met de jeugdige te spreken. Voorts is in de kinderrechtervergadering afgesproken dat kinderen beneden de 12 jaar waarvoor gesloten jeugdzorg wordt verzocht, in beginsel altijd gehoord worden.

Muhp zonder ots.

Als de jeugdige niet onder toezicht staat en degene die het gezag heeft over een jeugdige die met een machtiging voor gesloten plaatsing in een accommodatie verblijft, zijn instemming intrekt, kan de jeugdige hoogstens veertien dagen langer in de

accommodatie verblijven. Er moet dan direct en met spoed een ots en een muhp worden verzocht en deze verzoeken moeten op zitting worden behandeld. De kinderrechters zullen nagaan of het noodzakelijk is dat er een tijdstip op een zitting hiervoor wordt gereserveerd.

Muhp na meerderjarigheid.

Artikel 29a bepaalt dat hoofdstuk IVA van toepassing is op jeugdigen die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt en, ten aanzien van wie op het tijdstip waarop zij meerderjarig werden, een machtiging gold. Dit houdt in dat er reeds een gesloten muhp moet zijn voor het 18^e jaar, dan wel een meerderjarigheidsverklaring, wil de machtiging door kunnen lopen tot na de meerderjarigheid.

Schorsing tenuitvoerlegging muhp/onderscheid normaal beperkt beveiligd.

De tenuitvoerlegging van de machtiging kan door de zorgaanbieder worden geschorst. De schorsing kan ook weer worden ingetrokken.(29h:6). De jeugdige (en de ouder met gezag) kan klagen over tegen deze beslissing. Artikel 1:263 lid 3 BW ('de machtiging vervalt indien deze gedurende 3 maanden niet ten uitvoer is gelegd') is niet van toepassing op de "machtiging gesloten plaatsing"; (art 29d). De maximale geldigheidsduur zoals die in het uitvoeringsbesluit wjz was opgenomen voor een indicatiebesluit, is vervallen. Nu de vervaltermijn is vervallen, zal de kinderrechter alert zijn op de mogelijkheid dat de machtiging als stok achter de deur wordt gebruikt en daarop zal de maximale termijnstelling eventueel afgestemd worden. Er is dus geen onderscheid meer tussen 'normaal' en 'beperkt' beveiligd'. De niet tenuitvoerlegging van de machtiging verandert niets aan de geldigheidsduur van de machtiging. De termijn kan dus aflopen in de periode dat de tenuitvoerlegging is geschorst. Is het nodig om de mogelijkheid van terugplaatsing te houden dan zal een nieuwe machtiging moeten worden gevraagd. Daarbij zal de kinderrechter volgens de Memorie van Toelichting zeer kritisch moeten bezien of de machtiging nog wel nodig is als het gaat om een jeugdige waarvan de vorige machtiging al geruime tijd is geschorst en dus al geruime tijd buiten de gesloten accommodatie verblijft.

Tenuitvoerlegging muhp in een j.j.i.

In beginsel wordt de muhp tenuitvoergelegd in een accommodatie voor gesloten jeugdzorg. Er zijn drie mogelijkheden van tenuitvoerlegging van de muhp in een j.j.i. 1. Omzetting van strafrechtelijke in een civielrechtelijke plaatsing is opgenomen in 29k, het zogenaamde ventiel: tenuitvoerlegging in een jji anders dan krachtens het overgangsrecht is alleen mogelijk indien de jeugdige (12 jaar en ouder) op het tijdstip waarop de muhp wordt verleend al op basis van een **veroordeling** in een jji is opgenomen. Hiervoor is tevens nodig de instemming van de jeugdige van 16 jaar en ouder, en indien de minderjarige jonger is dan 16 jaar, instemming van jeugdige en diens gezagouder. Dit kan alleen voor een termijn die nodig is om behandeling of opleiding af te maken. Gelet op de terminologie van artikel 29k lid 2, zal de kinderrechter op een verzoek daartoe van BJZ of Raad voor de Kinderbescherming expliciet in de beschikking opnemen dat de muhp in een jji ten uitvoer gelegd wordt. Ten uitvoerlegging van een machtiging gesloten jeugdzorg in een justitiële jeugdinrichting kan alleen als de kinderrechter dit in de beschikking inzake de machtiging uitdrukkelijk wordt bepaald en indien de plaatsing in een justitiële jeugdinrichting in het belang van de jeugdige is. Bij belang van de jeugdige kan volgens de MvT gedacht worden aan de

aard van de problematiek, de geschiedenis van de jeugdige, eerdere ontsnappingen uit gesloten jeugdzorginstellingen of bijvoorbeeld de behoefte aan een zeer specialistische behandeling die maar op één of enkele plek(ken) in het land word(t)(en) geboden. Bij het bepalen of het belang van de jeugdige tot een uitzondering op de hoofdregel kan leiden, dient speciale aandacht te worden besteed aan de eventuele kwetsbaarheid van een jeugdige. Onder belang van de jeugdige wordt niet verstaan eventuele capaciteitsproblemen in de jeugdzorg.

Omdat het hier een uitzondering op de hoofdregel betreft mag de kinderrechter van bureau jeugdzorg of de raad voor de kinderscherming verlangen dat gemotiveerd onderbouwd wordt waarom het belang van de jeugdige een tenuitvoerlegging van de “machting gesloten jeugdzorg” in een justitiële jeugdinrichting vereist.

2. Tenuitvoerlegging in een j.j.i. met toestemming van gezaghebbende ouder(s) en jeugdige.

Als gevolg van het beperkt aantal plaatsen in de gesloten jeugdzorg zal in de komende periode nog frequent beroep moeten worden gedaan op de jji capaciteit. Het lijkt erop dat het overgangsrecht ervan uitgaat dat bij plaatsgebrek in de gesloten jeugdzorg alleen met instemming van de jeugdige en diens ouder met gezag in een jji geplaatst kan worden. Op de zitting zal aan de jeugdige en zijn/haar ouders gevraagd worden of zij instemmen met plaatsing in een justitiële jeugdinrichting.

3. Als er geen toestemming gegeven wordt, zal hieraan in de beschikking een overweging gewijd dienen te worden, indien gelet op de noodzaak tot plaatsing en de problematiek die aan de plaatsingsnoodzaak ten grondslag ligt, toch plaatsing in een j.j.i. dient te volgen. Inmiddels is al een reparatiewetsvoorstel ingediend (31 373) waarbij artikel VII van de wet wordt gewijzigd in die zin dat het toestemmingsvereiste genoemd in de laatste zin van lid 3, komt te vervallen. Tot die tijd dienen BJZ c.q. de Raad in hun verzoekschrift aan te geven waaruit die noodzaak bestaat.

Uitvoerbaarheid bij voorraad.

De beschikking tot gesloten plaatsing is van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad (artikel 29h). Voor de duidelijkheid zullen wij echter in de beschikking opnemen dat de beschikking uitvoerbaar bij voorraad is.

Belanghebbenden.

Geconstateerd wordt dat de kring van belanghebbenden bij gesloten jeugdzorg (29f) enerzijds beperkter is geworden (alleen de gezaghebbende ouder) en anderzijds ruimer (degene die de mj als tot zijn gezin behorende verzorgt en opvoedt). De vraag is hoe hiermee om moet worden gegaan. Belanghebbende in de WJZ staat naast het ruimere begrip belanghebbende in artikel 798 Rv (boek 3 is van toepassing) en de uitwerking in het landelijk procesreglement.

Met betrekking tot pleegouders is het gevoel van de kinderrechtvergadering voorsnog te blijven aansluiten bij het procesreglement: perspectiefbiedend of meer dan een jaar pleeggezin. Je zou kunnen redeneren dat bij een kort verblijf de minderjarige niet tot dit pleeggezin behoort. Er wordt nagegaan of het landelijk procesreglement op dit punt moet worden aangepast.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

mr. T. van de Poll,
coördinerend kinderrechter.

Bijlage C

Gespreksverslag mevrouw mr. Hinfelaar

Rechtbank Dordrecht

Gesproken met: kinderrechter mw. mr. I. Hinfelaar

Datum: 28 maart 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg?

Mevrouw mr. Hinfelaar is van mening dat er theoretisch gezien zeker vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Met name de scheiding van civielrechtelijke en strafrechtelijke minderjarigen (en jongmeerderjarigen) is volgens mevrouw mr. Hinfelaar een vooruitgang. Volgens haar komt deze vooruitgang in de praktijk echter nog onvoldoende tot uiting. Voor de inwerkingtreding van de wijzigingswet had gedwongen 'jeugdzorg' op basis van een civielrechtelijke plaatsing in een JJI een goede uitwerking op ongeveer 30% van de minderjarigen. Mevrouw mr. Hinfelaar verwacht echter niet dat dit percentage fors zal stijgen na de inwerkingtreding van de wijzigingswet. Zij weet niet precies hoe de scheiding binnen een JJI plaatsvindt, maar zij vreest dat de scheiding zal overeenkomen met de wijze waarop deze voor de inwerkingtreding van de wijzigingswet plaatsvond. Een voorbeeld daarvan is dat de civielrechtelijke en strafrechtelijke minderjarigen (en jongmeerderjarigen) deelnemen aan dezelfde programma's en ook bij elkaar in de klas zitten.

Praktijkuitvoering wetswijziging

Hoe wordt er in de praktijk omgegaan met de volgende onderdelen van de wijzigingswet en het overgangsrecht?

- Heeft de rechtbank Dordrecht beleid opgesteld inzake de gesloten jeugdzorg?

Binnen de rechtbank Dordrecht is er beleid opgesteld, zodat er binnen de rechtbank eenduidigheid bestaat over de praktijkuitvoering van de wijzigingswet. Zo is (ook wettelijk) bepaald dat op alle verzoeken tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg die na 1 januari 2008 zijn ingediend de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) van toepassing is. In het Landelijk Kinderrechteroverleg is tevens bepaald dat er tot 1 april 2008 soepel zal worden omgegaan met een aantal bepalingen uit deze wet. Hierbij kan worden gedacht aan de eisen die worden gesteld aan de verklaring van een gedragswetenschapper. Zo zal naar alle waarschijnlijkheid niet elk verzoek, dat vóór 01 januari 2008 is ingediend, zijn voorzien van een verklaring van een gedragswetenschapper, zoals in de wijzigingswet staat voorgeschreven.

- Instemmingsvereiste bij plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI

De wijze waarop er binnen de rechtbank Dordrecht wordt omgegaan met het instemmingsvereiste bij de plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI is als volgt. De kinderrechter dient altijd te vragen of de minderjarige of jongmeerderjarige (en indien het gaat om een minderjarige jonger dan 16 jaar diens gezaghebbende(n)) instemt met de plaatsing in een JJI. Indien

er geen instemming is, zal de kinderrechter moeten kijken of het daadwerkelijk noodzakelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt opgenomen op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg. In verband met de proportionaliteits eis dient de rechter altijd te bekijken of het gaat om de minst vergaande maatregel die wordt toegepast.

Indien de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige niet instemt met de plaatsing in een JJI dan kan de rechter op basis van artikel 3 IVRK toch een machtiging gesloten jeugdzorg verlenen met de tenuitvoerlegging in een JJI. De kinderrechters van de rechtbank Dordrecht hebben een beroep op dit artikel, sinds de inwerkingtreding van de wijzigingswet, reeds een aantal keer gegrond verklaard. De rechtbank Dordrecht sluit hierbij aan op de wijze waarop de kinderrechters in Amsterdam reeds zijn omgaan met de situatie waarbij het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk is dat er een machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleent, maar er geen instemming is. Mevrouw mr. Hinfelaar is van mening dat artikel 3 IVRK een soort van oplossing biedt voor de plaatsing in een JJI zonder instemming. De civielrechtelijke minderjarigen of jongmeerderjarigen kan zo toch de zorg geboden worden die zij nodig hebben.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in? Welke eisen?

Wat betreft de eis dat de gedragswetenschapper de minderjarige kort tevoren moet hebben onderzocht blijkt uit de ervaring van mevrouw mr. Hinfelaar dat het in de praktijk gaat om een minimaal onderzoek. Volgens mevrouw mr. Hinfelaar dient het uitgangspunt binnen de rechtbank Dordrecht te zijn dat de gedragswetenschapper persoonlijk onderzoek doet naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige. Indien dit niet mogelijk is zal deze in ieder geval aan de hand van het dossier een verklaring moeten geven. Hierbij dient de gedragswetenschapper echter duidelijk aan te geven waarom persoonlijk onderzoek niet is geschied.

Indien de gedragswetenschapper van mening is dat de noodzaak tot plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg onvoldoende is gebleken uit het onderzoek dat hij of zij heeft verricht, dan zal hij of zij dus niet instemmen met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. De kinderrechter zal het verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg dan moeten afwijzen. Volgens mevrouw mr. Hinfelaar kan bij hetgeen hiervoor is besproken, aansluiting worden gezocht met de geneeskundige verklaring die op grond van de Wet Bopz noodzakelijk is.

- Indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg

Mevrouw mr. Hinfelaar heeft aangegeven dat de kinderrechter volgens de rechtbank Dordrecht heel strikt dient om te gaan met het vereiste van de aanwezigheid van een indicatiebesluit voordat een machtiging gesloten jeugdzorg kan worden verleend. Indien Bureau Jeugdzorg geen indicatiebesluit kan overleggen zal de kinderrechter het verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg afwijzen.

Indien er sprake is van een 'spoedzaak' kan meestal geen indicatiebesluit worden afgewacht. De kinderrechter kan dan een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg verlenen, maar Bureau Jeugdzorg dient dan binnen vier weken een indicatiebesluit te nemen. Verzuimt zij echter een indicatiebesluit te nemen, dan zal de kinderrechter tevens bepalen dat er geen gronden zijn voor de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg en wordt het verzoek dus afgewezen.

Belanghebbenden

- Wie zijn volgens u aan te merken als belanghebbenden?

Mevrouw mr. Hinfelaar is van mening dat als belanghebbenden kunnen worden aangemerkt de ouders van de minderjarige of jongmeerderjarige (ook als zij niet met het gezag zijn belast), de pleegouders van de minderjarige en onder omstandigheden kunnen ook anderen worden aangemerkt als belanghebbenden, zoals stiefouders. Willen pleegouders als belanghebbenden

aangemerkt kunnen worden dient de minderjarige reeds een bepaalde termijn binnen het gezin te verblijven.

Rechtspositie minderjarigen

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bijz? Wie toetst dit, de gedragswetenschapper?

Naar aanleiding van de vraag of er door de zorginstelling misbruik kan worden gemaakt bij de opnemings van deze maatregelen in het hulpverleningsplan, door bijvoorbeeld alle mogelijke maatregelen in het plan op te nemen om er zo zeker van te zijn dat er altijd wel een maatregel is die opgelegd kan worden, antwoordde mevrouw Hinfelaar dat die mogelijkheid er misschien wel is. Voor haar is het niet duidelijk of er iemand is die bekijkt/ toetst of de in het hulpverleningsplan opgenomen maatregelen noodzakelijk zijn wil er aan de minderjarige goede jeugdzorg geboden kunnen worden.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zijn o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

Wat betreft de rechtspositie van minderjarige is mevrouw Hinfelaar van mening dat de rechtspositie op dit punt zeker is versterkt na de inwerkingtreding van de wijzigingswet. Doordat minderjarigen van 12 jaar of ouder, op grond van artikel 29f jo 29a van de Wet op de Jeugdzorg, gezien worden als volwaardige procespartij hebben zij een eigen rechtspositie. Zo mogen aanwezig zijn bij de uitspraak van de kinderrechter.

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe gaan de kinderrechters bij de rechtbank Dordrecht tussentijds om met de afschaffing van het instemmingsvereiste?

Mevrouw mr. Hinfelaar heeft aangegeven dat er binnen de rechtbank Dordrecht tot aan de inwerkingtreding van de wijzigingswet al toepassing wordt gegeven aan de reparatiewetgeving, althans in de gevallen waarin de kinderrechter dat noodzakelijk vindt. Onder de gevallen waarin de kinderrechter het noodzakelijk vindt kan worden verstaan de gevallen waarin de kinderrechter voorheen gebruik maakte van artikel 3 IVRK (belangen van het kind). Volgens mevrouw mr. Hinfelaar gaat het dan om de gevallen waarbij het écht niet anders kan.

- Hoe staat men bij de rechtbank Dordrecht tegenover de afschaffing van het instemmingsvereiste uit het overgangsrecht?

Mevrouw mr. Hinfelaar is van mening dat door de afschaffing van het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI de rechtspositie van minderjarigen of jongmeerderjarigen hierdoor zal verslechteren. De minderjarige kan gedurende de overgangsperiode namelijk gedwongen worden om in een JJI te worden geplaatst en niet in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, tegen zijn of haar wil in.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz.?

Volgens mevrouw mr. Hinfelaar kunnen jongeren die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt alleen dan worden gedwongen tot plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg als het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg dat toelaat. Dat wil zeggen dat een machtiging gesloten jeugdzorg verlengd kan worden of ten uitvoer gelegd kan worden voor de termijn waarbinnen het indicatiebesluit geldig is. In theorie zou het dus zo kunnen zijn dat Bureau Jeugdzorg een indicatiebesluit neemt als de minderjarige 17 jaar en 11 maanden oud is. Zoals eerder is aangehaald kan de kinderrechter kan dan een machtiging gesloten jeugdzorg verlenen voor de maximale termijn van één jaar, aangezien de maximale termijn voor de geldigheid van een indicatiebesluit ook één jaar is. De minderjarige wordt dan dus meerderjarig gedurende de tenuitvoerlegging van de machtiging gesloten jeugdzorg en kan dus alleen dan gedwongen worden om opgenomen te worden in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg.

Volgens mevrouw mr. Hinfelaar dient de kinderrechter altijd een goede belangenafweging te maken indien het gaat om een jongmeerderjarige. Hierbij wegen de belangen van een jongmeerderjarige volgens haar zwaarder naarmate de leeftijd hoger is. Het effect van de behandeling zal dan namelijk ook verder afnemen. Volgens haar wordt door de belangenafweging de rechtspositie van jongmeerderjarigen gewaarborgd.

Knelpunten bij de praktijkuitvoering

Overgangsrecht

- wie kijkt er welke jeugdigen het meest kwetsbaar zijn? (rechter of Bureau Jeugdzorg)
Ligt de kwetsbaarheid met name aan de leeftijd of ook aan de persoon van de jeugdige?

Volgens de wetgever dient de keuze van de instelling waar minderjarige of jongmeerderjarige zal worden geplaatst gebaseerd moet zijn op zorginhoudelijke gronden. Mevrouw mr. Hinfelaar is van mening dat hierbij zowel Bureau Jeugdzorg (meestal de verzoeker) als de kinderrechter dient te bekijken wat de kwetsbaarheid van de minderjarige of jongmeerderjarige is. Er vindt dus als het ware een soort van toets plaats door de kinderrechter.

Toch zal er volgens mevrouw mr. Hinfelaar bij de beoordeling van de kwetsbaarheid van de minderjarige of jongmeerderjarige ook enige ruimte zijn waarbinnen de advocaat van de minderjarige of jongmeerderjarige kan procederen.

- Is de reden dat er te weinig plaats is in inrichtingen die gesloten jeugdzorg bieden voldoende voor de rechter om te bepalen dat een jongmeerderjarige in een JJI moet worden geplaatst?

Volgens mevrouw mr. Hinfelaar is een belangrijke de taak van de kinderrechter om een belangenafweging te maken, waarbij wordt gekeken naar de proportionaliteit. De plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI (of zorginstelling met gesloten jeugdzorg) moet namelijk het uiterste middel zijn om hem of haar te helpen bij het 'oplossen' van de gedrags- en/of opvoedingsproblemen. Zo kan het bijvoorbeeld zo zijn dat de kinderrechter van mening is dat het in het belang van de minderjarige toch beter is om hem of haar in een pleeggezin te plaatsen. Of

misschien vindt de kinderrechter het juist beter dat de minderjarige gewoon thuis kan blijven, maar dat er dan via ambulante hulp geboden wordt.

Zoals hiervoor al is besproken dient de kinderrechter ook te kijken naar de kwetsbaarheid van de minderjarige of jongmeerderjarige. De kinderrechter dient bij zijn of haar beslissing dus gemotiveerd aan te geven of hij of zij wel of geen machtiging gesloten verleend.

Horen

- Vooraf horen minderjarige bij voorlopige machtiging door kinderrechter (Vooraf horen moet, maar uitzondering als er onmiddellijk en ernstig gevaar dreigt moet de jeugdige zeer snel na besluit gehoord worden, bijv. telefonisch horen.

In Amsterdam mag er dan 2 weken worden gewacht met het horen. In Middelburg de dag erna. Welke termijn hanteert rechtbank Dordrecht?

Volgens mevrouw mr. Hinfelaar dient de kinderrechter bij de verlening van een 'definitieve' machtiging gesloten jeugdzorg de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige altijd vooraf te horen. Bij het verlenen van een 'spoed' voorlopige machtiging wordt er door de kinderrechters binnen de rechtbank Dordrecht niet vooraf gehoord. De kinderrechter verleent een voorlopige machtiging voor de duur van vier weken. Binnen twee weken na de verlening wordt de minderjarige of jongmeerderjarige en andere belanghebbenden gehoord.

Bijlage D

Gespreksverslag mevrouw mr. Walstock

Rechtbank 's-Hertogenbosch

Gesproken met: kinderrechter mw. mr. Y. Walstock

Datum: 05 mei 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg?

In principe is mevrouw mr. Walstock van mening dat er met de inwerkingtreding van de wijzigingswet vooruitgang is geboekt. Als kinderen bijvoorbeeld geen crimineel gedrag vertonen of hebben vertoond dan zouden zij niet in een JJI geplaatst moeten worden, zoals dat voorheen het geval was. Volgens mevrouw mr. Walstock is de wijzigingswet op zich goed, maar de uitvoering ervan in de praktijk is nog verre van ideaal.

Praktijkuitvoering wetswijziging

Hoe wordt er in de praktijk omgegaan met de volgende onderdelen van de wijzigingswet en het overgangsrecht?

- Heeft de rechtbank Dordrecht beleid opgesteld inzake de gesloten jeugdzorg?

Met het oog op het bereiken van eenduidigheid over de wijze waarop er met de wetswijziging dient te worden omgegaan heeft de rechtbank 's-Hertogenbosch beleid opgesteld. Wekelijks wordt er door onder meer de kinderrechters van de rechtbank tijdens een lunchoverleg aandacht besteed aan onder andere de gesloten jeugdzorg. Aangezien de uitvoering van de wetswijziging nog in volle ontwikkeling is zal het beleid volgens mevrouw mr. Walstock ook nog steeds aan veranderingen onderhevig zijn. Hierdoor kan uiteindelijk worden gekomen tot een zo goed en duidelijk mogelijk beleid inzake de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg.

- Hoe vindt de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen plaats in de praktijk?

Mevrouw mr. Walstock is niet op de hoogte van de situatie binnen JJI's met betrekking tot de scheiding van civielrechtelijke en strafrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen. Zij denkt echter dat er ten opzichte van de situatie zoals die voor de inwerkingtreding van de wetswijziging was, niet veel veranderd zal zijn. Zij vermoedt tevens dat het programma dat civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen volgen binnen de JJI's grotendeels hetzelfde zal zijn als dat van strafrechtelijk geplaatste minderjarigen.

- Instemmingsvereiste bij plaatsing in een JJI. Wat zijn uw ervaringen hiermee?

Uit de ervaring van mevrouw mr. Walstock blijkt dat er binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch door de kinderrechters strikt wordt omgegaan met het instemmingsvereiste bij de plaatsing van een minderjarigen of jongmeerderjarige in een JJI op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg. Indien de instemming van de minderjarige (en/of diens gezaghebbende) of jongmeerderjarige

ontbreekt dient de kinderrechter het verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg af te wijzen.

De reden voor het feit dat de rechtbank 's-Hertogenbosch strikte toepassing van het instemmingsvereiste hanteert is dat zij van mening is dat als er politiek iets niet in orde is (in casu: de wetswijziging die onvoldoende toereikend blijkt te zijn, althans zolang de plaatsingscapaciteit onvoldoende is) dan is het aan de minister om dit op te lossen. Dit is niet de taak van de rechter. Uit de praktijk is volgens mevrouw mr. Walstock gebleken dat als de kinderrechter het verzoek afwijst, omdat er niet is voldaan aan het instemmingsvereiste, dan dient Bureau Jeugdzorg een nieuwe verzoek in en vindt zij alsnog een plaats binnen een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, zodat de instemming van de minderjarige of jongmeerderjarige niet is vereist. Indien de gezaghebbende van de minderjarige vervolgens geen instemming geeft voor de gesloten plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, dan kan er via de 'oude' weg toch uithuisplaatsing bewerkstelligt worden.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in? Welke eisen gelden hiervoor?

Volgens mevrouw mr. Walstock is nog niet zo lang geleden besloten dat de gedragswetenschapper niet perse onderzoek moet hebben verricht naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige alvorens hij of zij instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Indien uit het dossier van de minderjarige of jongmeerderjarige voor de gedragswetenschapper voldoende blijkt dat er wordt voldaan aan het criterium voor gesloten jeugdzorg dan behoeft deze geen apart onderzoek te verrichten. De gedragswetenschapper kan dan op grond van het dossier beslissen of hij of zij wel of niet instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. De gedragswetenschapper bekijkt dan als het ware of Bureau Jeugdzorg gelijk heeft. Indien de gedragswetenschapper van mening is dat uit het dossier onvoldoende blijkt dat er is voldaan aan het criteria voor gesloten jeugdzorg dan kan hij of zij alsnog beslissen om zelfstandig onderzoek uit te voeren naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige.

- Verklaring gedragswetenschapper bij voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg
Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden van gedrags- en/of opvoedingsproblemen die de gedrags- en opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige veroorzaken, art. 29b lid 3 Wvz. Dit wordt echter al snel aangenomen. Wat vindt u daarvan?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat het belangrijk is dat er bij crisissituaties kan worden ingegrepen. In crisissituaties is het vaak onmogelijk om aan alle eisen te voldoen, zoals die gelden voor het verlenen van een 'gewone' machtiging gesloten jeugdzorg.

De gedragswetenschapper moet bij het verlenen van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg kort verklaren dat er is voldaan aan het criterium dat er ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen zijn of een ernstig vermoeden daarvan en dat wanneer de minderjarige of jongmeerderjarige niet direct wordt geplaatst in een gesloten setting de kans zich voordoet dat de minderjarige of jongmeerderjarige bijvoorbeeld zal vluchten.

- Aanwezigheid indicatiebesluit Bureau Jeugdzorg, dient hier strikt mee om te worden gegaan? En bij spoed, hoe lang kan er dan worden gewacht met het indicatiebesluit? Vier weken of moet het volgende de rechtbank eerder?

Tot 01 april 2008 werd er door de kinderrechters soepel omgegaan met de aanwezigheid van een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg op het moment dat de machtiging gesloten jeugdzorg werd verleend. Na die datum is er echter strikte toepassing van de regel noodzakelijk. Bureau Jeugdzorg dient er volgens mevrouw mr. Walstock voor te zorgen dat er een indicatiebesluit is als de zaak ter zitting komt. Bij crisissituaties dient er dus een indicatiebesluit te worden overlegd binnen 14 dagen. De kinderrechter toetst dan of er is voldaan aan het criteria om de minderjarige of jongmeerderjarige te plaatsen in een gesloten setting.

Mevrouw mr. Walstock heeft aangegeven dat zij zelf geen ervaring heeft met de strikte toepassing van de regeling omtrent de aanwezigheid van het indicatiebesluit. Dit aangezien zij tussen 01 april 2008 en het moment waarop het interview werd afgenomen geen zaken ter zitting heeft behandeld omtrent de gesloten jeugdzorg. Zij heeft echter wel de opdracht gekregen om te controleren of aan alle wettelijke eisen is voldaan voordat zij een machtiging gesloten jeugdzorg mag verlenen.

- Is het aan de rechter om te bepalen of de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI of in een zorginstelling wordt geplaatst? Of is de rechter alleen bevoegd om de machtiging gesloten jeugdzorg te verlenen op basis van hetgeen Bijz in het indicatiebesluit heeft besloten of de Raad voor de Kinderbescherming aanbeveelt?

Indien Bureau Jeugdzorg gesloten plaatsing indiceert en vreest dat de tenuitvoerlegging van de machtiging gesloten jeugdzorg zal plaatsvinden in een JJI doordat er geen plaatsen beschikbaar zijn binnen een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, dan kan de kinderrechter, volgens mevrouw mr. Walstock, met de wet in de hand beslissen dat hij of zij de machtiging verleent in het belang van het kind.

- Bent u bekend met het verlenen van 'vervangende toestemming door de kinderrechter, indien de minderjarige (en/of diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige niet instemt met de machtiging gesloten jeugdzorg met de tenuitvoerlegging in een JJI?

Binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch wordt er door de kinderrechtters geen vervangende toestemming verleent indien de instemming van de minderjarige (en/of van diens gezaghebbende(n)) of van de jongmeerderjarige ontbreekt bij de plaatsing in een JJI. Het standpunt dat binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch wordt ingenomen is dat er geen oneigenlijk gebruik mag worden gemaakt van de wet. Dus als het in de wet zo is geregeld dan dient het ook zo uitgevoerd te worden en niet door middel van omwegen alsnog tot een andere uitspraak te komen dan wanneer de wet strikt zou zijn toegepast.

Volgens mevrouw mr. Walstock is het vervelende echter dat het toch altijd gaat om de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige. Het is dus als het ware een strijd tussen twee mogelijkheden. Volgens mevrouw mr. Walstock dient de minister van Jeugd en Gezin er dan ook voor te zorgen dat er door middel van reparatiewetgeving voor wordt gezorgd dat er de strikte toepassing van de wet geen strijd met zich meebrengt voor de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige.

- Vindt u het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige dat de gedragswetenschapper wel werkzaam is bij Bureau Jeugdzorg?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat het op zich niet erg is wanneer de gedragswetenschapper in dienst is van Bureau Jeugdzorg. Volgens haar wil dit namelijk niet zeggen dat deze zijn of haar werk niet objectief zou kunnen uitvoeren. Toch blijkt uit de praktijk volgens mevrouw mr. Walstock dat Bureau Jeugdzorg de gedragswetenschappers niet op de loonlijst zetten vanwege de objectiviteit.

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat schijn dat de gedragswetenschapper niet objectief is er niet moet zijn. Het is volgens haar belangrijk dat een 'buitenstaander' niet de kans krijgt om te denken dat het binnen Bureau Jeugdzorg allemaal één pot nat is.

Belanghebbenden

- Wie zijn volgens u aan te merken als belanghebbenden?

Volgens mevrouw mr. Walstock kunnen als belanghebbenden worden aangemerkt de ouders (zowel met als zonder gezag), indien de ouders niet het gezag hebben ook de andere gezaghebbende(n) en pleegouders die de minderjarige of jongmeerderjarige langer dan 1 jaar

hebben verzorgd binnen hun gezin. Ook stiefouders kunnen onder omstandigheden worden aangemerkt als belanghebbenden, evenals dat een grootouder of grootouders als belanghebbende(n) kunnen worden aangemerkt als zij de minderjarige of jongmeerderjarige reeds een (aantal) jaar hebben verzorgd en opgevoed.

-Wat vindt u ervan dat ouders niet zelf een verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg in kunnen dienen?

Indien een ouder of ouders zelfstandig een verzoek zouden kunnen indienen ter verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg dan zou dit, volgens mevrouw mr. Walstock, de band tussen ouder en kind ernstig kunnen verstoren. Veel kinderen zullen het namelijk niet (willen) begrijpen dat hun ouder of ouders een verzoek hebben gedaan om hun kind als het ware te laten opsluiten (gesloten plaatsing). Met het oog op het voorgaande is mevrouw mr. Walstock van mening dat het goed is dat een ouder of ouders niet zelfstandig een verzoek kunnen indienen.

-Bent u van mening dat de Officier van Justitie een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg zou moeten kunnen doen?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat de Officier van Justitie tevens een verzoek in zou moeten kunnen dienen voor de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg. Waarom zij dit vindt is echter onduidelijk.

Rechtspositie minderjarigen

Klachtenregeling

- Klachtenregeling (klachten indienen bij de klachtencommissie). Is dit een verbetering van de rechtspositie? Wat vindt u ervan dat eigenlijk pas achteraf een toetsing plaatsvindt?

Mevrouw mr. Walstock is niet inhoudelijk op de hoogte van de klachtenregeling en de wijze waarop deze is en wordt vormgegeven.

Clëntenraad

- Vindt u dat er met de cliëntenraad een verbetering van de rechtspositie van civielrechtelijke geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen plaatsvindt?

Mevrouw mr. Walstock is niet inhoudelijk op de hoogte van de verplicht op te richten cliëntenraad en de wijze waarop deze wordt vormgegeven.

Instemmingsvereiste

- Het instemmingsvereiste van de gezaghebbende(n) bij de plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Wat vindt u daarvan?

Indien het gaat om een minderjarige (jonger dan 18 jaar) die ernstige problemen heeft en geen probleem- of ziekte-inzicht heeft (bijvoorbeeld een Borderliner) of iemand die bijna of net zwakbegaafd is, dergelijke minderjarigen zijn volgens mevrouw mr. Walstock niet in staat om een oordeel over een dermate ingrijpende maatregel te geven. Volgens haar dienen personen die deskundig zijn op dat gebied, zoals kinderrechtters, dan ook een oordeel te geven of te beslissen of het verzoek terecht wordt gedaan en niet de minderjarige of jongmeerderjarige zelf.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bjj?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat het goed is dat zorgaanbieders worden gedwongen om de vrijheidsbeperkende maatregelen die eventueel gedurende het verblijf genomen mogen worden schriftelijk moeten worden vastgelegd. Hierdoor dienen de zorgaanbieders ook te motiveren waarom zij van mening zijn dat deze maatregelen in het hulpverleningsplan opgenomen moeten worden. Door schriftelijke vastlegging kan achteraf tevens toetsing plaatsvinden door bijvoorbeeld de klachtencommissie. Ook de mogelijkheid van toetsing vindt mevrouw mr. Walstock een 'goede zaak'.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zijn o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

In het algemeen vindt mevrouw mr. Walstock het goed dat ook minderjarigen worden gezien als volwaardige procespartij. Ook zij moeten namelijk de mogelijkheid hebben om te kunnen zeggen wat zij ervan vinden. Doordat zij te allen tijde worden bijgestaan door een advocaat kan die tevens het woord voeren indien de minderjarige er zelf niet uit komt.

- Worden civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen bij hoger beroep ook gezien als volwaardige procespartij, evenals strafrechtelijke jeugdigen op grond van artikel 503 Sv zelfstandig bevoegd zijn om hoger beroep in te stellen tegen een strafrechtelijke veroordeling?

Volgens mevrouw mr. Walstock worden minderjarigen bij hoger beroep ook gezien als volwaardige procespartij. Zij weet echter niet zeker of dit ook zo is. Wel wordt aan minderjarigen bij hoger beroep altijd een advocaat toegewezen.

Horen

De minderjarige en diens ouders of gezaghebbende dienen te allen tijde vooraf gehoord te worden, voordat de rechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen. Bij een voorlopige machtiging dient er sprake te zijn van een dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar. De kinderrechter dient dan zo snel mogelijk na het besluit te horen. De maximale termijn hiervoor is 2 weken.

- Kan er volgens u hierbij een beroep worden gedaan op art. 6 EVRM (Fair trial-beginsel)?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat er niet zonder meer een beroep kan worden gedaan op artikel 6 EVRM met betrekking tot de termijn die wettelijk is vastgelegd om bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg te horen. Soms doen er zich nu eenmaal omstandigheden voor waardoor het niet mogelijk is om eerder te horen.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar worden in beginsel niet gehoord, mits er zich bijzondere omstandigheden voordoen. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat alle minderjarigen in beginsel gehoord zouden moeten worden?

Wat betreft het horen van minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar is mevrouw mr. Walstock van mening dat alleen als blijkt dat zij voldoende kunnen verwoorden wat zij vinden, dat zij dan wel gehoord zouden moeten worden. Indien echter blijkt dat dit niet het geval is, dan hoeven minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar, volgens mevrouw mr. Walstock, niet gehoord te worden.

- Wat is uw ervaring bij het horen van minderjarigen en diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n)? Apart of samen? En wat heeft uw voorkeur?

Tot op heden toe heeft mevrouw mr. Walstock de minderjarige en diens (gezaghebbende) ouder(s) of andere gezaghebbende(n) altijd apart van elkaar gehoord. Zij bespreekt met de minderjarige dan wat zij na het verhoor aan de (gezaghebbende) ouder(s) of andere gezaghebbende(n) gaat vertellen. Indien de minderjarige niet wil dat de kinderrechter bepaalde zaken met de (gezaghebbende) ouder(s) of andere gezaghebbende(n) bespreekt doet zij dat ook niet. Een voorbeeld hiervan is dat de minderjarige tijdens het verhoor verklaard dat zijn of haar vader verslaafd is aan alcohol. Indien de minderjarige er geen bezwaar tegen heeft dat de kinderrechter dit met de (gezaghebbende) ouder(s) of andere gezaghebbende(n) dan doet zij dit en neemt zij dit tevens op in de beschikking. Indien de minderjarige hier wel bezwaar tegen heeft zal de zij hierover niet spreken met de (gezaghebbende) ouder(s) of andere gezaghebbende(n) en wordt dit door haar niet opgenomen in de beschikking.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar kunnen toch ook op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg worden opgenomen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat ook minderjarigen van 12 of jonger op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg gedwongen kunnen worden om te worden geplaatst in een gesloten setting.

- Gaat het bij onder meer het horen van een ouder en de mogelijkheid van een ouder om Bureau Jeugdzorg te verzoeken een indicatiebesluit te nemen altijd om een ouder die het gezag heeft?

Bij het horen gaat het volgens mevrouw mr. Walstock zowel om een ouder of ouders die het gezag heeft of hebben als een ouder of ouders die niet het gezag heeft of hebben. Een ouder is namelijk altijd belanghebbende. Dit betekent dat hij of zij ook procespartij is. Hij of zij dient dus te worden gehoord en alle processtukken worden naar hem of haar verzonden.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz. ?

Mevrouw mr. Walstock is van mening dat wanneer de behandeling van een minderjarige die meerderjarig wordt nog niet is afgelopen en het in het belang is van de jongmeerderjarige dat hij of zij de behandeling afmaakt, zodat hij of zij een beter toekomstperspectief heeft, het goed is dat die mogelijkheid er is.

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe gaan de kinderrechters bij de rechtbank 's-Hertogenbosch tussentijds om met de afschaffing van het instemmingsvereiste in de toekomst?

Zolang de reparatiewetgeving nog niet inwerking is getreden zullen de kinderrechters van de rechtbank 's-Hertogenbosch een verzoek afwijzen indien de instemming van de minderjarige (en/of

van diens gezaghebbende(n)) of van de jongmeerderjarige ontbreekt bij de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg met de tenuitvoerlegging in een JJI.

Mevrouw mr. Walstock heeft aangegeven dat tot op heden wel vaak is voorgekomen dat de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdzorg heeft verleent, zonder instemming, met als voorwaarde dat deze niet in een JJI ten uitvoer werd gelegd. Indien er geen plaats beschikbaar was in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg dan kon de minderjarige of jongmeerderjarige pas gesloten worden geplaatst als er wel plaats was in een dergelijke instelling.

-Hoe staat men bij de rechtbank 's-Hertogenbosch tegenover de afschaffing van het instemmingsvereiste uit het overgangsrecht?

In principe is mevrouw mr. Walstock van mening dat er door de afschaffing van het instemmingsvereiste beter voor uniformiteit tussen de rechtbanken in Nederland kan worden gezorgd. De consequentie van de wijzigingwet enerzijds en het gebrek aan plaatsen anderzijds zorgt er tot op heden namelijk voor dat minderjarigen of jongmeerderjarigen met problemen toch op straat komen te staan, omdat de rechtbank van mening was dat er geen oneigenlijk gebruik van de wet mag worden gemaakt.

- Wat gebeurt er tussentijds als de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige niet instemmen met de plaatsing in een JJI op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Zoals hiervoor reeds is aangegeven wordt het verzoek tot aan de inwerkingtreding van de reparatiewetgeving afgewezen indien er geen instemming is. Dit betekent dat de minderjarige of jongmeerderjarige niet kan worden gedwongen om te worden geplaatst in een gesloten setting.

Bijlage E

Gespreksverslag mr. Schröder

Baronie Advocaten

Gesproken met: jeugdrechtsadvocaat mr. W.J.G. Schröder

Datum: 02 april 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg?

Mr. Schröder is van mening dat de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste jongeren in principe een absolute verbetering is. De scheiding wordt in de praktijk echter vertraagd ingevoerd door de beperkte plaatsingscapaciteit van de gesloten jeugdzorg, waarop het overgangsrecht van toepassing is.

De wijze waarop de scheiding binnen de JJI's momenteel plaatsvindt is bij mr. Schröder niet geheel duidelijk. Bij het gros van de gevallen, waarbij civielrechtelijke minderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI worden geplaatst, zal de uitvoering in een JJI hetzelfde zijn als voorheen. Aan de programma's van de strafrechtelijk en civielrechtelijk geplaatste minderjarigen wordt door beide groepen deelgenomen, waardoor er geen goede scheiding plaatsvindt zoals met het doel van de wijzigingswet wel wordt beoogd.

Indien er sprake is van crisisplaatsing van een minderjarige op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg zal deze veelal ten uitvoer worden gelegd in een JJI, omdat er hier voldoende plaatsen zijn en de minderjarige dus snel geplaatst kan worden.

Praktijkuitvoering wetswijziging

- Scheiding civiel geplaatste en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Hoe vindt deze scheiding plaats? Gezamenlijke deelname door beide groepen aan dezelfde programma's?

De wijze waarop de scheiding binnen de JJI's momenteel plaatsvindt is bij mr. Schröder niet geheel duidelijk. Voor het gros van de gevallen, waarbij civielrechtelijke minderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI worden geplaatst, zal volgens mr. Schröder de tenuitvoerlegging van de machtiging in een JJI hetzelfde zijn als voorheen. Aan de programma's van de strafrechtelijk en civielrechtelijk geplaatste minderjarigen wordt tot nog toe door beide groepen deelgenomen, waardoor er geen goede scheiding plaatsvindt zoals met het doel van de wijzigingswet wel is beoogd.

Indien er sprake is van crisisplaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg zal deze volgens mr. Schröder veelal ten uitvoer worden gelegd in een JJI, omdat er hier momenteel nog voldoende plaatsen zijn en de minderjarige of jongmeerderjarige dus snel geplaatst (en behandeld) kan worden.

- Instemmingsvereiste bij plaatsing in een JJI. Wat vindt u hiervan en heeft u hier ervaringen mee?

Mr. Schröder is van mening dat er aan de vereiste instemming van een minderjarige of jongmeerderjarige, die op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI wordt geplaatst,

in principe een goede gedachte aan ten grondslag ligt. Uit zijn ervaring is echter gebleken dat het vereiste in de praktijk niet werkt. Dit aangezien minderjarigen of jongmeerderjarigen zelf (meestal) niet zullen instemmen met het feit dat zij überhaupt geplaatst zullen worden in een gesloten instelling, dus ook niet in een JJI.

Volgens mr. Schröder zal het vaak ook in het belang van de minderjarige zijn om hem of haar in een JJI te plaatsen in plaats van in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Een voorbeeld hiervan is dat een minderjarige reeds op grond van een strafrechtelijke veroordeling in een JJI verbleef en vervolgens op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg gesloten geplaatst moet worden. Vaak volgt de minderjarige gedurende zijn of haar verblijf in een JJI een programma dat, nadat zijn of haar straf erop zit, nog niet is afgelopen. Het is dan niet wenselijk om het programma af te breken. In dergelijke gevallen zal de rechter dan een machtiging verlenen voor de tenuitvoerlegging van de machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in? Welke eisen gelden hiervoor?

Uit de ervaring van mr. Schröder blijkt dat er door de gedragswetenschapper alleen een soort van stempel wordt gezet, waaruit blijkt dat hij of zij de minderjarige of jongmeerderjarige kort te voren heeft bezocht. En niet dat hij of zij ook daadwerkelijk onderzoek heeft uitgevoerd naar de minderjarige of jongmeerderjarige.

Toch heeft de kinderrechter te Breda in een zaak, waarin mr. Schröder optreedt als advocaat, reeds besloten dat de gedragswetenschapper de mededeling moet doen dat hij of zij recent onderzoek heeft verricht naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige. Hierbij dient er een datum te worden genoemd waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden. Daarnaast moet er dus wel degelijk onderzoek plaats hebben gevonden waaruit blijkt dat het noodzakelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige wordt opgenomen en behandeld in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg (sprake van gedrags- en opvoedingsproblemen in de zin van artikel 29b lid 3 Wet op de Jeugdzorg). Indien de minderjarige of jongmeerderjarige eerder opgenomen is geweest in een gesloten instelling dan dient de gedragswetenschapper op de hoogte te zijn van de achtergrond van de problemen van de minderjarige of jongmeerderjarige en van het onderzoek dat al eens eerder is verricht door bijvoorbeeld een psycholoog. Ook dient de gedragswetenschapper te bekijken of de situatie waarin de minderjarige of jongmeerderjarige zich begeeft is verbeterd ten opzichte van de situatie waarin hij of zij eerder verkeerde. Daarbij dient de gedragswetenschapper een afweging te maken of het noodzakelijk is dat de gesloten plaatsing wordt voortgezet. Daarbij is het niet nodig dat de gedragswetenschapper een nieuw verslag opstelt. Hij of zij dient alleen feitelijk onderzoek te doen naar de minderjarige of jongmeerderjarige en daaruit een conclusie trekken voor gesloten plaatsing of niet. De gedragswetenschapper dient in de verklaring tevens zijn of haar BIG-registratienummer te vermelden. Hierdoor kan worden getoetst of degene die onderzoek naar de persoon van minderjarige of jongmeerderjarige heeft verricht, ook daadwerkelijk een gedragswetenschapper is in de zin van de Regeling aanwijzing gedragswetenschappers (nr. DJB/JZ-2818138). Tot slot moet de minderjarige of jongmeerderjarige, en indien van toepassing diens ouder(s) of gezaghebbende(n), instemmen met de gesloten plaatsing.

Volgens mr. Schröder is het voor de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen erg belangrijk dat de instemmingsverklaring van de gedragswetenschapper voldoet aan de hiervoor genoemd eisen.

- Inhoud van de verklaring van een gedragswetenschapper bij voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg. Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden van gedrags- en opvoedingsproblemen die de gedrags- en opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige veroorzaken, art. 29b lid 3 Wvz. Dit wordt echter al snel aangenomen. Wat vindt u daarvan?

De verklaring van een gedragswetenschapper bij een voorlopige machtiging houdt volgens mr. Schröder in dat er bij de beoordeling van het ernstige vermoeden van gedrags- en

opvoedingsproblemen moet worden vermeld dat voldoende blijkt dat er sprake is van spoed. Een voorbeeld hiervan is dat een minderjarige of jongmeerderjarige reeds dagen op straat rondwaalt.. Daarnaast dient er te worden aangetoond waarop het ernstige vermoeden is gebaseerd, door bijvoorbeeld aan te geven dat hij of zij een gevaar is voor anderen. Toch blijkt uit de ervaring van mr. Schröder dat het in de praktijk niet altijd mogelijk is om onderzoek te doen bij de minderjarige of jongmeerderjarige voordat een voorlopige machtiging wordt verleend. Dit is volgens hem dan ook de reden dat de kinderrechter veelal snel aanneemt dat er sprake is van een ernstig vermoeden van gedrags- en opvoedingsproblemen.

Belanghebbenden

- Wat vindt u ervan dat ouders niet zelf een verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg in kunnen dienen?

Dat een ouder of ouders niet het recht hebben om zelf een verzoek in te dienen tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, wil volgens mr. Schröder niet zeggen dat zij daardoor worden aangetast in hun rechtspositie. Een ouder of ouders kan of kunnen namelijk Bureau Jeugdzorg vragen om een indicatiebesluit te nemen, op grond waarvan Bureau Jeugdzorg een verzoek kan indienen voor het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg. Door deze mogelijkheid kan een ouder of kunnen ouders er toch indirect voor zorgen dat hun minderjarig of jongmeerderjarig kind wordt opgenomen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg als dit door Bureau Jeugdzorg in het belang van het kind wordt geacht.

Rechtspositie minderjarigen

Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

- Wat is uw mening over een eventuele vordering tot schadevergoeding indien de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst terwijl in de verklaring van Bij staat dat hij of zij naar een zorginstelling zou moeten en de rechter op basis hiervan een machtiging verleent?

Wat betreft de plaatsing van minderjarigen en jongmeerderjarigen in een JJI, op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg, is mr. Schröder van mening dat het jammer is dat het überhaupt nodig is dat beide groepen worden samen geplaatst, door de te geringe capaciteit van de zorginstellingen met gesloten jeugdzorg.

Mr. Schröder plaatst zo zijn kanttekeningen bij de scheiding. De grenslijn tussen civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen is volgens hem vaak erg dun. 'Criminele' minderjarigen hebben meestal ook psychische problemen die aan de wijze waarop zij hebben gehandeld en vervolgens strafrechtelijk zijn veroordeeld, ten grondslag liggen. Ook zij zouden volgens mr. Schröder dan ook het recht moeten hebben op jeugdzorg en niet alleen op de strafrechtelijke plaatsing in een JJI waarbij er niet of weinig jeugdzorg wordt geboden.

- Als een minderjarige in een JJI verblijft, maar o.g.v. de verleende machtiging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg zou moeten verblijven, kan de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg dan via kort geding worden afgedwongen? En gaat dit dan via de gezaghebbende ouder(s) of via het kind?

Mr. Schröder is van mening dat als het voorgaande zich voordoet het in beginsel zou moeten kunnen om de jeugdzorg dan af te dwingen via kort geding. De tenuitvoerlegging in een JJI is dan immers onrechtmatig. Volgens hem zal de voorzieningenrechter hier echter terughoudend mee omgaan. Een voorbeeld hiervan is de uitspraak van de voorzieningenrechter te Den Haag (Den Haag KG 07/1365 d.d. 7 december 2007 (LJN BB9718)). In het voorgaande voorbeeld gaat het echter om

een kort geding dat werd gevoerd tegen De Staat. Volgens mr. Schröder is het dan ook de vraag of de eis (plaatsing in een behandelinstelling) tegen Bureau Jeugdzorg wel toegewezen had geworden. Mr. Schröder verwacht dat Bureau Jeugdzorg zich zal beroepen op overmacht vanwege de geringe plaatsingscapaciteit. De voorzieningenrechter zal volgens mr. Schröder in dat geval de vordering afwijzen op grond van overmacht én artikel 3 IVRK.

Klachtenregeling

- Klachtenregeling (klachten indienen bij de klachtencommissie). In de oude situatie was er de Commissie van Toezicht. Nu alleen bij de klachtencommissie en dan zelfs alleen als de maatregelen uit het hulpverleningsplan reeds zijn toegepast.

Wat betreft de klachtenregeling, die sinds de wetswijziging is opgenomen in de Wet op de Jeugdzorg, is mr. Schröder van mening dat het gaat om *'lik-op-stuk-beleid'*. Minderjarigen of jongmeerderjarigen die gedurende hun verblijf in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg de grens over gaan en zich niet houden aan de regels die in het hulpverleningsplan en in de huisregels staan vermeld kunnen door de zorgaanbieder worden 'gestraft'. De zorgaanbieder kan hierbij de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen, die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen, inzetten. Volgens mr. Schröder is het echter wel belangrijk dat de grenzen die aan het gedrag van de minderjarige of jongmeerderjarige worden gesteld vooraf aan hem of haar duidelijk wordt gemaakt. Er moeten tevens afspraken worden gemaakt tussen de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen en de zorgaanbieder waardoor duidelijk vaststaat wat de gevolgen zijn als de grens wordt overschreden. Het feit dat de klachtencommissie pas na het toepassen van de vrijheidsbeperkende maatregelen kan toetsen of dit rechtmatig is uitgevoerd of niet vindt mr. Schröder niet dermate ingrijpend voor de rechtspositie van de minderjarigen of jongmeerderjarigen, omdat deze reeds voordat hij of zij de grens over ging wist wat de gevolgen daarvan zouden zijn.

Clëntenraad

- Op grond van de Wet op de Jeugdzorg dient iedere zorginstelling een cliëntenraad op te richten. Deze raad heeft als belangrijkste taak het behartigen van de belangen van de cliënten.

De regeling omtrent de cliëntenraad is volgens mr. Schröder zeker een goede vooruitgang in de rechtspositie van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Doordat iedere zorgaanbieder verplicht is een cliëntenraad op te richten kunnen de minderjarigen of jongmeerderjarigen en ouders bijvoorbeeld, ook participeren in het beleid van de zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Het beleid wordt daardoor volgens mr. Schröder als het ware ook vanuit de 'consumentenkant' bekeken.

Instemmingsvereiste

- Instemmingsvereiste van gezaghebbende(n) bij de plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Wat vindt u daarvan?

Wat betreft het instemmingsvereiste van de gezaghebbende ouder(s) (en indien deze niet het gezag heeft (hebben) betreft het hier de instemming van degene die met het gezag is belast) van een minderjarige of jongmeerderjarige bij de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg is mr. Schröder van mening dat dit in de praktijk weinig zal opleveren. Ook al heeft (hebben) de gezaghebbende(n) de mogelijkheid om binnen 14 dagen na het verlenen van zijn of haar (hun) instemming deze instemming weer in te trekken, via de 'oude' weg (ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing) kan er uiteindelijk binnen die 14 dagen toch een machtiging gesloten jeugdzorg worden verleend. Volgens mr. Schröder kan hier dan ook niet worden gesproken van een verbetering van rechtspositie van de gezaghebbende(n) ten opzichte van voorheen.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bijz? Wie toetst dit, de gedragswetenschapper?

Mr. Schröder is van mening dat met betrekking tot de vrijheidsbeperkende maatregelen dat er door de zorgaanbieder niet snel misbruik zal worden gemaakt van zijn of haar bevoegdheid om (alle mogelijke) maatregelen in het hulpverleningsplan op te nemen. Bij sommige maatregelen heeft de gedragswetenschapper ook de nodige inspraak bij het opnemen van bepaalde maatregelen in het hulpverleningsplan. Volgens mr. Schröder gaat het hierbij om de maatregelen die genoemd zijn in de artikelen 29 o tot en met 29 r Wjz. Dit aangezien in artikel 29 s Wjz is bepaald dat deze onderdelen in het hulpverleningsplan “de instemming van een gedragswetenschapper” moeten hebben.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zijn o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

Dat minderjarigen van 12 jaar of ouder ingevolge artikel 29a jo 29f Wet op de Jeugdzorg worden gezien als volwaardige procespartij is volgens mr. Schröder in zoverre een verbetering van de rechtspositie, dat zij nu ‘*mondiger*’ zijn geworden tegenover de rechter. Doordat zij aanwezig mogen zijn bij de uitspraak is het mogelijk dat zij gedurende de zitting nog het nodige in kunnen brengen. Volgens mr. Schröder is het nu ook niet meer nodig dat de ouder(s) of gezaghebbende(n), via een verzoek aan de kantonrechter, gedurende het proces optreden voor de minderjarige.

- Worden civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen bij hoger beroep ook gezien als volwaardige procespartij, evenals strafrechtelijke jeugdigen op grond van artikel 503 Sv zelfstandig bevoegd zijn om hoger beroep in te stellen tegen een strafrechtelijke veroordeling?

Volgens mr. Schröder worden civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen bij hoger beroep ook gezien als volwaardige procespartij. Hij is van mening dat dit logisch voortvloeit uit de wet.

Bovendien heeft mr. Schröder aangegeven dat dit onder de oude wet al de gangbare praktijk was in de gevallen van gesloten plaatsing. In de rechtspraak is al eerder uitgemaakt dat een minderjarige in geval van vrijheidsbeneming (dat is gesloten plaatsing) een zelfstandig recht heeft op hoger beroep (dus zonder wettelijke vertegenwoordiger en zonder machtiging Kantonrechter). In de rechtspraak wordt dit recht rechtstreeks ontleend aan artikel 5 EVRM.

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe gaat u tussentijds om met de wetswijziging tot aan de inwerkingtreding van de reparatiewetgeving? Wordt er al wel eens een beroep gedaan op de reparatiewet?

Mr. Schröder is ten tijde van het interview niet bekend met de inhoud van het voorstel van de reparatiewetgeving. Gedurende het interview is er is dan ook maar kort ingegaan op deze wetgeving.

- Hoe staat u tegenover de afschaffing van het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI gedurende de overgangswet?

Wat betreft het voorstel van de Minister van Jeugd en Gezin om het instemmingsvereiste bij de tenuitvoerlegging van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI af te schaffen, is mr. Schröder van mening dat daardoor de praktijkuitvoering van de wetwijziging beter zal verlopen. Of de ouder(s) van een minderjarige of jongmeerderjarige instemt (instemmen) met de plaatsing van zijn of haar (hun) kind in een JJI hangt volgens hem namelijk meestal niet af van de specifieke plaatsing in een JJI, maar veelal gaat het hen om de gesloten plaatsing überhaupt. Door de afschaffing van het instemmingsvereiste zal het in de praktijk dus makkelijker zijn om een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI te plaatsen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg. Volgens mr. Schröder zal het instemmingsvereiste (zoals dat volgens het overgangsrecht dient te zijn) na de overgangsperiode misschien wel beter tot uitvoering komen in de praktijk. Er zou dan dus zowel instemming nodig zijn van de minderjarige en/of diens gezaghebbende(n) en van de jongmeerderjarige. De vraag is volgens mr. Schröder alleen wat er moet gebeuren als de gezaghebbende(n) bijvoorbeeld wel instemmen, maar de minderjarige niet. De wet geeft hier geen antwoord op. In een dergelijk geval zal de kinderrechter het er volgens mr. Schröder op moeten houden dat er geen instemming is.

- Wat gebeurt er tussentijds als de minderjarige of jongmeerderjarige (en diens gezaghebbende(n)) geen instemming geven voor de plaatsing in een JJI op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Tot aan de inwerkingtreding van de overgangswet zal volgens mr. Schröder veelal een beroep worden gedaan op artikel 3 IVRK, indien de ouder(s) van een minderjarige of jongmeerderjarige geen instemming geeft (geven) met de plaatsing in een JJI. Ook artikel 1:261 Burgerlijk Wetboek zal veelal worden aangevoerd als grond waarop het noodzakelijk wordt geacht dat de minderjarige of jongmeerderjarige, zonder instemming van de ouder(s), in een JJI wordt geplaatst.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz. ?

Wat betreft het feit dat de bepalingen uit de wijzigingswet voor minderjarigen ook van toepassing zijn op jongeren tussen de 18 en 21 jaar is mr. Schröder van mening dat er hierbij gekeken dient te worden of dit gezien artikel 5 EVRM mogelijk is. Op grond van artikel 5 EVRM dient er te worden gekeken of de noodzaak van de opname en behandeling in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg in verhouding staat tot de vrijheid die door die opname en behandeling aan de jeugdige wordt ontnomen. Er dient dus een belangenafweging plaats te vinden. Mr. Schröder heeft aangegeven dat dit is afgeleid van de PIJ-maatregel, waarbij tevens gekeken moet worden naar het belang van de ontwikkeling van de minderjarige voordat deze maatregel wordt opgelegd. Volgens mr. Schröder kan en mag er ook niet zomaar aan artikel 3 IVRK voorbij worden gegaan. Omdat het bij artikel 3 IVRK gaat over minderjarigen is het van belang wie er ingevolge dat artikel als minderjarigen worden gezien. Dat zijn volgens mr. Schröder overduidelijk geen jongeren met de leeftijd tussen de 18 en 21 jaar. Aangezien deze jongeren, ingevolge de wijzigingswet, worden geconfronteerd met een aantal maatregelen die eigenlijk voor minderjarigen gelden, is het volgens mr. Schröder van groot belang dat er met het voorgaande rekening wordt gehouden voordat er een machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleend.

Knelpunten bij de praktijkuitvoering

Overgangsrecht

- Door Bureau Jeugdzorg en de rechter wordt er gekeken wie er het meest kwetsbaar zijn. Wat vindt u hiervan?

Op welke vraag er bij de uitvoering van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI (overgangsrecht) antwoord moet worden gegeven is volgens mr. Schröder de volgende. Waar kan de minderjarige of jongmeerderjarige aanspraak op maken wat betreft de plaats waar de machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer wordt gelegd? Is dat het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg, waarin zij aangeeft welke instelling volgens haar het meest geschikt is om de machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer te leggen? Of gaat het om het besluit van de rechter? Volgens mr. Schröder is het formeel gezien niet aan de kinderrechter om te bepalen in welke instelling de machtiging ten uitvoer wordt gelegd. De kinderrechter heeft alleen dan de bevoegdheid om te bepalen dat de minderjarige op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI wordt geplaatst, als straf van de minderjarige erop zit, maar deze nog een programma volgt binnen de JJI die nog niet is afgerond. Het is dan in het belang van de minderjarige om het programma binnen de JJI af te maken. De rechter zal dan veelal de beslissing nemen om de machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer te leggen in de JJI waar de minderjarige reeds verbleef.

Maar wat als er in het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg staat dat de machtiging gesloten jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg uitgevoerd zou moeten worden, maar deze vervolgens toch in een JJI ten uitvoer wordt gelegd? Waar kan de minderjarige of jongmeerderjarige dan aanspraak op maken? De plaatsing in een JJI is dan in principe uitgevoerd tegen de beslissing van de kinderrechter in, aangezien de kinderrechter de machtiging gesloten jeugdzorg verleent op grond van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg.

Horen

De minderjarige en diens ouders of gezaghebbende dienen te allen tijde vooraf gehoord te worden, voordat de rechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen. Bij een voorlopige machtiging dient er sprake te zijn van een dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar. De kinderrechter dient dan zo snel mogelijk na het besluit te horen. De maximale termijn hiervoor is 2 weken.

- Is deze termijn van twee weken te lang en eventueel op grond van artikel 6 EVRM (fair trial-beginsel) onredelijk te noemen?

Volgens mr. Schröder dienen de minderjarige en diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n) of de jongmeerderjarige te allen tijde, voorafgaande aan het verlenen van de machtiging gesloten jeugdzorg door de kinderrechter, te worden gehoord. Ook bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg zal de kinderrechter er volgens hem naar moeten streven om de minderjarige en diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n) of de jongmeerderjarige voorafgaande aan de verlening te horen. Uit de praktijkervaring van mr. Schröder is gebleken dat het niet altijd mogelijk is om de minderjarige en diens ouder(s) of gezaghebbende(n) of de jongmeerderjarige voor de zitting te doen horen. De dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar is dan zo groot dat het horen van de minderjarige of jongmeerderjarige en diens ouder(s) of gezaghebbende(n) niet kan worden afgewacht. De kinderrechter moet er dan naar streven om hen zo snel mogelijk na de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg te doen horen. De maximale termijn waarbinnen dan gehoord moet worden is vastgesteld op twee weken. Ingevolge artikel 6 EVRM heeft een ieder het recht dat zijn of haar zaak, omtrent de vaststelling van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen, binnen een redelijke termijn door de rechter wordt behandeld. Dit is het zogenaamde 'fair trial-beginsel'. Volgens mr. Schröder dient de rechter op grond van dit beginsel bij het strafrecht de zaak tegen de verdachte binnen drie dagen en 15 uur ter zitting te behandelen. Hierbij moet de rechter toetsen of er sprake is van onrechtmatige vrijheidsbeneming. Aangezien er bij de opname en

behandeling van een minderjarige of jongmeerderjarige in een gesloten (jeugdzorg)instelling sprake is van vrijheidsbeneming dient de kinderrechter hierbij dus ook naar het voorgaande te kijken. Indien de kinderrechter een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg heeft verleend, zonder dat de minderjarige of jongmeerderjarige en diens ouder(s) of gezaghebbende(n) vooraf zijn gehoord, is het volgens mr. Schröder op grond van de wijzigingswet mogelijk dat de minderjarige of jongmeerderjarige maximaal twee weken wordt *'opgesloten'* zonder dat er tussentijds een rechterlijke toetsing heeft plaatsgevonden. Volgens hem kan hierbij dan ook worden gesproken van een onredelijke termijn waarbinnen de minderjarige of jongmeerderjarige van zijn of haar vrijheid wordt ontnomen. Er wordt dan dus niet voldaan aan het 'fair trial-beginsel'.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar worden in beginsel niet gehoord, tenzij er zich bijzondere omstandigheden voordoen. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat alle minderjarigen in beginsel gehoord zouden moeten worden?

Wat betreft de leeftijd waarop minderjarigen gehoord (kunnen) worden is mr. Schröder van mening dat minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar binnen de gesloten jeugdzorg altijd gehoord zouden moeten worden. Dit in tegenstelling tot de leeftijd voor het zoals deze in de wet is vastgesteld op 12 jaar. De reden hiervoor is dat de opname van een minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg erg ingrijpend kan zijn. Het is daarom van groot belang dat er voor een jonge minderjarige ook de mogelijkheid is om de kinderrechter te laten merken wat hij of zij van de opname en behandeling in een gesloten (jeugdzorg)instelling vindt.

- Wat heeft uw voorkeur als advocaat zijnde bij het horen van de minderjarige en diens gezaghebbende ouder(s) of andere gezaghebbende(n), apart of samen?
En wat heeft uw voorkeur bij de behandeling van de zaak ter zitting?

Mr. Schröder heeft de voorkeur om de minderjarige apart te horen. De minderjarige zou volgens hem tijdens de zitting erbij moeten kunnen zijn. De gezaghebbende(n) zou (zouden) dan echter ook de mogelijkheid moeten hebben om apart (buiten de aanwezigheid van de minderjarige) zijn of haar (hun) zegje te doen.

- Bent u verschillen tegengekomen tussen de wijze waarop de verschillende rechtbanken omgaan met de wetswijziging?

Mr. Schröder heeft gedurende het interview aangegeven dat hij nog onvoldoende ervaring heeft om hierop een antwoord te kunnen geven. Wat hem tot nu toe wel is opgevallen bij de wijze waarop verschillende rechters omgaan met de wetswijziging is dat zij allen nog erg zoekende zijn naar de juiste en meest praktische uitvoering van de wijzigingswet. Volgens mr. Schröder gaat het Hof in 's-Hertogenbosch meestal vrij kritisch om met de bepalingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg.

- Zijn er volgens u nog belangrijke punten binnen de wijzigingswet waarover een advocaat kan procederen?

Volgens mr. Schröder zijn er zeker openingen in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg waarover advocaten kunnen procederen. Hij is echter van mening dat een advocaat ook de verantwoordelijkheid heeft om niet alleen maar te zoeken naar openingen in de wet om als het ware een beetje dwarste liggen. Een advocaat dient volgens hem de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige niet uit het oog te verliezen. Als het bijvoorbeeld overduidelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige is zijn of haar eigen belang moet worden opgenomen en behandeld in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg dan is het dus niet aan de advocaat om dit te gaan tegenwerken. Wel is het aan de advocaat om ervoor te zorgen dat de rechten van de minderjarige of jongmeerderjarige worden gewaarborgd bij de procedure omtrent de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg.

- Vindt u dat de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen is versterkt ten opzichte van voorheen?

Mr. Schröder is van mening dat de rechtspositie van minderjarigen en jongmeerderjarigen ten opzichte van voorheen is versterkt. Dit komt volgens hem onder meer tot uitdrukking bij het recht om gehoord te worden en bij het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI. Boven is volgens mr. Schröder het klachtrecht met de inwerkingtreding van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg beter geregeld. Tenslotte is er nu een verlofregeling in de wet opgenomen, waaruit voortvloeit dat betrokkene aanspraak kan maken op verlof (onder voorwaarden).

Bijlage F

Gespreksverslag mr. Suijkerbuijk

Lensen Advocaten

Gesproken met: jeugdrechtsadvocaat mr. W.J.W.K. Suijkerbuijk

Datum: 14 april 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat de scheiding van civielrechtelijke en strafrechtelijke minderjarigen in principe een goede beslissing is geweest van de wetgever. Echter in de praktijk blijkt volgens mr. Suijkerbuijk dat, aangezien de plaatsingscapaciteit niet voldoende is, de kinderrechtshouders een oplossing proberen te creëren waardoor de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen toch in een instelling geplaatst kunnen worden waar zij behandeld kunnen worden voor hun gedrags- en/of opvoedingsproblemen. In principe zijn die oplossingen juridisch gezien oké, maar zij werken vaak in het nadeel voor de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige.

Praktijkuitvoering wetswijziging

- Scheiding civiel geplaatste en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Hoe vindt deze scheiding plaats? Geen deelname aan dezelfde programma's?

Op grond van de wijzigingswet (overgangsrecht) zijn er meer plaatsen gecreëerd voor de plaatsing van civielrechtelijke minderjarigen of jongmeerderjarigen die op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg behandeld en opgenomen moeten worden. Met name door de mogelijkheid om tijdens de overgangsperiode deze minderjarigen of jongmeerderjarigen ook in een JJI te kunnen plaatsen is de plaatsingscapaciteit vergroot.

Mr. Suijkerbuijk heeft wat betreft de plaatsing van minderjarigen in een JJI alleen ervaring met de verlenging van de gesloten plaatsing bij minderjarigen die reeds op grond van een strafrechtelijke veroordeling in een JJI verbleven. Volgens mr. Suijkerbuijk is het in principe dan oké dat deze minderjarige op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg dan in dezelfde JJI wordt geplaatst als waarin hij reeds verbleef. De minderjarige is dan al gewend aan de omgeving en de groep jongeren die in de JJI verblijven.

De wijze waarop de scheiding plaatsvindt is volgens mr. Suijkerbuijk niet veranderd ten opzichte van voorheen. De strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en gaan nog steeds samen met de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen (en jongmeerderjarigen) naar school. Ook nemen zij tezamen deel aan sport en arbeid. Het enige verschil met voorheen is dat de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen nu wel hulp (dienen te) krijgen die zij nodig hebben gezien hun gedrags- en/of opvoedingsproblemen.

- Instemmingsvereiste bij plaatsing in een JJI. Wat zijn uw ervaringen hiermee?

Uit de ervaring van mr. Suijkerbuijk blijkt dat er in de praktijk niet al te veel waarde wordt gehecht aan het instemmingsvereiste bij de plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI

op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg. Indien blijkt dat de minderjarige of jongmeerderjarige ernstige gedrags- of opvoedingsproblemen heeft die zijn ontwikkeling naar volwassenheid belemmeren, enz. (artikel 29b lid 3 Wet op de Jeugdzorg) dan zal hij of zij toch wel opgenomen worden in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg of, gedurende het overgangsrecht, in een JJI.

Dit ondanks dat er geen instemming is van de minderjarige of jongmeerderjarige.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in? Welke eisen gelden hiervoor?

Volgens mr. Suijkerbuijk gaat het in de praktijk vaak om een letterlijke stempel waarop door de gedragswetenschapper wordt ingevuld dat hij of zij gedragswetenschapper is, dat hij of zij onderzoek heeft verricht naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige en dat hij of zij akkoord gaat met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Er wordt verder niet ingegaan op de resultaten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, de datum waarop het onderzoek plaats heeft gevonden, enz.

De taak van een gedragswetenschapper is volgens mr. Suijkerbuijk dat deze moet toetsen of hetgeen Bureau Jeugdzorg verklaard ook daadwerkelijk overeenkomt met de werkelijkheid. De instemming van een gedragswetenschapper moet als waarborg dienen voor de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige. In de wet is dit naar mening van mr. Suijkerbuijk slecht neergelegd. Met het oog op de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige is het daarom volgens mr. Suijkerbuijk van groot belang dat het onderzoek wordt uitgevoerd door een onafhankelijke gedragswetenschapper. Een voorbeeld van een onafhankelijke gedragsdeskundige is iemand die werkzaam is bij de Raad voor de Kinderbescherming (en die natuurlijk BIG-geregistreerd is).

Momenteel heeft mr. Suijkerbuijk, in een lopende zaak van hem, de kinderrechter verzocht om op zitting aan de gedragswetenschapper die het onderzoek heeft uitgevoerd vragen te stellen omtrent de resultaten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen die als gevolg hebben dat de gedragswetenschapper instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg.

- Verklaring gedragswetenschapper bij voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg
Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden van gedrags- en/of opvoedingsproblemen die de gedrags- en opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige veroorzaken, art. 29b lid 3 Wvz. Dit wordt echter al snel aangenomen. Wat vindt u daarvan?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het hierbij gaat om een moeilijk gebied. Op grond van de wet dient er opgetreden te worden voordat iemand (i.c. de minderjarige of jongmeerderjarige) ontspoot. Met ingang van de wijzigingswet lijkt het er volgens mr. Suijkerbuijk op dat als de minderjarige gedrags- en/of opvoedingsproblemen heeft deze meteen maar wordt opgesloten in een gesloten (zorg)instelling.

Volgens mr. Suijkerbuijk moet er bij de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg sprake zijn van een dreigende vrees die ervoor zorgt dat het noodzakelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige met spoed wordt opgenomen in een gesloten (zorg)instelling. Deze dreigende vrees moet blijken uit de concrete feiten en omstandigheden van het geval. Aan deze concrete feiten en omstandigheden ontbreekt het nu veelal. Bureau Jeugdzorg en/of de Raad voor de Kinderbescherming creëren nu meestal die vrees. Volgens mr. Suijkerbuijk zou het goed zijn om ook vóór de opname van een minderjarige of jongmeerderjarige te kijken of er misschien andere mogelijkheden zijn om ervoor te zorgen dat de dreigende vrees kan worden weg- of afgenomen.

- Is het aan rechter om te bepalen of de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI of in een zorginstelling wordt geplaatst?

De taak van de kinderrechter is volgens mr. Suijkerbuijk om te toetsen of er is voldaan aan de eisen voor de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, zoals deze in artikel 29 Wet op de Jeugdzorg zijn weergegeven. De kinderrechter volgt in principe de mening van de

gedragswetenschapper (die zijn of haar instemming geeft voor de plaats die door Bureau Jeugdzorg wordt aangewezen) voor wat betreft de (zorg)instelling waar de minderjarige of jongmeerderjarige zal worden geplaatst.

Indien er een machtiging gesloten jeugdzorg is verleent dient de minderjarige of jongmeerderjarige binnen twee weken in de (zorg)instelling te worden geplaatst die is aangewezen in het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg. Als er geen plaats is in die aangewezen (zorg)instelling dan zal de plaatsingscoördinator de minderjarige of jongmeerderjarige tijdelijk plaatsen in een andere (zorg)instelling. De termijn waarbinnen de minderjarige of jongmeerderjarige dan toch in de (zorg)instelling, die door Bureau Jeugdzorg is aangewezen, dient te worden geplaatst is vastgesteld op zes weken. Met deze termijn wordt overigens wel soepel omgegaan.

Belanghebbenden

- Wie zijn volgens u aan te merken als belanghebbenden?

Volgens mr. Suijkerbuijk kunnen als belanghebbenden worden aangemerkt de personen die in de wet ook opgenomen zijn als belanghebbenden. Dit zijn de minderjarige of jongmeerderjarige zelf, diens ouder(s), de pleegouders van de minderjarige en onder omstandigheden kunnen ook anderen worden aangemerkt als belanghebbenden, zoals stiefouders.

Ook Bureau Jeugdzorg moet worden aangemerkt als belanghebbende, bijvoorbeeld als het gaat om de verlening van verlof. De Raad voor de Kinderbescherming is tevens belanghebbende.

-Wat vindt u ervan dat ouders niet zelf een verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg in kunnen dienen?

Voorheen had een (gezaghebbende) ouder(s) wel de mogelijkheid om een verzoek in te dienen met betrekking tot OTS, maar niet voor wat betreft de machtiging uithuisplaatsing.

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat de 'toets' van Bureau Jeugdzorg in principe goed is. Hiermee doelt hij op het onderzoek dat Bureau Jeugdzorg uitvoert naar de (eventuele) gedrags- en/of opvoedingsproblemen die tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg kunnen leiden. Indien een gezaghebbende ouder een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg kan indienen is het volgens mr. Suijkerbuijk ook goed mogelijk dat zij de gesloten plaatsing van hun kind als oplossing zien voor de gedrags- en/of opvoedingsproblemen die het kind heeft. Daarom is het volgens mr. Suijkerbuijk beter dat Bureau Jeugdzorg eerst onderzoekt of deze problemen ook daadwerkelijk aanwezig zijn, waarna vervolgens wordt geconcludeerd of er een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg noodzakelijk is of niet.

Rechtspositie minderjarigen

Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

- Wat is uw mening over een eventuele vordering tot schadevergoeding indien de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst terwijl in de verklaring van Bz staat dat hij of zij naar een zorginstelling zou moeten en de rechter op basis hiervan een machtiging verleent?

Volgens mr. Suijkerbuijk zullen er zich in de (nabije) toekomst zeker gevallen voordoen waarbij er schadevergoeding wordt gevorderd, omdat de minderjarige of jongmeerderjarige niet in de instelling verblijft waar hij op grond van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg recht op heeft. Als er namelijk een indicatie is kun je dit afdwingen. Dit alles ondanks de geringe plaatsingscapaciteit.

Mr. Suijkerbuijk verwijst voor het voorgaande naar de praktijkuitvoering van een jeugdige TBS-er. Deze kan per dag dat hij of zij in een andere instelling moet verblijven dan waar hij op grond van de

indicatie recht op heeft schadevergoeding vorderen. Hiervan kan echter pas sprake zijn als de hij of zij reeds drie maanden in de 'verkeerde' instelling verblijft.

- Als een minderjarige in een JJI verblijft en eigenlijk o.g.v. de verleende machtiging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg zou moeten verblijven, kan je dit dan bij kort geding afdwingen? En kun je de zorg die je dan afdwingt via de ouder(s) of via het kind doen?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat indien een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst terwijl hij of zij op grond van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg geplaatst zou moeten worden, de minderjarige of jongmeerderjarige deze zorg kan afdwingen via kort geding. Het kind heeft bij een kort geding een eigen rechtsingang. Op grond hiervan kan een kort geding dus worden gevoerd via het kind.

Klachtenregeling

- Klachtenregeling (klachten indienen bij de klachtencommissie). Is dit een verbetering van de rechtspositie? Wat vindt u ervan dat eigenlijk pas achteraf een toetsing plaatsvindt?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het hier gaat om een moeilijk gebied. Volgens hem moeten vrijheidsbeperkende maatregelen door spoed gelegitimeerd kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is een vechtpartij binnen de zorginstelling met gesloten jeugdzorg die direct moet stoppen. Er zal dan veelal gebruik moeten worden gemaakt van vrijheidsbeperkende maatregelen om ervoor te zorgen dat de vechtpartij ook daadwerkelijk stopt. Volgens mr. Suijkerbuijk dient er achteraf echter wel de mogelijkheid te zijn om een soort van schadevergoeding te vorderen als blijkt dat de minderjarige of jongmeerderjarige onterecht een vrijheidsbeperkende maatregel heeft moeten ondergaan.

Volgens mr. Suijkerbuijk gaat het bij de regelingen omtrent de klachtencommissie om een uitholling van de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige. In de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj) is er namelijk al een vaste commissie benoemd die zich bezig houdt met dergelijke zaken. De klachtencommissie uit de wijzigingswet vindt nu als het ware opnieuw het wiel uit, terwijl de commissie uit de Bjj er al de nodige ervaring mee heeft. Daarnaast is mr. Suijkerbuijk van mening dat het beter is om voor de regeling omtrent klachten uit de wijzigingswet aan te sluiten bij de Wet Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz). Aangezien het gaat om behandeling en zorg, waarbij veelal psychische problemen bij komen kijken, kan de minderjarige of jongmeerderjarige worden gezien als patiënt. De civiele plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige is een behandelmaatregel die volgens mr. Suijkerbuijk dus beter aansluit op de patiëntenregeling van de Wet Bopz.

Cliëntenraad

- Op grond van de Wet op de Jeugdzorg dient iedere zorginstelling een cliëntenraad op te richten. Deze raad heeft als belangrijkste taak het behartigen van de belangen van de cliënten.

De ouders die zitting hebben in de cliëntenraad hebben veelal geen beslissende rol. Hen moet de mogelijkheid worden geboden om naar voren te brengen wat zij willen, maar in principe hoeft er met die mening niets gedaan te worden door de zorgaanbieder. Mr. Suijkerbuijk betwijfelt daarom of uitwerking van een cliëntenraad ook daadwerkelijk effect heeft.

Instemmingsvereiste

- Het instemmingsvereiste van de gezaghebbende(n) bij de plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Wat vindt u daarvan?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het hierbij gaat om een moeilijk gebied. Een gezaghebbende ouder of andere gezaghebbende wordt veelal in een moeilijke positie geplaatst bij de vraag of hij of zij wel of geen instemming geeft. Aan de ene kant wil (willen) een gezaghebbende ouder(s) of een andere gezaghebbende(n) graag dat de minderjarige of jongmeerderjarige de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft om de gedrags- en/of opvoedingsproblemen die hij of zij heeft op te lossen. Aan de andere kant is dat vaak niet hetgeen dat de minderjarige of jongmeerderjarige wil. De relatie tussen de ouder(s) of andere gezaghebbende(n) en het kind kan worden verslechterd als het kind niet opgenomen en behandeld wil worden in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, terwijl de ouder(s) of andere gezaghebbende(n) wel hun instemming geven voor de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg.

Het uitgangspunt dient echter altijd te zijn dat als iets vrijwillig kan dan moet dat kunnen. Mr. Suijkerbuijk is dan ook van mening dat het goed is dat aan de ouder(s) of andere gezaghebbende(n) wordt gevraagd of zij instemmen met de gesloten plaatsing. Het gaat daarom volgens mr. Suijkerbuijk niet per definitie om een lege huls.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bjj? Wie toetst dit, de gedragswetenschapper?

Mr. Suijkerbuijk is er bang voor dat er standarisering zal plaatsvinden voor wat betreft het opnemen van vrijheidsbeperkende maatregelen in hulpverleningsplannen. In principe is het voor de zorgaanbieder makkelijker dat de vrijheidsbeperkende maatregelen die in een hulpverleningsplan opgenomen mogen worden voor iedereen hetzelfde zijn. Volgens de wijzigingswet dienen deze maatregelen per geval bekeken te moeten worden. De zorgaanbieder moet dus rekening houden met het individuele geval en moet dus per kind bekijken welke maatregelen wel en welke naar verwachting niet toegepast zullen gaan worden. Het gaat dus om een stukje maatwerk. Mr. Suijkerbuijk heeft echter nog te weinig ervaring om ook daadwerkelijk te kunnen zeggen dat er misbruik wordt gemaakt van de opname van vrijheidsbeperkende maatregelen in een hulpverleningsplan.

Naar aanleiding van het onderzoek van de Inspectie jeugdzorg is mr. Suijkerbuijk het met de Inspectie eens dat er concretere normen opgesteld moeten worden voor de opname van vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan en de toepassing van deze maatregelen alsook de regels omtrent de verlening van verlof.

Volgens mr. Suijkerbuijk staat in de Bjj duidelijk weergegeven wat de regels zijn omtrent het voorgaande. Ook in de Wet Bopz zijn hieromtrent regels opgesteld. Aangezien de nieuwe Wet op de Jeugdzorg over het voorgaande niet voldoende normen bevat, wordt volgens mr. Suijkerbuijk de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige uitgehold. De rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige wordt in de Bjj en de Wet Bopz beter gewaarborgd. Indien de Wet op de Jeugdzorg niet veranderd op deze punten zal het volgens mr. Suijkerbuijk fout gaan en zal de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige nog verder verslechteren.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zijn o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

Binnen het familierecht hebben minderjarigen die 12 jaar of ouder zijn een juridische stem. Ook in andere wetten is dit vastgelegd. Het gaat hierbij echter niet om een beslissende stem. De rechter zal dus te allen tijde bekijken hoeveel gewicht er aan de stem van de minderjarige gehangen kan worden. Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het goed is dat het ook in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) is vastgelegd. Hierdoor wordt de rechtspositie van de minderjarige versterkt.

- Worden civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen bij hoger beroep ook gezien als volwaardige procespartij, evenals strafrechtelijke jeugdigen op grond van artikel 503 Sv zelfstandig bevoegd zijn om hoger beroep in te stellen tegen een strafrechtelijke veroordeling?

Volgens mr. Suijkerbuijk worden minderjarigen vanaf 12 jaar (en soms ook al daarvoor) in de civiele rechtspraak al aangemerkt als volwaardige procespartij, indien het althans gaat om hun eigen belangen of rechtspositie. In hoger beroep zou dit volgens hem niet anders moeten zijn. Daarnaast is mr. Suijkerbuijk van mening dat de minderjarige belanghebbende in de zin van de wet, zeker als het gaat om zijn of haar eigen belangen. Indien zou worden besloten dat een minderjarige die in hoger beroep opkomt tegen een beschikking houdende plaatsing in gesloten jeugdzorg hierin niet ontvankelijk te achten is, dan ontstaat volgens hem strijd met artikel 6 EVRM en het IVRK.

- Wat zijn volgens u de belangrijkste verschillen en overeenkomsten met betrekking tot de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in vergelijking met de 'oude' regeling?

Het belangrijkste verschil is volgens mr. Suijkerbuijk dat de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) een 'soft' systeem is geworden. Wat voorheen duidelijk in de Bjj was opgenomen is nu ook in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) vastgelegd, maar veelal niet duidelijk, waardoor er te weinig rechtsbescherming wordt geboden aan de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Daarnaast had de wetgever volgens mr. Suijkerbuijk bij het opstellen van de wijzigingswet beter aansluiting kunnen zoeken bij de Wet Bopz. In die wet is namelijk ook al het een en ander duidelijk geregeld voor wat betreft het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen, enz. Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het 'oude' systeem, waarbij de Wet Bopz en de Bjj in principe alles al regelde, duidelijker was dan de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg). Volgens hem is de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen, met de inwerkingtreding van de wijzigingswet, uitgehold. De wetgever had beter het beste uit de Wet Bopz en de Bjj kunnen nemen en dat in de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) vastleggen

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe gaat u tussentijds om met de wetswijziging tot aan de inwerkingtreding van de reparatiewetgeving? Wordt er al wel eens een beroep gedaan op de reparatiewet?

Mr. Suijkerbuijk heeft tot op heden nog onvoldoende ervaring met de praktijkuitvoering van de wijzigingswet om een trend te kunnen zien in de wijze waarop er tussentijds met de wetswijziging wordt omgegaan.

- Hoe staat u tegenover de afschaffing van het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI gedurende de overgangswet?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het in principe goed is dat de kinderrechter aan de minderjarige of jongmeerderjarige de vraag stelt of deze instemt met de gesloten plaatsing in een JJI op grond

van een machtiging gesloten jeugdzorg. Dit duidt volgens hem op de erkenning van een recht van de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige.

Op de vraag of voornoemd instemmingsvereiste uit de wijzigingswet moet worden geschrapt antwoordt mr. Suijkerbuijk ontkennend. Volgens hem hoeft het vereiste er niet perse uit, omdat uit de praktijkervaring blijkt dat het instemmingsvereiste nu ook al niets tegen. Als de kinderrechter namelijk van mening is dat het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige is dat hij of zij wordt opgenomen in een gesloten instelling, dan verleent de kinderrechter veelal toch een machtiging gesloten jeugdzorg zonder dat minderjarige of jongmeerderjarige met de plaatsing heeft ingestemd.

- Wat gebeurt er tussentijds als de minderjarige of jongmeerderjarige (en diens gezaghebbende(n)) geen instemming geven voor de plaatsing in een JJI op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Zoals ook uit de jurisprudentie met betrekking tot de gesloten jeugdzorg inmiddels naar voren is gekomen verleent de kinderrechter te Amsterdam veelal een machtiging gesloten jeugdzorg die ten uitvoer gelegd zal worden in een JJI, ondanks dat er geen instemming is van de minderjarige of jongmeerderjarige en/of diens gezaghebbende(n). De kinderrechter doet hier veelal een beroep op artikel 3 IVRK. Mr. Suijkerbuijk is van mening dat dit wel erg makkelijk is om te zeggen dat het in het belang is van het kind en dat deze daarom de plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI gerechtvaardigd kan worden.

Volgens mr. Suijkerbuijk handelen kinderrechters van andere rechtbanken zo dat de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige wordt gezien als patiënt, evenals in de Wet Bopz. Hieruit vloeit voort dat wanneer de patiënt geen instemming geeft voor de behandeling er dus ook geen opname kan plaatsvinden. Als we dit toespitsen op de gesloten jeugdzorg zou het dus zo moeten zijn dat wanneer de minderjarige of jongmeerderjarige (en diens gezaghebbende(n)) niet instemt met de gesloten plaatsing in een JJI dat de kinderrechter de machtiging gesloten jeugdzorg niet kan verlenen.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz. ?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat het wel erg ver gaat dat jongmeerderjarigen gedwongen kunnen worden tot gesloten plaatsing op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg. Hij vraagt zich dan ook af of dit kan wat betreft andere wettelijke regelingen. Volgens ons nationale recht ben je vanaf 18 jaar en ouder meerderjarig. Op grond van de wijzigingswet is de grens van minderjarigheid opgerekt. Kort gezegd komt het er volgens mr. Suijkerbuijk op neer dat als je (psychisch) iets mankeert dan ben je tot je 21^e jaar minderjarig, terwijl je als je niets mankeert vanaf je 18^e meerderjarige bent. Volgens het patiëntenrecht zijn personen van 18 jaar of ouder ook meerderjarig.

Het lijkt mr. Suijkerbuijk beter om een nieuwe wet op te stellen waarin wordt geregeld wanneer je wel of niet kan worden gedwongen tot opname en behandeling in een gesloten setting. Hij sluit zich hierbij aan op de mening van prof. mr. Vlaardingerbroek.

Knelpunten bij de praktijkuitvoering

Knelpunten met betrekking tot andere nationale wetten en verdragen

- Wet Bjj: Wat vindt u ervan dat deze wet van toepassing op minderjarigen en jongmeerderjarigen die in een JJI worden geplaatst?

Zoals reeds in de uitwerking van het interview is aangehaald is mr. Suijkerbuijk van mening dat de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) een 'soft' systeem is, waardoor de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen wordt uitgehold. Het is volgens hem dan ook beter om of de Bjj van toepassing te laten zijn of de Wet Bopz. In deze regelingen staat namelijk het overgrote deel dat ook betrekking heeft op de gesloten jeugdzorg al duidelijk vastgelegd. In principe vind mr. Suijkerbuijk het in zoverre dus goed dat de Bjj van toepassing is, omdat deze de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen beter waarborgt dan de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg).

- IVRK: In artikel 37 onderdeel c IVRK is opgenomen dat kinderen die van hun vrijheid worden beroofd niet samen geplaatst mogen worden met volwassenen. Hoe valt dit te rijmen met de plaatsing van jongmeerderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Mr. Suijkerbuijk is benieuwd hoe er in de praktijk zal worden omgegaan met deze regeling. Op zich is het leeftijdsverschil tussen een minderjarige van 17 jaar en een meerderjarige van 20 jaar nog niet zo heel groot, maar als het gaat om een minderjarige van 12 jaar en een van 20 jaar dan is het verschil wel erg groot. Mr. Suijkerbuijk verwacht dat er in de toekomst misschien wel beroep zal worden gedaan op artikel 37 onderdeel c IVRK, maar hoe de rechter hiermee om zal gaan is nog maar de vraag.

Overgangsrecht

- Door Bureau Jeugdzorg en de kinderrechter wordt er gekeken wie er het meest kwetsbaar zijn. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat hier enige ruimte is om als advocaat zijnde te procederen?

Mr. Suijkerbuijk is van mening dat als het hem als advocaat zijnde uitkomt om, met een beroep op de kwetsbaarheid, ervoor te zorgen dat de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige in de instelling wordt geplaatst waar hij of zij de behandeling krijgt waar hij of zij recht op heeft dan kan er zeker een beroep worden gedaan op de kwetsbaarheid. Een voorbeeld hiervan is dat Bureau Jeugdzorg in haar indicatiebesluit stelt dat de minderjarige of jongmeerderjarige op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI moet worden geplaatst, omdat de minderjarige of jongmeerderjarige volgens het Bureau niet voldoende kwetsbaar is om in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te worden geplaatst. Als advocaat zijnde kun je hier dan (gemotiveerd) verweer tegen voeren, waarbij je stelt dat jouw cliënt(e) wel kwetsbaar is en het in het belang van hem of haar is dat hij of zij in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg wordt geplaatst en niet in een JJI. Het is vervolgens aan de rechter om een belangenafweging te maken en op grond daarvan een beslissing te nemen.

Volgens mr. Suijkerbuijk wordt hetgeen hiervoor is besproken pas actueel als er geen plaatsen meer zijn binnen zorginstellingen met gesloten jeugdzorg. Volgens hem zal deze regeling omtrent de kwetsbaarheid naar alle waarschijnlijkheid binnen een half jaar vastlopen.

Horen

De minderjarige en diens ouders of gezaghebbende dienen te allen tijde vooraf gehoord te worden, voordat de rechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen. Bij een voorlopige machtiging

dient er sprake te zijn van een dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar. De kinderrechter dient dan zo snel mogelijk na het besluit te horen. De maximale termijn hiervoor is 2 weken.

- Kan er volgens u hierbij een beroep worden gedaan op art. 6 EVRM (fair trial-beginsel)?

Volgens mr. Suijkerbuijk moet er eerst worden gekeken wat de effectieve rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige is. Uit de ervaring van mr. Suijkerbuijk blijkt dat de kinderrechter bij de verlening van de 'definitieve' machtiging gesloten jeugdzorg niet vaak terug komt op zijn of haar beslissing voor de voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg.

Mr. Suijkerbuijk is tevens van mening dat er op het moment dat de voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleend, en de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst, er voldoende bewijs moet zijn dat er ook daadwerkelijk sprake is van het ernstige vermoeden dat er gedrags- en/of opvoedingsproblemen zijn die de ontwikkeling van de minderjarige of jongmeerderjarige naar volwassenheid belemmeren. Dit bewijs dient er niet pas te zijn als de rechter een beslissing neemt voor de verlening van de 'definitieve' machtiging gesloten jeugdzorg. De reden hiervoor is dat wanneer de minderjarige plotseling uit huis wordt geplaatst en op basis van de voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg of in een JJI wordt geplaatst, het hierbij gaat om een ingrijpende maatregel waaraan het kind een traumatische ervaring kan oplopen. Het moge duidelijk zijn dat dit niet wenselijk is. Volgens mr. Suijkerbuijk dient er daarom van te voren te worden gekeken naar het feit of er bijvoorbeeld niet tot morgen gewacht kan worden met de acute opname. Het excuus wat hierbij vaak wordt gebruikt door zowel Bureau Jeugdzorg als de kinderrechter is het vluchtgevaar van de minderjarige of jongmeerderjarige. Volgens mr. Suijkerbuijk is dit echter niet voldoende om zonder voldoende bewijs ervoor te zorgen dat de minderjarige of jongmeerderjarige op basis van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg wordt opgenomen.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar worden in beginsel niet gehoord, mits er zich bijzondere omstandigheden voordoen. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat alle minderjarigen in beginsel gehoord zouden moeten worden?

Op grond van artikel 809 Burgerlijke Rechtsvordering is het aan de rechter om te bepalen of minderjarigen jonger dan 12 jaar in de gelegenheid worden gesteld om hun mening aan de rechter kenbaar te maken. De wijze waarop dit gebeurt is tevens aan het oordeel van de rechter.

In praktijk heeft het volgens mr. Suijkerbuijk niet vaak zin om een minderjarige van 5 jaar of jonger te doen horen. Het is echter aan de rechter om aan de hand van de stukken te beslissen of het wel of geen zin heeft om de minderjarige van jonger dan 12 jaar te horen. De tendens is volgens mr. Suijkerbuijk wel dat de rechter probeert om minderjarigen van 10 jaar en ouder te horen. Over het algemeen worden zij veelal geacht in staat te zijn om hun mening naar voren te brengen.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar kunnen toch ook op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg worden opgenomen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg?

Volgens mr. Suijkerbuijk is de leeftijdsgrens waarop minderjarigen op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een gesloten (zorg)instelling geplaatst kunnen worden verlegd naar 10 jaar. Voorheen was het niet toegestaan om minderjarigen die jonger waren dan 12 jaar in een JJI te plaatsen. Op grond van het overgangsrecht is deze mogelijkheid er nu wel.

- Wat is uw ervaring bij het horen van minderjarigen en diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n)? Apart of samen? En wat heeft uw voorkeur?

Uit de ervaring van mr. Suijkerbuijk blijkt dat de kinderrechter de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige altijd apart van de gezaghebbende(n) en één op één hoort. Mr. Suijkerbuijk is overigens wel eens bij het horen van zijn minderjarige cliënte aanwezig geweest, omdat zij hem hiertoe had verzocht. Mr. Suijkerbuijk is echter van mening dat het niet altijd zo zou moeten zijn dat de advocaat bij het verhoor aanwezig is als de minderjarige of jongmeerderjarige daar niet om heeft

gevraagd. Het is volgens hem namelijk van groot belang dat de minderjarige of jongmeerderjarige bij de rechter vrijuit kan spreken en zichzelf niet hoeft in te houden omdat zijn of haar advocaat erbij zit.

Mr. Suijkerbuijk heeft dan ook de voorkeur om apart te horen.

- En ter zitting. Heeft u hierbij ook de voorkeur dat de ouders/gezaghebbende(n) en de minderjarige apart van elkaar worden opgeroepen?

Wat betreft de zitting is mr. Suijkerbuijk van mening dat het altijd mogelijk moet zijn dat de advocaat gedurende de gehele zitting aanwezig is.

Volgens mr. Suijkerbuijk is gaat het bij het bij de aanwezigheid van de minderjarige of jongmeerderjarige gedurende de zitting om een moeilijk gebied. De kinderrechter vraagt meestal wel aan de minderjarige of deze bij de zitting aanwezig wil zijn, maar in principe heeft een minderjarige geen recht om bij de gehele zitting aanwezig te zijn.

- Bent u verschillen tegengekomen tussen de wijze waarop de verschillende rechtbanken omgaan met de wetswijziging?

Een belangrijk verschil dat mr. Suijkerbuijk is tegen gekomen tussen de wijze waarop de rechters van verschillende rechtbanken omgaan met de wetswijziging is dat hij als advocaat zijnde in principe niet aanwezig mocht zijn bij het horen van zijn cliënt door de kinderrechter, terwijl de cliënt daar uitdrukkelijk om had gevraagd.

Naast de wijze waarop rechters met de wetswijziging omgaan heeft mr. Suijkerbuijk ook een belangrijk verschil voor de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige gezien bij de wijze waarop de Bureaus Jeugdzorg met de wetswijziging omgaan. Zo blijkt uit de ervaring van mr. Suijkerbuijk dat Bureau Jeugdzorg in Middelburg bij de verlenging van een machtiging veelal een verzoek doet voor de maximale duur voor verlenging, namelijk een jaar. In Amsterdam is het daarentegen zo dat Bureau Jeugdzorg de verlenging voor drie maanden verzoekt en als het echt noodzakelijk is in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige dan doet zij een verzoek tot verlenging voor maximaal zes maanden. De reden hiervoor is dat kinderen tussen hun 12 en 15 jaar sterk in ontwikkeling zijn en de mate waarin de minderjarige problemen heeft per maand kan verschillen. Het is daarom van belang dat er zo vaak mogelijk wordt gekeken naar de situatie waarin de minderjarige zich op dat moment bevindt. Volgens mr. Suijkerbuijk is dat een verbetering van de rechtspositie van de minderjarige ten opzichte van de wijze waarop er in Middelburg door Bureau Jeugdzorg wordt omgegaan met de duur voor de verlenging van de machtiging gesloten jeugdzorg.

Volgens mr. Suijkerbuijk moeten de komende maanden de open plekken in gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) worden opgevuld. Het is daarbij aan de advocaten om die openingen in de wet te blijven benadrukken, zodat die bepalingen uiteindelijk worden gewijzigd en de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen zal verbeteren.

- Vindt u dat de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen is versterkt ten opzichte van voorheen?

Volgens mr. Suijkerbuijk is de rechtspositie van civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen de afgelopen jaren versterkt door het ontstaan van welwillende jurisprudentie. Met de nieuwe Wet op de Jeugdzorg, althans de laatste aanvulling inzake de plaatsing in gesloten jeugdzorg, is sprake van "cosmetische" verbeteringen. De verbetering van de rechtspositie zal volgens hem echter weer ongedaan worden gemaakt door de komende reparatiewetgeving. Hij is in ieder geval wel van mening dat de rechtspositie van de minderjarige door de Wet op de Jeugdzorg meer aandacht heeft gekregen en dat hierop gerichte verweren door de kinderrechter sneller worden gehonoreerd.

Bijlage G

Gespreksverslag mevrouw mr. Serrarens

Van der Doel, Koole & Van der Want Advocaten

Gesproken met: jeugdrechtsadvocaat mw. mr. V.C. Serrarens

Datum: 10 april 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg?

Mevrouw mr. Serrarens (hierna: mr. Serrarens) is van mening dat de wijze waarop de scheiding van strafrechtelijke en civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen plaatsvindt niet veel zal afwijken van de wijze waarop de scheiding plaatsvond voordat de wetswijziging in werking trad. Wel is er volgens mr. Serrarens verbetering ten opzichte van voorheen voor wat betreft de visitatie. Voorheen moest de minderjarige namelijk worden gefouilleerd nadat deze bezoek had gehad van bijvoorbeeld zijn of haar familie. Sinds de inwerkingtreding van de wijzigingswet is dit niet meer nodig. Mr. Serrarens vreest er echter voor regeling omtrent de visitatie weer terugkomt als blijkt dat er misbruik wordt gemaakt van het feit dat er geen visitatie is.

Praktijkuitvoering wetswijziging

Aangezien er bij de rechtbank Middelburg pas sinds 1 april 2008 strikt wordt omgegaan met de uitvoering van de wetswijziging heeft mr. Serrarens nog niet veel ervaring met de wijze waarop de wetswijziging in de praktijk wordt uitgevoerd. De volgende vragen heeft zij dan ook beantwoord voor zover zij van datgene op de hoogte was.

- Scheiding civiel geplaatste en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in een JJI. Hoe vindt deze scheiding plaats? Deelname aan dezelfde programma's?

Volgens mr. Serrarens zijn er geen veranderingen met betrekking tot voorheen voor wat betreft de scheiding van strafrechtelijk en civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen in een JJI. Ook nu nog gaan de minderjarigen en jongmeerderjarigen uit beide groepen tezamen naar school. Uit ervaring weet mr. Serrarens dat de JJI in Lelystad (Rentray) haar OTS-afdeling sinds kort heeft gesloten. Hier zal naar alle waarschijnlijkheid dan ook geen plaats meer zijn voor civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen.

- Instemmingsvereiste bij plaatsing in een JJI. Wat zijn uw ervaringen hiermee?

Mr. Serrarens heeft met name ervaring met het instemmingsvereiste, bij de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg met plaatsing in een JJI, bij de verlenging van een machtiging uithuisplaatsing. De kinderrechter verleent bij het ontbreken van de instemming van de minderjarige (en/of diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige veelal vervangende toestemming. Hierdoor kan de machtiging gesloten jeugdzorg dan toch ten uitvoer worden gelegd in een JJI zonder dat er instemming is.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in?

De eisen die de rechtbank Middelburg stelt aan de verklaring van een gedragswetenschapper zijn opgenomen in de brief die naar aanleiding van het Breedoverleg (overleg tussen vertegenwoordigers van BJZ, Raad voor de Kinderbescherming, William Schrikker Stichting Jeugdbescherming en Jeugdreclassering, de balie en de kinderrechters) is verspreid onder de praktijkuitvoerders van de wijzigingswet.

Indien het gaat om de verlenging van een machtiging uithuisplaatsing op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg, is het volgens mr. Serrarens maar de vraag of het onderzoek naar de minderjarige of jongmeerderjarige altijd zal worden uitgevoerd door een gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg. Dit aangezien het goed mogelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige in een instelling verblijft die gelegen is aan de andere kant van Nederland en het dus praktisch gezien makkelijker is om het onderzoek te laten verrichten door een gedragswetenschapper van de instelling waar hij of zij verblijft. Indien hiervan sprake is zal de gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg een stempel zetten onder het onderzoek van de gedragswetenschapper (die ook daadwerkelijk het onderzoek heeft uitgevoerd) waaruit blijkt dat de gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg instemt met hetgeen uit het onderzoek naar voren is gekomen.

- Verklaring gedragswetenschapper bij voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg
Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden van gedrags- en/of opvoedingsproblemen die de gedrags- en opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige veroorzaken, art. 29b lid 3 Wjz. Dit wordt echter al snel aangenomen. Wat vindt u daarvan?

In de praktijk is het volgens mr. Serrarens zo dat de kinderrechter tijdens de eerste zitting al snel aanneemt dat er sprake is van het ernstige vermoeden gedrags- en/of opvoedingsproblemen, die het noodzakelijk maken dat de minderjarige of jongmeerderjarige in een gesloten jeugdzorg)instelling wordt geplaatst en behandeld. Bij de tweede zitting dient de Raad voor de Kinderbescherming, door middel van het door haar opgestelde rapport, te onderbouwen welke problemen de minderjarige of jongmeerderjarige heeft en waarom die problemen gesloten plaatsing noodzakelijk maken. Het is volgens mr. Serrarens de taak van de advocaat van de minderjarige of jongmeerderjarige om, indien hij of zij vindt dat de Raad voor de Kinderbescherming onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat de problemen dermate ernstig zijn dat gesloten plaatsing noodzakelijk is, de kinderrechter te verzoeken, om op grond van het voorgaande, het verzoek tot de verlening van de machtiging af te wijzen.

- Is het aan de kinderrechter om te bepalen of de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI of in een jeugdzorginstelling wordt geplaatst? Of is de rechter alleen bevoegd om de machtiging gesloten jeugdzorg te verlenen op basis van hetgeen Bzj in het indicatiebesluit heeft besloten of de Raad voor de Kinderbescherming aanbeveelt?

Mr. Serrarens is van mening dat de kinderrechter het uiteindelijk voor het zeggen heeft voor wat betreft plaatsing in een bepaalde instelling (JJI of zorginstelling met gesloten jeugdzorg). In de praktijk gaat het volgens mr. Serrarens zo dat Bureau Jeugdzorg stelt dat het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige is om hem of haar te plaatsen in bijvoorbeeld een JJI. Indien de advocaat die de minderjarige of jongmeerderjarige bijstaat, van mening is dat het gezien de belangen van de minderjarige of jongmeerderjarige beter is om hem of haar in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te plaatsen dan zal hij of zij dit tijdens de zitting aan de kinderrechter kenbaar maken. Volgens mr. Serrarens is het vervolgens aan de kinderrechter om te beslissen in welke instelling de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst.

Belanghebbenden

- Wie zijn er volgens u aan te merken als belanghebbenden?

Mr. Serrarens is van mening dat als belanghebbenden aangemerkt kunnen worden de minderjarige en jongmeerderjarige en de gezaghebbende(n) van een minderjarige (n) belanghebbende indien deze in het voorafgaande jaar contact heeft gehad met de minderjarige of jongmeerderjarige. Ook de stiefouder(s) en pleegouder(s) moeten volgens mr. Serrarens worden aangemerkt als belanghebbenden als hij of zij (zij) langer dan een jaar stiefouder(s) is (zijn) of als de minderjarige of jongmeerderjarige langer dan een jaar deel uitmaakt van het pleeggezin.

- Wat vindt u ervan dat een gezaghebbende ouder niet zelf een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg kan doen? Zou de Officier van Justitie (OvJ) volgens u ook bevoegd moeten zijn om een verzoek te kunnen doen?

Op de vraag of er een regeling in de wet opgenomen zou moeten worden op grond waarvan de OvJ de bevoegdheid heeft om een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg te doen antwoordt mr. Serrarens negatief. Volgens haar zou een dergelijke regeling niet veel toevoegen aan hetgeen reeds is geregeld in de wijzigingswet. Uit de praktijk blijkt volgens haar tevens dat de OvJ (bijna) nooit gebruik maakt van haar bevoegdheid om minderjarigen op basis van civielrechtelijke gronden vast te houden. Veelal wordt de minderjarige geschorst op basis van het Reclasseringsrapport en vraagt de Raad voor de Kinderbescherming om OTS/machtiging uithuisplaatsing. Mr. Serrarens is van mening dat wanneer Bureau Jeugdzorg of de Raad het noodzakelijk acht dat er een machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleent dan zal zij daartoe wel een verzoek doen. Volgens mr. Serrarens kunnen (gezaghebbende) ouders aan Bureau Jeugdzorg het verzoek doen om een indicatiebesluit te nemen. Indien Bureau Jeugdzorg het verzoek inwilligt en een indicatiebesluit neemt kan er via die weg alsnog voor worden gezorgd dat de minderjarige of jongmeerderjarige wordt opgenomen in een (jeugdzorg)instelling. Als zowel Bureau Jeugdzorg als de Raad voor de Kinderbescherming het niet noodzakelijk acht om een verzoek te doen, dan zullen de gedrags- en opvoedingsproblemen volgens mr. Serrarens niet dermate ernstig zijn dat het noodzakelijk is om de minderjarige of jongmeerderjarige gesloten te plaatsen.

Rechtspositie minderjarigen

Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

- Wat is uw mening over een eventuele vordering tot schadevergoeding indien de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst terwijl in de verklaring van Bij staat dat hij of zij in een (jeugdzorg)instelling geplaatst zou moeten worden?

Met de eventuele mogelijkheid om op grond van het voorgaande schadevergoeding te vorderen heeft mr. Serrarens tot op heden nog geen ervaring. Zij sluit echter niet uit dat deze mogelijkheid er is. Dit aangezien in de praktijk is dat het bij de tenuitvoerlegging van een Pij-maatregel mogelijk is om een schadevergoeding te vorderen.

- Als een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI verblijft en eigenlijk op basis van de verleende machtiging in een instelling met gesloten jeugdzorg zou moeten verblijven, kan deze jeugdzorg volgens u dan worden afgedwongen via een kort geding? Zo ja, gaat dit dan via de gezaghebbende(n) of via de minderjarige?

Mr. Serrarens heeft wat betreft het voorgaande nog geen ervaring. Wel is zij van mening dat er binnen een JJI ook zorg wordt geboden. Wanneer de situatie zich voordoet dat er geen plaats is binnen een zorginstelling met gesloten jeugdzorg zal het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige zijn om dan in een JJI geplaatst te worden, zodat hij of zij alsnog de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft. Daarnaast blijkt uit de ervaring van mr. Serrarens dat het in de praktijk vaak

effectiever uitpakt als dat de gezinsvoogd achter de 'vodden' aangezet wordt (door zowel de gezaghebbende(n), de advocaat van de minderjarige of jongmeerderjarige als door de kinderrechter). Hierdoor wordt er veelal toch voor gezorgd dat de minderjarige of jongmeerderjarige alsnog de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft.

Klachtenregeling

- Vindt u dat het instellen van een klachtencommissie, waarbij de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige klachten in kunnen dienen over de tenuitvoerlegging van de machtiging, een verbetering is van hun rechtspositie? Wat vindt u ervan dat eigenlijk pas achteraf een toetsing plaatsvindt?

Mr. Serrarens is van mening dat de klachtenregeling op zich goed is om de rechten van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen te waarborgen. Dat er achteraf pas toetsing plaatsvindt van de maatregelen die (eventueel) terecht of onterecht zijn toepast vindt zij niet zozeer afbreuk doen aan hun rechtspositie. Wel vindt zij het belangrijk dat er ook tussentijds toezicht wordt gehouden op de toepassing van de vrijheidsbeperkende maatregelen en in het geheel de wijze waarop de machtiging gesloten jeugdzorg ten uitvoer wordt gelegd.

Cliëntenraad

- Op grond van de Wet op de Jeugdzorg dient iedere zorginstelling een cliëntenraad op te richten. Deze raad heeft als belangrijkste taak het behartigen van de belangen van de cliënten.

Over dit onderdeel van de wijzigingswet kan mr. Serrarens geen oordeel geven, aangezien zij geen ervaring heeft met de wijze waarop de cliëntenraad te werk gaat.

Instemmingsvereiste

- Het instemmingsvereiste van de gezaghebbende(n) bij de plaatsing van de minderjarige of jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Wat vindt u daarvan?

Volgens mr. Serrarens is het van groot belang dat er altijd eerst wordt gekeken naar de mogelijkheid voor een vrijwillige opname van de minderjarige of jongmeerderjarige in een jeugdzorginstelling. Volgens mr. Serrarens is het niet 'goed' dat er via de 'oude weg' toch een machtiging gesloten jeugdzorg kan worden verleend als de instemming van de minderjarige (en/of van diens gezaghebbende(n)) of van de jongmeerderjarige ontbreekt. Uit de praktijk blijkt dat er een machtiging wordt verleend zonder dat de jeugdige daarmee akkoord is gegaan. Het vereiste is volgens mr. Serrarens dus eigenlijk een '*wassen neus*'.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bureau Jeugdzorg? Wie toetst dit, de gedragswetenschapper?

Wat betreft de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen is mr. Serrarens van mening dat het bij de opneming van deze maatregelen in het hulpverleningsplan meer gaat om een formele handeling. In de praktijk zal het volgens haar vaak zo zijn dat er meer maatregelen zullen worden toegepast dan in het hulpverleningsplan zijn opgenomen. Dit onder het mom van het beëindigen van een noodsituatie.

Volgens mr. Serrarens zal de gedragswetenschapper het hulpverleningsplan naar alle waarschijnlijkheid tezamen met de zorgaanbieder opstellen. De gedragswetenschapper kan hierdoor als het ware toetsen of het, gezien de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige, noodzakelijk moet worden geacht dat er bepaalde maatregelen in het hulpverleningsplan worden opgenomen. De kinderrechter dient volgens mr. Serrarens te bekijken of de maatregelen noodzakelijk zijn, maar deze is niet degene die beslist of ze uit het hulpverleningsplan gehaald moeten worden.

Mr. Serrarens is het eens met de Inspectie Jeugdzorg dat de toepassing van de vrijheidsbeperkende maatregelen in de praktijk nog onvoldoende juist verloopt. Met het oog hierop is zij het tevens met de Inspectie Jeugdzorg eens dat er concretere normen opgesteld moeten worden met betrekking tot de voorwaarden die worden gesteld aan de opname van de maatregelen in het hulpverleningsplan en wanneer zij ook daadwerkelijk mogen worden toegepast. Ook is zij van mening dat er concretere normen moeten worden opgesteld met betrekking tot de verlening van verlof aan de minderjarige of jongmeerderjarige.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zij o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

Mr. Serrarens vindt niet dat er gesproken kan worden van een verbetering van de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen voor wat betreft het feit dat zij ingevolge voornoemde bepalingen worden gezien als volwaardige procespartij. Op grond van deze bepalingen mogen minderjarigen van 12 jaar en ouder namelijk gedurende de gehele behandeling van de zaak ter zitting aanwezig zijn. Volgens haar is het belangrijk dat zowel de ouder(s) als de minderjarige zelf vrijuit kunnen spreken tegenover de kinderrechter. Mr. Serrarens vindt het dan ook niet (altijd) in het belang van de minderjarige dat hij of zij hoort wat zijn of haar ouder(s) over hem of haar zeggen tegen de kinderrechter. Het is volgens haar dus beter om bijvoorbeeld eerst de minderjarige op zitting te laten komen, daarna de ouder(s) (waarbij de minderjarige buiten de zittingszaal wacht) en waarna de kinderrechter vervolgens een uitspraak doet.

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe staat u tegenover de afschaffing van het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI gedurende de overgangswet?

Mr. Serrarens is van mening dat de afschaffing van het instemmingvereiste in principe een juiste beslissing is. De plaatsing van een minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg zal veelal in het zijn of haar belang zijn.

Uit de praktijk is volgens mr. Serrarens gebleken dat het instemmingsvereiste bij de rechtbank in Middelburg meestal niets oplevert. De kinderrechter heeft tot op heden veelal vervangende toestemming verleent, indien de minderjarige (en diens gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige niet instemde met de gesloten plaatsing, met als gevolg dat er alsnog een machtiging gesloten jeugdzorg kon worden verleend.

- Hoe gaat u tussentijds om met de wetswijziging tot aan de inwerkingtreding van de reparatiewetgeving?

Mr. Serrarens probeert ter zitting zo veel mogelijk aan te voeren, zoals het ontbreken van het instemmingsvereiste bijvoorbeeld. Zoals hiervoor reeds aan de orde is gesteld blijkt uit de praktijk dat dit vaak niets oplevert, aangezien de kinderrechter dan vervangende toestemming verleent.

- Wat gebeurt er tussentijds als de minderjarige of jongmeerderjarige (en diens gezaghebbende(n)) niet instemmen met de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg met de tenuitvoerlegging in een JJI?

Zoals hiervoor reeds is aangehaald blijkt uit de praktijkervaring van mr. Serrarens dat de kinderrechter dan vervangende toestemming verleent.

Mr. Serrarens heeft geen ervaring met de wijze waarop er bij de rechtbank Amsterdam wordt omgegaan met het ontbreken van het instemmingsvereiste (beroep op artikel 3 IVRK). Volgens mr. Serrarens zal een beroep op artikel 3 IVRK ook niet nodig zijn bij de kinderrechter te Middelburg, omdat deze door eerder genoemde vervangende toestemming toch een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz. ?

Mr. Serrarens heeft nog geen ervaring met jongmeerderjarigen die op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg in een gesloten instelling moeten verblijven. Zij is echter van mening dat het erg wrang is dat zij tegen haar cliënten, waartegen zij altijd heeft gezegd dat zij na nadat zij 18 jaar zijn geworden vrijkomen moet zeggen dat dit niet het geval is en dat zij misschien wel tot hun 21 jaar in een gesloten instelling moeten verblijven.

Omdat de wijzigingswet volgens mr. Serrarens nogal plotseling in werking is getreden en weinig mensen daar vooraf vanaf wisten, vindt zij het erg ongelukkig dat veel jongeren hier als het ware de dupe van zijn. Zijn hoopt dan ook dat de wijzigingswet alleen geldt voor jongmeerderjarigen waarvan pas op hun 17-jarige leeftijd blijkt dat zij ernstige gedrags- en opvoedingsproblemen hebben en het in hun eigen belang is dat zij worden opgenomen in een gesloten (jeugdzorg)instelling en niet voor de jongmeerderjarigen die sinds hun 14-jarige leeftijd bijvoorbeeld al in een gesloten instelling verblijven.

Knelpunten bij de praktijkuitvoering

Knelpunten met betrekking tot andere nationale, Europese en Internationale regelingen

- Wet Bjj: Wat vindt u ervan dat deze wet van toepassing op minderjarigen en jongmeerderjarigen die in een JJI worden geplaatst op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Mr. Serrarens is van mening dat er in de praktijk weinig zal veranderen binnen de JJI's en de jeugdzorginstellingen die voorheen ook JJI's waren. Zo spreekt mr. Serrarens uit ervaring over het feit dat de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen die in een JJI verblijven in dezelfde celauto worden vervoerd als de strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en dat er om de accommodatie met gesloten jeugdzorg misschien één hekwerk minder staat dan bij een JJI, maar dat de accommodatie met gesloten jeugdzorg uiteindelijk toch nog steeds met veel hekwerk is omheint. Ook gaan beide groepen nog steeds gezamenlijk naar school, waardoor zij toch met elkaar in aanraking komen. Het enige grote verschil is volgens mr. Serrarens dat de er binnen

jeugdzorginstellingen met gesloten jeugdzorg geen strafrechtelijk geplaatste minderjarigen verblijven.

- IVRK: In artikel 37 onderdeel c IVRK is opgenomen dat kinderen die van hun vrijheid worden beroofd niet samen geplaatst mogen worden met volwassenen. Hoe valt dit te rijmen met de plaatsing van jongmeerderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Volgens mr. Serrarens zal van deze 'samenplaatsing' van minderjarigen en jongmeerderjarigen geen probleem worden gemaakt. Zo kan er binnen het strafrecht ook een strafrechtelijke maatregel (PIJ) opgelegd worden aan jongmeerderjarigen. Deze tenuitvoerlegging wordt dan gerealiseerd in een justitiële behandelinstelling, waarin zowel minderjarigen als jongmeerderjarigen verblijven. Volgens mr. Serrarens wordt hiervan tot op heden ook geen probleem gemaakt. Zij verwacht dan ook niet dat er zich op dit punt binnen de gesloten jeugdzorg wel problemen zullen gaan voordoen.

Overgangsrecht

- Door Bureau Jeugdzorg en de kinderrechter wordt er gekeken wie er het meest kwetsbaar zijn met het oog op de plaatsing in een instelling (JJI of zorginstelling). Wat vindt u hiervan?

Mr. Serrarens is van mening dat dit een juiste keuze is van de wetgever. Indien er zich psychische problemen voordoen bij minderjarigen of jongmeerderjarigen, waardoor zij erg kwetsbaar kunnen worden geacht, is het volgens haar beter om hen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg te plaatsen dan in een JJI.

Indien er bij de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg geen sprake is van een noodsituatie en er geen plaats is in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, dan zal de minderjarige of jongmeerderjarige gedurende de overbruggingsperiode (de periode tussen de datum dat de machtiging is verleend en de datum dat er plaats is in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg) thuis blijven. Alleen als het dus echt noodzakelijk is dat de minderjarige of jongmeerderjarige direct wordt geplaatst in een gesloten instelling en hij of zij niet voldoende kwetsbaar kan worden geacht voor de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg dan zal hij of zij gedurende het overgangsrecht in een JJI worden geplaatst.

Horen

De minderjarige (en diens gezaghebbende ouder(s) of andere gezaghebbende(n)) en jongmeerderjarige dienen te allen tijde voorafgaande aan de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg te worden gehoord. Bij een voorlopige machtiging dient er sprake te zijn van een dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar. De kinderrechter dient dan zo snel mogelijk na het besluit tot de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg te horen. De maximale termijn hiervoor is twee weken.

- Kan er volgens u hierbij een beroep worden gedaan op art. 6 EVRM (Fair trial-beginsel)?

Aangezien de termijn van twee weken in de wijzigingswet is opgenomen gaat het hier volgens mr. Serrarens om een redelijke termijn.

In principe dient de kinderrechter altijd voorafgaande aan de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg te horen. Indien dit niet mogelijk is dient de rechter, naar mening van mr. Serrarens, nog diezelfde dag of de dag erna te horen.

Als het gaat om een minderjarige of jongmeerderjarige die is weggelopen dan kan de politie diegene pas gaan zoeken als er een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg is verleend. Indien dergelijke situaties zich voordoen is mr. Serrarens van mening dat er dus kan en moet worden

gewacht met het horen van de minderjarige of jongmeerderjarige, zodat diegene zo snel mogelijk gevonden kan worden. Als de weggelopen minderjarige of jongmeerderjarige is gevonden dient de kinderrechter hem of haar zo snel mogelijk te horen.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar worden in beginsel niet gehoord, mits er zich bijzondere omstandigheden voordoen. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat alle minderjarigen in beginsel gehoord zouden moeten worden?

Binnen de gesloten jeugdzorg heeft mevrouw mr. Serrarens alleen ervaring met het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg bij minderjarigen van 12 jaar en ouder. Volgens haar worden minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar veelal in een pleeggezin geplaatst op basis van een machtiging uithuisplaatsing. Zij krijgen dan ook niet automatisch een advocaat toegewezen, omdat het bij de plaatsing in een pleeggezin niet gaat om vrijheidsbeperking. Dit in tegenstelling tot de gesloten jeugdzorg waarbij de minderjarige of jongmeerderjarige wel automatisch een advocaat krijgt toegewezen.

Op basis van het voorgaande is mr. Serrarens van mening dat dus niet alle minderjarigen onder de 12 jaar altijd gehoord moeten worden.

- Wat is uw ervaring met betrekking tot het horen van minderjarigen en diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n)? Worden zij samen gehoord of apart? En wat heeft uw voorkeur?

Mr. Serrarens is van mening dat het zowel in het belang is van de minderjarige als in het belang van diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n) om apart van elkaar gehoord te worden. Beide partijen moeten volgens haar namelijk hun zegje kunnen doen voor de kinderrechter, zonder dat zij daarbij de afweging moeten maken of zij alles kunnen vertellen, omdat de andere partij daardoor bijvoorbeeld gekwetst zou kunnen worden.

Bijlage H

Gespreksverslag mevrouw mr. Köller

Köller Advocatenkantoor

Gesproken met: mr. S. Köller

Datum: 09 mei 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg?

Voor wat betreft de scheiding van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen is mevrouw mr. Köller van mening dat er met de wijzigingswet zeker vooruitgang is geboekt. Echter met het oog op de mogelijkheid om jongmeerderjarigen ook op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg gedwongen gesloten te plaatsen is zij van mening dat dit geen vooruitgang is ten opzichte van voorheen. Volgens haar zou het gezien de rechtspositie van de jongmeerderjarige beter zijn als deze op een vrijwillige basis zorg kan krijgen en niet via de gesloten jeugdzorg. Indien de jongmeerderjarige niet vrijwillig zorg wil krijgen dient er via de Wet Bopz naar een oplossing te worden gekeken.

Praktijkuitvoering wetswijziging

- Hoe vindt de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen plaats? Geen deelname aan dezelfde programma's? (wat houdt dit in voor de rechtspositie?)

Mevrouw mr. Köller is niet op de hoogte van de wijze waarop de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen binnen een JJI in de praktijk plaatsvindt. Volgens haar wordt er binnen de JJI's steeds meer aandacht besteed aan de wijze waarop de scheiding het meest effectief kan plaatsvinden.

- Instemmingsvereiste bij plaatsing in een JJI. Wat zijn uw ervaringen hiermee? (wat dient de kinderrechter volgens u te beslissen als de gezaghebbende(n) wel instemt (instemmen) en de minderjarige niet?)

Uit de ervaring van mevrouw mr. Köller is gebleken dat een minderjarige die reeds voor langere periode in een JJI heeft gezeten, meestal wel instemt met de plaatsing in een JJI op basis van de verleende machtiging gesloten jeugdzorg.

Indien het geval zich voordoet dat de gezaghebbende(n) van de minderjarige wel instemmen met de plaatsing in een JJI en de minderjarige zelf niet, dan dient de kinderrechter volgens mevrouw mr. Köller het verzoek af te wijzen. Op grond van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg kan er geen machtiging gesloten jeugdzorg met de tenuitvoerlegging in een JJI worden verleent als een van beiden niet instemt met het verzoek.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in? Welke eisen gelden hiervoor?

De instemmingverklaring van een gedragswetenschapper is volgens mevrouw mr. Köller bedoeld als extra rechtsbescherming van de minderjarige of jongmeerderjarige. Daarnaast wordt ook de rechtspositie van de ouder(s) van de minderjarige beter beschermt. Het is voor hen namelijk ook een erg ingrijpende maatregel als hun kind uit huis wordt geplaatst en naar een gesloten instelling wordt gebracht. Aan het recht op 'family life' van de ouder(s) wordt tevens afbreuk gedaan. Doordat de gedragswetenschapper als het ware een extra controle uitvoert naar de noodzaak van plaatsing in een gesloten setting op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg betekent dit aan de ene kant een verbetering van de rechtspositie. Aan de andere kant doet de gedragswetenschapper slechts summier onderzoek naar de persoon van de minderjarige of jongmeerderjarige dat weer leidt tot een uitholling van de rechtspositie. Voor de instemmingverklaring is het namelijk ook al voldoende als de gedragswetenschapper op basis van het dossier van de minderjarige of jongmeerderjarige vaststelt dat er sprake is van een de criteria voor gesloten jeugdzorg.

- Verklaring gedragswetenschapper bij voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg
Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden van gedrags- en/of opvoedingsproblemen die de gedrags- en opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige veroorzaken, art. 29b lid 3 Wjz. Dit wordt echter al snel aangenomen. Wat vindt u daarvan?

Aangezien het bij het verlenen van een voorlopige machtiging gaat om een crisissituatie kan de instemmingverklaring volgens mevrouw mr. Köller meestal niet worden afgewacht. Het gaat niet voor niets om een voorlopige machtiging. Binnen de vier weken na de verlening van de voorlopige machtiging dient de gedragswetenschapper alsnog een instemmingverklaring af te geven.

- Is het aan rechter om te bepalen of de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI of in een zorginstelling wordt geplaatst? Of is de rechter alleen bevoegd om de machtiging gesloten jeugdzorg te verlenen op basis van hetgeen Bzj in haar indicatiebesluit heeft opgenomen of wat de Raad voor de Kinderbescherming adviseert?

Volgens mevrouw mr. Köller zou de kinderrechter de bevoegdheid moeten hebben om te bepalen in welke gesloten instelling de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst. Aangezien er bij civiele procedures altijd een verzoeker en een verweerder is is het goed dat de kinderrechter dan een afweging kan maken tussen de mening van de minderjarige of jongmeerderjarige en de mening van Bureau Jeugdzorg.

- Wat vindt u van het feit dat de kinderrechter te Middelburg vervangende toestemming verleent als de instemming van de minderjarige (en/of diens gezaghebbende(n)) of van de jongmeerderjarige ontbreekt?

Mevrouw mr. Köller is van mening dat dit niet in overeenstemming is met de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg. Deze bevoegdheid van de kinderrechter is namelijk niet in de wet opgenomen, zoals dat in andere wetten wel het geval is (bijvoorbeeld bij erkenning).

- Vindt u het in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige dat de gedragswetenschapper wel werkzaam is bij Bureau Jeugdzorg?

Volgens mevrouw mr. Köller is het met betrekking tot rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige goed als de gedragswetenschapper niet in dienst is van Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming. Zij sluit zich hierbij aan op de mening van mevrouw mr. Walstock (schijn van geen objectiviteit).

Een gedragswetenschapper zou volgens mevrouw mr. Köller altijd onafhankelijk onderzoek moeten kunnen doen, maar indien deze niet in dienst is van ofwel Bureau Jeugdzorg ofwel de Raad voor de Kinderbescherming dan zal deze toch meer onafhankelijk worden geacht.

Belanghebbenden

- Wie zijn volgens u aan te merken als belanghebbenden?

Als belanghebbenden zouden volgens mevrouw mr. Köller aangemerkt moeten worden de minderjarige en diens ouder(s) (ook als hij of zij (zij) niet met het gezag zijn belast). Indien de ouder(s) het kind niet heeft (hebben) erkent dan kan (kunnen) deze volgens haar niet als belanghebbende(n) worden aanmerkt.

Een pleegouders of -ouders dienen volgens mevrouw mr. Köller niet aangemerkt te worden als belanghebbenden, evenals een stiefouder of -ouders.

-Wat vindt u ervan dat ouders niet zelf een verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg in kunnen dienen?

Mevrouw mr. Köller is van mening dat het goed is dat de ouders van een minderjarige of jongmeerderjarige niet zelf een verzoek in kunnen dienen tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg. Ouders hebben namelijk een ouderlijke verantwoordelijkheid. Hier kunnen zij niet zomaar onderuit door een verzoek tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg te doen. Dit zou namelijk kunnen betekenen dat ouders die hun kind erg vervelend vinden er via een verzoek voor kunnen zorgen dat hun kind wordt opgenomen in een gesloten instelling. Ouders kunnen overigens al een voorlopige OTS verzoeken.

-Bent u van mening dat de Officier van Justitie een verzoek tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg zou moeten kunnen doen?
Zou dit kunnen bijdragen aan een verbetering van de rechtspositie van de civielrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen? En zo ja, op welke wijze?

Volgens mevrouw mr. Köller zou de Officier van Justitie niet de bevoegdheid moeten hebben om een verzoek te doen. Deze moet volgens haar de Raad voor de Kinderbescherming inschakelen als hij of zij van mening dat het in het belang is van de minderjarige of jongmeerderjarige dat hij of zij wordt geplaatst in een gesloten setting.

Rechtspositie minderjarigen

Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

- Wat is uw mening over een eventuele vordering tot schadevergoeding indien de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI wordt geplaatst terwijl in de verklaring van Bz staat dat hij of zij naar een zorginstelling zou moeten en de rechter op basis hiervan een machtiging verleent?

Het gaat volgens mevrouw mr. Köller dan om de plaatsing in een JJI wegens plaatsgebrek binnen de zorginstellingen met gesloten jeugdzorg. In principe zou het dan mogelijk kunnen zijn dat er schade wordt gevorderd. Zij denkt echter niet dat het verzoek tot schadevergoeding door de rechter zal worden toegewezen.

Een verzoek tot schadevergoeding zou volgens mevrouw mr. Köller gemotiveerd kunnen worden aan de hand van het IVRK. De minderjarige of jongmeerderjarige krijgt namelijk niet de zorg waar hij of zij recht op heeft. Je zou dan aan moeten geven dat op De Staat de positieve verplichting rust om

ervoor te zorgen dat er voldoende plaatsen zijn en de minderjarige of jongmeerderjarige dus wel de zorg krijgt waar hij of zij recht op heeft.

- Als een minderjarige in een JJI verblijft en eigenlijk o.g.v. de verleende machtiging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg zou moeten verblijven, kan je dit dan bij kort geding afdwingen? En kun je de zorg die je dan afdwingt via de ouder(s) of via het kind doen?

Volgens mevrouw mr. Köller is die mogelijkheid er. De praktijk heeft volgens haar echter uitgewezen dat de voorzieningenrechter een dergelijk verzoek veelal zal afwijzen. Het kort geding kan volgens haar zowel door de gezaghebbende ouders als door de minderjarige of jongmeerderjarige worden gevoerd.

- Hebben jeugdigen die o.g.v. een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI verblijven recht op een vergoeding, omdat zij eigenlijk niet juist zijn geplaatst?

Mevrouw mr. Köller is van mening dat het niet mogelijk om in een dergelijke situatie een vergoeding te ontvangen.

Klachtenregeling

- Klachtenregeling (klachten indienen bij de klachtencommissie). Is dit een verbetering van de rechtspositie? Wat vindt u ervan dat eigenlijk pas achteraf een toetsing plaatsvindt?

Mevrouw mr. Köller heeft aangegeven dat zij geen ervaring heeft met de klachtenregeling. Wat betreft de toetsing die achteraf plaatsvindt door de klachtencommissie is zij van mening dat wanneer er dan alsnog consequenties aan kunnen worden verbonden het in principe goed is dat de klachtenregeling bestaat.

Clëntenraad

- Op grond van de Wet op de Jeugdzorg dient iedere zorginstelling een cliëntenraad op te richten. Deze raad heeft als belangrijkste taak het behartigen van de belangen van de cliënten.

Evenals met de klachtenregeling heeft mevrouw mr. Köller geen ervaring met de cliëntenraad. Zij heeft hier dan ook geen mening over.

Instemmingsvereiste

- Het instemmingsvereiste van de gezaghebbende(n) bij de plaatsing van de minderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Wat vindt u daarvan?

Volgens mevrouw mr. Köller gaat het hierbij om een 'lege huls'. Dit aangezien er via de 'oude' weg (OTS en machtiging uithuisplaatsing) alsnog voor kan worden gezorgd dat de minderjarige gesloten geplaatst wordt.

- Bent u, met het oog op de rechtspositie van de minderjarige en jongmeerderjarige, van mening dat er bij een machtiging gesloten jeugdzorg met plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg ook de instemming nodig is van de minderjarige of jongmeerderjarige?

Volgens mevrouw mr. Köller zou het gezien de rechtspositie van de minderjarige en jongmeerderjarige beter zijn als zij ook moeten instemmen met de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Zoals al eerder is aangegeven dient de kinderrechter namelijk te bekijken of

er wel of geen gesloten plaatsing dient plaats te vinden. Zij verwacht overigens dat als deze mogelijkheid er zou zijn de kinderrechter het ontbreken van de instemming van de jongmeerderjarige zwaarder mee zal laten wegen dan wanneer de minderjarige niet met de gesloten plaatsing instemt.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bijz? Wie toetst dit, de gedragswetenschapper?

Mevrouw mr. Köller verwacht niet dat er door de zorgaanbieders misbruik gemaakt zal worden van opname van vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan. Doordat de vrijheidsbeperkende maatregelen voorafgaande aan de toepassing ervan in het hulpverleningsplan opgenomen vastgelegd dienen te worden stelt dit de belanghebbenden in de gelegenheid hiertegen bezwaren in te brengen.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zijn o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

Het belangrijkste rechtsgevolg van het feit dat minderjarigen van 12 jaar en ouders als volwaardige procespartij worden aangemerkt is dat zij het recht hebben om ter zitting aanwezig te zijn.

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe gaat u tussentijds om met de wetswijziging tot aan de inwerkingtreding van de reparatiewetgeving? Wordt er al wel eens een beroep gedaan op de reparatiewet?

Mevrouw mr. Köller gaat tot aan de inwerkingtreding van de Reparatiewet gesloten jeugdzorg uit van gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) en niet van de Reparatiewet. Deze is immers nog niet in werking getreden. Alleen als het in het belang van haar cliënt is zal zij hierop een anticiperend beroep doen.

- Hoe staat u tegenover de afschaffing van het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI gedurende de overgangswet met betrekking tot de rechtspositie van de minderjarige of jongmeerderjarige?

Volgens mevrouw mr. Köller is het logisch dat het instemmingsvereiste bij de plaatsing in een JJI wordt afgeschaft. Zij is van mening dat er zich anders problemen zullen voordoen, in die zin dat de veiligheid van een kind zonder gesloten plaatsing niet te waarborgen is, terwijl het kind zich tegen de plaatsing kan verzetten door geen instemming te geven en er geen andere veilige geschikte plek voorhanden is. Het kind zou dan op straat komen te staan.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz. ?

Met betrekking tot het feit dat jongmeerderjarigen gedwongen gesloten geplaatst kunnen worden op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg is mevrouw mr. Köller is van mening dat dit niet in overeenstemming is met het recht waarbij mensen vanaf hun handelingsbekwaam worden geacht. Andere regels als de Wet Bopz of via vrijwillige hulp zou de zorg, die op de jeugdzorg dient aan te sluiten, volgens haar voldoende moeten kunnen waarborgen.

Knelpunten bij de praktijkuitvoering

Knelpunten met betrekking tot andere nationale wetten en verdragen

- IVRK: In artikel 37 onder c IVRK is opgenomen dat kinderen die van hun vrijheid worden beroofd niet samen geplaatst mogen worden met volwassenen. Hoe valt dit te rijmen met de plaatsing van jongmeerderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Volgens mevrouw mr. Köller valt de mogelijkheid binnen de gesloten jeugdzorg om jongmeerderjarigen samen te plaatsen met minderjarigen niet te rijmen met artikel 37 onder c IVRK.

Horen

De minderjarige en diens ouders of gezaghebbende dienen te allen tijde vooraf gehoord te worden, voordat de rechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen. Bij een voorlopige machtiging dient er sprake te zijn van een dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar. De kinderrechter dient dan zo snel mogelijk na het besluit te horen. De maximale termijn hiervoor is 2 weken.

- Kan er volgens u hierbij een beroep worden gedaan op art. 6 EVRM (fair trial-beginsel)?

Mevrouw mr. Köller is van mening dat er hierbij geen beroep kan worden gedaan op artikel 6 EVRM. Het hoorrecht wordt volgens haar immers gewaarborgd doordat de kinderrechter later alsnog hoort.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar worden in beginsel niet gehoord, mits er zich bijzondere omstandigheden voordoen. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat alle minderjarigen in beginsel gehoord zouden moeten worden?

Volgens mevrouw mr. Köller zouden alle minderjarigen jonger dan 12 jaar ook gehoord moeten worden door de kinderrechter.

- Wat is uw ervaring bij het horen van minderjarigen en diens ouder(s) en/of gezaghebbende(n)? Apart of samen? En wat heeft uw voorkeur?

Mevrouw mr. Köller is van mening dat kinderen vrij hun mening moeten kunnen uiten zonder de ouders erbij. Haar voorkeur gaat dan ook uit naar apart horen. Uit haar ervaring is echter ook gebleken dat de kinderrechter te Middelburg de minderjarige apart van zijn of haar ouders hoort.

- Bent u verschillen tegengekomen tussen de wijze waarop de verschillende rechtbanken omgaan met de wetswijziging?

Mevrouw mr. Köller is geen verschillen tegengekomen tussen de werkwijzen van de kinderrechters van verschillende rechtbanken.

Tot slot

- Vindt u dat de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen is versterkt ten opzichte van voorheen? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?

Volgens mevrouw mr. Köller is de rechtspositie van civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen versterkt ten opzichte van voorheen. Deze versterkte rechtspositie komt volgens haar met name tot uiting in de regeling dat de gedragswetenschapper dient in te stemmen met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Dit dient volgens haar als extra waarborg te dienen en het feit dat minderjarigen van 12 jaar en ouder worden gezien als volwaardige procespartij. Daarnaast komt de versterkte rechtspositie naar voren bij het instemmingsvereiste, zowel bij de plaatsing in een JJI als in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg, en uit het feit dat de plaatsing van strafrechtelijke en civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen sinds de inwerkingtreding van de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg) nu en feit wordt.

Bijlage I

Gespreksverslag prof. mr. Vlaardingerbroek

Universiteit van Tilburg

Gesproken met: prof. mr. P. Vlaardingerbroek

Datum: 09 april 2008

Wetswijziging

- Vindt u dat er vooruitgang is geboekt met de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg? En zo ja, waarop precies? Zo nee, waarom niet?

Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat de scheiding van civielrechtelijke en strafrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen in principe prima is, maar hij zou de jeugdzorg zoals deze op grond van Wet gesloten jeugdzorg geboden wordt niet hebben weggehaald bij Justitie. De scheiding kan volgens hem namelijk ook plaatsvinden binnen een JJI. Justitie handelt nu namelijk ook over (civiele) OTS, enz.

Daarnaast is het zo dat er door de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg een aantal nieuwe instellingen voor gesloten jeugdzorg opgericht moeten worden. De personen die daar gaan werken moeten allemaal opnieuw geschoold worden. Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek is dit niet handig gezien het feit dat er binnen de (oude) JJI's reeds voldoende personen aanwezig waren die de juiste kennis bezaten om een goede zorg te kunnen bieden aan jeugdigen. Het wiel moet als het ware opnieuw worden uitgevonden.

Praktijkuitvoering wetswijziging

- Scheiding civiel geplaatste en strafrechtelijk geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen. Hoe vindt deze scheiding plaats? Geen deelname aan dezelfde programma's?

Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek zou er, o.g.v. de recente wetswijziging van 1 januari jl., binnen de JJI's een scheiding moeten plaatsvinden van (daar nu nog aanwezige) civielrechtelijke en strafrechtelijke minderjarigen (en jongmeerderjarigen). De jongeren uit beide groepen zouden ook niet meer samen mogen deelnemen aan dezelfde programma's. Of dit in de praktijk ook daadwerkelijk zo is kan hij niet met zekerheid zeggen.

- Instemmingsvereiste ouder(s) of gezaghebbende(n) bij plaatsing in een JJI
Geldt het instemmingsvereiste ook bij jongmeerderjarigen en diens ouder(s) of gezaghebbende(n) bij een JJI-plaatsing? Kunnen zij überhaupt in een JJI worden geplaatst, aangezien Bjj maar tot 18 jaar geldt?

In het kader van de overgangswet kunnen volgens prof. mr. Vlaardingerbroek zowel minderjarigen als jongmeerderjarigen in een JJI worden geplaatst op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg. Bij jongmeerderjarigen (18+) is alleen instemming met de plaatsing in een JJI vereist van de jongmeerderjarige zelf en niet van diens ouder(s). Na het bereiken van de 18-jarige leeftijd eindigt namelijk het ouderlijk gezag. En aangezien artikel 29k lid 2 Wet op de Jeugdzorg bij de plaatsing in

een JJI alleen de instemming vereist van degene die het gezag uitoefent bij een minderjarige die jonger is dan 16 jaar, is hier de instemming van de jongmeerderjarige dan ook voldoende. In principe is de Bij volgens prof. mr. Vlaardingerbroek geschreven voor minderjarigen (dus jonger dan 18 jaar). Op grond van artikel 1 sub f Bij kan deze leeftijd opgerekt worden. Prof. mr. Vlaardingerbroek is daarom dan ook van mening dat de plaatsing van jongmeerderjarigen in een JJI niet op problemen zou moeten stuiten.

- Verklaring van Bureau Jeugdzorg die de instemming vereist van een gedragswetenschapper. Wat houdt deze instemming in? Welke eisen gelden hiervoor?

Uit artikel 29b lid 5 Wet op de Jeugdzorg blijkt dat de gedragswetenschapper de minderjarige of jongmeerderjarige kort te voren moet hebben onderzocht, voordat deze instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg. Prof. mr. Vlaardingerbroek is hierbij van mening dat uit dit artikel blijkt dat de gedragswetenschapper de minderjarige of jongmeerderjarige ook daadwerkelijk heeft gezien en gesproken. Volgens hem is onderzoek 'via-via' niet voldoende. Hierbij doelt hij op het feit dat een medewerker van de (jeugdzorg)zorginstelling waar de minderjarige of jongmeerderjarige verblijft, naar de minderjarige of jongmeerderjarige onderzoek kan doen, waarna de aangewezen gedragswetenschapper zijn of haar handtekening onder het onderzoek van eerder genoemde medewerker zet en dus uiteindelijk zo zijn of haar instemming verleent.

De eisen die aan de instemmingverklaring van de gedragswetenschapper worden gesteld verschillen volgens prof. mr. Vlaardingerbroek per rechtbank. De eisen die gedurende het interview met mr. Schröder naar voren zijn gekomen worden volgens prof. mr. Vlaardingerbroek gehanteerd binnen de rechtbank Rotterdam. Het kan volgens hem dan ook goed zijn dat de kinderrechters van een andere rechtbank het voor de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg voldoende vinden dat de gedragswetenschapper kort op een briefje verklaart dat hij of zij onderzoek heeft gedaan naar de minderjarige of jongmeerderjarige en dat hij of zij instemt met de verklaring van Bureau Jeugdzorg.

- Verklaring gedragswetenschapper bij voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg
Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden van gedrags- en opvoedingsproblemen die de gedrags- en opvoedingsproblemen van de minderjarige of jongmeerderjarige veroorzaken, art. 29b lid 3 Wjz. Dit wordt echter al snel aangenomen. Wat vindt u daarvan? Is het in de praktijk vaak mogelijk om de verklaring van de gedragswetenschapper te hebben bij de verlening van de machtiging?

De kinderrechter dient volgens prof. mr. Vlaardingerbroek, bij zijn of haar beslissing tot de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg, gemotiveerd te onderbouwen dat er een ernstig vermoeden aanwezig is dat de minderjarige of jongmeerderjarige gedrags- en/of opvoedingsproblemen heeft die ertoe leiden dat de verlening van een voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg noodzakelijk is. Omdat het bij de verlening van een (voorlopige) machtiging gesloten jeugdzorg gaat om een inbreuk op de vrijheid van minderjarige of jongmeerderjarige en de verlening van de voorlopige machtiging geen instemming vereist van de minderjarige of jongmeerderjarige, dient de kinderrechter zijn of haar beslissing goed te motiveren. Bij de motivering zal de kinderrechter zich volgens prof. mr. Vlaardingerbroek veelal baseren op het verslag van meestal Bureau jeugdzorg en soms van de Raad voor de Kinderbescherming. Indien het niet mogelijk is om voorafgaande aan de verlening van de voorlopige machtiging gesloten jeugdzorg een instemmingverklaring van een gedragswetenschapper te hebben, dan moet binnen twee weken na de verleende machtiging alsnog een dergelijke instemmingverklaring aan de kinderrechter worden overlegd. Bij het ontbreken van de instemmingverklaring van een gedragswetenschapper bij de verlening van de voorlopige machtiging zal de kinderrechter zich volgens prof. mr. Vlaardingerbroek veelal baseren op de verklaring van Bureau Jeugdzorg.

Belanghebbenden

- Wie zijn volgens u aan te merken als belanghebbenden?

Bij de plaatsing van minderjarigen in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg of in een JJI kunnen volgens prof. mr. Vlaardingerbroek als belanghebbenden worden aangemerkt de minderjarige zelf en diens (gezaghebbende) ouder(s) of de voogd(en) als de ouder(s) niet met het gezag is (zijn) belast. Indien het gaat om de plaatsing van een jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg of in een JJI dan kan als belanghebbende alleen worden aangemerkt de jongmeerderjarige zelf. Dit vloeit voort uit het feit dat er bij jongmeerderjarigen geen sprake meer is van gezag (tenzij er een mentor of curator is benoemd voor de meerderjarig geworden persoon).

-Wat vindt u ervan dat ouders niet zelf een verzoek tot verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg in kunnen dienen? Zou de Officier van Justitie (OvJ) de mogelijkheid moeten hebben om een verzoek in te dienen?

De ouders kunnen zelf om een plaatsing in gesloten jeugdzorg verzoeken, als er geen jeugdbeschermingsmaatregel jegens hun kind getroffen is. Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat wanneer Bureau Jeugdzorg niet instemt met het verzoek van de ouder(s) om een indicatiebesluit te nemen en Bureau Jeugdzorg als gevolg hiervan geen verzoek doet tot de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg, het mogelijk zou moeten zijn voor een ouder of ouders om zelf een dergelijke verzoek te kunnen doen. Toch vraagt prof. mr. Vlaardingerbroek zich af waarom de wetwijziging niet in een regeling voorziet die het mogelijk maakt dat de OvJ, eventueel op verzoek van de ouders of naaste familie, een verzoek tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdzorg kan doen. Dit aangezien de OvJ namelijk ook een verzoek kan doen tot de verlening van OTS als dat noodzakelijk is en de Raad voor de Kinderbescherming niet tot een OTS-rekest overgaat.

Rechtspositie minderjarigen

Plaatsing in een JJI gedurende het overgangsrecht

- Kan hierbij volgens u gesproken worden van onrechtmatige plaatsing en dus de mogelijkheid op schadevergoeding?

Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek is het hierbij de vraag wat de schade precies inhoudt. En is de schade immaterieel of materieel? Daarnaast is het volgens hem maar de vraag of de Nederlandse Staat ook daadwerkelijk kan worden aangesproken op haar (zogenaamde) 'onrechtmatige gedraging' jegens de civielrechtelijk geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI. Prof. mr. Vlaardingerbroek is dan ook van mening dat het erg moeilijk zal zijn om aan te tonen dat er sprake is van schade als oorzaak van de plaatsing in een JJI. Dit is volgens hem uiteraard anders als de jeugdige mishandeld of misbruikt zou worden binnen de gesloten jeugdzorginstelling of JJI.

- Als een minderjarige in een JJI verblijft en eigenlijk o.g.v. de verleende machtiging in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg zou moeten verblijven, kan je dit dan bij kort geding afdwingen? En kun je de zorg die je dan afdwingt via de ouder(s) of via het kind doen?

Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat je jeugdzorg kunt afdwingen via kort geding als de minderjarige of jongmeerderjarige in een JJI verblijft, terwijl hij of zij op grond van het indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg en dus op grond van de verleende machtiging gesloten jeugdzorg recht heeft op de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg. Het kort geding kan volgens prof. mr. Vlaardingerbroek worden gevoerd door de minderjarige of jongmeerderjarige, daartoe eventueel vertegenwoordigd door een bijzondere curator.

- Hebben jeugdigen die o.g.v. een machtiging gesloten jeugdzorg in een JJI verblijven recht op een vergoeding omdat hij eigenlijk niet juist is geplaatst volgens de verleende machtiging?

Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat er geen recht op vergoeding bestaat als het voorgaande zich voordoet. De kinderrechter toetst volgens hem namelijk of de (jeugdzorg)instelling waar de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst ook daadwerkelijk de beste instelling is om de minderjarige of jongmeerderjarige de zorg te kunnen bieden die hij of zij nodig heeft. Tegenover de plaatsing in een JJI staat dan ook geen vergoeding, omdat de plaatsing in die instelling dan in het belang van de minderjarige of jongmeerderjarige noodzakelijk is.

Klachtenregeling

- Bij de klachtencommissie kunnen klachten ingediend worden over bijvoorbeeld toegepaste vrijheidsbeperkende maatregelen. Is de oprichting van een klachtencommissie een verbetering van de rechtspositie van civielrechtelijke geplaatste minderjarigen en jongmeerderjarigen?

Wat betreft de rechtspositie van civielrechtelijk geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen met betrekking tot de klachtenregeling is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat deze hetzelfde zal blijven als voorheen. Onder de toepassing van het 'oude' recht was het namelijk voor de minderjarige ook mogelijk om een klacht in te dienen. In appelzaken blijft de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) de bevoegde instantie.

Clëntenraad

- Op grond van de Wet op de Jeugdzorg dient iedere zorginstelling een cliëntenraad op te richten. Deze raad heeft als belangrijkste taak het behartigen van de belangen van de cliënten. Is dit een verbetering van de rechtspositie?

Prof. mr. Vlaardingerbroek denkt dat het bestaan van een cliëntenraad niet zoveel nut zal hebben. Volgens hem weet een ouder of weten ouders vaak niet hoe het er in de (jeugdzorg)instelling aan toe gaat. Daarnaast is hij van mening dat het meer papieren rompslomp met zich meebrengt dan dat het ook daadwerkelijk voordeel op zal leveren voor wat betreft de rechtspositie van civielrechtelijke geplaatste minderjarigen of jongmeerderjarigen.

Het lijkt prof. mr. Vlaardingerbroek functioneler en beter om bijvoorbeeld een bewonersraad op te richten in plaats van een cliëntenraad. Bij een bewonersraad gaat de directie van de (jeugdzorg)instelling namelijk om de tafel zitten met de jongeren die in de (jeugdzorg) instelling verlijven.

Instemmingsvereiste

- Geldt het instemmingsvereiste voor de gezaghebbende ouder(s) of andere gezaghebbende(n) ook bij de plaatsing van een jongmeerderjarige in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg?

Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat er bij de verlening van een machtiging gesloten jeugdzorg voor een jongmeerderjarige geen instemming is vereist van diens ouder(s). Ingevolge artikel 29b lid 2 sub c Wet op de Jeugdzorg moet er voordat er een machtiging gesloten jeugdzorg verleent kan worden instemming zijn van de gezaghebbende(n). Aangezien er geen sprake meer is van gezag bij een jongmeerderjarige is er dus geen instemming nodig van de gezaghebbende ouder(s) of voogd.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Moeten zijn opgenomen in het hulpverleningsplan. Beginsel van verantwoorde zorg, art. 25 Wjz. Maar is de kans niet groot dat er misbruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid door Bz?

De kans dat zorgaanbieders misbruik maken van de mogelijkheid om alle vrijheidsbeperkende maatregelen in het hulpverleningsplan op te nemen acht prof. mr. Vlaardingerbroek zeer klein. De toepassing van deze maatregelen dient namelijk beperkt te worden ingezet en alleen als er geen andere mogelijkheden voorhanden zijn om het probleem op een andere wijze op te lossen. De zorgaanbieders zullen met de toepassing van de vrijheidsbeperkende maatregelen volgens prof. mr. Vlaardingerbroek ook zorgvuldig omgaan, omdat de mogelijkheid bestaat dat de onrechtmatige toepassing ervan uiteindelijk via de klachtenregeling (civiele procedure o.g.v. onrechtmatige daad) tot schadevergoeding kan leiden.

Naar aanleiding van het onderzoek van de Inspectie jeugdzorg is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat de wijze waarop er met de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen en de verlening van het verlov dient te worden omgegaan door de zorgaanbieder het beste wettelijk vastgelegd kan worden. Hierdoor is het voor iedereen duidelijk op welke wijze er gehandeld mag/moet worden met betrekking tot het voorgaande.

- Wie controleert of toetst als het ware of de vrijheidsbeperkende maatregelen die in het hulpverleningsplan zijn opgenomen verenigbaar zijn of worden geacht met de situatie waarin de civielrechtelijk geplaatste minderjarige of jongmeerderjarige zich bevindt?

Prof. mr. Vlaardingerbroek weet niet precies wie die controle uitvoert. Hij verwacht dat dit door de klachteninstantie van Bz of van de zorgaanbieder zal geschieden. Daarnaast dit eventueel de taak van de commissie van toezicht bij de justitiële jeugdinrichting kunne zijn en in beroepskwestie de taal van de Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming, alsmede van uiteindelijk de rechter.

Volwaardige procespartij

- Wat zijn de rechtsgevolgen voor de jeugdigen van 12 jaar en ouder m.b.t. het feit dat zij o.g.v. art. 29f jo 29a Wjz worden gezien als volwaardige procespartij?

In principe is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat het feit dat jeugdigen van 12 jaar en ouder worden gezien als volwaardige procespartij zeker een verbetering van hun rechtspositie inhoudt. Men wordt nu namelijk de mogelijkheid geboden om bij de kinderrechter hun zegje te doen over hetgeen er met hen gaat gebeuren als er een machtiging gesloten jeugdzorg wordt verleent. Op die manier wordt er door de kinderrechter zowel naar de kant van de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige gekeken als naar de kant van diens gezaghebbende ouder(s) en/of andere gezaghebbende(n) als wel naar de kant van Bureau Jeugdzorg. Ook krijgt de jongere zelf een afschrift van de beschikking.

Reparatiewetgeving gesloten jeugdzorg (31 373)

- Hoe wordt er tussentijds omgegaan met de wetswijziging tot aan de inwerkingtreding van de reparatiewetgeving? Wordt er al wel eens een beroep gedaan op de reparatiewet?

De ervaring van prof. mr. Vlaardingerbroek wijst uit dat de wijze waarop er met de wijzigingswet wordt omgegaan totdat de reparatiewetgeving in werking is getreden per rechtbank verschillend is. Zo wordt er binnen de rechtbank 's-Hertogenbosch strikt omgegaan met de regeling omtrent het

instemmingsvereiste bij zowel de plaatsing in een zorginstelling met gesloten jeugdzorg als in een JJI. Binnen de rechtbank Amsterdam wordt deze regeling als het ware opgerekt, doordat er via een beroep op artikel 3 IVRK toch een machtiging gesloten jeugdzorg verleent kan worden.

Prof. mr. Vlaardingebroek is van mening dat de Wet op de Jeugdzorg zo snel mogelijk moet worden aangepast, zodat er uniformiteit ontstaat over de wijze waarop er met de regeling omtrent het instemmingsvereiste moet worden omgegaan. Zolang de wet op dit punt niet is gewijzigd, dan zullen er volgens hem meer plaatsen gesloten jeugdzorg gerealiseerd moeten worden en mag een JJI daarvoor niet gebruikt worden.

Leeftijdsgrens

Op grond van artikel 29a lid 2 zijn de bepalingen van de gesloten jeugdzorg ook van toepassing op jongmeerderjarigen (jongeren tussen de 18 en 21 jaar).

- Wat vindt u ervan dat jongmeerderjarigen, op basis van een verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, gedwongen kunnen worden om in een gesloten jeugdzorginstelling te verblijven en behandeld te worden, gezien de leeftijd voor OTS, machtiging uithuisplaatsing, enz. ?

Prof. mr. Vlaardingebroek is van mening dat de regelingen uit de gewijzigde Wet op de Jeugdzorg, waardoor jongmeerderjarigen gedwongen kunnen worden om opgenomen en behandeld te worden in een gesloten (jeugdzorg)instelling, geen ‘handige’ regeling is. Toch hebben sommige meisjes en/of jongens ook na het bereiken van de 18-jarige leeftijd (gesloten) jeugdzorg nodig. Prof. mr. Vlaardingebroek vindt het echter vreemd dat jongmeerderjarigen als gevolg van de wijzigingswet worden gezien als ‘verlengd minderjarigen’. Hij vraagt zich dan ook af waarom er geen hele nieuwe wet is of wordt opgesteld die regelingen bevat over wanneer iemand gedwongen kan en mag worden om opgenomen en worden behandeld in een gesloten zorginstelling. Ook is onvoldoende geregeld wat er moet gebeuren als de door de kantonrechter benoemde curator of mentor van de jongmeerderjarige het oneens is met de machtiging gesloten jeugdzorg.

Knelpunten bij de praktijkuitvoering

Knelpunten met betrekking tot verdragen

- IVRK: In artikel 37 onderdeel c IVRK is opgenomen dat kinderen die van hun vrijheid worden beroofd niet samen geplaatst mogen worden met volwassenen. Hoe valt dit te rijmen met de plaatsing van jongmeerderjarigen op grond van een machtiging gesloten jeugdzorg?

Volgens prof. mr. Vlaardingebroek gaat het hierbij om ‘echte’ volwassenen. Daarmee bedoelt hij personen die niet net de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, maar die al wat jaren ouder zijn, zoals bijvoorbeeld iemand van 26 jaar. Volgens hem zullen er zich dan ook geen problemen voordoen met betrekking tot de samenplaatsing van minderjarigen en jongmeerderjarigen (tussen de 18 en 21 jaar).

Overgangsrecht

Door Bureau Jeugdzorg en de kinderrechter wordt er gekeken wie er het meest kwetsbaar zijn.

- Wat vindt u hiervan? Vindt u dat hier enige ruimte is om als advocaat zijnde te procederen? En in hoeverre bepaalt de kinderrechter bij welke zorgaanbieder de minderjarige of jongmeerderjarige wordt geplaatst? (of bepalen BJZ en de Raad voor de Kinderbescherming dit?)

In de regel dient de kinderrechter volgens prof. mr. Vlaardingebroek te kijken naar de (jeugd)zorgaanbieder die Bureau Jeugdzorg in haar indicatiebesluit heeft opgenomen. Dit in het kader van het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel. Als de ouder(s) bijvoorbeeld onnodig

lang moet(en) reizen om hun kind te bezoeken, terwijl er ook een zorgaanbieder in de buurt is gelegen die dezelfde jeugdzorg biedt, dan kan de kinderrechter volgens prof. mr. Vlaardingerbroek beslissen dat de minderjarige of jongmeerderjarige in die dichtstbijzijnde instelling wordt geplaatst.

Horen

De minderjarige en diens ouders of gezaghebbende dienen te allen tijde vooraf gehoord te worden, voordat de rechter een machtiging gesloten jeugdzorg kan verlenen. Bij een voorlopige machtiging dient er sprake te zijn van een dreiging van onmiddellijk en ernstig gevaar. De kinderrechter dient dan zo snel mogelijk na het besluit te horen. De maximale termijn hiervoor is 2 weken.

- Gaat het volgens u bij de maximale termijn van twee weken om een onredelijke termijn, gezien artikel 6 EVRM (fair trial-beginsel)?

Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat de termijn van twee weken niet te lang is. De partijen dienen volgens hem namelijk zorgvuldig opgeroepen te worden en in sommige gevallen kan dit enige tijd duren, waardoor deze termijn zelfs soms nog erg kort kan zijn. Met het oog op artikel 6 EVRM kan volgens prof. mr. Vlaardingerbroek dan ook niet worden gesteld dat er sprake is van een onredelijke termijn.

- Minderjarigen jonger dan 12 jaar worden in beginsel niet gehoord, mits er zich bijzondere omstandigheden voordoen. Wat vindt u hiervan? Vindt u dat alle minderjarigen in beginsel gehoord zouden moeten worden?

Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek gaat het bij het horen niet echt om een recht van de civielrechtelijke minderjarige of jongmeerderjarige om gehoord te worden. De kinderrechter dient de minderjarige (en diens ouder(s) en indien deze niet het gezag heeft (hebben) ook de gezaghebbende(n)) of jongmeerderjarige namelijk altijd, voorafgaande aan de verlening van de machtiging gesloten jeugdzorg, te horen.

Wat betreft minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar is prof. mr. Vlaardingerbroek van mening dat ook zij (indien mogelijk) hun zegje zouden moeten kunnen doen bij de kinderrechter. De vraag is wel hoe de rechter weet dat de 12-minner gehoord wil worden, maar dit zou bijvoorbeeld door de gezinsvoogd of de ouders kunnen worden bericht aan de rechtbank. Dit wil echter nog niet zeggen dat alle minderjarigen te allen tijde gehoord moeten worden. Dit zal per individueel geval door de kinderrechter bekeken moeten worden.

- Wat heeft uw voorkeur bij het horen van de minderjarige en diens gezaghebbende ouder(s) of andere gezaghebbende(n), apart of samen?
En wat heeft uw voorkeur bij de behandeling van de zaak ter zitting?

Prof. mr. Vlaardingerbroek is van mening dat de jeugdige apart gevraagd moet worden of hij of zij alleen of in bijzijn van zijn of haar ouders gehoord wil worden.

Tot slot

- Vindt u dat de rechtspositie van de civielrechtelijke minderjarigen en jongmeerderjarigen naar aanleiding van de inwerkingtreding van de wijzigingswet is versterkt ten opzichte van voorheen?

Volgens prof. mr. Vlaardingerbroek is de rechtspositie van de jeugdige versterkt, doordat hij recht heeft op de oproep, de beschikking en bij de zitting zelf ook aanwezig mag zijn.

Bronnenlijst

Literatuur

- Baarda, De Goede en Teunissen 2005
dhr. D.B. Baarda, dhr. M.P.M. de Goede & dhr. J. Teunissen, *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*, Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff 2005
- Vlaardingerbroek e.a. 2002
Prof. mr. P. Vlaardingerbroek e.a., *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 2002
- Van den Berg & Van Raak-Kuiper
Mr. M.F.M. van den Berg & mr. J.A.E van Raak-Kuiper, *BoomBasics Personen- en familierecht*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2004
- Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005
Mw. prof. mr. S.F.M. Wortmann & mw. mr. J. van Duijvendijk-Brand, *Compendium Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2005

Wetten

- Wijzigingswet Wet op de Jeugdzorg (gesloten jeugdzorg)
- Wet op de Jeugdzorg
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen
- Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Wetboek van Strafrecht
- Burgerlijk Wetboek
- Wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen
- Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst

Verdragen

- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Ministeriële regeling

- Regeling aanwijzing gedragswetenschappers gesloten jeugdzorg (nr. DJB/JZ-2818138), publicatiedatum: 19 december 2007

Kamerstukken

- *Kamerstukken II* 2005/06, 30 644, nr. 3 (MvT)

- Wetsvoorstel Reparatiewet gesloten jeugdzorg, *Kamerstukken II* 2007/08, 31 373, nr. 2
- *Kamerstukken II* 2007/08, 31 373, nr. 3 (MvT)
- *Kamerstukken II* 2007/08, 31 373, nr. 4 (advies Raad van State en nader rapport)

Internet

- MOgroep Jeugdzorg
MOgroep Jeugdzorg, *Plaatsingsprotocol gesloten jeugdzorg met preambule*, WWW <<http://kennisbank.mogroep.nl/index.php?p=125448&lst=1>> (geraadpleegd op 14 maart 2008)
- Programmaministerie Jeugd en Gezin
Programmaministerie Jeugd en Gezin, *Gesloten jeugdzorg toeleiding*, WWW <http://www.jeugdengezin.nl/images/vws058-3-wtk-factsheet-toeleiding-corr1-_tcm21-157425.pdf> (geraadpleegd 14 februari 2008)
- Programmaministerie Jeugd en Gezin
Programmaministerie Jeugd en Gezin, *Gesloten jeugdzorg algemeen*, WWW <http://www.jeugdengezin.nl/images/vws058-3-dowtk-factsheet-algemeen-err01-_tcm21-156690.pdf> (geraadpleegd 14 februari 2008)
- Universiteit van Tilburg
Universiteit van Tilburg, persbericht: *Benoem één minister voor de jeugdzorg*, WWW <http://webapp.uvt.nl/fsw/spitsjohn.nb_lib.frmToonPersbericht?v_id=8240> (geraadpleegd 3 maart 2008)

Jurisprudentie

Gerechtshof:

- Gerechtshof 's-Hertogenbosch 27 maart 2008, LJN: BC78708, HV 103.009.892 (R200800095)
- Gerechtshof Amsterdam 05 februari 2008, LJN: BC4471, 104.007.761

Rechtbank:

- Rechtbank Utrecht 10 april 2008, LJN: BC9960, 244788/JE RK 08-454
- Rechtbank 's-Gravenhage 29 februari 2008, LJN: BC6277, 305250/JE RK 08-425
- Rechtbank Maastricht 21 februari 2008, LJN: BC6106, 125715/OT RK 08-22
- Voorzieningenrechter rechtbank Utrecht 04 februari 2008, LJN: BC3397, 243360/KG ZA 08-97

Interviews met uitvoerders

- mevrouw mr. I. Hinfelaar
- mevrouw mr. Y. Walstock
- mr. W.J.G. Schröder
- mr. W.J.W.K. Suijkerbuijk
- mevrouw mr. V.C. Serrarens
- mevrouw mr. S. Köller
- prof. mr. P. Vlaardingerbroek

Overige bronnen

- Rechtbank Middelburg
Rechtbank Middelburg: mevrouw mr. Van de Poll, *Brief Breed overleg*, d.d. 20 maart 2008
- Minister van Jeugd en Gezin
Minister van Jeugd en Gezin, Brief aan Tweede Kamer inzake: *Onderzoek Inspectie Jeugdzorg bij gesloten jeugdzorgaanbieders*, d.d. 04 april 2008 (JZ/GJ2834004)